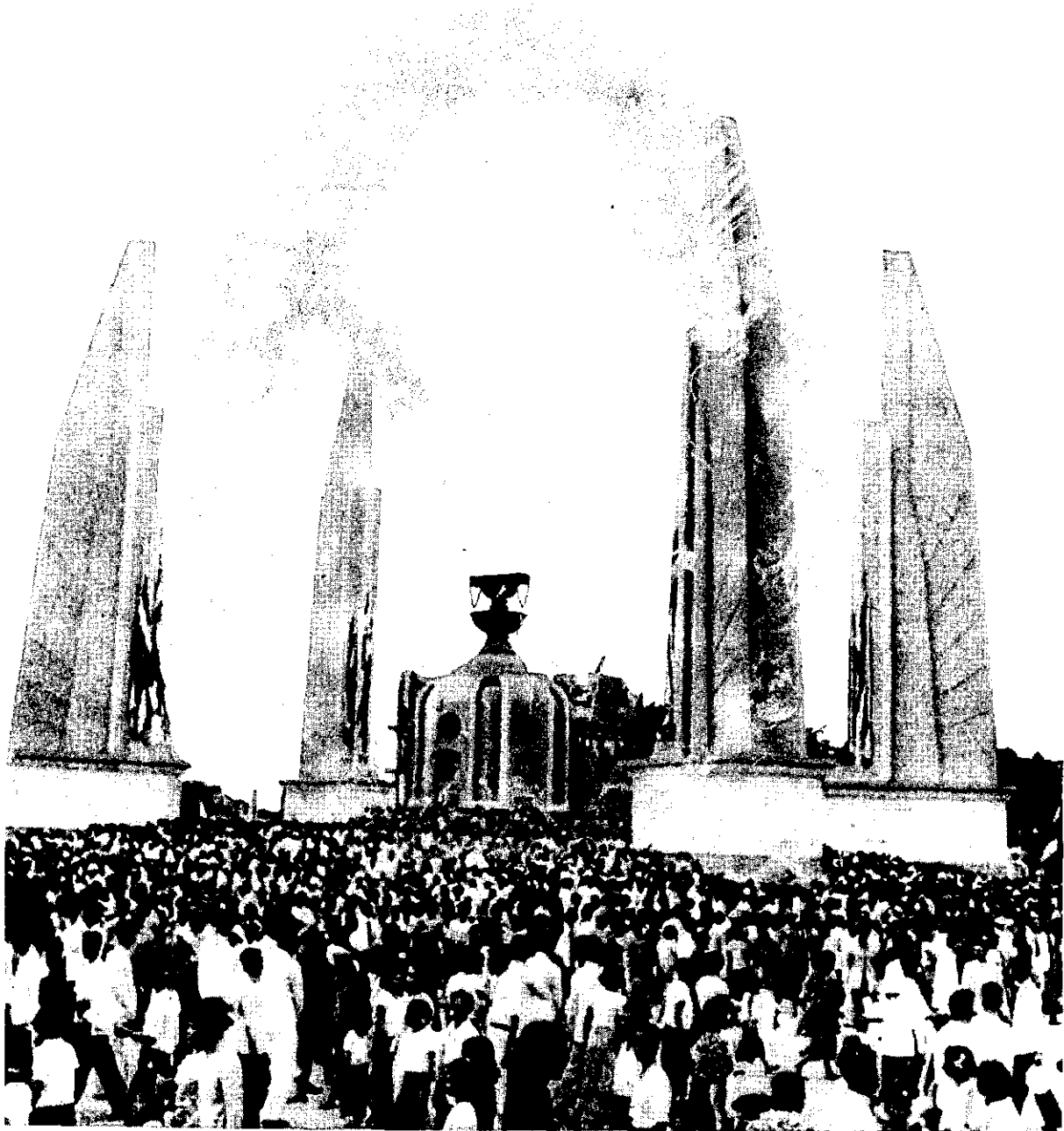
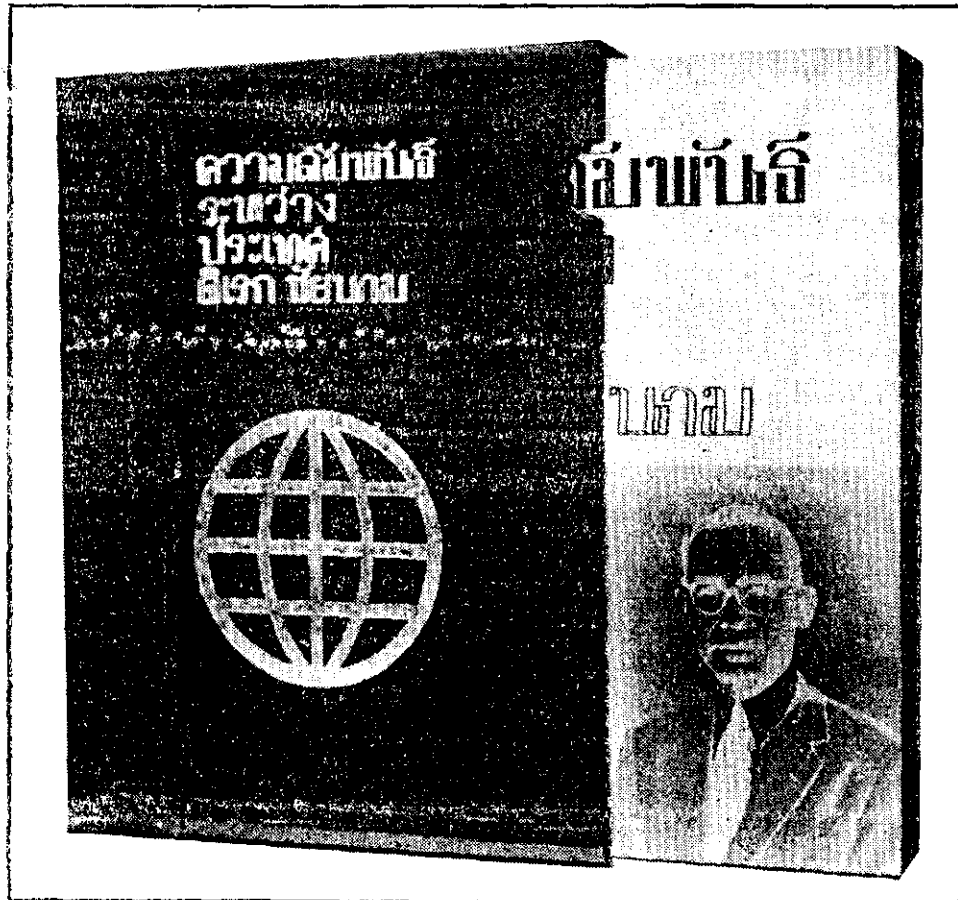

ประชาธิปัตย์
ตายเสียแล้ว?

ศาสตราจารย์ตรีเอก ชัยนาม ได้ใช้เวลาช่วงสุดท้ายของชีวิต
เรียบเรียงขึ้นอย่างละเอียด เป็นทั้งตำรา และเอกสารทางการ
เมืองระหว่างประเทศได้อย่างดี

สองเล่มชุด ราคา ๑๐๐ บาท เล่มเดี่ยวจบ ๖๐ บาท

สำนักพิมพ์ สยามสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย

จุฬาฯ ซอย ๒ ถนนพญาไท นครหลวง ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

สังคมนิยมสังคมนิยม

รายเดือน

เจ้าของ : นายป๋วย อึ๊งภากรณ์
 แทนสมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย
 ประธานคณะกรรมการ : นายสุทัศน์ ศิวรักษ์
 คณะกรรมการ : นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา นาย
 มานิต เศรษฐบุตร นายวรินทร์ วงศ์หาญเขาวี
 นายวิรัช วิเชียรโรจน์ นายชยชุต ยทวงศ์
 บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคม
 สังคมนิยมแห่งประเทศไทย ถนนพญาไท
 จุฬาลงกรณ์ ๒ พระนคร โทร. ๕๖๖๒๒

“...There is only way to stop the killing.
 That is to keep the weapons of war out
 of the hands of the international outlaws of
 North Vietnam...”

President Nixon, May 8, th

กองบรรณาธิการ “สังคมนิยมสังคมนิยม”

รายเดือน

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการและเลขานุการคณะกรรมการ
นายชวลิต บัญญาถักมณี	ผู้จัดการ
นายวีระประวัติ วงศ์พิทักษ์	ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ
นายสันติ เด็กสุขุม	ผู้ช่วยศิลป์
นายพิภพ ธงไชย	ผู้ช่วยฝ่ายเลขานุการ
นายสมพล เมฆาคม	เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ
นายสวัสดิ์ เอ็งกิ่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย

อ่าน

สังคมนิยมสังคมนิยม

ฉบับ กรกฎาคม

ว่าด้วย “สังคมนิยมอินโดจีน”

เสนอข้อเท็จจริงและรายละเอียดทุกแง่มุม
 ของสังคมนิยมในเวียดนาม เขมร ลาว แต่ตั้งต้นจน
 ปัจจุบันที่ไม่เคยปรากฏอย่างตีพิมพ์ ณ ที่ใดในประ
 เทศนามาก่อน

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน ฉบับที่ ๖ ปีที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๕

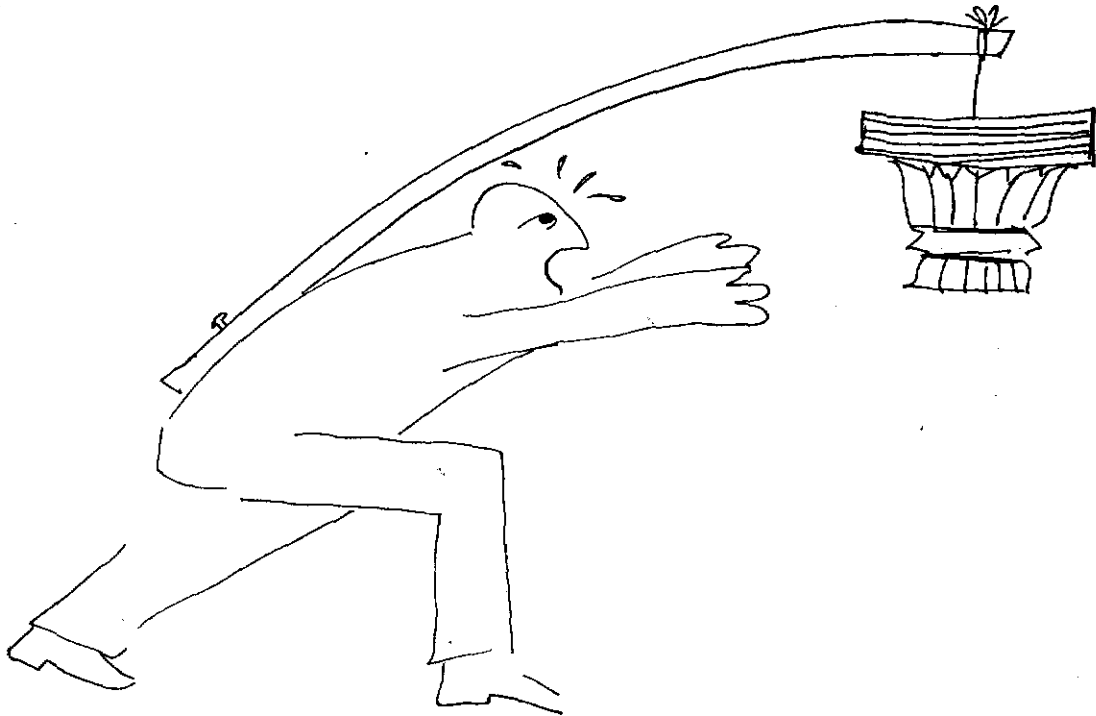

- ๔ ในเล่ม
- ๕ จดหมายถึงบรรณาธิการ
- ๑๐ บทนำ : สันติแห่งประชาธรรม

บทความอาทปก

ปวย ถึงภรณ์	๑๒	แตกเนื้อหนุ่มเมื่อ ๒๕๑๕
เสถียร สุกโสภา	๒๘	เหตุการณ์ในหนึ่งวัน : ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๕
กมล สมวิเชียร	๒๘	การปฏิวัติของสามัญชน
กองบรรณาธิการ	๔๐	กบฏ/ปฏิวัติ/รัฐประหาร
ช้อยนันต์ สุนทวณิช	๔๔	การปฏิวัติที่ไร้ขบวนการ
กองบรรณาธิการ	๕๔	สัมภาษณ์/มองปฏิวัติ ๒๕๑๕ : สนิท เจริญรัฐ/ปราโมทย์ นาครทรรพ /สุลักษณ์ ศิวรักษ์/นิตย์ พิบูลสงคราม/สุรพงษ์ ชัยนาม
สืบแสง พรหมบุญ	๖๘	สองเสนอนักปฏิวัติ : ความขัดแย้งทางอุดมการณ์
เกียรติชัย หงษ์พาณิชย์	๗๖	คณะราษฎร : ความขัดแย้งและรูปแบบเพื่อการครองอำนาจ
มนนิกิ เศรษฐบุตร	๘๖	คนกับหนังสือ/อ่านปฏิวัติ ๒๕๑๕
แทน นราธร	๕๕	ร้อยกรอง/รัตนโกสินทร์กำสรวล
อาชวีง	๑๐๕	กวีต่างแดน/หนองน้ำในฤดูหนาว
มุลฎุ ราช อานันท์	๕๖	เรื่องสั้น/ความคิดหวังของนักเรียนนอก
ชงยุทธ ชุทธวงศ์	๑๐๖	คนกับสิ่งแวดล้อม/ความเจริญทางเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม
		ปฏิบัติการ
บุญชนะ อัครดา	๑๐๘	ความพยายามในการแก้ปัญหาตุลาการค้ำกับญี่ปุ่น
สุจิตต์ วงศ์เทศ	๑๑๑	หนังสือกับการศึกษาของประชาชน
	๑๒๐	วิจารณ์หนังสือ
	๑๒๕	ข่าวในวงการหนังสือ
	๑๒๗	บรรณาธิการ
ผู้วิจารณ์หนังสือ		วิชัย ไชควินัน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ข้อคิดเห็นใดๆ ในหนังสือนี้ ย่อมเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นทัศนะของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ส่วนลิขสิทธิ์ของบทความ เป็นของ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" การตีพิมพ์ซ้ำ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบก่อน "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ออกปีละ ๑๒ ฉบับ จำหน่ายปลีกตามร้านทั่วไป เดือนละ ๕ บาท (กระดาษปอนด์) ๕ บาท (กระดาษปรู๊ฟ) สมาชิก ค่าบำรุงปีละ ๕๐ บาท โฆษน์ส่งขนาดได้ไม่นาน นายชวลิต บุญญาติกมณัฏ์ ผู้จัดการ (ส่งจ่ายไปรษณีย์กรุงเทพฯ)

ใบลุ่ม

จาก พ.ศ. ๒๔๗๕ มาจนถึงปีนี้ ก็นับรวมได้ ๔๐ ปีแล้วที่คณะราษฎรได้ทำการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และตั้งแต่นั้นมาวิวัฒนาการทางการเมืองชนิดที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ในบ้านเรา ก็เริ่มต้นอย่างล้มลุกคลุกคลาน เต็มไปด้วยกบฏ ปฏิวัติ และรัฐประหาร ช่วงชิงอำนาจกันมิหยุดหย่อน สิ่งเหล่านี้ซึ่งนานวันเข้าก็จะกลายเป็นประเพณี คตินิยมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การตีความหมายและให้คุณค่าอย่างใกล้ชิดกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริงเท่าที่จะทำได้ เพื่อการศึกษา และเปรียบเทียบของอนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป

การจัดทำ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนี้ เป็นการเตรียมการที่ค่อนข้างปัจจุบันทันด่วน-หลายสิ่งหลายอย่างที่จะคิดว่าจะ เป็นเรื่องเด่นในฉบับ เช่น การเข้าถึงตัวผู้ก่อการ ๒๔๗๕ ที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อขอสัมภาษณ์ เราทำไม่ได้เพราะมีเวลา เตรียมไม่ทัน แต่กำหนดออกหนังสือฉบับกระซิบเข้ามาถึงนั้นเรื่องภายในเล่มนี้จึงเป็นข้อเขียนในเชิงการศึกษาของ คนรุ่นใหม่ที่มีหันไปมองเหตุการณ์เมื่อ ๔๐ ปีก่อน เราคิดว่านักเขียนหลายคนของเราในเล่มนี้ คงจะได้พยายามตาม คำถามและหาคำตอบเกี่ยวกับปฏิวัติ ๒๔๗๕ อย่างมีอคติน้อยที่สุด ถ้าหากจะมีปฏิกริยาจากผู้รู้เห็นเหตุการณ์ จริง ๆ เขียนมาชี้แจง เพื่อหาแนววิเคราะห์ในทางประวัติศาสตร์ต่อไป เราจะปลาบปลื้มไม่น้อย

เดือน ๆ น้ออากาศข้างร้อนอบอ้าวเสียจริง อารมณ์ขันทางกองบรรณาธิการไม่ค่อยมีมากนัก ถ้าท่านจะถือว่าฉบับนี้ มุ่งพาท่านกลับไปหาเหตุการณ์เมื่อ ๔๐ ปีก่อน ว่าเขาปฏิวัติรัฐประหารกันอย่างไร สำเร็จแค่ไหน ล้มเหลวอย่างไร แล้วนำมาเป็นอุทาหรณ์กับชีวิตและเหตุการณ์ในปัจจุบัน ก็คงจะช่วยให้เรานึกถึงอนาคตได้บ้างกระมัง

ฉบับนี้เนื่องจากเรามีเรื่อง ๒๔๗๕ ลงเต็มทีจนเล่มหนามากกว่าเดิม ทำให้เนื้อหน้าของคอสมันท์กั๋วพลงมคองขาด หายไปทำนผู้อ่านที่เป็นแฟนคำสิงห์ ศรีนอก โปรดรอกอยเขาในเล่มหน้าเถิด เราสัญญาว่าคงมีข่าวคราวจากเขา มาบอกท่านบ้าง ๑

กอง น.ก.

จ. ม. บ. ก.

บรรณาธิการ ยินดีรับจดหมายจากผู้อ่านเสมอ และจะนำตีพิมพ์ถ้าเห็นว่ามีความสำคัญ ในกรณีที่เจ้าของแสดงความจำนงมิให้ลงพิมพ์ก็จะไม่ลงพิมพ์ ผู้ที่ประสงค์จะใช้นามปากกา ต้องแจ้งนามจริงให้บรรณาธิการทราบทุกครั้งไป บรรณาธิการสัญญาว่าจะไม่เปิดเผยนามจริงของท่านให้คนอื่นทราบจดหมายที่ใช้นามแฝงโดย ไม่บอกนามจริง จะไม่ได้รับการพิจารณาแต่อย่างใด ทั้งนี้ต้องขออนุญาตคัดลอกข้อความของท่านลงบ้าง เพื่อสงวนหน้ากระดาษ

จากสมาชิกชาวญี่ปุ่น

ผมเป็นสมาชิกของสังคมศาสตร์ปริทัศน์มาเกือบแปดปีแล้ว และตลอดระยะเวลาแปดปีนี้ เคยอ่านทุก ๆ ฉบับด้วยความสนใจเป็นพิเศษ แต่ไม่ทราบทำไมผมไม่ได้รับฉบับเดือนเมษายน ๒๕๐๕ คือ ฉบับก๊วยหล่อง สงสัยว่าคุณคงลืมส่งให้ผม หรือคุณไม่ได้ส่งเพราะผมเป็นส่วนหนึ่งของก๊วยหล่อง (นี่ผมพูดเล่น)

อย่างไรก็ตาม ผมไปซื้อมาจากแผงหนังสือแถวราชประสงค์เล่มหนึ่ง ผมเห็นว่าฉบับนี้น่าสนใจ และมีประโยชน์มาก ก็เลยซื้อมาอีกสามเล่ม แจกให้เพื่อนร่วมงาน (ในบริษัทญี่ปุ่น) หวังว่าเขาคงจะรู้ว่า นายของเขาซึ่งเขาทำงานให้อยู่ทุก ๆ วันนั่นคือใคร และคงจะรู้ว่าทำไม ๘๐% ของคนไทยที่ไปศึกษาในประเทศญี่ปุ่น เมื่อกลับมาเมืองไทยแล้ว จึงเป็นคนแอนดริวญี่ปุ่น และทำไมมากกว่า ๘๐% ของคนไทยที่ดูภาพยนตร์ประเภท “ นามะนาญี่ปุ่น ” เมื่อดูจบแล้วจึงเป็นคนที่ถูกญี่ปุ่น

มากิโธ คัตสึระ
ล่าโรงเท็นอิ สุมทรปรการ

ลัทธิชาตินิยมกับก๊วยหล่อง

เรื่องคุลย์การค้า ผมคิดว่า เมื่อเราเสียเปรียบ คุลย์การค้า คงมิได้หมายความว่า เราค้าขายสู้คนอื่นเขาไม่ได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเราจำเป็นต้องยอมเสียเปรียบเขา อันเนื่องมาจากเรากำลังพัฒนาประเทศหรือบางทีเรา (ไม่ทราบใคร) แกล้งค้าขายแบบเสียเปรียบ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จนต้องมีกรแท่งช่วยอยู่เสมอตามหน้าหนังสือพิมพ์ ผลของการค้าขาดคุลย์ ทำให้เรามีความระมัดระวังตนเอง (เรื่องค้าขายกับต่างชาติ) มากขึ้น เราเริ่มมองคนอื่นอย่างไม่วางใจไว้วางใจมากนัก เมื่อเขาคูลังจะเข้ามาคิดต่อค้าขายกับเรามากขึ้น ส่วนคนที่เคยติดต่อกับเราอย่างมาอยู่แล้ว เขาก็ทำการวิเคราะห์กันใหญ่เกี่ยวกับความได้เปรียบเสียเปรียบ ทำให้อดสงสัยไม่ได้ว่า ก่อนทำสัญญาค้าขายระหว่างประเทศ คงเกิดการหลงลืมคำนึงถึงผลได้เปรียบเสียเปรียบกระมัง ก๊วยหล่องของคุณ ถ้าเป็นเอกสารเผยแพร่ของรัฐบาล คงถูกวิจารณ์แหกเกลี้ยง นับว่า ก๊วยหล่อง เป็นประโยชน์ยิ่ง ที่พยายามให้ความจริงแก่ประชาชนได้ทราบ และเกิดความสำนึกตนบ้างไม่มากก็น้อย อาจารย์ เขียน ชีระวิทย์ (จากฉบับก๊วยหล่อง) ได้พูดถึงวิธีการจัดคนไปเจรจาการค้ากับต่างชาติของไทย ว่าเป็นการเปิดโอกาสอย่างมากต่อการไปเพื่อเที่ยว ควรมีการปรับปรุง ผมคิดว่านอกจากควรปรับปรุงวิธีการดังกล่าวแล้ว ควรจะได้อบรมให้คนของเราได้มีพัฒนาตนเองด้วย ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม พูดถึงการพัฒนาคนแล้ว ผมคิดว่าพวกมันยากสำหรับคนใด ๆ กันแล้ว ในสภาวะแวดล้อมเช่นปัจจุบัน เราน่าจะเริ่มกันอย่างจริงจังตั้งแต่เด็ก ผมคิดว่า น่าจะมีการนำ “ ลัทธิชาตินิยม ” มาอบรมเด็ก ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โดยครู ผู้ปกครอง และสื่อมวลชน ผมคิดว่า น่าจะได้ผล แล้วเราจะได้นักใจเรื่องปัญหาต่างๆ มากนัก เมื่อคนของประเทศได้รับการพัฒนาแล้ว

บุญชาติ ฉันทะนันท์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเซ็นเซอร์กับคนรุ่นใหม่

หลังจากที่ผมติดตามอ่านข่าวคราวการเรียกร้องให้มีการสังคายนาเรื่องการเซ็นเซอร์ ตลอดจนมีการวิจารณ์เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์หนังสือจำนวนมากจนกระทั่งได้อ่าน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับ “กรรมกรไทย” ผมก็ได้แง่คิดอยู่หลายประการ จึงใคร่ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคมไทย

ก่อนอื่นก็ใคร่แสดงความคิดเห็นต่อนักเขียนและนักอ่านทั้งหลายก่อนว่า เคยขวนขวาย (?) รู้สึกมีความหนักแน่นมากขึ้นโดยพยายามสละตัวรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านที่นับวันจะดังขึ้น ๆ แม้จะอยู่ภายใต้ภาวะปฏิวัติก็ตามที จึงนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดียิ่งของสังคมไทย ผมจึงหวังว่านักวิจารณ์ทุกท่านคงจะทำงานกันอย่างมีใจและมีกำลังใจมากขึ้น

เรื่องการเรียกร้องให้มีการเซ็นเซอร์หนังสือนั้น ผมมีความคิดว่าตอนนี้ สังคมไทยเรากำลังถูกทดลองอย่างหนักในทางวัฒนธรรมว่าจะเอาอย่างไรกันแน่ กล่าวคือ คนรุ่นใหม่กำลังเรียกร้องคนรุ่นเก่าให้ทำอะไร ๆ ให้ทันสมัย ทันโลกหรือพูดง่าย ๆ ให้ทันใจพวกคนบางนั่นเอง คนรุ่นใหม่เหล่านี้เป็นผู้ได้รับการศึกษา อ่านมากคิดมาก และเขียนหนังสือ ส่วนคนรุ่นเก่าเป็นผู้ต้องการรักษาวรรณกรรมอย่างเดิม หรือเป็นพวกอนุรักษนิยม ปัญหาจึงเกิดขึ้นและไม่มัววันจะประสานกันได้ เพราะคนรุ่นใหม่เมื่อเรียกร้องเอาอะไรก็มักจะยึดเอาความคิดของคนตะวันตกเป็นบรรทัดฐาน (หรือเรียกร้องเอาตามธรรมชาติ) ส่วนคนรุ่นเก่าจะหวั่นอะไรให้ก็เกรงว่าวัฒนธรรมของไทยจะเสื่อมเสีย

ปัญหาดังกล่าวดูเหมือนจะเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้าคิดให้ลึกและคิดให้ลึกซึ้งหน่อยแล้วสมควรที่ทุกฝ่ายจะหันหน้าเข้าปรึกษากัน ไม่ใช่มีแต่อย่างเอาแต่เหตุผลของฝ่ายตน ผมมีความคิดว่ามิใช่ที่เราจะปล่อยให้มีการฉายหนังไปกันอย่างเสรี (หนังสือต้อง

ห้าม) แล้ววัฒนธรรมจะสูญหายไปจากประเทศไทย หรือเมื่อเราต้องการรักษาวรรณกรรมแล้วเราไม่จำเป็นต้องดูหนังต้องห้ามอะไรดังกล่าวทำนองนั้น

ผมเห็นด้วยกับการคัดลอกหนังสือศิลปะและมีความหมายในตัวเองโดยไม่มีการเซ็นเซอร์ และเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะให้มีการแบ่งแยกประเภทหนังสือให้เหมาะสมกับวัย จะด้วยเหตุผลอันใดก็ตามที ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ยุดิธรรมแก่ทุกฝ่าย นั้นหมายถึงว่า หนังสือนั้นจะต้องแพงขึ้นเพื่อนำเงินนั้นไปจ้างเจ้าหน้าที่ทำงานด้านนี้โดยตรง และเมื่อถึงตอนนั้นผมหวังว่าคงไม่มีการร้องแรงแหกกะเดือกับเจ้าของโรงหนังอีกว่า “เอาเปรียบคนดู”

ว่ากันไปตามความจริงแล้วผมเชื่อเหลือเกินว่าคนที่บัญญัติจริง ๆ นั้นจะไม่คิดว่าหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับชีวิตประจำวัน หรือถือว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการกระทบกระเทือนวัฒนธรรมอะไรก็หาไม่ได้ แต่ที่ร้องกันไปตะโกนกันไปทุกวันนี้ก็คงเป็นเพราะไม่แน่ใจว่ารัฐบาลจะเอาอย่างไรกันแน่ หรืออีกนัยหนึ่งขาดคนคิดคนเอาใจใส่กันอย่างจริงจังนั่นเอง สังคมของเราจึงเป็นอย่างนี้ ซึ่งก็เหมือนกับรัฐธรรมนูญไทยของเรานั้นแหละ ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ก็มีการเรียกร้องกันนักกันหนา แต่พอประกาศใช้ได้ไม่กี่วันก็มีเหตุผลให้เขาปฏิวัติกันได้หรือหน้า นับประสาอะไรกับเรื่องหนึ่งต้องห้าม หรือเรื่องกามารมณ์ที่ออกจะโจ่งครึ่มอย่างนั้นแล้ว ท่านจะคิดหรือว่าทางออกของท่านนั้นดีที่สุดแล้ว

เกษม นวีเจตธรรม
ชาวบ้านข้างเรือนจำเชียงใหม่

ข้อสังเกตของคุณ

ผมได้ติดตามหนังสือ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ มาอ่านหนักหนา จนมีความรู้สึกเกิดขึ้นในใจตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการ และอยากจะได้ความรู้สักหน่อยให้เต็มสมบูรณ์บ้าง แต่จนด้วยเกล้าที่ไม่

สามารถจะช่วยขบวนการโดยวิธีอื่นใดได้ นอกจาก
พอมันมือเขียนการดูได้บ้าง ผมจึงส่งการดูมา ๒
แผ่น เพื่อร่วมลงในฉบับต่อไป สุดท้ายขอให้หนึ่ง
สื่อ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ของอยู่กับสังคมชาวไทย
ตลอดไป ผมถือว่าหนังสือฉบับนี้เป็นตัวแทนของ
ประชาชน สังคม และประเทศชาติที่แท้จริง

อาทร วิทยุธรรมนันท

บางขุนนนท์ นครหลวงธนบุรี

เรามีความประสงค์ที่จะลงการดู อันเนื่องมาจากความ
ชำนาญทางชีวิตและทางสังคมโดยทั่วไป ผู้ที่มีมือ
ขอให้อวดส่งมาร่วมกันได้เลย หรือท่านที่มีความคิด ๆ
จะบอกมาให้ฝ่ายศิลปะของเรา เรา ก็ยินดีลงชื่อท่าน
ไว้กับภาพให้ปรากฏทุกครั้งไป บ.ก.

นึกสันทกับปักกิ่ง

หลังจากนึกสันทกลับจากการเขียนปักกิ่งแล้ว ดู
เหมือนว่าความสัมพันธ์ระหว่างอเมริกาและจีน จะ
ราบรื่นและมีชีวิตชีวาขึ้นนัก เมื่อเร็ว ๆ นี้ทีมบึงปอง
จีนก็มาเยือนอเมริกา และโชว์ฝีมือที่ถือว่าเป็นขนาด
แชมป์โลกให้คนอเมริกาดู นักบึงปองจีนเขาเก่งจริง ๆ
ทั้งคืบซ่ายคืบขวา เล่นเอานักบึงปองอเมริกันแพ้หูด
ไป คกลงนักบึงปองจีนเลขต้องแข่งขันกันเอง คงจะ
เป็นการโชว์ฝีมือให้ดูมากกว่าว่าแชมป์จริง ๆ นะเขา
เล่นกันอย่างไร การเขียนของนักบึงปองนั้นดูจะ
เป็นผลทางการเมืองและการทูตอยู่มาก ๆ เพราะเป็น
การช่วยให้คนอเมริกันเริ่มรู้จักหน้าตาพวกคอมมิวนิสต์
ที่เคยเกลียดกลัวมากก่อน เช่นตอนที่นักบึงปอง
จีนโชว์ฝีมือที่เมืองดีทรอยต์ ปรากฏว่ามีผู้แห่กัน
ไปเชียร์นักบึงปองจีนกันมีคัพามวินัน มีคนถือธงแดง
ของจีนโบกกันหรรเต็มสนามกีฬา ดูแล้วก็ทำให้เกิด
ความรู้สึกประหลาดใจ เพราะแต่ก่อนคนอเมริกันเห็น
ธงจีนแดงโบกสะบัดแบบนี้ก็มักจะช็อกหรือตกใจตาย
เป็นแน่ แต่ตอนนี้กลับเป็นของเก๋ไปด้วยซ้ำที่ใครจะ
ถือธงแดงไปเชียร์นักกีฬาจีน

นอกจากนี้ยังมีข่าวกระจัดกระจายระหว่างอเมริกากับ
กับจีนอีก คือเมื่อตอนนายนักสนอยู่ที่ปักกิ่งนั้นจูเอิน
ไลได้สัญญาว่าจะขกหม้อจีนให้อเมริกาสองตัว หม้อจีน
นี้เป็นภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า Panda หน้าตาคล้าย
หม้อธรรมดา ๆ แต่มีลายสีขาวคาดกลางตัว หม้อจีน
เป็นสัตว์หายากมีอยู่แต่ในเฉพาะเมืองจีน นอก
นั้นก็ม้อก ๒ ตัวเท่านั้นที่อยู่นอกเมืองจีน คือตัวหนึ่ง
อยู่ในสวนสัตว์วีสเซีย อีกตัวหนึ่งอยู่ในสวนสัตว์
อังกฤษ พอจีนตกลงยกให้อเมริกัน ๒ ตัว คนก็เลย
ตื่นตื่นกันใหญ่ บรรดาสวนสัตว์ใหญ่ ๆ เช่น ซานดิ
เอโก ซิกาโก และนิวยอร์กต่างก็พยายามวิ่งเต้นค้อ
นายนักสน ขอหม้อจีนไปไว้สวนสัตว์ของตน เพราะ
ถ้าสวนสัตว์ไหนมีหม้อจีนก็คงจะชื่อดังแน่ ๆ คกลง
นายนักสนก็ต้องตัดปัญหายกให้สวนสัตว์ของชาติใน
กรุงวอชิงตัน โดยตัดสินให้เป็นของกลางอยู่ในเมือง
หลวงจะได้ไม่มีใครตำหนิว่าเลือกที่รักมักที่ชังได้ ดู
เหมือนอเมริกาส่งวามะริกัน ไปให้ปักกิ่งเป็นการ
แลกเปลี่ยน ข่าวเรื่องการแลกเปลี่ยนสัตว์กันนั้นดู
จะเป็นเรื่องใหญ่โตพอสมควร และวันที่จะเปิดให้
ประชาชนเข้าชมหม้อจีนนั้น เขาว่ามาตามนึกสันทจะไป
เป็นประธานในพิธี

ชาญวิทย์ เถษครศิริ
New York, U.S.A.

อเมริกาค่าตั้งเป็นฟาสซิสต์ ?

ขณะนี้อากาศเริ่มดีขึ้น ค่อยหายหนาวลงไป
หิมะก็หยุดตก ผู้คนเริ่มจะมีชีวิตชีวาขึ้นบ้าง หลังจาก
ที่ต้องเก็บตัวอยู่ในบ้านตลอด ๔-๕ เดือน อาทิษฐ์
ที่แล้วก่อนที่เว็คคานาเมเนื่อจะเริ่มบุกหนัก ได้มีการ
เดินขบวนคัดค้านการส่งทหารอเมริกันไปรบในอินโด
จีน กวาวเดินต่อต้านถูกขัดขวางเสียก่อน นักต่อต้าน
คนหนึ่งคิดข้ายไว้ที่หลังว่า "ทหารเว็คคานาเมเนื่อ"
ถูกตำรวจรวบตัวไป นายคนนั้นแกลแสดงท่าการสู้รบ
ของทหารและทำถูกยิงตายโดยนอนบนถนน เมื่อ
ตำรวจซักถามข้อ แกตอบว่า "ผมตอบไม่ได้ เพราะ

ผมถูกยิงตายแล้ว” มาวันนี้อากาศยังอบอุ่นขึ้น ก็มี การเดินขบวนอีก (ซึ่งปกติก็มีเดินอยู่เป็นประจำประ ปรายไปทั่ว โดยประท้วง ค่าแรง สิทธิเสรีภาพ ฯลฯ) โดย “กลุ่มหนุ่มต่อต้านฟาสซิสต์และสงคราม” (Youth Against War and Fascism) มีหนุ่มสาว มาร่วมประมาณ ๕๐ คน ซึ่งนับว่าน้อยมาก หัวข้อ ใหญ่ที่นำมาโจมตีวันนี้ คือ สงครามอินโดจีนกับ ราคาสินค้าที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ และให้เด็กนักเรียนวัย ใหญ่มาขึ้น กลุ่มหนุ่มสาวเดินถือป้าย “U.S. Out of Indochina: The NLF. is going to win, tax the banks, not the people, Wall Street's War-we pay the bills” ฯลฯ รอบ ๆ วอชิงตันสแควร์ คือ หนักรูปปั้นวอชิงตัน แล้วร้องเพลงสั้น ๆ ปลุกใจ เช่น “-- Ho Chi Min, Madam Binh 're going to win --” กับช่วยเชียร์ให้ “ขบวนการปะเทด ลาว” ต่อจากนั้นหัวหน้ากลุ่มก็ขึ้นไปขึ้นที่ฐานอนุสาวรีย์วอชิงตัน เริ่มการประณามรัฐบาลนิกสัน ว่า ร่วมมือกับนักธุรกิจใหญ่แถวอลาสครัทค้าสงคราม ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ เงินเฟ้อ และกดค่าแรง ไม่ให้ขึ้น แต่ให้ราคาสินค้าบริการขึ้น เกือบสามคน จนมากกว่าคนรวย ปกป้องผลประโยชน์บรรษัทต่างๆ ในเวียดนามให้ เช่น ฟอร์ด (Ford) และ International Harvester เป็นต้น จากนั้นก็มีรายงานข่าวการ ตูมในเวียดนาม เมื่อโฆษณอบอกว่า “รายงานข่าว ล่าสุดที่ได้รับ แจ้งว่ากองทหารเวียดนามเหนือยึดพื้นที่ ได้ห่างจากตัวเมืองเพียง ๕๐ ไมล์ - -” บรรดาผู้ ฟังทั้งหลายก็ปรบมือให้ร้องด้วยความดีอกดีใจ จาก นั้นก็มีคนผลัดกันมาพูดในประเด็นต่าง ๆ แล้วก็เดิน ขบวนต่อไปที่สำนักงานเกี่ยวกับรายได้ เพื่อประท้วง ภาษีและรายได้ที่ไม่สมดุลกัน

ข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการต่อต้านสงครามอินโดจีนของอเมริกาเวลานั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเพียง แต่ไม่ต้องการเสียเงินหลาย ๆ ล้านไปบงกชคน ที่ตัวเองไม่รู้จัก ในขณะที่เห็น ๆ อยู่ทุกวัน ก็มีไม่พอ

กิน เป็นความจริงที่ว่า หลาย ๆ คนไม่เคยรู้เรื่องราว ประวัติศาสตร์อินโดจีนมาเลย แต่เขาถือว่าอะไร ๆ ที่ตรงข้ามกับรัฐบาลย่อมจะมีโอกาสถูกต้องกว่า พูด ง่าย ๆ คือ เขาไม่ศรัทธารัฐบาล นักการเมือง และ นักธุรกิจมากเท่าไร ในขณะที่เดียวกันคนหนุ่มสาวอีก มากที่มีความเห็นแตกต่าง ไปจากการเดินขบวนต่อ ต้าน โดยเขาเห็นว่า ปัญหาทั้งหลายมิได้เกิดมาจาก สงครามเวียดนามเป็นเหตุใหญ่ แต่เป็นข้อโรคของ ระบบเศรษฐกิจและสังคมภายใน การแก้ไขจะต้อง สร้างพลังภายในใหม่ นั่นคือพลังของคนชั้นกรรมกร (Working Class) และก้าวไปสู่ระบบสังคมนิยมเท่า นั้น จึงจะแก้ปัญหามาอเมริกาได้ เขาวิเคราะห์ออก มาว่า รัฐบาลอเมริกันกำลังเปลี่ยนไปสู่ ระบบฟาส ซิสม์ มากขึ้นทุกที ๆ และจุดสุดท้ายของเศรษฐกิจ นายทุน คือการเป็นขาสุดได้แก่ฟาสซิสต์และเป็น จุดจบของระบบนั้น เพราะฉะนั้นถ้าต้องการเปลี่ยน แปลงอย่างราบรื่นและสันติพอสมควร ก็ต้องสร้าง ความสามัคคี ของคนงานให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อจะรวม กันเป็นพลังของคนงาน (ใหม่) ที่จะนำสังคมไปสู่ ความสันติสุข (ใหม่) กลุ่มคนงานสังคมนิยมนี้ บอกว่าเขาทำนายเหตุการณ์แม่นยำมาก คือถูก มาตั้งแต่เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ๑๙๓๐ จนถึงอเมริกา ปัจจุบัน ๑๙๖๐

แต่ประวัติศาสตร์ก็ไม่ค่อยเชื่อคนกลุ่มน้อยที่ ชอบพูดเสียดด้วย “นครรัฐกรีก” และ “มหา อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์” อาจพิสูจน์คำกล่าวนี้ ได้ แต่ “มหาอาณาจักรอเมริกันอันศักดิ์สิทธิ์” จะ สามารถพิสูจน์สมมติฐานประวัติศาสตร์อันนี้ได้หรือไม่ยังสงสัยอยู่

ธ. อ.
U.S.A.

สงครามในอินโดจีน

คุณคงรู้อยู่แล้วว่า สงครามในอินโดจีนคุณนัก หนึ่งขาน ผมจะพยายามเล่าปฏิกิริยาของคนอเมริกัน ทางนี้ ให้คุณฟังอย่างคร่าว ๆ

ทางรัฐบาลอเมริกันนั้นให้เหตุผลต่อประชาชนอเมริกันในการที่จะเบียดเบียนและไฮฟองว่าเป็นเพราะทางเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ ซึ่งถือว่าเป็นการทำผิดกติกาคาททางเวียดนามเหนือและอเมริกาได้ตกลงกันไว้ในสมัยประธานาธิบดีจอห์นสันทางคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ วุฒิสภา เรียบกษาย เมลวิลล์ลาร์ด (รัฐมนตรีว่าการกลาโหม) และนายร็อบเจอร์ (รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ) มาชักฟอกรัฐมนตรีทั้งสอง ให้เหตุผลตามที่ผมกล่าวไว้ข้างต้น ส่วนทางนายฟูลไบรท์นั้นก็พยายามชี้ให้รัฐบาลเห็นว่า การที่จะเบียดเบียนไฮฟอง ครองนี้ข้างคล้ายกับเหตุผล ซึ่งรัฐบาลที่แล้ว ๆ มาใช้อ้างเพื่อระดมกำลังรบของอเมริกาเพิ่มขึ้น การถกเถียงในคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์เมื่อไม่นานมานี้ ก็เหมือนครั้งที่แล้วมา กล่าวคือทางผู้แทนของรัฐบาลและผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศอเมริกันนั้นวางความเห็นและนโยบายบนพื้นฐานที่ว่า เวียดนามเหนืออยู่ภายใต้อิทธิพลไม่ของรัสเซียของจีนแล้วแต่กรณี แต่ทางคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะนายฟูลไบรท์นั้น วางความเห็นของเขานบนพื้นฐานที่ว่า สงครามในอินโดจีน โดยเฉพาะเวียดนามนั้นเป็นสงครามกลางเมือง (Civil War) ความสัมพันธ์ระหว่างจีน - รัสเซียกับกลุ่มการเมืองในอินโดจีนเป็นความสัมพันธ์จำกัดตามความจำเป็นและเป็นการโต้ตอบอิทธิพลของอเมริกันในประเทศของกลุ่มการเมืองเหล่านั้น

ดังนั้น การชักฟอกกันครั้งนี้นางยลาร์ดและนายร็อบเจอร์จึงพูดข้ามหัวคณะกรรมการ ทางคณะกรรมการก็พูดข้ามหัวทำรัฐมนตรีทั้งสอง พูดกันง่าย ๆ ก็คือว่าคลื่นวิทยุมันคนละคลื่นกัน อย่างไรก็ตามตอนหนึ่งที่นำเสนอใจก็คือ ฟูลไบรท์ได้ถามลาร์ดว่า ประธานาธิบดีอเมริกันใช้สิทธิอะไรในการทำสงครามในเวียดนามและในการที่จะเบียดเบียนไฮฟอง ครองนี้ นายลาร์ดก็ดงจ้ำกัษณะหน้าของแกได้ (เสียดายหลวงวิจิตรวาทการไม่อยู่แล้ว ถ้าอยู่แกคงดูลักษณะหน้าของนายลาร์ดแล้วทำนายบุคคลิกของคน ๆ นี้ได้พอสมควร) นายลาร์ดนั้นทำหน้าที่ผู้และตัวของแกนั้นเป็นรูปสร โกงเทบหัก พอกแ

ได้ยื่นคำถามจากฟูลไบรท์เท่านั้น สรทโง่งอยู่แล้วก็หักสะบั้น เลือดขึ้นหน้าแล้วตอบว่า "มันไม่ใช่หน้าที่ของผมที่จะมาแก้ตัวการกระทำของรัฐบาลที่แล้ว ๆ มา" ฟูลไบรท์จึงแย้งให้อีกว่า "อ้าว ทำไมถึงเป็นอย่างนั้นล่ะ" "ผมไม่ได้เป็นอย่างนั้น แต่มันไม่ใช่หน้าที่การอะไรของผมที่จะมาแก้ตัวให้รัฐบาลที่แล้วมา ในความเห็นของผม อาจเป็นไปได้ที่ประธานาธิบดีที่แล้ว ๆ มาควรจะทำประการใดประการหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิที่จะปฏิบัติการในเวียดนาม แต่สำหรับรัฐบาลนี้ ประธานาธิบดีมีสิทธิพอเพียงอยู่แล้ว ในการปฏิบัติการใด ๆ ก็ตาม ที่จะป้องกันชีวิตของทหารอเมริกัน"

ที่ว่านำเสนอใจก็คือ หากผมจำไม่ผิด นี่เป็นครั้งแรกที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอเมริกันที่ยังเป็นบุคคลสำคัญในรัฐบาลได้ออกความเห็นอย่างเปิดเผยว่า ประธานาธิบดีควรจะขออำนาจ หรือได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ก่อนที่จะไปทำสงครามในเวียดนาม

จนถึงเวลาเขียนจดหมายนี้ ปฏิกริยาของคนอเมริกันคือการที่จะเบียดเบียนไฮฟอง ดูเงิบๆ อยู่ ผมไม่อยากจะเข้าใจคุณฟัง แต่ก็ขออย่าถือว่า เสริมธุรกิจเป็นอันดับหนึ่งของสายตาของคนอเมริกัน สงครามเวียดนามนั้นแน่ที่เคียวเป็นเรื่องสำคัญ แต่เป็นเรื่องสำคัญอันดับสอง ถึงแม้ว่าสงครามเวียดนามจะเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เสริมธุรกิจของอเมริกาชกกระตักเช่นนั้น แต่คุณจะไปให้แม่บ้านทั่ว ๆ ไปทำความเข้าใจด้วยตัวเองว่า วาจาเนื้อในคลาดขบเปอร์ มาเกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับสงคราม มันก็ลำบากอยู่ อีกทั้งรัฐบาลก็ประชาสัมพันธ์อย่างได้ผล กล่าวคือถึงแม้รัฐบาลจะไม่ได้ยัดสงคราม แต่รัฐบาลก็ได้

ทะยอยส่งทหารภาคพื้นดินกลับอเมริกาเป็นจำนวน มาก อีกทั้งการเกณฑ์ทหารก็ลดน้อยลง จริงอยู่เมื่อ ๒-๓ วันนั้นมีการเดินขบวนโดยนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและฮิลลีนอยส์ แต่นักจ่านวนน้อยนัก เมื่อเทียบกับเมื่อสมัยนายจอห์นสันเป็นรัฐบาล หากรัฐบาลจะส่งทหารภาคพื้นดินกลับเข้าสงคราม อะไรจะเกิดขึ้นผมไม่รู้ เท่าที่ทราบ นายร็อบเจอร์บอกว่ารัฐบาลอเมริกันจะไม่ส่งทหารภาคพื้นดินไปรบ และจะไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์

ผู้สื่อข่าวของเร
Nevada, U.S.A.

สันติเพื่อประชาธรรม

๔๐ ปีแห่งความพยายามในการนำระบอบประชาธิปไตยมาสู่สังคมไทย ถ้าจะกล่าวเปรียบเทียบ เวลาและความสำเร็จในการนำระบอบดังกล่าวมาใช้ ยังเป็นที่น่าสงสัยอยู่ เวลาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเนิ่นนานสักเพียงใด ย่อมไม่อาจนำมาเป็นเครื่องวัดความสำเร็จได้ เพียงแต่อาจช่วยเตือนให้ระลึกถึงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ประวัติศาสตร์อาจซำรอย หรือย้ายอยู่กับที่ได้เสมอ เมื่อวิเคราะห์จากพฤติกรรมของบุคคลหรือคณะบุคคลในอดีต การกระทำที่ผ่านมามีข้อมเป็นหน้าที่ของชนรุ่นหลังที่จะต้องพิจารณา ว่าได้มีการกระทำเพื่อเป้าหมายสำหรับการปกครองในระบอบที่มุ่งหวังไว้สักเพียงใด แลไหน อย่างไร

คำว่าประชาธิปไตย เป็นคำซึ่งบัญญัติขึ้นโดยวิธานธิ ระหว่างประชาชนและอธิปไตย ซึ่งก่อให้เกิดความหมายที่ว่า อำนาจในการปกครองนั้นย่อมมาจากประชาชน ประชาชนเป็นแหล่งที่มาของอำนาจ รูปการปกครองของประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในโลกเสรีหรือโลกคอมมิวนิสต์ ต่างก็อ้างว่าฝ่ายตนมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น จะแตกต่างกันก็เพียงว่าการจัดการเพื่อนำผลไปสู่จุดหมายปลายทางนั้นไม่เหมือนกัน ทุกประเทศและทุกสังคมย่อมมีปัญหาและลักษณะของตนเอง การแก้ปัญหาจึงย่อมผลแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ถ้าเราจะขอมวับกันกว้าง ๆ ก่อน ก็ย่อมอาจกล่าวได้ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ทุกฝ่ายจะต้องยึดมั่นในค่านิยมทางประชาธิปไตยเสียก่อน เพื่อปลูกฝังนิสัยและความซื่อสัตย์ต่อวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นตามภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม เราต้องเชื่อเสียก่อนว่าวิถีทางแห่งประชาธิปไตยเป็นวิถีทางที่เหมาะสมในการที่จะตกลงแก้ไข้ปัญหาของส่วนรวม โดยขอมวับให้สังคมมีกติกา เพื่อให้มีการแข่งขันกันโดยเสรี ในทางความคิดเห็น ให้ทุก ๆ ฝ่ายมีสิทธิและหน้าที่ ขอมวับนับถือในเสียงข้างมากและสิทธิของเสียงข้างน้อยที่คัดค้าน ระบอบการปกครองใด ๆ ก็ตาม จะประสบผลได้ย่อมต้องมีจุดหมายเป็นอุดมการณ์นำ ไม่ว่าจะวิถีการที่นำมาใช้จะเปลี่ยนแปลงไปในรายละเอียดตามสภาพการใด ๆ ก็ตาม อุดมการณ์อาจจะมีคลุมเครืออยู่ แต่หลักการนั้นพอจะมองหาได้กว้าง ๆ ว่า ธรรมนั้นควรอยู่ที่ประชาชน การใช้อำนาจในการปกครอง ควรถือเอาธรรมเป็นอำนาจ มิใช่อำนาจเป็นธรรม เมื่อเราถกเถียงกันดังกล่าว กฎหมายจึงขอมเป็นใหญ่เหนือตัวบุคคล มิใช่ตัวบุคคลเป็นใหญ่เหนือกฎหมาย กติกาที่วางรากฐานให้ความเป็นธรรมเกิดขึ้นในสังคม จึงควรอยู่ที่ความสำเร็จในการสร้างสรรค์และส่งเสริมสถาบันทางการเมืองต่างๆ ที่เป็นกลไกของระบอบประชาธิปไตย อันได้แก่รัฐสภา พรรคการเมือง และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ ในสังคม ให้ดำเนินอยู่ในสังคมต่อไป

ในบทนำ ฉบับคนหนุ่ม ว่าด้วย ‘คำประกาศของความรู้สึกรใหม่’ เราเคยกล่าวไว้ว่า “..... ถ้าหากเราเกิดระหว่างหรือหลัง การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เราก็มียอายุอยู่ในราว ๓๕ ปี ถ้าหากเราเกิดระหว่างหรือหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๘ เราก็มียอายุอยู่ในราว ๒๕ ปี เราได้พบและได้ชินเรื่องของการปฏิวัติรัฐประหารซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยมาแล้วรวม ๓๒ ครั้ง..... เราพบว่ามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งที่เบนฉบับชั่วคราว ถาวร และแก้ไขเพิ่มเติม มาแล้วถึง ๑๕ ครั้ง.....” และถ้าจะกล่าวต่อ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏก็คือรัฐบาลของเราตั้งแต่ ๒๔๗๕ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนมากมักจะเข้ามามีรัฐบาลโดยการปฏิวัติรัฐประหารมากกว่าการเลือกตั้งตามกติกา เมื่อพิจารณาต่อไป เราได้ข้อเท็จจริงว่าคณะรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นประกอบด้วยคณะทหาร ๒๕๕ นาย พลเรือน ๓๕๑ นาย แม้จำนวนพลเรือนจะมีมากกว่าทหาร แต่เสถียรภาพของคณะรัฐบาลทหารก็มีความมั่นคงกว่าเสถียรภาพของรัฐบาลพลเรือน เพราะรัฐบาลทหารได้เข้าปกครองประเทศเป็นระยะเวลาจนถึง ๓๖ ปี ส่วนรัฐบาลพลเรือนได้เข้าปกครองประเทศนับเป็นระยะเวลา รวมกันเพียง ๔ ปี แต่ทั้งนี้ถ้าจะให้เราพิจารณาเสถียรภาพของประเทศโดยส่วนรวมแล้ว ก็ต้องขอกกล่าวว่าคณะ

รัฐบาลโดยทั่วไปแล้วมีเสถียรภาพค่อนข้างคลอนแคลนมาก เพราะในช่วง ๔๐ ปี นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ถ้าหากเราจะยึดกติกาให้รัฐบาลอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี (ตามลักษณะของกฎหมายรัฐธรรมนูญ) เราก็ควรมีการเปลี่ยนรัฐบาลโดยการเลือกตั้งเพียง ๕ ครั้งเท่านั้น แต่ปรากฏว่าเรากลับมีการเปลี่ยนรัฐบาลถึง ๓๒ ครั้ง การเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้งเท่าที่ผ่านมานี้ในอดีตจึงทำให้เราตกอยู่ในบรรยากาศที่สับสน ค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่เราต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของคนส่วนรวม ก็พลอยต้องหวั่นไหวไปด้วยภาวะยุ่งเหยิงและการแก่งแย่งอำนาจของผู้บริหารประเทศ สังคมของเราจึงพลอยเป็นคนไขว่หนีก่ที่ตกอยู่ในสภาพกดดัน ต้องถูกควบคุมในบางลักษณะและถูกปล่อยปละละเลยในบางลักษณะ การใช้อำนาจเด็ดขาดภายใต้ภาวะกฎอัยการศึก ทำให้บรรยากาศซึ่งจะก่อให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ในแง่ต่าง ๆ กลายเป็นอัมพาต เพราะประชาชนถูกห่อหุ้มอยู่กับภาวะความกลัว คอยหวาดระแวงไปเสียทุก ๆ ทาง ยิ่งสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้คนได้รับสารเสริมสร้างให้มึนประสิทธิภาพในการบริโภคแบบตะวันตก เงินจึงกลายเป็นพระเจ้า เงินสำคัญมากกว่าอุดมการณ์เงินซื้อได้ทุกอย่าง เงินเป็นรากฐานที่มาแห่งอำนาจ ทำให้คนไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกัน รอคัดจะให้เบอบนคอบนคานดา คนเราอาจหมดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ ถ้าหากบรรยากาศทางสังคมที่มีอยู่ถูกรอบงำด้วยภาวะอันไม่แน่นอน แม้จะมีผู้ใฝ่ในเสรีภาพ อยากรจะพูด อยากรจะเรียกร้อง แต่เขาก็ไม่สามารถมาร่วมกันแสดงออกมาได้ แม้ว่าจะต้องการสิทธิเสรีภาพกลับคืนมาอย่างมากที่สุดก็ตาม

เราอาจสรุปเมืองไทยภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ได้ว่า พื้นฐานทางการเมืองยังตั้งอยู่บนรากฐานที่คลอนแคลนยังยึดถือกลุ่มและพวกพ้องของตนมากกว่าประชาชนส่วนรวม ความสามัคคีกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของนักการเมือง ในอันที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติมักจะถูกบดบังและขัดแย้งกันเองในเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ตามความเป็นจริงแล้วควรถือเป็นเพียงการเปลี่ยนตัวบุคคลผู้เข้ามาปกครองมากกว่าอย่างอื่น เพราะอำนาจทางการเมืองยังคงอยู่ที่ชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ข้าราชการทหารและพลเรือนชั้นนำบางคนมากกว่าจะเคลื่อนลงมาถึงประชาชนอย่างแท้จริง เหตุที่กลุ่มข้าราชการกลายเป็นที่มาแห่งอำนาจ ไม่ใช่ประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ก็เพราะเราไม่มีกติกาแน่นอนที่จะให้กลุ่มชนชั้นอื่น ๆ ได้มีพลังเข้มแข็งจนสามารถเข้ามาคัดค้านกับกลุ่มอิทธิพลเดิมและสับเปลี่ยนการใช้อำนาจใหม่ ยิ่งกว่านั้นเราอาจสรุปได้อีกว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เป็นต้นมา มักจะเข้าใจว่าตนเองเท่านั้นที่เป็นผู้กำหนดการปกครองประเทศเสียเอง ยึดถือเอาความคิดของตนเป็นสรณะ ดังนั้นการวางกติกาจึงมีลักษณะโน้มเอียงไปในทางที่ให้อวดคลั่งกับการที่จะส่งเสริมให้ตนรักษาอำนาจได้ตลอดไป ส่วนประชาชนนั้นกลับเป็นผู้นอนอยู่เฉย ๆ จะเอาอย่างไรก็เอากัน ให้เลือกตั้งก็เลือก ไม่ให้เลือกตั้งก็ไม่เลือก แม้จำนวนร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ตั้งแต่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จนถึงครั้งสุดท้ายเมื่อ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ จะอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนพลเมืองของประเทศ แต่เราจะดูถูกประชาชนได้อย่างไร การเลือกตั้งเมื่อ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ เป็นตัวอย่างที่เห็นชัดว่า จำนวนร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งได้เพิ่มขึ้นสูงมากกว่าการเลือกตั้งทุกครั้งถึง ๕๗.๕๐% (ที่มาจากกรมการปกครอง) ดังนั้น จะไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง ถ้าเหตุผลในการปฏิวัติรัฐประหารแต่ละครั้ง ผู้แสวงอำนาจจะผลัดความรับผิดชอบเกี่ยวกับความล้มเหลวทางการเมืองไปให้แก่ประชาชน

เราจึงอยากขอวิงวอนไว้ ณ ที่นี้ว่า การปกครองที่มีกติกานั้น ยังสามารถนำมาใช้ได้ในบ้านเราโดยชอบธรรม และ สันติวิธีแห่งกฎหมาย ถ้าหากเราจะร่วมมือกันค้นหาจุดอ่อนของกระบวนการเมืองของไทย ภายใต้กติกาเหล่านี้ ให้พบโดยไม่จำเป็นต้องขุบเล็กแต่อย่างใด เราเชื่อว่ากติกาแห่งหลักสันติประชาธรรม จะสร้างความผูกพันทางจิตใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้อย่างดีที่สุด และจะช่วยปูพื้นฐานความอยู่รอดให้แก่ประเทศชาติของเรา ก่อนที่จะสายเกินไป ๑

เมื่อมิถุนายน ๒๔๗๕ ผมเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่แปดอยู่โรงเรียนอัสสัมชัญ ไม่เคยเรียนเรื่องการเมือง การปกครอง ไม่เคยคิดถึงสิทธิเสรีภาพของราษฎร เคยเรียนหนังสือเรื่อง *พลเมืองดี* ซึ่งสอนว่าพลเมืองมีหน้าที่อย่างใดบ้างจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยอย่างไร แต่ไม่เคยมีใครสอนว่าพลเมืองก็มีสิทธิเสรีภาพด้วย เคยเรียนรู้ว่าคำขวัญของชาติฝรั่งเศส คือ เสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ แต่ไม่ทราบละเอียดว่าเมื่อฝรั่งเศสเขาปฏิบัติกันนั้นเกิดอะไรขึ้น เพราะทางโรงเรียนสอนประวัติศาสตร์หยุดแค่รัชกาลพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ หนังสือเรียนธรรมจริยาทั้งภาษาไทยและฝรั่งเศสสั่งสอนแต่ให้เชื่อฟังเคารพบนอบผู้ใหญ่ รักใคร่เพื่อนฝูง โอบอ้อมอารีแก่กันโดยทั่วไป โลกของคนหนุ่มอย่างผมในสมัยนั้นเป็นโลกที่ตัดปัญหาการเมืองออกไปเสีย มีแต่ปัญหาให้ศึกษาเร็ว ๆ เสร็จสิ้นไปด้วยดี จะได้ออกไปประกอบอาชีพ ช่วยครอบครัวทางเศรษฐกิจ คนที่ได้เห็นน้อยรู้น้อยก็ยากน้อย รู้มากจะยากนาน ชีวิตของคนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในकुศลเสถียรภาพทางการเมือง

จิตใจที่อยู่ในकुศลแห่งเสถียรภาพนี้เริ่มหวั่นไหวเล็กน้อยในปี ๒๔๗๕ เพราะเหตุการณ์สามประการ

ประการแรก ในชั้นมัธยมปีที่แปด ภาคฝรั่งเศสในอัสสัมชัญขณะนั้นอาจารย์เริ่มสอนปรัชญา ซึ่งแยกหัวข้อออกเป็น จิตวิทยา ธรรมชาติวิทยา ตรีภวิทยา และเทววิทยา ได้เริ่มเรียนรู้ว่าความคิดของมนุษย์เป็นสิ่งอันประเสริฐ ความประเสริฐนี้จะเกิดขึ้นได้ก็แต่ในสภาพที่ปราศจากอวิชชาและพันธนาการ กล่าวคือ ในสภาพที่มีเสรีภาพ เสรีภาพในการคิด การพูด การเขียน การอภิปราย และการสมาคม จำได้ว่าหนังสือคำราปรัชญานั้น นักบวชโรมันคาทอลิกเป็นผู้เขียน และอาจารย์ผู้สอนก็เป็นนักบวชโรมันคาทอลิก

ประการที่สอง ได้มีการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบรัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์ และในรัฐธรรมนูญได้ระบุสิทธิและเสรีภาพของประชากรราษฎรไว้หลายประการ มาตราแรกบัญญัติไว้ว่า อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย

ประการที่สาม เกิดขึ้นในโรงเรียนอัสสัมชัญเอง คือเกิดมีนักเรียนจำนวนหนึ่งใช้สิทธิเสรีภาพเรียกร้องให้โรงเรียนกระทำการบางอย่าง เช่น ให้หยุดเรียนในวันพิธีพุทธศาสนา ให้มีเครื่องแบบนักเรียน เป็นต้น ทางโรงเรียนได้ใช้อำนาจ

ลงโทษนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ทางฝ่าย
นักเรียนก็ได้ตอบด้วยการสไตรค์ไม่เข้าห้องเรียน
เหตุการณ์ลุกลามต่อไป โรงเรียนจึงตัดสินใจปิด
โรงเรียนชั่วคราว

ผมเองไม่ได้มีเพียงสาในเหตุการณ์ต่าง ๆ นัก
ในการเรียนปรัชญาแล้วก็เรียนไปด้วยความสนใจ
กับบทเรียนอย่างธรรมดา ไม่ได้คิดอะไรมาก
เหื่อนจากนั้นไป ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ของประเทศหรือในเรื่องสไตรค์ที่โรงเรียน ผมก็
มีบทบาทเพียงแบบไทยมุง คือคอยมุงดูเขา สนุก
ดี ไม่ได้สำนึกว่ามีความสำคัญอย่างไร เมื่อทาง
โรงเรียนสั่งปิดเรียน กลับรู้สึกเสียตาย เพราะได้
เรียนมาจนเกือบจบหลักสูตรแล้ว ใกล้จะได้ออก
ไปทำมาหากิน ให้คุ้มกับที่แม่ได้ลงทุนลงแรง
ลำบากยากเข็ญมาหลายปีเพื่อให้การศึกษา ก็มา
สะดุดหยุดลงเช่นนั้น เพราะเหตุที่พวกเราก่อการ
วุ่นวาย ไม่เคารพนับถือครูบาอาจารย์ เป็น
ลูกศิษย์คิดล้างครู ไม่อยู่ในระเบียบวินัย

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกในเสถียรภาพแห่ง
ชีวิตได้เริ่มสั่นคลอนไปบ้างโดยที่กรอบชีวิตได้
ขยายตัวออก การครองชีวิตแบบเดิมนั้น ถึงจะมี
เสถียรภาพและได้ผลก็จริง แต่น่าสงสัยว่าเสถียร
ภาพไม่ใช่สิ่งเดียวที่พึงปรารถนากระมัง คงจะมีสิ่ง
อื่นที่สำคัญไม่น้อยกว่าเสถียรภาพ จุดแห่งชีวิต

นั้นสงสัยว่าเป็นจุดที่เคลื่อนไหวได้ ขึ้นสูงลงต่ำได้
ชีวิตที่ทรงคูลอยู่ในระดับสูงคงจะดีกว่าชีวิตที่คง
คูลอยู่ในระดับต่ำ และมนุษย์กับสังคมของมนุษย์
นั่นเองสามารถกระทำให้จุดคูลแห่งชีวิตขึ้นสูงลง
ต่ำได้ ตามภาษาที่ใช้กันอยู่ในสมัยนี้ มนุษย์
อาจจะ "พัฒนา" ให้ชีวิตมีระดับสูงระดับต่ำได้
และจะให้สมคูลอยู่ในระดับใดก็ได้ตามความ
สามารถของมนุษย์ คำว่าชีวิตในที่นี้หมายถึง
การครองชีพในด้านต่างๆ เศรษฐกิจ การเมือง
การปกครอง การสังคม เป็นต้น

ข้อสงสัยที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ผมกับเพื่อนรุ่น
หนุ่มอีกสองสามคนชักชวนกันแสวงหาคำตอบ
จากหนังสือต่างๆ ซึ่งเดิมทางโรงเรียนห้ามไม่ให้
อ่านเพราะเป็นบาป เช่น หนังสือของ รัสเซีย
วอลแตร์ ไชลา และหนังสือประวัติการปฏิวัติ
ของฝรั่งเศส เป็นต้น ต่อมาเมื่อผมอ่านภาษา
อังกฤษออก ได้อ่านศึกษาจาก จอน สจ๊วต มิล
ชอบสัน ฮอบเฮาส์ ทอनी ลาสกี รัสเซล เจฟ
เฟอสัน ดินคอร์ดัน รวมทั้งรัฐธรรมนูญของสหรัฐ
อเมริกา เป็นต้น

ในสมัยนั้น แม้ว่าจะได้เริ่มสนใจเสาะแสวง
วิชาเกี่ยวกับการบ้านเมืองแล้วก็ตาม ผมต้องหมกมุ่น
อยู่กับการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว งาน
สอนที่โรงเรียน อัสสัมชัญเป็นภาระหนักพอ

สำหรับครูใหม่รุ่นหนุ่มวัย ๑๘-๒๐ ปี ฉะนั้นในเรื่องการบ้านการเมืองของไทย ผมยังคงสังกัดไทยมุง คือคอยติดตามอ่านและฟังข่าวอยู่บ้างโดยมิได้คำนึงว่าตนเองมีบทบาทอย่างไรบ้าง ในเรื่องของบ้านเมือง

ลัทธิไทยมุงติดนิสัยผมอยู่หลายปี จนกระทั่งเมื่อได้รับทุนเล่าเรียนไปศึกษาต่อที่อังกฤษในปี ๒๔๘๑ การเลือกตั้ง การจัดคณะรัฐมนตรี การอภิปรายในสภาฯ ความแตกแยกกันในคณะรัฐบาลเจ้าคุณมโนปกรณนิติธาดา สมุดปกเหลืองของหลวงประดิษฐมนูธรรม รัฐประหารครั้งที่สอง กบฏบวรเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๗ สละราชสมบัติ คณะราษฎรฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนแตกแยกกัน เจ้าคุณพลพลหยุนเสนาลาออกแล้วกลับเข้ามาใหม่ เข้าแล้วออกอีก หลวงพิบูลสงคราม ถูกลอบยิง การประหารชีวิตศัตรูทางการเมือง การปิดปากมิให้ตีเตียนรัฐบาล ฯลฯ เหล่านี้ ผมเป็นคนหนึ่งที่มุ่งดูเขา ส่วนใหญ่มุ่งดูเพื่อความสนุกเหมือนมุงตุลิกะ ไม่แตกต่างกับบรรดาไทยมุงที่มีจำนวนมากล้นหลามในปัจจุบัน แต่บางครั้งก็อดรู้สึกสลดและอนาถใจไม่ได้ เมื่อคนไทยต่อคนไทยพิฆาตฆ่าฟันกันเอง หรือเมื่อแน่ใจว่าพ่อของเพื่อนถูกประหารชีวิตด้วยข้อหาเท็จและการปลุกพยานเท็จ ไม่ได้เคยถูกคิดว่า เราก็คือ

พลเมืองคนหนึ่งมีหน้าที่ และสิทธิเสรีภาพที่จะร่วมกันกับผู้อื่นบันดาลให้การปกครองของบ้านเมืองเป็นไปโดยชอบธรรม เมื่อก่อนจะเดินทางไปเรียนต่อที่อังกฤษ ผมได้ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในชีวิต แต่ในบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่รู้จักเสียส่วนมาก ที่รู้จักบ้างก็มีชื่อเสียงไม่น่าครุฑาไม่ทราบว่าจะเลือกใครดี ผลสุดท้ายตัดสินใจลงคะแนนให้ผู้สมัครท่านหนึ่งซึ่งเป็นครู เพราะคิดว่าเราก็คือเคยเป็นครู ไม่รู้จะเลือกใครก็เลือกครู

ในภาวะไทยมุง ระยะเวลา ๒๔๗๖ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองยังไม่ได้เริ่มตั้ง ผมยังไม่ได้เรียนกฎหมาย แต่ได้ติดตามเพื่อน ๆ ที่แก่กว่าและกำลังเรียนกฎหมายอยู่ไปเที่ยวโรงเรียนกฎหมาย ในวันพฤหัสบดีที่โรงเรียนอัสสัมชัญหยุดสังเกตดูว่านักเรียนกฎหมายบางคนพวกป็น ผมถามเขาว่าทำไมพวกป็น เขาเล่าว่านักเรียนกฎหมายกับพวกทหารไม่ลงรอยกันเรื่องการเมือง ผมก็เชื่อดามเข่าว่าก็ไม่ลงรอยกันทางการเมืองทำไมต้องใช้ปืนด้วย ควรจะใช้สันติวิธี กระมังฐานคนชาติเดียวกัน ตอนนั้นถึงเวลาที่ไทยมุงดูพวกนักเรียนกฎหมายมุงตุลิกะด้วยความประหลาดใจ หัวร่อกันงอหาย บางคนว่า โธ่ นี่แปลก คิดประหลาด ๆ เป็น ๆ

ในปี ๒๕๕๑ ผมได้เข้าเรียนที่อังกฤษแล้ว
ในตอนปลายปีโรงเรียนปิดได้ไปพักตากอากาศ
ที่เมืองทอร์รี่ ชายทะเลทางตะวันตกเฉียงใต้ของ
อังกฤษ นักเรียนไทยอีกคนหนึ่งชื่อพร้อม วัชรคุปต์
ไปพักอยู่ด้วยกัน พร้อมเรียนวิชาโลหกรรมที่
มหาวิทยาลัยลอนดอน เป็นชาวโคราช เรียนชั้น
มัธยมปลายอยู่ที่อานวยศิลป์ วันหนึ่ง พร้อม
ระลึกระลึกมาบอกว่า คายแล้วไว้อย่างไร คาย
เรื่องอะไร พร้อมทำให้แล้วจึงอธิบายว่า เมือง
ไทยต่อไปนี้จะแย่มากแล้วเพราะหลวงพิบูลสงคราม
ได้เป็นนายกรัฐมนตรีแทนเจ้าคุณพล กงจะ
เป็นระบบเผด็จการแบบเยอรมนีและอิตาลี ผม
ขอรับสารภาพว่าไม่เคยคิดมาก่อน พร้อมเป็นคน
แรกที่ให้สติเรื่องเผด็จการและประชาธิปไตย ตั้ง
แต่นั้นมาจนพร้อมตายจากไป (เมื่อเดือนเมษายน
๒๕๕๕ นี้เอง) พร้อมกับผมก็ถกกันเสมอถึงเรื่อง
เสรีภาพ ประชาธิปไตย ลัทธิการเมือง ฝ่ายซ้าย
ฝ่ายกลาง ฝ่ายขวา ฯลฯ ตลอดมา โปรดสังเกตว่า
พร้อม วัชรคุปต์ เป็นนักวิทยาศาสตร์ปริญญาเอก
ทางโลหกรรม อาจารย์ชั้นพิเศษในจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เป็นผู้ที่มีสติทางการเมือง และเป็น
ผู้หนึ่งให้สติฉันแก่ผม ซึ่งเรียนทางสังคมศาสตร์
เพื่อนรักเอ๊ย

สำหรับท่านทั้งหลายที่เป็นบุคคลสำคัญมีบทบาท
ในการรัฐประหารปี ๒๕๕๔ นั้น ผมมิได้รู้จัก
ท่านเป็นส่วนตัวจนกระทั่งเป็นเสรีไทยเข้ามาใน
ตอนสงครามญี่ปุ่น ฉะนั้นจะขอกล่าวไม่กล่าวในที่
นี้ เพราะห่างไกลจากเรื่องปี ๒๕๕๔ ไปมาก

ก่อนจบบทความนี้ โคว์จะเสนอความเห็น
สักสองข้อ

ประการแรก เรื่องของบ้านเมือง เป็นเรื่อง
ที่สำคัญแก่ชีวิตอิสระภาพของคนและชาติเรามาก
พวกเราแต่ละคนไม่ควรจะมัวถือลัทธิไทยมุงอยู่
ร่ำไป การมุงดูเขาทำอะไรกันนั้น มักจะสนุกดี
และไม่เสี่ยงอันตรายด้วย เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
เพลี่ยงพล้ำไป ไทยมุงก็แผ่เมตตาให้โดยบ่นว่า
สงสาร เมื่อสงสารแล้วก็สบายใจแก่ตนเอง ถ้า
ใครเขาโกงกินกันหรือใช้อำนาจเป็นอธรรม เรา
ก็ย้ายสังกัดจากไทยมุงเป็นไทยบ่น หรือผสมกัน
เป็นไทยมุงบ่น ล้อมวงกันบ่นไปนินทาไป สนุกดี
อีกเพราะเรื่องที่เอามานินทานั้นมันสนุกแทบทุก
เรื่อง ในกรณีที่มีใครตกกระป๋อง หรือถูก
ประทุษร้ายเพราะยื่นคอเข้าไปให้เขาสืบเอาทาง
การเมือง ไทยมุงก็มักจะสมน้ำหน้า อยากแกลง
แก้หาเสียทำไม นี่แหละสุภาภิตไทยดี ๆ
ไทยมุงก็เอาไปตีความให้เป็นสุภาภิตไปได้

ถ้ารักจะให้คุณแห่งชีวิตของประเทศไทย
เคลื่อนสูงขึ้นโดยไม่ทิ้งเสถียรภาพ ไม่มีทางอื่น
ต้องร่วมกันมาก ๆ เลิกสิทธิไทยมุง ไทยบ่น ไทย
มุงบ่นเสีย ชวนกันย้ายสังกัดเป็น ไทยสน ไทย
ร่วม ไทยเสรี ไทยเรียกร้อง แล้วไทยจะเจริญ

ข้อสุดท้าย ขอเสนอเพื่ออภิปรายกันต่อไป
ว่าบ้านเมืองอันพึงปรารถนาของเรานั้นควรมี
ลักษณะประการใดบ้าง ผมมีความเห็นว่า ควร
จะมีลักษณะ ๔ ประการคือ (๑) มีสมรรถภาพ
(๒) มีเสรีภาพ (๓) มีความยุติธรรม และ (๔)
มีเมตตากรุณา

สมรรถภาพหมายความว่า บุคคลในบ้าน
เมืองนั้นมีความรู้ ความสามารถ ความขยัน
ขันแข็ง มีวิธีทำงาน การจัดรูปร่าง และการ
ประสานงานกันอย่างเรียบร้อย จะคิดทำอะไร ก็
สามารถทำไปได้โดยสะดวกและคล่องแคล่วว่องไว
สมรรถภาพในด้านการปกครอง หมายความว่า
หัวหน้าพรรคการเมืองรู้จักวิธีเป็นผู้นำลูกพรรค
มือสะอาดพอที่จะป้องกันมิให้ลูกพรรคชุกวไรชก
ได้ และแม้จะประสบลูกพรรคที่เลวก็สามารถ
ขจัดอุปสรรคได้โดยไม่ต้องละทิ้งหลักการเสรีภาพ
ยุติธรรม และเมตตากรุณา

เสรีภาพ หมายความว่าบุคคลแต่ละคน คณะ
แต่ละคณะมีสิทธิเสรีภาพสมศักดิ์ศรีของมนุษย์ทำ
อะไรได้โดยมิต้องหวาดหวั่น เว้นแต่จะเป็นการ
ประทุษร้ายต่อผู้อื่น หรือเป็นการจำกัดเสรีภาพ
ของผู้อื่น เสรีภาพเป็นหัวใจแห่งความดำริ

ริเริ่มเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญ การที่มนุษย์มี
เสรีภาพก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ กัน ย่อมเปิด
โอกาสให้มีทางกว้างสำหรับเลือกวิถีที่ดีมีประ
โยชน์ที่สุดได้ เป็นทางที่เหนือกว่าการบังคับให้
ทุกคนคิดอ่านเข้ารอยเดียวกันหมด ความสำนึก
ในเสรีภาพของแต่ละคนจะก่อให้เกิดความสามัคคี
ในชาติได้ และความสามัคคีที่สมานฉันท์เป็นคุณ
ประโยชน์ยิ่งนักในวาระที่บ้านเมืองตกในภาวะ
อันตรายจากภายในและภายนอกประเทศ

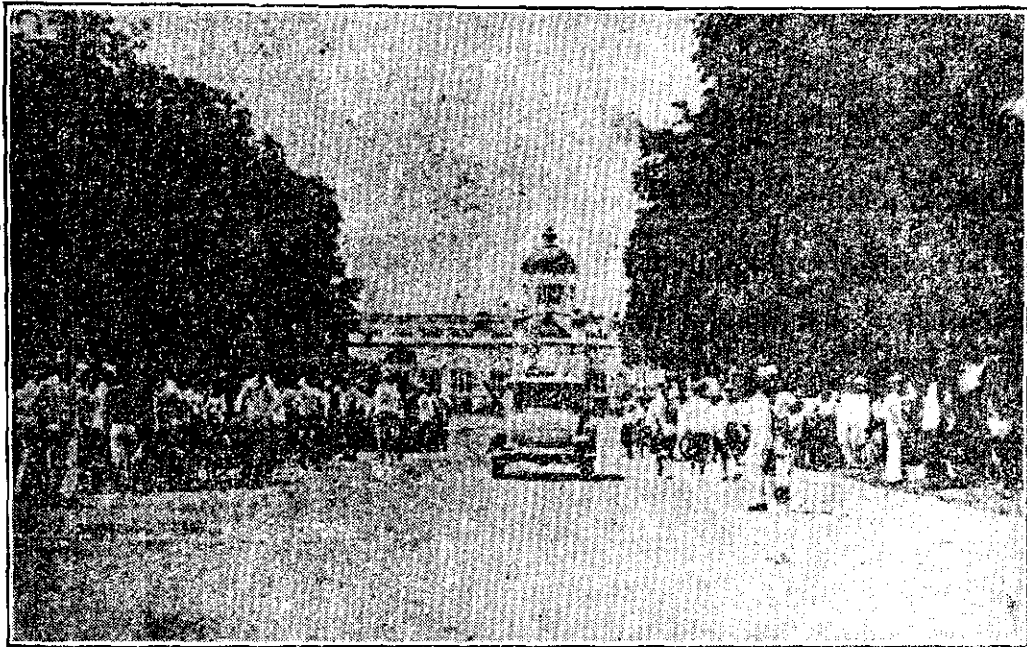
ความยุติธรรม หมายความว่าบ้านเมืองมีข้อ
มีแปะ ใช้กฎหมายและขบวนการตุลาการเป็น
กติกาสำหรับทุกคนเสมอหน้ากันหมด โดยตั้ง
รากฐานอยู่บนความชอบธรรม และ
ศีลธรรม การปกครองไม่ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ
หรือปกาสติตามอำเภอใจของคนคนเดียวหรือหมู่
น้อยหมู่เดียว

ความเมตตากรุณา หมายความว่ามีการช่วย
เหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แทนที่จะคิดพิฆาตกัน
ผู้ที่เกิดมาแล้วล้าหน้าผู้อื่นย่อมประคับประคองผู้
ที่ล้าหลัง เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่พิการทางร่างกาย
หรือจิตใจ รัฐบาลจัดทุกข์บำรุงสุข แบ่งความ
เจริญให้หัวหน้า รามอน แมกไซไซ กล่าวไว้ว่า
“ใครเกิดมามีน้อย กฎหมายควรจะช่วยให้ได้รับ
มาก”

ขออุทิศส่วนดีของบทความนี้แด่ผู้มีเป็นที่ระลึก
ถึง ดร.พร้อม วัชรคุปต์ ผู้ใฝ่ในเสรีภาพของ
ประชาชนชาวไทย ๑

เหตุการณ์ โดยหนังสือพิมพ์

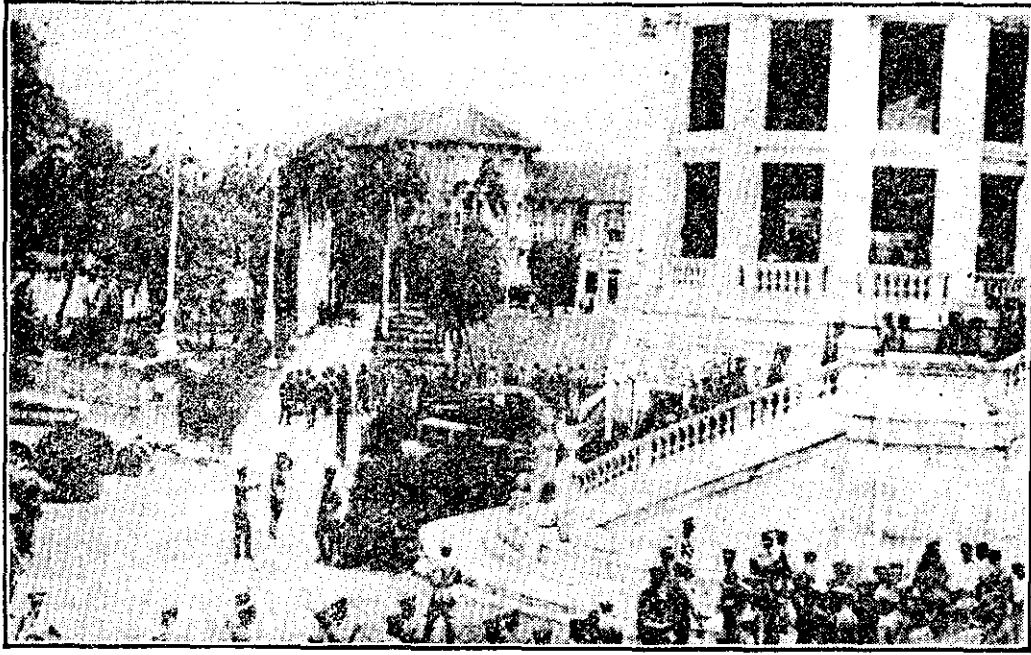
: ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
เสถียร สุภโสภณ

ฝูงชนหลั่งไหลไปดูการยึดอำนาจ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า

วันนั้นเป็นวันสำคัญยิ่งวันหนึ่งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย ประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้ว่า วันนั้นเป็นวันสิ้นสุดของระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันเป็นระบอบเก่าแก่ที่ใช้กันมาหลายร้อยปี โดยที่ระบอบประชาธิปไตยได้ผุดขึ้นมาแทนที่ เวทีการเมืองของประเทศได้เปลี่ยนโฉมหน้าไปโดยสิ้นเชิงนับแต่วาระนั้น

หลายท่านอาจคิดว่า “เหตุการณ์ ๒๔ มิถุนาฯ” นั้น หมดความสำคัญไปแล้ว หลายคนกำลังลืมเดือน เหมือนน้ดกับการปฏิวัติ-รัฐประหาร อีกหลายต่อหลายครั้ง ที่อุบัติขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ต่อมา จนจำกันแทบไม่ไหว ประกอบกับรัฐบาลในยุคปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สังเือกถือเอาวันที่ ๒๔ มิถุนายนเป็นวันชาติ หรือเป็นวันสำคัญใด ๆ ทั้งสิ้นอีกต่อไป ตั้งแต่ปี

ทหารเข้ารักษาการพระที่นั่งอนันตสมาคม อันเป็นกองบัญชาการคณะปฏิวัติ ๒๔๗๕

๒๕๐๓ เป็นต้นมา คนไทยเราโดยทั่วไป เฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นหลัง ๆ นี้จึงเกือบจะมิได้มีใครนึกถึงความสำคัญของวันดังกล่าวกันเลย

เหตุการณ์ที่ได้บังเกิดขึ้นในวันที่ ๒๔ มิถุนายนเมื่อ ๕๐ ปีมาแล้วนั้น เป็นประวัติศาสตร์สำคัญยิ่งตอนหนึ่ง ซึ่งยังผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของชาติทั้งในด้านกรปกครอง สังคม และการเมือง อย่างมาก การปฏิวัติครั้งนั้นเป็นการปฏิวัติอย่างแท้จริงของชาติไทยในระยะ ๕๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งไม่เหมือนกับการปฏิวัติครั้งหลัง ๆ ต่อมา เพราะผู้ที่ทำการปฏิวัติครั้งนั้น ได้ทำกันอย่าง "มือเปล่า" ไม่มีอำนาจ ปราศจากอิทธิพลใด ๆ และเกือบจะไม่มีกำลังทหารอยู่ในมือเลย และนับเป็นการปฏิวัติที่เกือบจะกล่าวได้ว่า

ประหลาดที่สุดในโลกเวลานั้น เพราะไม่มีการสู้รบนองเลือดอุบัติขึ้นเลย

โดยที่เหตุการณ์เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๗๕ จะยังคงมีความสำคัญจารึกอยู่ต่อไป อย่างที่ไม่มีสิ่งใดมาลบล้างได้ ตามนัยที่ได้กล่าวมานี้ จึงขอสรุปเหตุการณ์ที่บังเกิดขึ้นในวันนั้น เพื่อให้คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ได้รู้เห็นดังต่อไปนี้

หลังจากที่ได้ผลัดกันมาหลายครั้งหลายหนแล้ว เนื่องจากวันที่ ๑๕ มิถุนายน เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต องค์ประกันที่สำคัญที่สุดของคณะราษฎร ได้เสด็จประพาสทางชลมารค วันที่ ๒๑ มิถุนายน ทหารเรือยังไม่กลับจากการฝึกซ้อมทางทะเล และวันที่ ๒๓ เดือนเดียวกันนั้น กำลังของคณะปฏิวัติ

ก็ยังไม่พรักพร้อมอีก ในที่สุดผู้ที่เรียกตนเองว่า *คณะราษฎร* จึงได้ตัดสินใจเด็ดขาดอีกครั้งหนึ่ง ว่าคราวนี้จะไม่มีทางเลือกอีกต่อไป เพราะถ้า ฝ่ายรัฐบาลไหน ก็จะต้องหันมตกันทั้งคณะ ดังนั้น การปฏิวัติจึงได้อุบัติขึ้นเมื่อ วันศุกร์ที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ตรงกับวันแรม ๖ ค่ำ ปีมวอก จุลศักราช ๑๒๙๔

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ได้อุบัติขึ้น ในวันนั้น ใคร่ขอกล่าวถึงบุคคลบางคนผู้มีบทบาทสำคัญในคณะปฏิวัติ ๒๔๗๕ สักเล็กน้อย เพื่อความเข้าใจในเรื่องราวที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

“คณะราษฎร” หรือคณะปฏิวัติ ๒๔๗๕ ประกอบด้วยบุคคลสำคัญชั้นหัวหน้าที่ควรกล่าว นามบางท่าน ดังต่อไปนี้

กลุ่มทหารบก มี พ.อ. พระยาพลพล พยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน ต่อมาได้เลื่อนขึ้น เป็นพลเอก) เป็นหัวหน้า และเป็นหัวหน้าใหญ่ ของคณะด้วย เพราะเป็นผู้มีอาวุโสสูงสุดในคณะ ขณะนั้นกำลังดำรงตำแหน่งรองจเรทหารบก พ.อ. พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาทหารประจำกรมยุทธศึกษา ทหารบก ผู้เป็น “เสนาธิการ” วางแผน และเป็นหัวแรงบันดาลความสำเร็จให้แก่คณะปฏิวัติ พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะศิริ) ผู้ บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

ซึ่งเป็นบุคคลเดียวของคณะปฏิวัติที่มีกำลังทหาร อยู่ในมือ พ.ท. พระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูถิ่น ต่อมาได้เลื่อนเป็นพลตรี) ผู้อำนวยการ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งเป็นผู้ร่วม วางแผนอย่างใกล้ชิดกับพระยาทรงฯ พ.ต. หลวง พิบูลสงคราม (แปลก ชิตตะสังคะ ต่อมาได้ เป็นจอมพล) ร.อ. หลวงทัศนัยนิยมศึก (ทัศนัย มิตรภักดี ต่อมาได้เลื่อนเป็นพันตรี) ฯลฯ

กลุ่มทหารเรือ มี น.ต. หลวงสินธุ์สงคราม ชัย ร.น. (สินธุ์ กมลนาวิน ต่อมาได้เลื่อนขึ้น เป็นพลเรือเอก) เป็นหัวหน้า ร่วมด้วย น.ต. หลวงศุภชลาศัย ร.น. (บุญ ศุภชลาศัย ต่อมา เป็นนาวาเอก) ร.อ. หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น. (ถวัลย์ ธำรงสวัสดิ์ ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็นพลเรือตรี) ร.อ. หลวงนาวาวิจิตร ร.น. (ผั่น อำไภวัลย์) ร.อ. หลวงนิเทศกลกิจ ร.น. (กลาง โรจนเสนา) ฯลฯ

กลุ่มพลเรือน มี อำมาตย์ตรี หลวงประดิษฐ มนูญรวม (ปรีดี พนมยงค์) อาจารย์สอนวิชา กฎหมายชื่อดังในสมัยนั้นเป็นหัวหน้า ผู้นี้ได้รับ ยกย่องว่าเป็น “มันสมอง” ของคณะ เป็นต้น คิดในการปฏิวัติ เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรก ของเมืองไทย (ฉบับ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕) และคำแถลงการณ์ ประกาศต่างๆ ของคณะปฏิวัติ ร่วมด้วย รองอำมาตย์เอกประยูร ภมรมนตรี ผู้ทำหน้าที่สื่อประสานงานอันสำคัญที่สุดของคณะ

รถทหารฝ่ายลาดตระเวณของ “คณะราษฎร”

กำลังทหารเรือที่รักษาการอยู่ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า

นายทวี ลพานุกรม หลวงนฤเบศร์มานิต (สงวน จุฑาเดมิย์) หลวงโกวิทอภัยวงศ์ (ควง อภัยวงศ์) ฯลฯ

ก่อนหน้าที่จะถึงวันนั้น พ.อ. พระยาทรงสุรเดช ในฐานะอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาทหาร กรมยุทธศึกษาทหารบก ได้ออกประกาศว่าจะทำการฝึกฝนยุทธวิธีแผนใหม่ ให้ทหารราบต่อสู้กับรถรบ โดยจะเอาหนักเรียนนายร้อยทำหน้าที่ทหารราบ การซ้อมรบดังกล่าวจะมีขึ้นในตอนเช้าตรู่ของวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า พระยาทรงฯ กับพระประศาสน์ฯ อาจารย์ประจำกรมยุทธศึกษา จะเป็นผู้บรรยายในการนี้ และได้มีคำสั่งให้กองทหารต่างๆ ในพระนครไปพร้อมกัน ณ ที่นั้นในเวลา ๖.๐๐ นาฬิกา เพื่อดูการฝึกยุทธวิธีครั้งสำคัญคราวนี้ โดยทั่วกัน

นี่คือแผนลวงเพื่อรวมพลของพระยาทรงสุรเดช

ปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน เมื่อ ๔๐ ปีมาแล้ว จึงได้มีเหตุการณ์ที่บังเกิดขึ้น กล่าวคือ

๔ นาฬิกาเศษของวันนั้น คณะปฏิวัติหน่วยหนึ่ง มีหลวงโกวิทอภัยวงศ์เป็น หัวหน้าร่วมด้วย นายประยูร ภมรมนตรี นายวิลาศ โอสถานนท์ นายประจวบ บุณนาค ร.อ. หลวงนิเทศกลกิจ ร.น. และนายทหารเรืออีก ๒-๓ คน ได้รุกเข้ายึดที่ทำการไปรษณีย์กลาง ซึ่งขณะนั้นอยู่ที่หน้าวัดราชบูรณะหรือวัดเสียบไว้ได้โดยเรียบร้อยพร้อมทั้งตัดสายโทรศัพท์ขาดสะบั้นหมดสิ้น การติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ในพระนครได้หยุดชะงักลงแต่บัดนั้น

ในเวลาใกล้เคียงกันนั้น บทบาทของคณะปฏิวัติฝ่ายทหารเรือก็เริ่มขึ้น ณ กองพันพาหนะ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกองพันนาวิกโยธิน) บุคคลสำคัญที่ดำเนินงานทางด้านนี้คือ น.ต. หลวงศุภชลาศัย ร.อ. หลวงนาวาวิจิตร ร.น. ร.อ. สงวน รุจิรภา ร.น. ร.ท. ทองหล่อ (ทหาร) ข้าหิรัญ ร.น. ฯลฯ ทั้งนี้โดยการวางแผนของหลวงสินธุ์สงครามชัย กำลังทหารเรือจากที่นั้นได้ถูกหลอกล่อลวงเข้ามาพัก ส่งไปยังลานพระบรมรูปทรงม้า โดยอ้างว่ากรุงเทพ ฯ เกิดจลาจล! สมทบกับกำลังลูกนาวิกโยธินส่วนหนึ่งจากเรือรบ

หลวงพวลีรังหัวปีของเรือเอกหลวงสังวรณัฎฐกิจ (สังวรณัฎฐ์ สุวรรณชีพ) ซึ่งได้มอมสุรากันมาตลอดคืน เพื่อปลุกกำลังใจ

กำลังทหารเรือดังกล่าวนี้ มีรวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๐๐ คนเศษ ได้เข้ายึดลานพระบรมรูปทรงม้าไว้ก่อนใครเพื่อน นับเป็นหน่วยกล้าตายของคณะปฏิวัติหน่วยแรก

อีกมุมหนึ่งของกรุงเทพมหานคร วาว ๕ นาฬิกาเศษของวันนั้น คณะปฏิวัติฝ่ายทหารบกกลุ่มใหญ่ได้ไปชุมนุมกัน ณ บริเวณใกล้ชุมทางรถไฟสถานีบางซื่อ บนถนนปฏิพัทธ์ ห่างจากบ้านพระยาทรงฯ วาว ๒๐๐ เมตร ซึ่งมีพระยาพลพลพยุหเสนา พระยาทรงสุรเดช พระประศาสน์พิทยายุทธ หลวงพิบูลสงคราม หลวงทัศนัยนิยมศึก หลวงชำนาญยุทธศิลป์ หลวงสฤษฏ์ยุทธศิลป์ หลวงรณสีหิพิชัย ฯลฯ รวมทั้งสิ้นราว ๑๐ คนเศษ ด้วยกำลังเพียงหยิบมือนี้คณะปฏิวัติฝ่ายทหารบกได้เข้ายึดคลังแสงสรรพาวุธของกรมทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์ ซึ่งตั้งอยู่ ณ บริเวณกรมทหารม้ายานเกราะ บางกระบือ ปัจจุบันไว้ได้โดยเรียบร้อย โดยลวงว่าเกิดจลาจลขึ้นในใจกลางพระนครแล้ว อาวุธทุกชิ้น กระสุนทุกนัด รถยนต์ รถถังทุกคัน ตลอดจนกำลังทหารทั้งหมดในกรม ได้ตกอยู่ในกำมือของคณะปฏิวัติโดยสิ้นเชิง

ครั้นแล้วกองกำลังของคณะปฏิวัติหน่วยนี้ ก็เคลื่อนขบวนมุ่งหน้าสู่ลานพระบรมรูปทรงม้า สมทบด้วยกำลังทหารปืนใหญ่จากกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ของพระยาอุททธิอัคนี

ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันอีกหน่วยหนึ่งด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีทหารบกหน่วยต่าง ๆ ที่ส่งมาดูการฝึกยุทธวิธีแผนใหม่ ตามกลลวงเพื่อรวมพลของพระยาทรงฯ อีกหลายหน่วย

เมื่อทุกสิ่งพร้อมแล้ว บทบาทอันแท้จริงของการปฏิวัติก็ได้เริ่มต้นขึ้น โดยพระยาพลฯ เป็นผู้กล่าวประกาศท่ามกลางเหล่าทหาร ณ เบื้องหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปิยมหาราช ซึ่งแทนที่จะเป็นคำสมมุติเหตุการณ์ในการฝึกซ้อมรบตามที่ได้ประกาศไว้ กลับกลายเป็นประกาศยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง มาเป็นระบอบประชาธิปไตย พร้อมกับขอความร่วมมือจากบรรดาทหารหาญทั้งหลายที่มาชุมนุมอยู่ ณ ที่นั้นด้วย ยังความตะลึงและงงันเป็นอย่างยิ่ง แก่บรรดาทหารทุกคนที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุมาก่อน ด้วยว่าได้ถูกหลอกลำมาเป็นเครื่องมือของคณะปฏิวัติโดยไม่รู้ตัว

กำลังทหารทั้งหมดในที่นั้น ในความควบคุมของคณะปฏิวัติ ได้แยกย้ายกระจายกันเข้ายึดสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของทางราชการไว้โดยหมดสิ้น เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งได้ถูกดัดแปลงเป็นกองบัญชาการของคณะปฏิวัติ สถานีรถไฟหัวลำโพง สถานีวิทยุกระจายเสียง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข พระบรมมหาราชวัง วังปารุสกวัน ตลอดจนกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ฯลฯ

พร้อมกันนั้นก็ได้มีการเชิญตัวบรรดาเจ้านายและบุคคลสำคัญ นำมาไว้เป็นตัวประกันเพื่อความปลอดภัยของคณะปฏิวัติ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นจำนวนมากมายหลายห้าพันตัวกัน

มีอาทิ สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ประธานอภิรัฐมนตรีสภา และเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อภิรัฐมนตรี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ อภิรัฐมนตรี พลโท พระยาสิทธิราชเดโชชัย เสนาธิการทหารบก พลตรี พระยาเฉลิมอากาศ เจ้ากรมอากาศยาน นายพลตำรวจโทพระยาอธิกรณ์ประกาศ อธิบดีกรมตำรวจ ฯลฯ

ในการเชิญเสด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ณ วังบางขุนพรหม (ปัจจุบันเป็นที่ทำการของธนาคารแห่งประเทศไทย) ในตอนเช้าวันนั้น ได้มีการยิงกันในตอนแรกเล็กน้อย เนื่องจากเมื่อกำลังของคณะปฏิวัติ โดยการนำของพันโท พระประศาสน์พิทยายุทธ พอไปถึงก็ได้มีนายตำรวจผู้หนึ่งทราบนามภายหลังว่าเป็นพระอาสาพลนิกร ได้ชักปืนพกยิงเข้าไปในกลุ่มคณะปฏิวัติก่อน ฝ่ายปฏิวัติจึงช่มขวัญรวบปืนกลคอบไปบ้าง แต่ไม่มีผู้ใดเป็นอันตราย เสียปืนได้ปลุกประสาทให้ประชาชนแถวนั้นแตกตื่น พวกนี้มามุ่งดูเหตุการณ์อย่างเนืองแน่นที่บริเวณถนนหน้าวัง

ได้มีการนองเลือดอุบัติเหตุขึ้นรายหนึ่ง ซึ่งเป็นรายเดียวเท่านั้น กล่าวคือในการเชิญตัว พลตรี พระยาเสนาสงคราม (ม.ร.ว. อี นพวงศ์) ผู้บัญชาการกองพลที่ ๑ นั้นได้มีการชกขึ้นหรือไม่

ก็เกิดความเข้าใจผิดอะไรบางอย่าง ยังผลให้พระยาเสนาฯ ถูกยิงบาดเจ็บสาหัส โดยฝีมือของร้อยโท ขุนศรีครากกร นายทหารของฝ่ายปฏิวัติ พระยาเสนาฯ จึงต้องถูกส่งเข้าโรงพยาบาล แทนการไปอยู่พระที่นั่งอนันต์ฯ

สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระกำแพงเพชร อัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ได้ทรงหลบหนีการเชิญพระองค์ของคณะปฏิวัติไปได้หวุดหวิด แล้วเสด็จออกจากกรุงเทพฯ ไปหัวหินโดยรถดีเซลพิเศษ เพื่อไปกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเมื่อเสด็จผ่านจังหวัดนครปฐมก็ได้ทรงแจ้งข่าวอันน่าตื่นเต้นนี้ให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ทรงทราบ พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ทรงเกรงว่าผู้ก่อการจลาจล (ตามความเข้าใจในขณะนั้น) อาจจะไปจับองค์พระประมุขของชาติอีกด้วย จึงได้ทรงเรียกประชุมนายอำเภอและนายตำรวจเป็นแถวถ้วน แล้วระดมกำลังทั้งตำรวจ ลูกเสือ ร่วมด้วยประชาชนอีกเป็นจำนวนมาก เข้าครึ่งทางรถไฟ ห้ามขบวนรถผ่านไปทางหัวหินโดยเด็ดขาด พร้อมทั้งจัดให้มีกองรักษาการณ์ประจำอยู่ตามสถานที่ราชการที่สำคัญโดยทั่วไป

อำนาจเด็ดขาดในราชการบ้านเมืองทั้งหลายในเวลานั้น ได้ตกอยู่แก่ “คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร” ซึ่งคณะปฏิวัติได้แต่งตั้งขึ้น อันประกอบด้วย พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา พ.อ. พระยาทรงสุรเดช และ พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์

ฝูงชนได้หลังไหลมาจากแทบทุกสารทิศ มุ่งหน้าสู่ลานพระบรมรูปทรงม้า สองฟากถนน ราชดำเนินนอกเต็มไปด้วยผู้คน ที่พากันไปจับกลุ่มมุงดูเหตุการณ์อันชวนตื่นใจครั้งนี้จนเนืองแน่น บริเวณหน้าวังปารุสกวันและสวนมิสกวัน คับคั่งไปด้วยฝูงชนทั้งชาย-หญิง มีทหารบก ทหารเรือถือปืนติดคาบเตรียมพร้อม ยืนระวังรักษาการณ์อยู่ทั่วไป มีปืนกลตั้งจังก่าเตรียมยิงไว้ครบครันตามปากทางเข้าสถานที่สำคัญ “ประกาศคณะราษฎร” ฉบับใหญ่ได้ถูกนำมาอ่านให้ประชาชนฟังครั้งแล้วครั้งเล่า โดยนายทหารแห่งคณะปฏิวัติ

“ราษฎรทั้งหลาย เมื่อกษัตริย์องค์นี้ได้ครองราชสมบัติ สืบจากพระเชษฐานั้น ในชั้นต้นราษฎรบางคน ได้หวังกันว่ากษัตริย์องค์ใหม่นี้ คงจะปกครองราษฎรให้ร่มเย็น แต่การก็หาได้เป็นไปตามที่คิดหวังไม่”

แถลงการณ์ฉบับนี้ได้ประณามพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ อย่างยับเยินและยียดยาวพอควร ซึ่งจบลงด้วยแถลงหลัก ประการของคณะราษฎร ในการที่จะทำนุบำรุงประเทศชาติด้วยประการต่าง ๆ และขอความร่วมมือจากประชาชน

“.... การที่ราษฎรช่วยคณะราษฎรนี้ เท่ากับราษฎรช่วยประเทศและช่วยตัวราษฎร บุตรหลาน เหลน ของตนเอง ประเทศจะมีความเป็นเอกราชอย่างพร้อมบริบูรณ์ ราษฎรจะได้รับ

ความปลอดภัย ทุกคนจะต้องมีงานทำไม่ต้องอดตาย ทุกคนจะมีสิทธิเสมอภาคกันและมีเสรีภาพพ้นจากการเป็นไพร่เป็นข้าเป็นทาสของพวกเจ้า หมดสมัยที่พวกเจ้าจะทำนาบนหลังราษฎร สิ่งที่ทุกคนพึงปรารถนาคือความสุข ความเจริญอย่างประเสริฐ ซึ่งเรียกเป็นศัพท์ว่า “ศรีอารีย์” นั่นก็จะพึงบังเกิดขึ้นแก่ราษฎรถ้วนหน้า”

นี่เป็นตอนจบของแถลงการณ์ฉบับนี้ พออ่านประกาศ-แถลงการณ์จบแต่ละครั้งก็จะมีเสียงไชโยเปล่งขึ้นตึงตึงสนั่นหวั่นไหวทุกครั้งไป ดัดจากประกาศฉบับใหญ่ดังกล่าว ก็มีแถลงการณ์ฉบับต่อ ๆ มาอีกหลายฉบับ ได้ถูกแจกจ่ายไปทั่วพระนคร - ธนบุรีโดยรถทหาร เป็นที่สนุกสนานกันยิ่งนัก

ประกาศที่สำคัญก็คือ ประกาศของเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์ฯ ที่ทรงขอร้องให้ทหารข้าราชการ และประชาชน ตั้งอยู่ในความสงบ เจ้าฟ้าพระองค์นี้ในขณะนั้นกำลังทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยอยู่ และในอดีตก่อนหน้านั้น ก็เคยทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ เสนาธิการกองทัพบก ทรงเป็นเจ้านายที่มีอิทธิพลมาก คณะปฏิวัติกลัวเกรงมากที่สุด จนมีผู้กล่าวกันว่าพระเจ้าแผ่นดินเมืองไทยที่แท้จริงในขณะนั้น ก็คือเจ้าฟ้าพระองค์นี้ ส่วนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ นั้นทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินแต่โดยนิตินัยเท่านั้น

ประกาศของกรมพระนครสวรรค์ฯ ฉบับนี้ จึงมีความสำคัญต่อ “คณะราษฎร” เป็นอันมากทีเดียว

พล.ต.ท. พระยาอริการณประกาศ อธิบดีกรมตำรวจภูธร ซึ่งเคยเป็นผู้สอดส่องติดตามการเคลื่อนไหวของคณะปฏิวัติมาแต่ก่อนนั้น ได้ถูกผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารสั่งพักราชการไว้ก่อนพร้อมกับได้กักตัวไว้ด้วย และได้แต่งตั้งให้ พ.ต.อ. พระยาบุรุษรัตนสุภกิจ เป็นผู้รักษาราชการแทน

ผู้บังคับการทหารวังได้รับคำสั่งให้ตั้งอยู่ในความสงบ อย่าขัดขวางการดำเนินงานของคณะราษฎร กับได้มีประกาศให้ข้าราชการทุกกระทรวงทบวงกรม ไปปฏิบัติราชการเช่นปกติ ไครละทิ้งหน้าที่ที่มีความผิด

บรรดาอาวุธปืนและกระสุนปืน ตามห้างร้านขายปืนต่าง ๆ ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเก็บรวบรวมไปไว้ยังพระที่นั่งอนันตฯ ๓ นมด

โดยคำสั่งของผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก่อนที่จะตีพิมพ์ออกวางตลาดได้นั้น ต้องผ่านการเซ็นเซอร์ของผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารเสียก่อน

๑๖ นาฬิกาวันนั้น ได้มีการประชุมเสนาบดีและปลัดทูลฉลองกระทรวงต่าง ๆ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม หลวงประดิษฐมนูธรรมได้เป็นผู้แถลงในนามคณะราษฎรโดยตลอด ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และการกระทำของคณะราษฎร และแนะนำตกลงกันในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการในระหว่างนั้น การประชุมได้สิ้นสุดลงเมื่อเวลา ๑๘ นาฬิกา

โดยที่ในขณะนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกำลังเสด็จแปรพระราชฐานประทับอยู่ ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารจึงมีคำสั่งให้ นาวาตรี หลวงศุภชลาศัย เป็นผู้บังคับการเรือรบหลวงสุโขทัยชั่วคราว เรือเอก ชลิต กุลกำธร เป็นต้น เรือ เรือเอกหลวงจักรวิชานนิเทศเป็นต้นกลเรือ นำเรือพร้อมด้วยอาวุธหนึ่งโนสี่ของอัคราศึกออกจากพระนครมุ่งไปสู่หัวหิน เมื่อเวลา ๑๗.๓๐ นาฬิกา เพื่ออัญเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกลับคืนสู่พระนคร

ราว ๑๗.๔๕ นาฬิกาของวันนั้น อันเป็นเวลาที่อยู่ระหว่างรอคำตอบจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งไม่แน่ว่าจะตกลงกันด้วยดีหรือไม่ คณะราษฎรก็ได้ชักธงมหाराชลง แล้วอัญเชิญธงชาติขึ้นสู่ยอดโคมพระที่นั่งอนันตสมาคม แทนธงมหाराชที่เคยสะบัดทราอยู่แต่ก่อน ท่ามกลางเสียงไชโยอย่างกึกก้องของเหล่าทหารและฝูงชนซึ่งชุมนุมอยู่ ณ ที่นั้น

ก่อนหน้าชักธงราว ๕ นาที ได้มีนายทหารคนหนึ่งประกาศก้องว่า

“พระที่นั่งอนันตฯ แต่ก่อนเรามีแต่ธงตราครุฑ บัดนี้จะได้เปลี่ยนเป็นธงชาติแทนแต่วาระนี้ไป”

ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารได้มีคำสั่งแจ้งไปยัง พ.ต.อ. พระยาบุรุษรัตนสุภกิจ ผู้รักษาการตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจภูธร ให้แจ้งแก่เจ้าของโรงมหรสพทั้งหลาย ว่าตั้งแต่บัดนี้ไปให้เปิดการแสดงได้เพียงแค่วเวลา ๒๒ นาฬิกาเป็นการชั่วคราว

คราว และบรรดาร้านค้าทั่วไปก็ได้รับแจ้งว่า ให้เปิดทำการค้าตามปกติ หากผู้ใดขัดขึ้น “คณะราษฎรจะได้จัดการตามสมควร”

คำวันนั้นวิทยุกระจายเสียงได้ประกาศให้ ทราบว่าบัดนี้คณะราษฎรได้ยึดอำนาจการ ปกครองแผ่นดินไว้โดยเรียบร้อยแล้ว ประกาศ ฉบับใหญ่ได้นำมาอ่านถึง ๒ ครั้ง แล้วติดตาม ด้วยประกาศ แถลงการณ์ คำสั่งต่างๆ และ รายงานการประชุมคณะเสนาบดีและปลัดทูล ฉลอง ฯลฯ

ก่อนปิดสถานีในรายการส่งกระจายเสียงคืน นั้น ได้มีสิ่งแปลกประหลาดเกิดขึ้นซึ่งเป็นการ เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยปฏิบัติมาแต่กาลก่อน กล่าวคือแทนที่จะปิดรายการด้วยเพลงสรรเสริญ พระบารมี “ข้าวรพุทธเจ้า” เช่นเคย กลับใช้ เพลงมหาชัยบรรเลงแทน

สยามอยู่คู่ฟ้าอย่างสงสย
เพราะชาติไทยเป็นไทยไปทุกเมื่อ
ชาวสยามนำสยามเหมือนน้ำเรือ
ผ่านแก่งเกาะเพราะเพื่อชาติพันภัย
เราร่วมใจร่วมรักสมัครหนุน
วางธรรมนูญสถาปนาภาราใหม่
ยกสยามขึ้นยงธำรงชัย
ให้คงไทยตราบนันดินฟ้า

ทางพระราชวังไกลกังวล หัวหินวันนั้น ทุก คนกำลังตกอยู่ในความรู้สึกตื่นเต้นสะเทือนขวัญ เมื่อได้ทราบข่าวการปฏิวัติ แต่แม้จะได้ฟังจากคำ คริสต์เล่าของกรมพระกำแพงเพชร ฯ ซึ่งเสด็จไป จากพระนครสด ๆ ร้อน ๆ ในทันควันนั้นเอง ก็ ไม่สามารถทราบความกระจ่างชัดใด ๆ ได้เพราะ เสด็จในกรม ฯ ก็มีได้ทรงวิ่งตั้งต้นสายปลายเหตุ อะไรเลยเช่นกัน นอกจากเพียงเท่าที่ได้ทรง ประสบเหตุการณ์อันชวนตื่นตระหนก ในเมื่อ คณะทหารหน่วยหนึ่งได้ไปเชิญเสด็จเมื่อเช้าตรู ่วันนั้น แล้วก็ได้ทรงหลบหนีมาได้อย่างหวุดหวิด เท่านั้นเอง การสื่อสารติดต่อกับทางพระนคร เวลานั้น ก็ถูกตัดขาดหมดโดยสิ้นเชิง พระราชวัง ไกลกังวลขณะนั้น จึงมีแต่ความรู้สึกตื่นเต้นและ งุนงงครอบงำอยู่โดยทั่วไป

ทหารรักษาพระองค์ที่ประจำอยู่ ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังเพียงหยิบมือเดียว ในบังคับบัญชาของ พลโท พระยาวิจิตรวงศ์วุฒิไกร สมุหราชองครักษ์ ได้เตรียมพร้อมเพื่อถวายความอารักขาอย่างแข็ง ขัน

คตติกของคืนนั้น ก็ได้มีการประชุมกันขึ้น ณ พระราชวังไกลกังวล เพื่อขบคิดปัญหาสำคัญ เฉพาะหน้าเป็นการด่วน พระบาทสมเด็จพระ ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานที่ประชุมผู้เข้า

ร่วมประชุมมีพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นอาวูโต และแม่ทัพนายกองเสนาบดีคนสำคัญ ซึ่งได้ออกไปตากอากาศอยู่ ณ ที่นั้นด้วย มีจำนวนหลายพระองค์และหลายนายด้วยกัน อาทิ สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่สิบสาม พระสัสสุระของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม พลเรือเอก กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดีกระทรวงกลาโหม พลโทพระองค์เจ้าอลงกฎ รองเสนาบดีกระทรวงกลาโหม พลตรี พระยาพิชัยสงคราม แม่ทัพที่ ๑ ฯลฯ

ที่ประชุมได้ตกลงอภิปรายกันอย่างกว้างขวางว่าจะเอาอย่างไรกัน ระหว่างสู้กับหนี กรมพระสัสสุฯ ทรงเสนอว่าควรหนีไปอยู่ทางมาเลเซียเพื่อความปลอดภัยไว้ก่อน กรมพระกำแพงเพชรฯ ก็ทรงเสนอให้เสด็จไปประทับอยู่ที่หาดใหญ่ชายแดนใกล้มาเลเซียก่อน แล้วจึงส่งคนไปติดต่อเจรจากับฝ่ายปฏิวัติ เพื่อหาทางประนีประนอมกันภายหลัง แต่พระองค์เจ้าอลงกฎกราบบังคมทูลว่าควรสู้ เพราะทหารหัวเมืองซึ่งมีจำนวนมากกว่า และยังคงจงรักต่อราชบัลลังก์อยู่ทั้งสิ้น ความหวังในชัยชนะยังมีอยู่มาก

พร้อมทั้งได้กราบบังคมทูลถวายรายละเอียดของแผนการที่จะสู้รบด้วย พระยาพิชัยฯ ก็สนับสนุนให้สู้ รวมทั้งสมเด็จพระบรมราชินีก็ทรงเห็นชอบด้วย

แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเห็นด้วยกับความคิดของทั้งสองฝ่าย กลับทรงให้ความเห็นไปอีกอย่างหนึ่ง ว่าไม่ควรสู้ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ควรหนี เพราะไม่ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเห็นการสู้รบนองเลือดเกิดขึ้นบนพื้นแผ่นดินไทย ซึ่งต่างก็เป็นพสกนิกรของพระองค์ด้วยกัน แล้วความย่อยยับยุ่งยากนานัปการ ก็จะมีประดังตามขึ้นมา

ดังนั้น จึงทรงตกลงพระราชหฤทัยที่จะประทับอยู่ที่หัวหินอีกต่อไป เพื่อรอคอยท่าความตกลงกับคณะปฏิวัติ ซึ่งกำลังส่งผู้แทนไปติดต่อกันแล้ว

การนองเลือดใด ๆ จึงมิได้มีอุบัติขึ้นจากการปฏิวัติครั้งนี้

เหตุการณ์ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้วจึงได้ผ่านพ้นไปด้วยประการฉะนี้ ๑

เดโชชน สุภโสภา นักเขียนคำขวัญและสารคดี ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ หัวหน้าสายเคเบิลมอดม โรงเรียนสันติราษฎร์บำรุง มีงานทางสารคดีที่ตีพิมพ์แล้วอยู่หลายเล่ม เช่น ประวัติการโรงเรียนราษฎร์ ประวัติศาสตร์ไทยฉบับพัฒนาการ เล่ม ๑-๒ ชีวิตทางการเมืองของพระยาฤทธิอัคเนย์ เบื้องหลังการเนรเทศหลวงธรรมาธิปัตย์ และ ที่ยังมีได้ตีพิมพ์ออกเบ็ดเสร็จ คือ ชีวิตการต่อสู้ของพระยาทรงสุรเดช

การปฏิวัติของสามัญชน

กมล สมวิเชียร

ส่วนหนึ่งของคณะผู้การ ๒๔๗๕

นายปรีดี พนมยงค์ พ.ศ. หลวงพิบูลสงคราม
อะไรคือสาเหตุของการปฏิวัติ ๒๔๗๕

นี่เป็นคำถามซ้ำแล้วซ้ำเล่าที่ยังมีคนสนใจอยู่ แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาถึง ๔๐ ปีแล้วก็ตาม คำตอบมีไม่น้อย แต่จะเคยมีใครเชื่อหรือฉกคิดใหม่ ว่าฝรั่งคนเดียวแท้ ๆ อาจเป็นสาเหตุที่มาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน อันเป็นประวัติศาสตร์นั้นก็ได้

เรื่องมีอยู่ว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไทยยังจ้างฝรั่งชาติต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษาในกระทรวงและกรมกองสำคัญ ๆ หลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการต่างประเทศ การคมนาคม และการคลัง อันเป็นแบบที่ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๔

พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ พ.ท. พระประสงค์พิทยายุทธ
ภาวะเศรษฐกิจของโลกตกต่ำอย่างมาก ถึงขนาดที่รัฐบาลอังกฤษของนายแรมเซย์ แมคดอนาลด์ และนายบอลด์วิน (ซึ่งผลัดกันเป็นนายกฯ) ต้องตัดสินใจผลจากมาตราทองคำ (Gold Standard) ซึ่งอังกฤษเจ้าของสกุลสเตอร์ลิงได้ยึดถือมาช้านาน ไทยเองก็ได้ประสบภัยทางเศรษฐกิจนี้เช่นเดียวกับประเทศทั้งหลาย แต่ทั้ง ๆ ที่ไทยมีการค้าขายส่วนใหญ่กับอังกฤษและประเทศในกลุ่มสเตอร์ลิง ในขณะที่ที่ปรึกษาการคลังของรัชกาลที่ ๗ ซึ่งเป็นคนอังกฤษชื่อ นาย อี แอน ฮอลล์ - แปตซ์ กลับแนะนำให้ไทยคงรักษามาตราทองคำอยู่ต่อไปเพื่อให้ค่าของเงินบาทคงอยู่ในอัตราสูง^๑ ผลของคำแนะนำอันแสนที่จะไม่ชอบด้วยเหตุผลนานัปการนี้ก็คือ ราคาข้าวไทยในตลาดสเตอร์ลิงสูง

๑. พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ เจ้าชีวิต สำนักพิมพ์คลังวิทยา พระนคร ๒๕๐๕ หน้า ๖๗๖ - ๖๗๗

กว่าควร ในขณะที่เศรษฐกิจกำลังฟู ประเทศไทยจึงขายข้าวไม่ออก^๒ เมื่อข้าวอันเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งและสำคัญที่สุดของชาติไม่มีคนซื้อ ไทยจึงประสบมรสุมทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง มรสุมนี้มีลักษณะทับทวีคูณเมื่อบวกกับเหตุการณ์ในตอนต้นรัชกาลซึ่งต้องปลดข้าราชการเป็นจำนวนมากออกจากราชการ และตัดรายจ่ายของราชสำนักอย่างขนานใหญ่อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้จ่ายอันมากมายในสมัยรัชการที่ ๖^๓ ความลำบากทางเศรษฐกิจ การคุนคนออกจากราชการ (ส่วนมากก็ราชการผู้น้อย ผู้ใหญ่ยังอยู่ต่อไป) และการคิดงบประมาณกลาใหม่ ฯลฯ เหล่านี้ทำให้เกิดความไม่พอใจ โดยเฉพาะในหมู่ผู้มีการศึกษาสูง คนหนุ่มรุ่นใหม่ซึ่งส่วนมากได้รับการศึกษาจากต่างประเทศมีความเห็นว่าพระเจ้าอยู่หัวหมดพระราชอำนาจและอยู่ภายใต้อิทธิพลของ

เจ้าชั้นผู้ใหญ่^๔ ซึ่งบางคนมีความร่ำรวยอย่างมหาศาล ในขณะที่ประเทศชาติกำลังเดือดร้อน^๕ ความไม่พอใจอย่างยิ่งอันเป็นผลของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอันสืบเนื่องมาจากคำแนะนำอันไม่ชอบมาพากลของฝรั่งคนเดียวที่กระมังที่ทำให้ความกระหายที่จะล้มระบอบราชาธิปไตยเข้มข้นยิ่งขึ้นและเป็นการปูทางให้การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ประสบความสำเร็จได้อย่างราบรื่น

แต่อันที่จริงความผิดพลาดทางเศรษฐกิจมิใช่สาเหตุประการเดียวของการปฏิวัติปี ๒๔๗๕ เพราะการวางแผนปฏิวัตินั้นได้มีมานานแล้วในดินแดนต่างตัวก่อนวันลงมือปฏิวัติซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่ การปฏิวัติคงจะต้องเกิดขึ้นแน่ไม่ว่าสภาวะทางเศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร และไม่ช้าก็เร็ว แต่ความทรุดโทรมทางเศรษฐกิจได้

๒. ผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่าเป็นการให้คำแนะนำเพื่อบ่อนทำลายเศรษฐกิจของไทยเพื่อช่วยอังกฤษมากกว่าเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เหตุผลประการหนึ่งก็คือพม่าซึ่งเป็นอาณานิคมอังกฤษขณะนั้นเป็นคู่แข่งที่สำคัญที่สุดทางการค้าข้าวของไทย การที่ข้าวไทยมีราคาสูงกว่าข้าวพม่า ย่อมช่วยให้อังกฤษได้ประโยชน์จากการขายข้าวของพม่าโดยตรงและโดยอ้อม

๓. พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ *ช่วงแล้ว* หน้า ๖๖๓-๖๖๔

๔. พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงเล่าว่ารัชกาลที่ ๗ ทรงเป็นห่วงถึงความไม่พอใจของนายทหารหนุ่ม ๆ ถึงขนาดเรียกประชุม นายทหารบก (เมื่อพฤศจิกายน ๒๔๗๔) เพื่อ “คุยกันอย่างเพื่อนนายทหาร” เพื่อให้เข้าใจและเห็นพระทัย นายทหารหนุ่มผู้หนึ่งผู้เข้าประชุมด้วยในวันนั้นมีนามว่า หลวงพิบูลสงคราม กล่าวให้ฟังในภายหลังว่า “เมื่อออกจากที่ประชุมแล้วก็ร้องไห้ เพราะรู้สึกว่พระเจ้าอยู่หัวหมดอำนาจเสียแล้ว จะทรงแก้ไขอะไรไม่ได้” *เพ็ญอวัจ* หน้า ๖๗๘

๕. *เพ็ญอวัจ* หน้า ๖๗๘

ช่วยให้การปฏิวัติสำเร็จได้ง่ายขึ้น^๖ นอกจากนี้ เหตุทางเศรษฐกิจแล้วก็มีสาเหตุอีกหลายประการ ซึ่งได้มีผู้ใช้เป็นเหตุผลอธิบายที่มาของการปฏิวัติ เช่น เหตุผลที่ว่าทหารรู้สึกหมดความสำคัญสืบเนื่องมาตั้งแต่มีการสถาปนา “เสือป่า” ในรัชกาลที่ ๖ ประกอบกับมีการลงโทษโอบายนายทหารประจานเป็นการทำลายความรู้สึกในรัชกาลนั้น^๗ หาเหตุผลส่วนตัวของผู้ก่อการแต่ละคน เช่น ความขัดแย้งระหว่างหลวงประดิษฐฯ กับพระองค์เจ้าจรัญศักดิ์ฯ อัครราชทูตไทยในฝรั่งเศสสมัยนั้น^๘ รวมทั้งความรู้สึกของนักเรียนนอกและในรุ่นใหม่ที่ว่าตำแหน่งชั้นสูงในวงราชการจะยังคงอยู่ในมือเจ้านายเชื้อพระวงศ์เรื่อยไปหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ นอกจากนี้ก็มีสาเหตุจากอิทธิพลของความคิดในเรื่องประชาธิปไตยซึ่งกำลังหลั่งไหลเข้ามาพร้อมกับการศึกษา

จากนอกประเทศ สาเหตุจากความหวั่นเกรงว่าไทยจะต้องสูญเสียเอกราชถ้าหากยังคงปกครองด้วยระบบราชาธิปไตยอันล้าสมัย รวมไปถึงสาเหตุทางไสยศาสตร์ว่าเป็นเรื่องเคราะห์ยามของบ้านเมือง ดังที่นายควง อภัยวงศ์ ผู้ก่อการผู้หนึ่งพูดในภายหลังว่า “ที่ทำการสำเร็จนี้ก็เพราะพระสยามเทวาธิราชช่วยแท้ๆ ท่านคงเห็นแล้วว่าไม่ใช่ฝีมือพวกก่อการอะไรเลย การเตรียมอะไรก็ไม่พร้อม แต่ก็ทำการไปได้ ผมคิดว่าคงจะเป็นชะตากรรมของบ้านเมือง จะต้องม้วนเป็นไปอย่างนี้”^๙ ดังนี้ เป็นต้น ฯลฯ

แต่สาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่คาดคะเนกันในหมู่ผู้ที่สนใจเท่านั้น แม้แต่ความเห็นของนายควง อภัยวงศ์ที่ว่า “ไม่ใช่ฝีมือผู้ก่อการ” และเป็นเรื่องชะตากรรมของประเทศชาติก็น่าจะเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวที่

๖. ที่เห็นได้ประการหนึ่งก็คือการคิดงบประมาณของกองทัพบกเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีผลทำให้พลเอกพระองค์เจ้าบวรเดชฯ เสนาบดีกลาโหมลาออกเป็นการประท้วง การลาออกของพระองค์เจ้าบวรเดชฯ เป็นที่ชื่นชมของทหารทั่วไป และทำให้มีข่าวลือทั่วไปว่าพระองค์เจ้าบวรเดชฯ จะปฏิวัติ ผลก็คือทางรัฐบาลหันไปให้ความสนใจต่อเจ้านายพระองค์นี้ ยิ่งกว่าความเคลื่อนไหวของพวก “ผู้ก่อการ” ทั้ง ๆ ที่เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงได้บรรยายว่า “ผู้ก่อการ” กำลังเตรียมยึดอำนาจ แต่ก็ไม่ให้ความสนใจพระทัยอย่างใด

๗. สุพจน์ คำนาคะกุล *ชีวิตและงานของ ดร. ปรีดี พนมยงค์* ประจักษ์กาวพิมพ์ พระนคร ๒๕๑๔ หน้า ๑๒

๘. เพ็ญอ้าง หน้า ๑๑

๙. ควง อภัยวงศ์ *ชีวิตของข้าพเจ้า* อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พันตรีควง อภัยวงศ์ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์ พระนคร ๒๕๑๑ หน้า ๑๑๘

ยังห่างไกลความจริงอยู่^{๑๐} สาเหตุของการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ที่ใกล้เคียงกับความจริงที่สุดนั้นน่าจะหาได้จากปากคำของบุคคลซึ่งเป็นผู้ก่อการแรกเริ่ม และที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่สุด เป็นบุคคลหนึ่งในสามซึ่งนายควงเรียกว่า “ตัวตั้งตัวตี” (คือนายปรีดี นายแปลก และนายประยูร)^{๑๑} ของการคิดยึดอำนาจ และบุคคลซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้

ปฏิวัติถึง ๗ ปีกับ ๔ เดือน คือในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ ที่บ้านของพลโทประยูรในกรุงปารีส^{๑๒} บุคคลผู้เข้าประชุมในตอนแรกนั้นมี ๗ คนคือ หลวงประดิษฐมนูธรรม จอมพล ป. พิบูลสงคราม พ.ท. หลวงทัศนัยนิยมศึก หลวงศิริราชไมตรี ดร. ตั้วละพานกรม นายแนบ พหลโยธิน และพลโทประยูร ภมรมนตรี (ยศและบรรดาศักดิ์

คณะผู้ก่อการฝ่ายทหาร

อีกท่านหนึ่งก็คือ พลโทประยูร ภมรมนตรี อดีตรัฐมนตรีและเจ้ากรมยุวชนทหาร ในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

จากความทรงจำของ พลโทประยูร ภมรมนตรี^{๑๓} การประชุมคบคิดเพื่อวางแผนเปลี่ยนแปลงการปกครองได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกก่อนการ

ชักจูงหลังสุด) ซึ่งอันเป็นสายใยผูกพันให้คนเหล่านั้นมาพบกัน มิใช่ความตกต่ำทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ มิใช่ความมั่งคั่งใหญ่โตสูงส่งส่วนตัวหรือความรู้สึกรู้สึกว่าทหารหมดความสำคัญดังที่ได้กล่าวมา แต่เป็นพลังของสิ่งที้อาจจะรวมเรียกได้ว่า ความรักชาติและความหยิ่งในศักดิ์ศรีของ

๑๐. จากปากคำของคุณควงเอง คุณควงไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับการวางแผนตั้งแต่ระยะแรก และแม้แต่วันสุดท้ายก่อนปฏิวัติ พวกผู้ก่อการก็ไม่ไว้วางใจท่านเพราะเป็นผู้สนิทสนมใกล้ชิดกับฝ่ายเจ้านาย ที่จำเป็นต้องเอาเข้าร่วมขบวนการอาจะเป็นเพราะความเป็นเพื่อนเก่าอุปถัมภ์การที่คุณควงเป็นนายช่างกรมไปรษณีย์ ๙ มีความรู้ในเรื่องการวางสายโทรศัพท์ และโทรเลขซึ่งผู้ก่อการจำเป็นต้องทำลายเพื่อไม่ให้ฝ่ายเจ้าคิดต่อกันได้ หน้าที่อย่างเดียวของคุณควงก็คือการตัดสายโทรศัพท์ โปรดดู ชีวิตของข้าพเจ้า หน้า ๑๑๖ — ๑๑๘

๑๑. เพิ่งอ้าง หน้า ๑๑๕

๑๒. จากการสัมภาษณ์ ๓ ครั้งและด้วยความกรุณาให้เอกสารมาศึกษาเพิ่มเติม ผู้เขียนขอขอบพระคุณพลโทประยูร ภมรมนตรี เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

๑๓. บ้านเลขที่ ๘ ถนน Semmerad

สามัญชน กล่าวคือบุคคลเหล่านั้นรู้สึกอับอายใน
ความต่ำต้อยของประเทศไทย เมื่อนำไปเปรียบ
เทียบกับประเทศที่เป็นเอกราชทั้งหลาย ความ
รู้สึกที่ว่าไทยเป็นประเทศเอกราชเสียเปล่า แต่ไม่
สามารถเจริญวัฒนาทัดเทียมประเทศตะวันตกได้
ไม่สามารถจัดความอยู่ดีธรรมในสังคมให้หมด
สิ้นไป ไม่สามารถก่อให้เกิดระบบการปกครองที่
ประชาชนมีสิทธิ์มีเสียงในอนาคตความเป็นอยู่
ของตนเอง ฯลฯ ซึ่งสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่ผู้ก่อการ
เห็นว่าเป็นความอยู่ดีธรรม เป็นการขัดขวาง
ความเจริญก้าวหน้าของชาติ เป็นการทำลายศักดิ์
ศรีของเพื่อนมนุษย์นี้ คนไทยส่วนมากที่อยู่เมือง
ไทยโดยตลอดมีความซาซึนคิดว่าเป็นสิ่งธรรม
ชาติธรรมดา จึงไม่คิดกระตือรือร้น ขอมทนอยู่
ภายใต้ระบบที่ผู้จัดโดยไม่ปรึกษา อีกทั้งประชา
ชนคนไทยซึ่งส่วนมากเป็นพุทธศาสนิกเป็นผู้เชื่อ
ในเรื่องบุญกรรม จึงเห็นว่าความทุกข์ยากเป็นสิ่ง
ที่หลีกเลี่ยงมิได้ พลโทประยูร อธิบายว่า

“...ว่าโดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่อยู่ภายในประ
เทศของเรา ก็ชินเคยกับสภาพความเป็นอยู่
ในระบบที่บุญทั้งปวงมี ระบบทึนอบพิเทา
ถือโชคชะตาฤกษ์ฤกษ์ราศี เป็นเรื่องของ
ชีวิต ครั้นเมื่อได้ออกไปอยู่ในดินแดนต่าง
ประเทศ ในประการแรกเราจะได้เห็น
ความรุ่งเรืองของประเทศต่างๆ ทำให้หวน
มาคิดเปรียบเทียบกับสภาพความเป็นอยู่

ของบ้านเมืองเรา ทำไมถึงต้องจมดินจม
โคลนพะรุงพะรังอยู่อย่างนี้ กับทั้งความเป็น
อยู่ของประชาชนของเรามีอยู่ในระดับ
ชีวิตส่วนรวมที่ใกล้เคียงกัน ไม่มีการแบ่ง
ชั้นวรรณะระบบหมอบกราบทึนอบพิเทา
หุดจ่าไอ เอ็ง มึง กู เป็นเรื่องชมชื่นดังที่
ได้ประสบอยู่ในบ้านเมืองของเรา นอก
จากนี้ยังเกิดมีความรู้สึกแสบใจที่ถูกเหยียด
หยามเหมือนเป็นข้าทาสที่อยู่ในอาณานิคม
...ได้กระทบกระเทือนใจ ทำให้รู้สึกตัวขึ้น
มาว่าเพราะประเทศเรานั้นอ่อนแอ มิได้
ปรับปรุงให้เข้มแข็ง และเป็นระเบียบอันดี
งามเสมือนอารยประเทศทั้งหลาย โดย
เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้เรียนรู้ถึงประวัติ
ศาสตร์การต่อสู้เพื่ออิสระ และเสรีภาพที่
ประชาชนชาวยุโรป เขาต่อสู้เอาชีวิต
เลือดเนื้อเข้าแลกรักษาสีทธิเสรีภาพของ
เขา จึงสามารถสร้างระบบการปกครอง
แบบประชาธิปไตยอันมั่นคง ที่เป็นบุญแก่
ทองนำประเทศไปสู่ความรุ่งเรือง และ
ความมั่นคงสืบเนื่องกันมาหลายศตวรรษ
ด้วยเหตุผลนานาประการดังได้กล่าวมา
แล้วนี้ ประกอบกับเมื่อหวนคำนึงถึงสภาพ
ความเสื่อมโทรมของบ้านเมืองในยุคนี้
จึงทำให้นักเรียนไทยผู้รักชาติที่อยู่ในยุโรป
โดยเฉพาะในประเทศฝรั่งเศส และสวิส

เซอร์แลมดี ได้ร่วมใจร่วมคิดด้วยเจตนาอันแรงกล้า ยอมเสี่ยงชีวิตคิดเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้น เพื่อความรุ่งเรืองของประเทศชาติ^{๓๔}

จริงอยู่ในบางครั้งและหลายครั้งความรักชาติกับความรักตัวเองเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก ผู้ก่อการที่มีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนระบบเพื่อพัฒนาชาติให้มีศักดิ์ศรี และมีความเจริญรุ่งเรือง ก็คงจะต้องคิดถึงศักดิ์ศรีและความเจริญรุ่งเรืองของตนเองที่จะอยู่ในชาติด้วย เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลนี้ ผู้ก่อการหลายคนคงพอมองเห็นทางในอนาคตแล้วว่าตนเองคงจะไม่อาจบรรลุถึงศักดิ์ศรีอันเต็มเปี่ยมอย่างที่เห็นผรุ้งได้รับในประเทศของเขาได้ หากระบบใหญ่ ๆ ยังไม่เปลี่ยน ลึกลงไปผู้ก่อการแต่ละคนล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวข้องกับเจ้านายเชื้อพระวงศ์มาแล้วทุกคน ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้บางคนอาจจะไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องผิดธรรมดา หรือ “ขมขื่น” แต่ประการใดเมื่ออยู่เมืองไทย แต่เมื่อออกมานอกประเทศ ได้เห็นสิ่งที่เห็นสัมพันธ์ภาพของมนุษย์ที่ถูกต้องและน่าชื่นใจกว่า เมื่อนั้นแหละพวกเขาเหล่านั้นจึงรู้สึกได้ว่า ตัวเองได้ถูกกดขี่ได้ถูกเหยียดหยามความเป็นสามัญชนมาตลอด แต่สำหรับบางคนนั้นความรู้สึกขมขื่นดังกล่าวนี้ ได้มีมานานักหนาแล้ว การมาพบปะเพื่อนฝูงที่มีความรู้สึกอย่างเดียวกันในเมืองนอกเป็นเพียง

แต่ช่วยแสดงให้ประจักษ์ชัดขึ้นไปอีกว่า สิ่งที่เป็นความอยุติธรรมนั้นมิได้เกิดแก่ตนคนเดียว และเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขจัดให้หมดไป ตัวอย่างเช่นคนอย่างพลโทประยูร ภมรมนตรี ซึ่งเป็นมหาตมะอยู่ใกล้ชิดกับระบอบราชาธิปไตยมากที่สวดคนหนึ่ง ยังจดจำได้ดีว่า

“ — — เมื่อเป็นมหาตมะเวลานั้น หน้าที่ของข้าพเจ้าคือถวายอยู่จวนพัดและนวด (รัชกาลที่ ๖) เวลาทรงพระอักษรและเสวย กับเมื่อทรงต้อนรับเสนาบดี และข้าราชการผู้ใหญ่ บางครั้งตอนข้าพเจ้านั่งหลับสัปหงก ก็โปรดทรงเตือนด้วยด้ามพัด ตอนเสวยนั้นข้าพเจ้าอยู่ใต้โต๊ะ ถวายงานนวดและบัดยุง ถึงตอนเสวยไอศกรีมพระองค์ท่านมักจะโปรดเกล้าส่งมาให้ข้าพเจ้าใต้โต๊ะ บางครั้งก็พระราชทานชาไก่ ตอนนี้เป็นเรื่องวิบากมาก เพราะย่าเหลสุนัขตัวโปรดเข้ามาแย่ง ในการเป็นมหาตมะเล็กรับใช้ใกล้ชิดก็ได้สดับรับฟังข้อราชการกับทั้งศึกษาระเบียบประเพณีในราชสำนักเป็นอย่างดี นอกจากนั้นเวลาคำคืนก็มีหน้าที่ออกโรงเล่นไซน ละคร สนุกสนาน หลับนอนดึกตื่นเสียการเล่าเรียนไป แต่สิ่งซึ่งยึดเหนี่ยวระอาใจข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่งคือ เรื่องการกราบกรานและหมอบคลาน ถูกเรียกไ้เอ็งมึงถูกลดตมา สำหรับองค์พระมหา

๓๔. จากการสัมภาษณ์ พลโทประยูร ภมรมนตรี

กษัตริย์ข้าพเจ้าทอดหนูงด้วยบิดามารดา
แต่ในยุคนั้นมีเจ้านายมากมายเหลือประ
มาณ เป็นเรื่องขมขื่นยิ่งนัก— —^{๑๕}

ถ้อยคำข้างบนนี้ น่าจะพอแสดงให้เห็นถึง
ความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของจิตใจของผู้ก่อ
การบวชคน ความรู้สึกเจ็บช้ำน้ำใจในระบบเจ้า
ขุนมูลนาย อันเป็นระบบซึ่งไม่เห็นความสำคัญ
ของศักดิ์ศรีมนุษย์ ผู้ที่วิจารณ์ผู้ก่อการ ๒๔๗๕
หลายคนในสมัยหลังอาจจะลืม หรือไม่เคยเห็น
ระบบหมอบไหวกราบกรานในสมัยก่อน จึง
มิได้คำนึงถึงความรู้สึกเช่นนี้จะรุนแรงเพียง
ใด และนักประวัติศาสตร์หลายคนจึงไม่เข้าใจว่า
ทำไมรัฐบาลไทยในสมัยสงครามโลกจึงแนะนำให้
ใช้คำว่า “ฉัน-เธอ” เพียงสองคำแทน “ผม-คุณ
มึง-กู ข้า-เจ้า กระผม-ใต้เท้า” และวิพากษ์
วิจารณ์ล้อเลียนเห็นเป็นของตลกขบขัน หรือเป็น
การขู่เข็ญบังคับใจกัน ความพยายามที่จะให้ไทย
เป็นชาติ “มหาอำนาจ” ก็น่า ความประสงค์ที่
จะให้คนไทยกินข้าวด้วยช้อนช่อมแทนมือ เลิก
กินหมาก หันไปใช้ระบบ “อารยะ” ก็น่า ฯลฯ
แม้จะมีบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตคนไทย

และดูไม่สำคัญ แต่ก็มีรากฐานมาจากความ
ปรารถนาที่จะจัดระบบเจ้าขุนมูลนาย รวมทั้ง
จารีตประเพณีที่ล้าหลังเก่า ๆ และพยายามก่อให้เกิด
เกิดการปฏิวัติทางสังคมให้ผิดไปจากเดิมทั้งสิ้น
ด้วยเหตุฉะนั้นผู้เขียนจึงได้กล่าวในเบื้องต้นแล้ว
ว่า การปฏิวัติ ๒๔๗๕ นั้นจะต้องเกิดขึ้นแน่ไม่ว่า
สภาวะเศรษฐกิจแวดล้อมของชาติจะเป็นอย่างไร
ทั้งนี้เพราะผู้ก่อการ^{๑๖} มีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลง
ระบบสังคมให้แตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ใน
สมัยราชาธิปไตย บัญการที่ผู้วิจารณ์บางคนจะ
กล่าวว่า ถ้าหลวงประดิษฐ์ฯ มนุชธรรมมิได้ล่วงรู้
ในการเตรียมจะพระราชทานรัฐธรรมนูญครั้งนั้น
ก็แปลว่าการปฏิวัติเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็น
การบังเอิญ แต่ถ้าหลวงประดิษฐ์ฯ เป็นผู้ล่วงรู้ก็
แปลว่า หลวงประดิษฐ์ฯ เป็นผู้ช่วงชิงเพื่อแสวงหา
อำนาจในทางการเมือง..^{๑๗} ความจริงมีอยู่ว่า
คณะราษฎรต้องการเลิกล้มระบบชนชั้นให้หมดไป
จากเมืองไทย^{๑๘} และต้องการจะพิสูจน์ให้เห็น
ว่าสามัญชนก็มีความสามารถทัดเทียมกับพวกเจ้า
(หรืออาจจะมากกว่าในบางกรณี) การปฏิวัติ
๒๔๗๕ เป็นคำตอบที่สามัญชนรอคอยมานาน

๑๕. สัมภาษณ์ พลโท ประยูร ภมรมนตรี เพิ่งอ้าง

๑๖. โดยเฉพาะผู้ก่อการรุ่นหนุ่ม ส่วนผู้ก่อการรุ่นผู้ใหญ่ผู้นั้นไม่ปรากฏว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคม
อย่างไร

๑๗. คำวิหิ บัณฑิตวิ ในหลวงอนันท์กับปรีดี โรงพิมพ์วิบูลกิจ พระนคร ๒๔๘๓ หน้า ๗๗-๗๘

๑๘. แต่ไม่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะบรรลุจุดประสงค์นั้น “สมุดปกเหลือง” หรือ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ”
ของหลวงประดิษฐ์ฯ ก็ใหญ่โตมหึมาหาว่าไม่น่าจะปฏิบัติได้ในขณะนั้น (แม้แต่ในปัจจุบัน) และแถมยัง
ไม่ได้รับความเห็นชอบจากเพื่อนผู้ก่อการส่วนมากด้วย

และต้องการแสดงให้ประจักษ์ไม่ว่าพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีแผนจะพระราชทานรัฐธรรมนูญหรือไม่ และไม่ว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองจะเป็นอย่างไร คงจะไม่เป็นการกล่าวเกินความจริงนักว่ามีประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยังนอนหลับไม่รู้นอนคุ่มไม่เห็น เหมือนเท่าที่เป็นมา ทุกครั้งแล้ว สามัญชนที่สนใจในความเป็นอยู่ของชาติจำนวนไม่น้อยในสมัยนั้นก็ต้อนรับการปฏิวัติ ๒๔๗๕

แต่จะเป็นการกล่าวที่เกินความจริงอย่างยิ่ง หากจะบอกว่า การปฏิวัติ ๒๔๗๕ โดยผู้ก่อการนั้นเป็นการปฏิวัติที่สมบูรณ์แท้จริง และได้ผลตามความหมายของ “การปฏิวัติ” ทุกประการ เพราะความจริงมีอยู่ว่า ความยุติธรรมหลายประการในสังคมไทยก็ยังคงมีอยู่ต่อมา ระบบชนชั้นเจ้ากับข้า ได้เปลี่ยนมาเป็นชนชั้นข้าราชการกับชาวบ้าน ประชาชนยังขาดสิทธิในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง สภาพความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นชนบทดีขึ้นอย่างล้ำค่าเหลือเกิน จนแทบสังเกตไม่เห็น สิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต

มูลฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า โรงเรียน โรงพยาบาล ยังมีน้อยอย่างน่าสลดใจเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน (เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์) ฯลฯ และที่เป็นจุดต่างอย่างไม่มัววันลบเลือนก็คือ การตั้ง “ศาลพิเศษ” ลงโทษเพื่อนร่วมชาติอย่างทารุณตามอำเภอใจ และในหลายกรณีอย่างไม่มีหลักฐาน^{๑๘}

ในทำนองกลับกันอนุชนรุ่นหลังจะต้องตระหนักด้วยว่าการปฏิวัติ ๒๔๗๕ เป็นการ “ปฏิวัติ” ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งมีลักษณะของการต่อสู้ทางความคิดและหลักการ “ประชาธิปไตย” ไม่ใช่เป็นการแย่งชิงอำนาจจากผู้ปกครองเฉย ๆ อย่างเช่น สมัยอยุธยาหรือสมัยต่อมา ความผิดพลาดยิ่งเกิดได้ง่ายยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาว่าบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีรากฐานความเป็นข้าราชการมานาน ไม่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองเลย (ผิดกับผู้นำประเทศค่อยพัฒนาส่วนมากในปัจจุบัน) ความไม่สัดกันทางการเมือง^{๒๐} ไม่เข้าใจวิถีทางการเมืองและเกมการเมือง ทำให้ความขัดแย้งเล็ก

๑๘. พลโทประยูร ภมรมนตรีรับกับผู้เขียนว่า การประหารชีวิตและคุมขังนักโทษการเมืองในสมัยผู้ก่อการเรื่องอำนาจ เป็นความผิดพลาดที่น่าสลดใจของคณะราษฎร

๒๐. จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อล้างมือการเมืองไปอยู่ล่าลูกตา เคยเขียนจดหมายปรับทุกข์ความหลังกับ ดร. ปรีดี ถึงตอนพระยาทรงสุรเดช และ พระยามโนปกรณ ๑ ปีครึ่งกล่าวว่า “การทำกร (ปิดสภา) กันครั้งนั้น เข้าประชุมกัน ๔-๕ คน มีพระยามโนฯ เป็นหัวหน้า เมื่อเขาจะทำอะไรเขาก็ทำกันไป ผมรู้อจริงจึงภายหลังเสมอ ซึ่งแก้อะไรไม่ได้ เพราะเป็นเด็กในการเมืองอยู่มาก” ใน สุพรรณิ คำนำตระกูลชีวิตแฉของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ฮ้างแล้ว หน้า ๑๓๗

น้อยกลายเป็นเรื่องใหญ่ ความไม่ถูกต้องทางหลัก
การหรือนโยบายกลายเป็นความบาดหมางส่วน
ตัว ซึ่งในที่สุดแปรสภาพเป็นความอาฆาตพยา
บาท นอกจากนั้นผู้ก่อการ ๒๔๗๕ ยังเป็นกลุ่ม
“นักปฏิวัติ” กลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีความรู้สึกหวาด
ระแวงนอนตาไม่หลับมากที่สุด หวาดกลัวต่อการ
ถูกโค่นล้มโดยฝ่ายเจ้า (และก็เป็นความจริงเมื่อ
เกิดขบถบวรเดช) หวาดกลัวต่อการถูกปล่อยร้าย
สังหาร (จอมพลแปลกถูกลอบยิงและวางยาถึง
๓ ครั้ง)^{๒๑} ความไม่สามารถที่จะปลุกประชาชน
ชาวไทยผู้ไม่สนใจทางการเมือง^{๒๒} ให้เข้า
มาสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในขบวนการพัฒนา
ประชาธิปไตย ยิ่งทำให้รู้สึกท้อแท้ และหันไป
หาความอบอุ่นโดยวิธีการ “เกาะกลุ่ม” (คน
ภายนอกเรียกว่า “เล่นพวก”) ยิ่งขึ้น เมื่อ
พิจารณาคุณสมบัติของท่านเหล่านั้นแต่ละคน จะ
เห็นได้ว่าผู้ก่อการส่วนใหญ่หาความรู้ความเข้าใจ
ในวิชาวิทยาศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์ไม่

ความไม่สันหัดทางวิชาการเป็นจุดอ่อนอีกประการ
หนึ่งของผู้ก่อการ ๒๔๗๕

แต่นอกเหนือจากความผิดพลาดของคนกลุ่ม
เล็ก ๆ นี้ ที่มีความเป็นปุถุชนเช่นเดียวกับพวก
เราทั้งหลายก็คือความกล้าหาญไม่กลัวตายซึ่งเป็น
สิ่งที่ไม่น่าจะเห็นเป็นเรื่องเล็กน้อย แม้ว่าการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองจะดูเหมือนว่าประสบ
ความสำเร็จอย่าง “ง่ายตาย” ในสายตาของ
คนภายนอก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในสมัย
หลังก็ตาม แต่น่าจะต้องเป็นที่ยอมรับว่าการ
เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ กับการรัฐ
ประหารในสมัยหลัง ๆ นั้นผิดกันมากเหลือเกิน
ในขณะที่มีการรัฐประหารในสมัยต่อมานั้นผู้ปฏิบัติ
การล้วนแล้วแต่เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเคย
มีชื่อเสียงมีอำนาจควบคุมกองทัพ (บก) ที่สำคัญ
โดยเฉพาะหน่วยรบในพระนคร สามารถสั่ง
เคลื่อนย้ายกำลังได้ มีองค์กร เงินทุนสนับสนุน
 ฯลฯ อย่างเป็นปึกแผ่นนั้น^{๒๓} ผู้ก่อการ ๒๔๗๕

๒๑. ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ให้สัมภาษณ์ว่าตั้งแต่ถูกวางยาพิษทางบ้านต้องส่งปืนโตให้ท่านจอม
พลตลอดมา
๒๒. สาเหตุประการหนึ่งอาจเป็นเพราะความเป็นเอกราช ไม่จำเป็นต้องสู้กับประเทศล่าเมืองขึ้นเพื่อให้ได้มา
ซึ่งอิสรภาพ เช่นประเทศในเอเชีย แอฟริกาทั้งหลาย
๒๓. การรัฐประหารปี ๒๔๘๐ อาจกล่าวได้ว่าแม้แต่เพียงชื่อของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นที่รักใคร่
ในหมู่ทหารเป็น “วีรบุรุษ” ของกองทัพบกในสมัยนั้นเท่านั้น ก็ศักดิ์สิทธิ์พอปฏิวัติได้โดยไม่ต้องมี
การใช้กำลัง การปฏิวัติปี ๒๕๐๐ ของจอมพลสฤษดิ์ เป็นการขับไล่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล (พล ต.อ.
เผ่า) ออกไป การปฏิวัติจอมพลถนอม ปี ๒๕๑๕ เป็นการจัดระบบการเมืองใหม่โดยรัฐบาลเอง
๒๔. พ.อ. พระยาทรงสุรเดช บันทึกพระยาทรงสุรเดช รวบรวมโดยนรมิต เศรษฐบุศร์ และชาญวิทย์ เกษตรศิริ
โรงพิมพ์อักษรไทย พระนคร ๒๕๑๔ หน้า ๓๔

เป็นเพียงนายทหารชั้นผู้น้อยในระบบราชาธิปไตยอันยิ่งใหญ่ แล้วยังไม่ได้อยู่หน่วยกำลังด้วย มีพระยาทรงสุรเดชคนเดียวที่มีชื่อเสียงเป็นที่นับถือและมี “ลูกน้อง” มากกว่าเพื่อนในโรงเรียนเสนาธิการ นอกจากนั้นแทบจะเรียกได้ว่ามา “จับเสือมือเปล่า” กันทั้งสิ้น เงินทองและสมุนก็ไม่มี แม้แต่พวกเดียวกันก็ไม่ว่าจะเอาจริงจังกันสักกี่คน ดังคำพระยาทรงสุรเดชที่ว่า “...หัวหน้าที่จะเป็นผู้ดำเนินการปฏิวัติมีลูกมือที่เรียกใช้ได้แน่นอนเพียง ๘ คนเท่านั้น นอกจากนั้นไม่แน่ และไม่รู้เสียด้วยว่ามีตัวจริงอยู่หรือเปล่า และคนชนิดไหนจำนวนเท่าใด”^{๒๔} การหาพลพรรคทหารก็ต้องใช้วิธีหลอกว่าพาไปซ้อมบ๊องกันภัยทางอากาศ เครื่องไม้เครื่องมือก็ไม่มี ฯลฯ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอาวุธยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือของการรัฐประหารปัจจุบันแล้ว ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็น การปฏิวัติแบบอนาถา น่าสงสารยิ่งนัก^{๒๕} ยิ่งไปกว่านั้นหากปฏิวัติไม่สำเร็จก็ต้องถูกตรวจหน้าว่าเป็นขบถ ต้องกลายเป็นผีหัวขาดไปอย่างไม่ต้องสงสัย ใครที่คิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือซุบมือเปิบน่าจะต้องคิดดูให้ถ่องแท้

ไม่ว่าคนรุ่นใหม่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่โยคีต่อการปฏิวัติปี ๒๔๗๕ ก็ตาม วัน ๆ นี้ก็เป็นวันสำคัญอันยิ่งยวดของประวัติศาสตร์ชาติ

ไทย เป็นสมบัติของคนรุ่นหลัง เช่นเดียวกับวันสำคัญอื่น ๆ รวมทั้งวันที่กรุงศรีอยุธยาต้องกลายเป็นเจ้าถ่านโดยผู้รุกรานด้วย ความพยายามที่จะลบเลือนประวัติศาสตร์ช่วงตอนนี้ แสร้งทำประหนึ่งว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเป็นสิ่งไม่ควร และไร้สามัญสำนึกอย่างยิ่ง ใครจะมีทัศนะเกี่ยวกับผู้ก่อการหรือเหตุการณ์ในวันนั้น ไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งสำคัญได้เกิดขึ้นในวันนั้น โดยฝีมือสามัญชน ระบบราชาธิปไตยได้สลายไป ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ (ที่แม้จะไม่สมบูรณ์นัก) ก็ได้เกิดขึ้นแทนที่ ถ้าไม่มี ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญคงจะไม่เกิดอีกนาน บ่านนี้คนไทยอาจจะยังกินหมาก ไล่เสือ กูยเฮงกางเกงจีนเดินเท้าเปล่าตามถนน การหมอบไหวกราบเท้าจะยิ่งหนักไปกว่าทุกวันนี้ และอะไรต่อมิอะไรหลายอย่างคงจะไม่มี หลายคนอาจจะแย้งว่า แต่อะไรที่ตี ๆ ไปกว่านั้นอีกมากอาจจะมีแทนที่ได้ถ้าไม่ชิงปฏิวัติกันเสียก่อน ข้อนี้นี้ไม่มีใครตอบได้ แต่สิ่งที่น่าจะคำนึงถึงด้วยก็คือ ไม่มีผู้ก่อการ ๒๔๗๕ ผู้ใดเลยที่ร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐีในภายหลัง และไม่มีใครที่มีความเป็นอยู่เยี่ยงเจ้าในร่างสามัญชนอย่างโนสมัยหลัง หากการปฏิวัติ ๒๔๗๕ จะมีอะไรเป็นข้อควรระลึกแก่คนรุ่นใหม่บ้าง สิ่งนั้นน่าจะได้แก่

๒๕. นายควง อภัยวงศ์ เล่าในบันทึกว่าแม้แต่กิมที่ใช้ตัดสายโทรศัพท์ก็ไม่มี พลโทประยูรต้องวิ่งไปเอามาจากเวียงนครเกษม รถยนต์ที่ใช้ก็เป็นรถนายควง ซึ่งวิ่งไปได้ครึ่งทางน้ำมันหมด ดูทุกทีเลยนี่

ความจริงที่ว่า การปฏิบัติของสามัญชนไทยได้เกิดขึ้นแล้วและเป็นการปฏิบัติโดยสันติ ไม่มีการเสียเลือดเนื้อเหมือนอย่างในหลายประเทศแต่ที่การปฏิบัติไม่บรรลุผลสำเร็จสมความมุ่งหมาย และ "สามัญชน" ที่แท้จริงอันได้แก่คนไทยชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ยังได้รับผลดีจากการ

เปลี่ยนแปลงน้อยอย่างน่าใจหาย เป็นเพราะว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเบื้องสูงลงมาสู่เบื้องต่ำ หากใช้เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสามัญชนอันเป็นฐานไปสู่ชนชั้นนำอันเป็นยอดไม่ รัฐธรรมนูญก็ดี พรหมการเมืองก็ดี รัฐสภาที่ดี หรือ แม้แต่ศาล แม้จะเป็นองค์ประ

จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

จำนวนร้อยละของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมาใช้สิทธิ ตั้งแต่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นต้นมา มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสิ้น ๑๑ ครั้ง ปรากฏว่าจำนวนร้อยละของผู้มีสิทธิ มาใช้สิทธิของการเลือกตั้งครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๒ (เลือกตั้งเพิ่มใน ๑๘ จังหวัด) น้อยที่สุด คือร้อยละ ๒๔.๖๒ และจำนวนร้อยละของผู้มีสิทธิมาใช้สิทธิของการเลือกตั้งครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ สูงสุด คือร้อยละ ๕๖.๕๐ การเลือกตั้งที่มีผู้ออกเสียงเลือกตั้งรองลงมาคือการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ มีผู้ไปใช้สิทธิคิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๖ (โปรดดูตาราง)

(ค่าถัวเฉลี่ย ๓๘.๒๖)

ครั้งที่	เลือกเมื่อ	จำนวนผู้มีสิทธิ	จำนวนผู้มาใช้สิทธิ	ร้อยละ
๑	๒๕ พ.ย. ๒๔๗๖ ^(๑)	๔,๒๓๘,๒๓๑	๑,๗๓๔,๕๓๒	๔๑.๔๕
๒	๗ พ.ย. ๒๔๘๐ ^(๒)	๖,๑๒๓,๒๓๕	๒,๔๖๒,๕๓๕	๔๐.๒๒
๓	๑๒ พ.ย. ๒๔๘๑ ^(๒)	๖,๓๑๐,๑๗๒	๒,๒๑๐,๓๓๒	๓๕.๐๓
๔	๖ ม.ก. ๒๔๘๕ ^(๒)	๖,๔๓๑,๘๒๗	๒,๐๕๑,๗๘๘	๓๒.๕๒
๕	๕ ส.ก. ๒๔๘๕ ^{(๒)(๔)}	๕,๘๑๕,๖๖๒	๒,๐๒๖,๘๒๓	๓๔.๕๒
๖	๒๕ ม.ก. ๒๔๙๑ ^(๓)	๗,๑๗๖,๘๕๑	๒,๑๑๗,๔๖๔	๒๖.๕๔
๗	๕ มี.ย. ๒๔๙๒ ^{(๓)(๕)}	๓,๕๘๘,๒๗๖	๘๗๐,๒๐๘	๒๔.๗๒
๘	๒๖ ก.พ. ๒๔๙๕ ^(๓)	๗,๖๐๒,๕๕๑	๒,๕๖๑,๒๕๑	๓๓.๗๖
๙	๒๖ ก.พ. ๒๕๐๐ ^(๓)	๕,๘๕๕,๐๓๕	๕,๖๖๘,๕๖๖	๕๗.๕๐
๑๐	๑๕ มี.ก. ๒๕๐๐ ^(๓)	๕,๕๑๑,๑๑๘	๔,๓๗๐,๕๘๖	๔๐.๑๐
๑๑	๑๐ ก.พ. ๒๕๑๒ ^(๓)	๑๔,๘๒๐,๑๒๐	๗,๒๘๕,๕๗๑	๔๙.๑๖

(๑) เลือกตั้งทางอ้อมโดยเลือกผู้แทนตำบลก่อน
(๓) เลือกตั้งโดยตรงรวมเขต-จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง
ที่มา : กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง

(๒) เลือกตั้งโดยตรงแบ่งเขต แต่ละเขตมีผู้แทน ๓ คน
(๔) เลือกตั้งเพิ่ม ๔๗ จังหวัด (๕) เลือกตั้งเพิ่ม ๑๘ จังหวัด

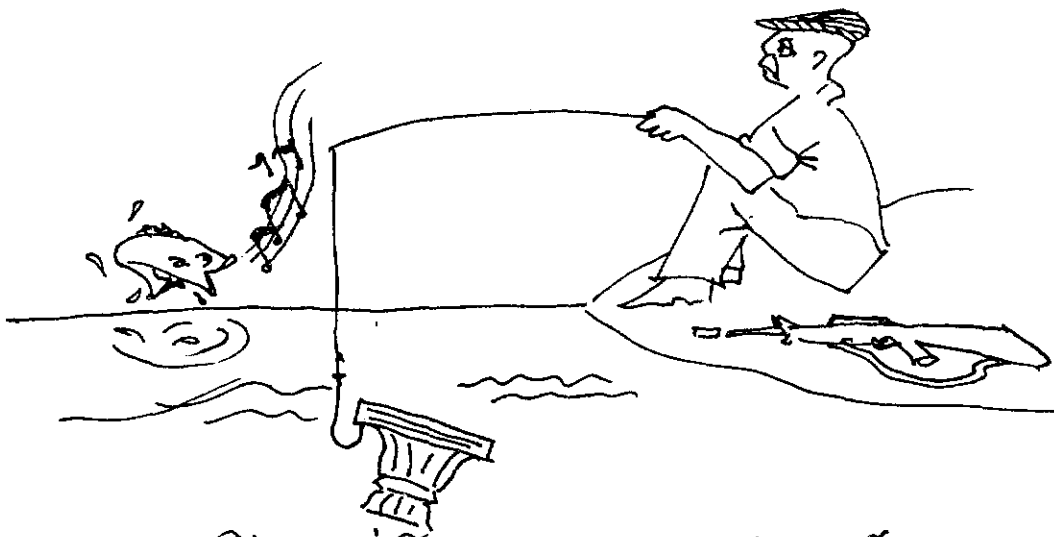
อภิสิทธิ์

กอบอันสำคัญและเป็นจักรกลอันขาดเสียมิได้ของ
ประชาธิปไตย แต่ก็ไม่ใช่หัวใจของชีวิตประชา
ธิปไตย

ประชาธิปไตยจะมีชีวิตยืนงอยู่ได้ก็ต่อ
เมื่อสามัญชนอันเป็นฐานให้ความอุมชูค้ำจุน
ประชาธิปไตย ตราบใดที่ความแตกต่าง
ระหว่างคนในเมืองหลวงกับชนบทยังมีอยู่อย่าง
มากมาย ตราบใดที่ประชาธิปไตยในระดับ
ครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย และหมู่บ้าน
อำเภอและจังหวัดยังไม่เกิด และยังไม่มีความ
พยายามที่จะให้มันเกิดขึ้นอย่างจริงจัง ตราบ
นั้นประชาธิปไตยที่เป็นเนื้อ หัวใจ เลือดและกระ

ดูกก็จะยังเกิดหาได้ไม่ "การปฏิวัติ" จะไม่มี
อะไรมากไปกว่าการเปลี่ยนหน้า เปลี่ยนมือ
เปลี่ยนวิธีการ ในการใช้อำนาจและการบริหาร
ประเทศเท่านั้น จนกว่าเมื่อไรผู้นำไทย ชน
ชนนำ ปัญญาชน และเยาวชนไทยจะได้ตระ
หนักในข้อนี้และหันมาแก้ไขอุปสรรคของชาติ
ในระดับพื้นฐานอันเป็นรากเหง้าทั้งหลายทั้งปวง
ตราบนั้นแหละการปฏิวัติของสามัญชนที่ได้เริ่ม
ขึ้นเมื่อ ๔๐ ปีมาแล้วจึงจะบรรลุจุดประสงค์ที่
แท้จริงสมความไฝ่ฝันของผู้ปรารถนาดีต่อชาติ
ทั้งหลายได้ ๐

รักคนชื่อน้อย

....น้อยไม่รักพี่ก็ไม่ว่า ขอเพียงเห็นหน้าก็พอ

กบฏ ปฏิวัติ รัฐประหาร ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕
ท่านเคยรู้อะไรบ้างไหมว่ามีอะไรเกิดขึ้น

การปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
(เหตุการณ์ในหนึ่งวัน ภายในเล่มนี้)

รัฐประหาร ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖

นายพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนาเป็นหัวหน้า ร่วมกับกลุ่มนายทหาร อันประกอบด้วย นายพันโท หลวงพิบูลสงคราม นายนาวาโทหลวงสุภชาติชัย และหลวงนฤเบศร์มานิต

สาเหตุ ๑. เกิดการแตกแยกกันเองภายในคณะราษฎร ระหว่างกลุ่มนายทหารอาวุโสกับกลุ่มนายทหารหนุ่ม

๒. การเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม ก่อให้เกิดการแตกแยกทางความคิดของคณะรัฐมนตรีออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายหนึ่งต้องการที่จะมีนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม อีกฝ่ายหนึ่งต้องการมีเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม-นายทุน

๓. ภายหลังจากการเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม ทำให้คณะรัฐมนตรีแตกแยกออกเป็น ๒ พวก คือฝ่ายพระยามโนปกรณนิติธาดา และฝ่ายหลวงประดิษฐมนูธรรม

๔. พระยามโนปกรณนิติธาดา ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ไม่ยอมให้ คณะชาติ อันเป็นพรรคการเมืองใหม่ก่อตั้งขึ้นแข่งขันกับพรรคฝ่ายคณะราษฎร ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์และแตกแยกกันเองในเวลา นั้น

กบฏบวรเดช ๑๑ ตุลาคม ๒๔๗๖

พระองค์เจ้าบวรเดช อดีตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม และพันเอกพระยาสุรสีห์สังความเป็นหัวหน้า ร่วมกับกลุ่มนายทหาร และข้าราชการฝ่ายหัวเมือง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สาเหตุ ๑. ในสมัยนั้นบรรดาฝ่ายเจ้า ถูกเสียดสีก้าวร้าวมาก ตลอดจนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ได้

ถูกฟ้องข้อหาหมิ่นประมาท ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่เจ้า และพวกขุนนางเก่า

๒. เกิดการแตกแยกระหว่างผู้ก่อการกับคณะนายทหารชั้นผู้น้อย และบรรดาทหารหัวเมือง นายทหารบกส่วนมากถูกปลดและถูกย้ายตำแหน่งกุ่มกำลัง

๓. พระองค์เจ้าบวรเดชและพระยาพลฯ มีวิธีการไม่ตรงกัน เพราะภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว พระองค์เจ้าบวรเดชก็ไม่ได้มีส่วนร่วมด้วย

กบฏ ๑๔ ส.พ. พ.ศ. ๒๔๘๒

ในวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๘๒ หลวงพิบูลสงคราม ได้ออกคำสั่งให้จับบุคคลผู้ที่จะก่อการจลาจล และประทุษร้ายบุคคลสำคัญของรัฐบาล มีจำนวนที่ถูกพิจารณาตัดสินครั้งนั้น ๕๐ คน ถูกตัดสินประหารชีวิต ๑๘ และจำคุกตลอดชีวิตอีก ๑๐ คน เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้หลวงพิบูลฯ เริ่มขึ้นครองความเป็นใหญ่ทางการเมือง

สาเหตุ ๑. ความเป็นปรปักษ์ทางการเมืองระหว่างหลวงพิบูลสงครามกับพระยาทรงสุรเดช

๒. การก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสำคัญทางการเมืองภายหลังจากปราบกบฏบวรเดชของหลวงพิบูลสงคราม ทำให้กลุ่มนายทหารเก่า ๆ ไม่พอใจ

๓. ภายหลังจากที่พระยาพลฯ ประกาศล้างมือจากทางการเมืองแล้ว ได้เริ่มเกิดการต่อสู้ทางการเมืองระหว่าง พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม กับ พ.อ. พระยาทรงสุรเดช ทั้งสองฝ่ายต่างคิดที่จะกำจัดซึ่งกันและกัน

รัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

คณะทหารที่ทำการรัฐประหารครั้งนี้คือ พลโท ผิน ชุณหะวัณ พลอากาศโท หลวงกาจสงคราม

พลตรีสุญต์ ธนะวิรัตน์ และพลตำรวจตรี เผ่า ศรี
ขานนท์

สาเหตุ ๑. ฝ่ายพลเรือน ซึ่งมีนายควง อภัยวงศ์
จากพรรคประชาธิปัตย์ ได้ขึ้นม้อำนาจในทางการเมือง
ทำให้ฝ่ายทหารไม่พอใจ

๒. เศรษฐกิจการเงินของประเทศภายหลัง
สงครามโลกครั้งที่ ๒ ตกต่ำมาก ทำให้รัฐบาลต้อง
ตัดทอนงบประมาณทางทหาร มีบรรดาทหารถูกปลด
ออกจากประจำการมาก

๓. เกิดการแตกแยกกันเองในกลุ่มพลเรือน
๓ ฝ่ายคือ นายปรีดี พนมยงค์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช
และ นายควง อภัยวงศ์

**กฎและจรรยาบรรณหลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน
๒๔๙๐**

การกลับมาใช้อำนาจอีกครั้งหนึ่งของ จอมพล ป.
พิบูลสงคราม ทำให้เกิดเหตุการณ์ยุ่งเหยิงทางการเมือง

สาเหตุ ๑. การเข้ามาสู่อำนาจในทางการเมืองของ
จอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น ได้ใช้อำนาจในการเข้า
ช่วงชิง ผิดแบบแผนของประชาธิปไตย

๒. การบริหารประเทศของจอมพล ป. พิบูล
สงคราม ขณะนั้นเป็นระบบผูกขาดอำนาจไว้แต่เพียง
ผู้เดียว

๓. รัฐบาลขณะนั้น ไม่มีโครงการพัฒนาประ
เทศ และไม่เอาใจใส่ความเป็นอยู่ของประชาชนเท่า
ที่ควร

๔. ทหารบกและทหารเรือ มีการแตกแยก
กันเอง

๕. การแตกแยกกันระหว่าง จอมพล ป. พิบูล
สงคราม และนายปรีดี พนมยงค์

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๕ มีการกบฏและ
การก่อการจลาจลไม่ต่ำกว่า ๑๐ ครั้งกล่าวคือ

๑) กบฏ ๑ ตุลาคม ๒๔๘๑ (กบฏเสนาธิการ
หรือ กบฏนายพล)

มีนายทหารกลุ่มหนึ่งประกอบด้วยเสนาธิการชั้น
หัวหน้าของกองทัพบกวมอยู่ แต่ถูกกำลังของรัฐ
บาลจับกุมตัวเสียก่อน กล่าวกันว่า กบฏครั้งนี้ มีจุด
ประสงค์เพื่อปรับปรุงกองทัพให้พ้นจากความเสื่อม
ทราม เพื่อให้ทหารเข้ามาเล่นการเมือง

๒) กบฏ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒ (กบฏวัง
หลวง)

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า ก่อปฏิวัติ
มาจากผลของความล้มเหลวของกบฏเสนาธิการ โดย
ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพเรือ และฝ่ายนาวิก
โยธิน ทางฝ่ายรัฐบาล ได้ให้ พล.ต. สฤษดิ์ ธนะวิรัตน์
เป็นผู้บัญชาการปราบจลาจล นับเป็นการปราบกบฏ
ที่รุนแรงที่สุด และ “๔ อดีตรัฐมนตรี” ก็ได้พบจุด
จบในครั้งนั้น

๓) กบฏแมนฮัตตัน (๒๘ มิถุนายน ๒๔๘๔)

โดยทหารเรือจำนวนหนึ่ง ภายใต้การนำของ
น.ต. มนัส จารุภา ผบ. ร.ล. สุโขทัย ได้จับ
ตัวจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปกักขังไว้ในเรือรบ
ศรีอยุธยา ต่อมาวิทย์ของกองทัพเรือได้ออกประกาศ
ตั้งให้พระสารสาสน์ประพันธ์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี
ผู้เป็นหัวหน้าก่อการกบฏคือ น.อ. อานนท์ บุณศิริ
กาภา ได้ออกคำสั่งให้หน่วยทหารเรือ มุ่งเข้าสู่พระ
นครเพื่อต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งได้มีการต่อสู้กัน
ระหว่างทหารเรือกับทหารอากาศ แต่ในที่สุดฝ่าย
กบฏแพ้ การแพ้ครั้งนี้ทางฝ่ายทหารเรือลงความ
เห็นว่า เป็นการตัดสินใจที่ไม่เด็ดขาดของ พล.ร.อ.
หลวงสินธุสงครามชัย แม่ทัพเรือ จึงเป็นเหตุทำให้
ทางฝ่ายกองทัพเรือหมดอิทธิพลจากวงการเมืองตั้ง
แต่นั้นมา

๔) กบฏสันติภาพ (๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๘)

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ภาคอีสานได้เกิด (นาแล่ม)
ความแห้งแล้งอย่างหนัก บัณฑิตชาวนาไทยต้องประ
สพความทุกข์ยากแสนสาหัส เป็นเหตุให้ชาวนา
จำนวนไม่น้อยต้องอพยพถิ่นฐาน ย้ายที่ทำการ ไปเป็น

คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่กรุงเทพฯ บางก็ถูก
หลอกลวงให้เป็นกรรมกรทาสในไร่อ้อยตามเมืองชาย
ฝั่งทะเล ดังนั้นบรรดาประชาชนนักศึกษาและนัก
หนังสือพิมพ์กลุ่มหนึ่ง จึงได้ช่วยกันเรียโรเงินและ
ข้าวของรวบรวมกันเดินทางออกไปแจกจ่ายแก่ประ
ชาชนในแถบนั้น โดยมี นายกุหลาบ สายประดิษฐ์
(ศรีบูรพา) นักเขียนและนักหนังสือพิมพ์อาวุโส
เป็นหัวหน้าคณะ ครั้นเมื่อแจกจ่ายเสร็จ กลับมาถึง
กรุงเทพฯ นายกุหลาบ สายประดิษฐ์ และคณะผู้
ร่วมเดินทางหลายคนได้ถูกจับในข้อหาภทฎ และถูก
จำคุกถึง ๕ ปีเต็ม

รัฐประหาร ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

เป็นการรัฐประหารเจียบครั้งแรก คือ รัฐประหาร
ยึดอำนาจตัวเอง คณะรัฐประหาร ซึ่งประกอบด้วย
ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ ได้
เชิญจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีตามเดิม และได้นำรัฐธรรมนูญฉบับ
วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๔ กลับมาใช้
สาเหตุ ๑. รัฐธรรมนูญปี ๒๔๙๒ ซึ่งมีวิธีการที่เป็น
ประชาธิปไตยมาก จนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่
สามารถคุมเสียงข้างมากได้ จึงต้องใช้วิธีให้ตำแหน่ง
และประโยชน์ต่าง ๆ แก่บรรดา สส. เป็นการแลกเปลี่ยน
เพื่อหาเสียงสนับสนุน

๒. ข้ออ้างต่าง ๆ ของคณะรัฐประหารที่เกี่ยวกับ
สถานการณ์อันคับขันของโลก กับคุกคามของ
คอมมิวนิสต์ได้ถูกนำมาอ้างเป็นครั้งแรก นอกจากนั้น
ก็อ้างถึงการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งล้วนเป็นข้ออ้างที่ฟัง
ไม่ขึ้น เพราะรัฐบาลย่อมจะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย
วิธีการประชาธิปไตย ไม่จำเป็นต้องทำการรัฐประ
หารล้มเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๔๙๒ เลย

๓. ความไม่พร้อมของบรรดาผู้มีอำนาจที่จะ
ปกครองบ้านเมืองด้วยระบอบประชาธิปไตย จึงได้
นำรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๔ กลับมาใช้ใหม่ เพื่อต้อง
การยืดเวลาการมีอำนาจการเมืองต่อไป

รัฐประหาร ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

โดยฝ่ายคณะทหาร อันมี จอมพล สฤษดิ์
ชนะวัชร์ เป็นหัวหน้า ข้ออ้าง ก็คือความเดือดร้อนของ
ประชาชนที่ได้รับจากการบริหารงานของรัฐบาล แต่
มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้คณะทหารได้รับการสนับสนุน
จากประชาชนก็คือ การที่มีปฏิวัติยึดรัฐบาล
จอมพล ป. พิบูลสงคราม จากเสียงของประชาชนเป็น
ฐานอยู่

สาเหตุ ๑. รัฐบาลมีการกระทำส่อไปในทางทุจริต
เกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๒. เบื้องหลังของการรัฐประหารในครั้งนี้
ผู้วิจารณ์ว่าเป็นเรื่องขัดกันผลประโยชน์ส่วนตัว
และเพื่อป้องกันมิให้ผลประโยชน์ของตนต้องเสียไป
เช่น

- เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลของพรรคเสรีมนังค
ศิลา เข้ามาเกี่ยวข้องกับสำนักงานสลากกินแบ่ง

- เพื่อวิตรอนอำนาจทางการเมืองของฝ่าย
ตรงข้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในวงการตำรวจ
ของ พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์

- เพื่อรวมอำนาจทางการเมืองโดยสิ้นเชิง
จากพรรคเสรีมนังคศิลา

- จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการจะให้
รัฐมนตรีถอนตัวออกจากข้าราชการประจำ และออก
จากการกำกับเป็นองค์การของรัฐและเอกชนทั้งหมด

- จอมพล ป. สั่งให้ข้าราชการประจำกับ
ข้าราชการเมืองแยกออกจากกันเป็นครั้งแรก

ปฏิวัติ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

จอมพล สฤษดิ์ ชนะวัชร์ เป็นหัวหน้าคณะ
ถือเป็นการปฏิวัติที่เลิกล้มสถาบันทางการเมืองที่มี
เดิมอยู่โดยสิ้นเชิง

สาเหตุ ๑. การขัดแย้งกันภายในพรรคชาติสังคม
เพราะสมาชิกของพรรคชาติสังคมนั้นส่วนใหญ่ได้รับ
เลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในนามของพรรคอื่นมาก่อน
และเข้าร่วมพรรคนี้ตามความประสงค์ของผู้มีอิ

นาง จึงมีการแบ่งแยกออกเป็นพวกเป็นเหล่า ระหว่าง สมาชิกพรรคสหภูมิกับอดีตสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา นอกจากนี้ก็ยังมีกรเว็กร้องประโยชน์หรือตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองเป็นเครื่องตอบแทน

๒. ความยุ่งยากในทางการเมือง ระหว่าง พรรคการเมืองต่างๆ ทำให้ จอมพลสฤษดิ์ ชนระรัทธ์ ตัดสินใจที่จะปฏิวัติ หรืออีกเหตุผลหนึ่งก็คือต้องการ

ที่จะมีอำนาจปกครองบ้านเมืองเสียเอง ให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้

ปฏิวัติ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะ (รายละเอียดและสาเหตุกำลังจะเป็นประวัติศาสตร์ในเวลาข้างหน้า)

กอง ขก. รวบรวม

ประกาศ สักคมศาสตร์ปริทัศน์ เย็บเล่มปกแข็ง

ข้าพเจ้า ทางกองกิจการของเราขอแจ้งให้ทราบว่า สักคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับตั้งแต่ นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี เข้ามาเป็นบรรณาธิการ ได้นำมารวมเย็บเล่มแล้ว โดยรวมแยกเป็น ๒ เล่ม ๆ ละ ๑๕๐ บาท ตั้งแต่ฉบับที่ ๗ เล่ม ๑ ถึงที่ ๘ เล่ม ๔ ทั้งนี้ได้เย็บเล่มรวมกับ ฉบับนิสิตนักศึกษา และ ฉบับบัณฑิต ไว้ทุกเล่มด้วย โดยเข้าเล่มปกแข็งอย่างประณีต สวยงามอย่างก็ เห็นทั่วของงคงาม

ห้องสมุด หน่วยราชการ และท่านผู้สนใจที่ปรารถนาจะสั่งซื้อ สักคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับเย็บเล่ม ขอได้กรุณาติดต่อก่อน เพราะเราเย็บเล่มไว้เพียง ๕๐ ชุดเท่านั้น หากท่านหนึ่งคือของเราอาจหายาก หรืออาจไม่ครบชุดที่จะนำมารวมเป็นเล่มได้และราคาก็อาจต้องแพงขึ้น ท่านที่สนใจจะสั่งซื้อโปรดติดต่อฝ่ายกิจการได้ที่ นายชวลิต ปัญญาลักษณ์ สำนักงานฯ พายชอย ๒ ถนนพญาไท นครหลวง ฯ หน่วยราชการใดที่ต้องการหลายชุด จะติดต่อส่งของทางโทรศัพท์กับเราก่อนก็ได้ที่ โทร. ๕๗๖๒๒ ๑

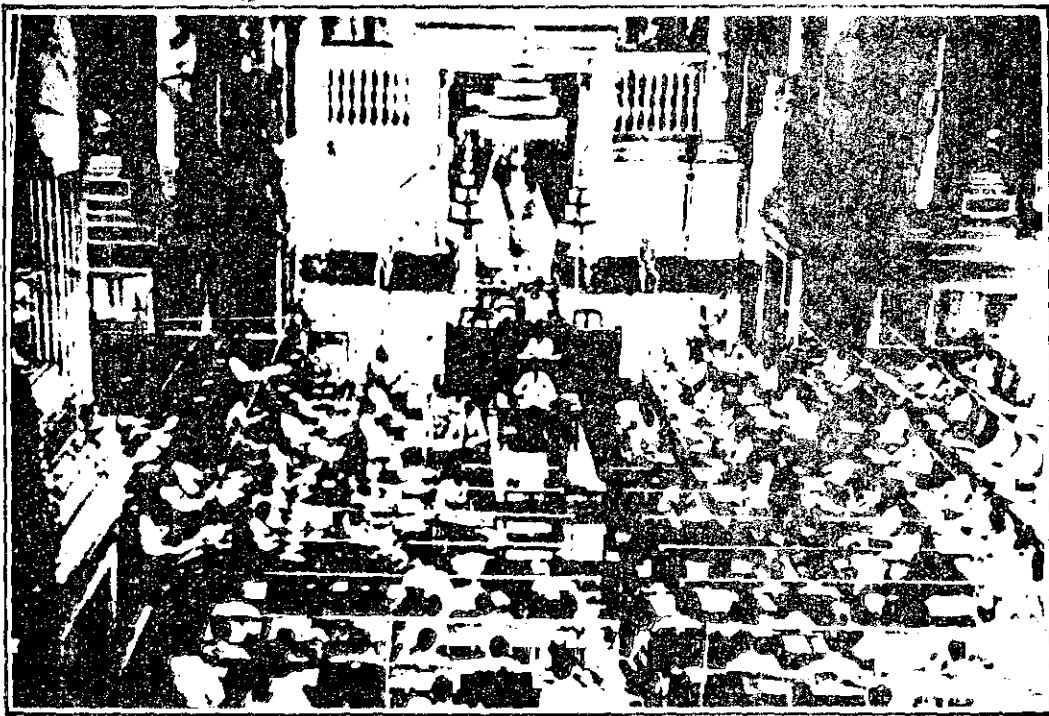
สักคมศาสตร์ปริทัศน์ ขอแนะนำ นักข่าว

หนังสือราย ๒ เดือน เล่มใหม่ ของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ท่านเคยตามหาตามร้านหนังสือบู๊อิงหรือยัง ฉบับแรกออกวางตลาดแล้ว อ่าน ไปได้หนังสือพิมพ์ (คนข่าวอิสระ) วิเคราะห์กฎหมายแรงงาน (มารุต บุนนาค) กรรมกรถูกลอยแพ (กำแหง ภริตานนท์) สัมภาษณ์ เฉลิม วุฒิชัยสิต พร้อมกันนั้นก็ยังมีเรื่องของ อิศรา อมันตกุล ทวีป วรดิถก สมบูรณ์ วรพงษ์ ฯลฯ และภายในฉบับแรกนี้มีบทย่อ บันทึกความทรงจำของพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ เกี่ยวกับ หลวงประดิษฐมนูธรรมและเค้าโครงการเศรษฐกิจ

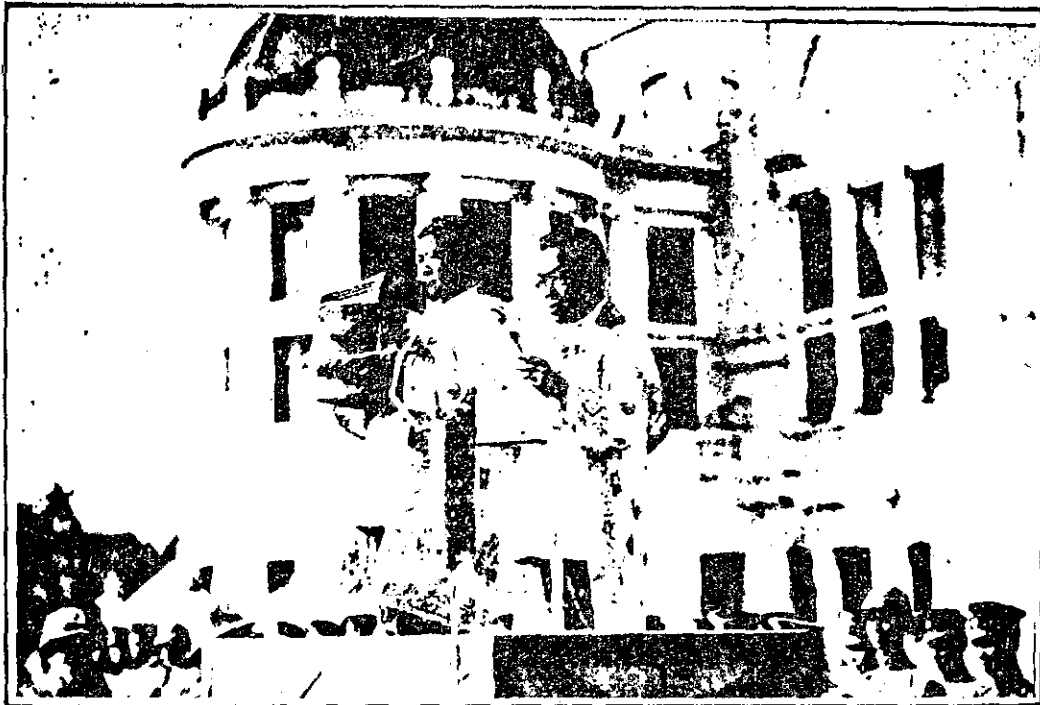
ท่านจะถามหาได้โดยตรงที่ เสถียร เกตุสัมพันธ์ (เดลินิวส์) และเสถียร จันทิมาธร (สยามรัฐ) ที่สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ถนนราชดำเนิน นครหลวง ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕ บาท

การปฏิบัติ ที่ โรงเรียนการ

มัธยมต้น สมทวนิช

วันเปิดรัฐสภาครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๗๖

พิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกของคณะราษฎร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

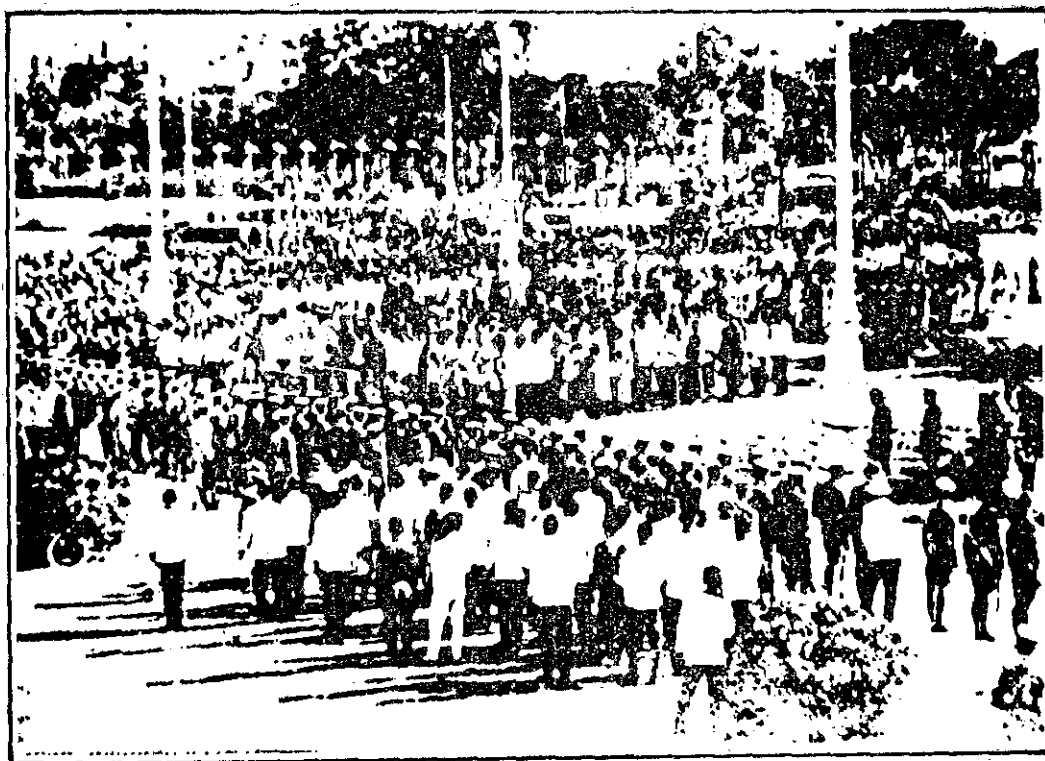
มิถุนายน ๒๔๗๕

“รัฐบาลของกษัตริย์ได้ปกครองอย่างหลอกลวง ไม่ซื่อตรงต่อราษฎร มีเป็นต้น
ว่า หลอกว่าจะบำรุงการทำให้มาหากินอย่างโน้นอย่างนี้ แต่ครั้นค่อย ๆ ก็เหลวไป
หาได้ทำจริงจึงไม่ มีหน้าซำกกล่าวคำมั่นประมาทราษฎรผู้มีบุญคุณเสียภาษีให้พวก
เจ้าได้กิน ว่าราษฎรมีเสียงทางการเมืองไม่ได้เพราะราษฎรยังโง่ คำพูดของพวกเจ้า
เช่นนี้ไซ้ไม่ได้ ถ้าราษฎรโง่ เจ้าก็โง่ เพราะเป็นชาติเดียวกัน --- ราษฎรทั้งหลาย
พึงรู้เถิดว่า ประเทศเรานี้เป็นของราษฎร ไม่ใช่ของกษัตริย์ตามที่เขาหลอกลวง
บรรพบุรุษของราษฎรเป็นผู้ช่วยกันทำให้ประเทศมีอิสระภาพพ้นจากมือข้าศึก พวกเจ้า
มีแต่ขุบมือเบีบ และกวาดรวบรวมทรัพย์สินสมบัติเข้าไว้ตั้งหลายร้อยล้าน เงินเหล่านี้
เอามาจากราษฎรเพราะวิธีทำนาบนหลังคนนั่นเอง --- ”^๑

พ.ศ. ๒๔๘๑

“สิบเจ็ดปีของการพลิกระบอบปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย บางทีเราก็ก
อดสงสัยไม่ได้ว่าเราได้ก้าวจากจุดตั้งต้นไปยังเป้าหมายปลายทางได้ไกลสักกี่ก้าวกัน

๑ จากประกาศของคณะราษฎร ๒๖ มิถุนายน ๒๔๗๕

ประชาชนเฝ้ารอการแทนที่รัฐธรรมนูญฉบับแรก ณ สองฟากข้างสนามหลวง เมื่อ ๔๐ ปีก่อน

แล้ว เราจะเรียกว่ามันเป็นการปฏิวัติที่สำเร็จผลละหรือ ในเมื่อเรามีได้มีการปฏิรูป
เพื่อประโยชน์ผล และเพื่อประโยชน์สุขของเกษตรกรและกรรมกรเท่าใดเลย
เราขนานนามบุคคลเหล่านั้น -- อย่างโก๋หุ่ยและฟุ่มเฟือย -- ว่าเป็น “กระดุก
สันหลัง” และ “เส้นเลือดใหญ่” ของชาติ แต่ฟ้าดินเป็นพยานเถอะ เราคิดกันบ้าง
หรือเปล่าว่าคนนับสิบล้านคนดังกล่าวกำลังเป็นกระดุกและเส้นเลือดที่กระปลกกระ
เปลี่ยด้วยอัมพาตจนอาการร่อแร่ลงทุกวัน การปฏิวัติที่ดี รัฐประหารที่ดี บรรดา
ที่ทะยอยเกิดขึ้นบนแผ่นดินทองของเรา ผู้ช่วงชิงทำสำเร็จล้วนหมายมั่นปั้นมือมุ่ง
แต่จะนำเรานักการเมืองและปรนเปรอข้าราชการประจำ ด้วยการเพิ่มเงินเดือน
ให้ไม่หยุดหย่อนไม่หยุดยั้ง แต่ในเวลาเดียวกัน ไม่มีใครคิดถึงกลิ่นรวงข้าว กลิ่น
สวทวย กลิ่นควันไฟจากปล่องโรงงาน ทั้ง ๆ ที่สิ่งเหล่านี้แหละคือความหมาย
แท้จริงของเมืองไทย เมืองไทยไม่ได้อ่านว่า ปรีดี พนมยงค์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ หรือ
พิบูลสงคราม เมืองไทยอ่านว่าข้าว แร่ และไม่สักต่างหาก”^๒

๒ จาก อิศรา อมันตกุล “แกะตัวแห่งชนชาติไทย” ใน พิมพ์ไทยรายเดือน ธันวาคม ๒๔๘๑

ข้อความแรกอยู่ในประกาศของคณะราษฎร ข้อความที่สองเป็นปฏิญญาของอภิรา อมันตกุล นักเขียนยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของเมืองไทย ซึ่งบรรยายสภาพการณ์ของสังคมภายหลังจากที่การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ผ่านพ้นไปแล้วเกือบยี่สิบปี นี้หมายความว่าคณะราษฎรได้ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการปฏิวัติอย่างสิ้นเชิงหรือ บทความนี้ต้องการที่จะชี้ให้เห็นถึงสาเหตุแห่งการที่คณะราษฎรไม่อาจจะเรียกตัวเองได้ว่าเป็นคณะปฏิวัติตามความหมายที่แท้จริงได้

จุดอ่อนที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ได้แก่การขาดขบวนการทางการเมืองที่จะช่วยนำอุดมการณ์ ประชาธิปไตยออกไปสู่มหาชน การปฏิวัติ ๒๔๗๕ เกิดขึ้นก่อนที่ประชาชนชาวไทยจะมีความสำนึกทางการเมือง นอกจากนี้ประชาชนยังไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้ความเห็นทางการเมืองของคณะราษฎรอีกด้วย การเตรียมการปฏิวัติในครั้งนั้นไม่ได้มีการพยายามที่จะเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองต่อมหาชน หากมุ่งเฉพาะการรวบรวมพรรคพวกที่เป็นข้าราชการและพ่อค้าคนสำคัญ ๆ ในเมืองหลวงเท่านั้น ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบการเมืองได้รับการเปลี่ยนแปลงเฉพาะส่วนบน แต่ฐานเบื้องล่างยังไม่ถูกกระทบกระเทือนเลย ซึ่งผิดกับลักษณะของการปฏิวัติในประเทศอื่นๆ ที่ได้มีการเผยแพร่อุดมการณ์ของคณะปฏิวัติไปยังมหาชน

มีการต่อสู้ร่วมกันระหว่างมหาชนกับอำนาจเก่า โดยมีผู้นำทางการเมืองเป็นผู้รวบรวมระดมสรรพกำลัง

การที่ประเทศไทยไม่ได้ตกเป็นอาณานิคม เช่นประเทศอื่นๆ อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างหนึ่ง ในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมมาก่อนนั้น ผู้นำทางการเมืองของประเทศเหล่านั้นรวมตัวกันอย่างแข็งแกร่งเพื่อต่อสู้กับศัตรูคนเดียวกัน ซึ่งได้แก่ลัทธิจักรวรรดินิยมและผู้ปกครองอาณานิคม ขบวนการกู้เอกราชเหล่านี้ได้ปฏิบัติงานในฐานะสื่อความคิดทางการเมือง เร่งเร้าให้ประชาชนทั่วประเทศรู้สึกว่าเขาทั้งหลายมีส่วนร่วมในการทำลายล้างระบบเก่านั้นด้วย การต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชที่ได้กระทำอยู่เป็นเวลานาน และดำเนินไปไม่เฉพาะแต่ในเขตเมืองหลวงหากขยายตัวไปทั่วประเทศนี้ ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองและรู้ถึงอุดมการณ์ความมุ่งหมายของคณะปฏิวัติ การปฏิวัติในประเทศเหล่านั้นจึงไม่ใช่การปฏิวัติโดยข้าราชการหรือนักชาตินิยมแต่เพียงเท่านั้น หากเป็นขบวนการของมวลชนด้วย

ในด้านผู้นำก็เช่นกัน เนื่องจากขบวนการทางการเมืองมีการดำเนินการมาเป็นเวลานาน ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสที่ผู้นำคนสำคัญ ๆ จะใช้ชีวิตร่วมเป็นร่วมตายด้วยกัน ได้เห็นอุปนิสัย ได้รู้ซึ้งถึงความเชื่อทางการเมืองซึ่งกันและกัน การต่อสู้

ร่วมกันที่ประสบความยากลำบาก ความขมขื่น
ที่ได้รับจากลัทธิจักรวรรดินิยม เป็นสิ่งผูกมัดใจ
นักปฏิวัติที่สำคัญอย่างหนึ่ง

เมื่อหันมาพิจารณาการปฏิวัติของไทยในปี
๒๔๗๕ จะเห็นได้ว่าการปฏิวัติในครั้งนั้นขาด
ขบวนการเมืองที่สำคัญดังกล่าว การปฏิวัติของ
เราเป็นการปฏิวัติที่แปลกประหลาดที่สุดในโลก
ข้อประหลาดไม่ได้อยู่ที่การปราศจากการนอง
เลือด (Bloodless Revolution) หากอยู่ที่
ความสะอาดตาของการยึดอำนาจและระยะเวลา
อันสั้นของการรวมตัวของบรรดาผู้ก่อการ พระ
ประศาสน์พิทยายุทธ^๓ พระยาทรงสุรเดช^๔
และพระยาฤทธิอัคเนย์^๕ ต่างเล่าว่า ผู้คิดการ
ปฏิวัตินั้นมีการติดต่อกันไม่กี่ครั้ง และด้วยความ
ยากลำบาก แม้ในระยะเวลาที่ใกล้วันที่ ๒๔
มิถุนายน ๒๔๗๕ ผู้ก่อการแต่ละกลุ่มก็ยังไม่รู้ว่า
ใครบ้างที่จะทำการร่วมกัน กลุ่มนักปฏิวัติที่เคย
คบคิดกันมาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสืออยู่ในยุโรป
กับกลุ่มทหารในประเทศเพิ่งจะได้พบกันประมาณ
๔ เดือนก่อนการปฏิวัติ^๖ และในการพบกัน
นั้นก็ได้ทำความรู้จักกันในเรื่องของความคิด
เห็นทางการเมืองอย่างแท้จริง เป็นแต่เพียงเห็น

พ้องกันในหลักการใหญ่ ๆ ที่ว่า จะต้องมีการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบรัฐธรรมนูญ
เท่านั้น

อาจกล่าวได้ว่านักปฏิวัติ ๒๔๗๕ มิได้เรียน
รู้ถึงความยากลำบาก ความขมขื่น และการร่วม
เป็นร่วมตายกันอย่างแท้จริงในกระบวนการ
ปฏิวัติ เมื่อรวมกันอย่างหลวม ๆ ไม่มีองค์การที่
แน่ชัด การแตกแยกกันก็เกิดขึ้นได้ง่าย การ
แตกแยกกันนี้มีได้เกิดขึ้นจากการขัดแย้งกันใน
ด้านอุดมการณ์แต่อย่างเดียว หากมีสาเหตุจาก
การถืออาวุธ ความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจซึ่ง
กันและกันอันเป็นลักษณะนิสัยของนักการเมือง
ไทยโดยทั่วไปไปอีกด้วย จะเห็นได้ว่า ที่เรียกว่า
คณะราษฎร นั้น หากได้มีตัวตนในลักษณะของ
องค์การ หรือขบวนการทางการเมืองที่แท้จริงไม่
คณะราษฎร ขบวนการรวมกลุ่ม คณะราษฎรไม่
ได้เกิดก่อนการปฏิวัติ ๒๔๗๕ แต่เกิดขึ้นภาย
หลังจากการปฏิวัติได้ทำสำเร็จแล้ว คณะราษฎร
อ่านว่า พระยาพลฯ พระยาทรงฯ หลวง
ประดิษฐ์ฯ และหลวงพิบูลฯ มากกว่าอย่างอื่น
แต่ละคนก็มีสมักรพรรคพวกของตัว ที่มารวมกัน
ได้ก็เป็นเพียงการชั่วคราว เพื่อจุดประสงค์อย่าง

๓ ดูรายละเอียดใน จักรีส สุขุมวัฒนะ แผนการปฏิวัติเล่าโดย พล.ต. พระประศาสน์พิทยายุทธ (พระนคร :
โรงพิมพ์รัฐภักดิ์ ๒๔๘๑)
๔ ดูรายละเอียดใน นรนิติ เศรษฐบุตร และชาญวิทย์ เกษตรศิริ (รวบรวม) บันทึกพระยาทรงสุรเดช (พระนคร :
โรงพิมพ์อักษรไทย ๒๕๑๔)
๕ ดูรายละเอียดใน เสถียร สุกใสภณ ชีวิตทางการเมืองของ พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ (พระนคร : สำนักพิมพ์
วิษณุทวี ๒๕๑๔)
๖ จักรีส สุขุมวัฒนะ ที่อ้างแล้ว หน้า ๘๐-๘๑

เดียวกันคือ ทำการยึดอำนาจ แต่ที่รวมกันไม่ได้ หลังจากนั้นก็เพราะแต่ละพวกมิได้ยึดมั่นในอุดมคติเท่าเทียมกัน และไม่ทราบซึ่งในอุดมการณ์อันเดียวกัน จะเห็นได้ว่า แม้ว่าคณะราษฎรจะวางหลัก ๖ ประการไว้ร่วมกัน แต่เมื่อหลวงประดิษฐ์ฯ จะดำเนินการตามหลักข้อที่ ๓ คือ “จะบำรุงความสุขสบายสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่ง

นั้น ยังไม่ได้มีการปรึกษารื้อกันอย่างละเอียดจนเป็นที่น่าสงสัยว่า หลัก ๖ ประการของคณะราษฎรนั้น คงจะรีบเขียนภายหลังการปฏิวัติเป็นแน่ เพราะถ้ามีการตกลงกันก่อนแล้ว ก็คงจะต้องมีการพูดกันบ้างว่า โครงการเศรษฐกิจของชาตินั้นจะเป็นอย่างไร และคงมีการถกเถียงกันมาจนเป็นที่ตกลงกันในหลักการใหญ่ๆ แล้ว แทนที่จะมาขัดแย้งกันเองภายหลังที่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองสำเร็จแล้ว

ข้อ ๖ ประการของคณะราษฎร

๑. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง ในทางศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประชาชนไว้ให้มั่นคง
๒. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มากที่สุด
๓. จะต้องบำรุงความสุขสบายสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดให้ราษฎรมีงานทำทุกคน จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง
๔. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาค
๕. จะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนั้นไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการดังกล่าวข้างต้น
๖. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง” ก็มีการแตกแยกกันอย่างรุนแรง จนเป็นเหตุใหญ่ให้มีการยุบสภา และมีการรัฐประหารตามมา การแตกแยกนี้มิใช่เกิดจากแรงต่อต้านจากระบบเก่า แต่เกิดขึ้นภายในกลุ่มผู้ก่อการเอง เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะก่อนการปฏิวัตินั้น ทุกๆ ฝ่ายไม่เคยตกลงกันในหลักการที่สำคัญอย่างอื่นเลย นอกจากว่าจะให้มีรัฐธรรมนูญ ส่วนปัญหาที่ว่า หลังจากปฏิวัติสำเร็จแล้วจะทำอะไร และทำอย่างไร

คณะราษฎรไม่ได้พยายามที่จะให้มีการพัฒนาการเมืองไปสู่ระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แม้ว่าหลวงประดิษฐ์ฯ จะสนับสนุนให้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นจนเป็นผลสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งนับว่าเป็นก้าวหนึ่งของการฝึกฝนให้ราษฎรที่มีการศึกษาระดับสูงอยู่ ให้มีความเข้าใจในการปกครองแผนใหม่ จะได้เป็นผู้นำทางความคิดของท้องถิ่นต่อไปก็ตาม แต่ในขณะเดียวกัน คณะราษฎรก็

ประกาศที่จะเป็นคณะกรรมการเมืองเพียงคณะเดียว ไม่ยอมให้มีคู่แข่งขัน หรือฝ่ายตรงข้ามเลย คณะราษฎรไม่ได้เลือกผู้ที่จะเข้าเป็น ส.ส. ประเภทสอง ความความรู้ ความสามารถที่แท้จริง แต่เลือกพรรคพวกของคนโดยคำนึงเฉพาะว่า เขาจะช่วยเสริมอำนาจของตนไว้เท่านั้น ในการกล่าวปฏิญาณตัวของผู้แทนราษฎรชั่วคราวชุดแรกนั้นมีข้อสังเกตว่า แทนที่ผู้แทน ๆ จะปฏิญาณว่าจะรับใช้และซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน กลับต้องปวารณาตัวว่า จะซื่อสัตย์ต่อคณะราษฎร นอกจากนั้นคณะราษฎรยังไม่ได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ราษฎรตามที่ได้ประกาศไว้ แต่คอยระวังจับกุมผู้ที่วิจารณ์รัฐบาลอยู่เสมอ หนังสือพิมพ์ใดที่คัดค้านนโยบายของรัฐบาล ก็ต้องถูกปิดไป และมีการออกพระราชบัญญัติป้องกันรัฐธรรมนูญซึ่งมีบทบัญญัติให้จับกุมบุคคลที่คิดจะทำลายรัฐธรรมนูญ และให้คณะกรรมการพิเศษพิจารณาโทษ เป็นต้น จนเป็นเหตุให้มีผู้กล่าวว่า “สมบูรณาญาสิทธิราชของคณะราษฎรนั้นไม่มีใครนับถือ แต่ต้องทนไปเพราะกลัวอาชญากรรมลัทธิและปืนกล”

เมื่อคณะราษฎรพยายามจำกัดไม่ให้มีพรรคการเมือง และกำจัดผู้คิดว่าเป็นศัตรูของตนทุก

วิถีทาง จึงเป็นเหตุให้คณะราษฎรไม่มีผู้ท้าทายอำนาจเลย ผลที่เกิดขึ้นก็คือ กลุ่มคนในคณะราษฎรเองเริ่มแตกกัน เพราะไม่มีศัตรูร่วมกัน แล้วก็เริ่มที่จะขัดแย้งกันเอง เพราะผลประโยชน์ทางการเมืองต่างกัน จนเกิดการขจัดผู้ที่อยู่ในคณะราษฎรด้วยกันออกไปทีละคนสองคนจนเหลือแต่ผู้ก่อการหนุ่ม ๒-๓ คนในบั้นปลาย

การขัดแย้งกันเองนี้ ถ้าดูเผิน ๆ ก็เห็นว่าเป็นของธรรมดา เป็นเรื่องการเมืองซึ่งจะขาดเสียซึ่งเหตุเหล่านี้ไม่ได้ แต่ถ้าจะดูผลของการแตกแยกกันเองในคณะราษฎรต่อการเมืองไทยแล้ว จะเห็นว่ามีมากทีเดียว ทั้งนี้เนื่องจากว่าแต่เดิมนั้น คณะราษฎรมีความมุ่งหมายที่จะให้มีการพัฒนาการเมืองเป็นระยะ ๆ ไป เช่นระบุมุขีในรัฐธรรมนูญการปกครอง ๒๔๗๕ ว่า “เมื่อจำนวนราษฎรในประเทศมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาเป็นจำนวนเกินกว่าครึ่ง และอย่างช้าต้องไม่เกิน ๑๐ ปีนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ สมาชิกในสภาฯ จะมีแต่เพียงประเภทเดียว คือเป็นผู้ที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้นเองทั้งสิ้น” เป็นต้น แต่การที่มีการแย่งชิงอำนาจกันในระหว่างผู้ก่อการด้วยกันเองตลอดเวลาจึงทำให้การพัฒนาการ

เมืองในระยะนั้นไม่อาจดำเนินไปได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากผู้นำแต่ละคนต้องคอยระมัดระวังบุคคลอื่นอยู่ทุกฝีก้าวว่าจะทำให้อำนาจของตนเสียไปหรือไม่

การที่คณะราษฎรขาดการสนับสนุนจากมหาชน และการที่นำทหารเข้ามาเป็นพลังทางการเมืองตลอดมา ทำให้เกิดการแก้ไขข้อขัดแย้งและวิกฤตการณ์ทางการเมืองด้วยอาวุธตลอดมาแทนที่จะเป็นการนำข้อขัดแย้งต่างๆ ไปแสดงแก่มหาชน และให้มหาชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะสนับสนุนกลุ่มบุคคลใด ฉะนั้น เมื่อฝ่ายที่ต้องการใช้กำลัง (ซึ่งมีทั้งทหารและพลเรือน) เห็นว่า ฝ่ายที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย (ซึ่งก็มีทั้งทหารและพลเรือน) ไม่สามารถจะเรียกร้องความเห็นใจและการสนับสนุนจากมวลชนได้แล้ว ก็ทำให้ขาดข้อจำกัดในการใช้อำนาจของพวกเขา ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการแทรกแซงของคณะทหารนี้ ชี้ให้เห็นว่าการปฏิวัติที่มีแต่ปากกระบอกปืนและวัตถุเป็นเครื่องมือ แต่ขาดพลังสนับสนุนจากมหาชนนั้น อาจนำไปสู่การปกครองแบบเผด็จการได้ง่ายที่สุด

ผู้นำของคณะราษฎรที่ต้องการเป็นประชาธิปไตย ไม่ลงสู่มวลชนมากพอ หากหาพวกพ้องในระบบราชการมากกว่าที่จะพยายามแพร่ขยายชนวนการทางการเมืองไปยังชาวบ้าน จะเห็นได้ว่าแม้แต่หลวงประดิษฐไพฑูริย์ ก็พยายามหาพรรคพวกในกองทัพบก (เช่นหลวงพิบูลฯ) ก่อนและต่อมาในกองทัพเรือ (เช่นหลวงธำรงฯ) และตำรวจ ส่วนผู้นำคนอื่น ๆ เช่น หลวงพิบูลฯ ก็ทำการหาสมัครพรรคพวกด้วยวิธีเดียวกัน เป็นเหตุให้การเมืองไทยขาดการสร้างสรรค์สถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง เช่น พรรคการเมือง ส่วนสถาบันที่เป็นหลักอื่น ๆ เช่น รัฐสภา ก็ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารตลอดมาจนขาดความเป็นอิสระในตัวเอง เมื่อผู้นำฝ่ายพลเรือน เช่น หลวงประดิษฐ์มนูธรรม คิดจะสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมือง ก็ต้องประสบกับการแตกแยกกันเองภายในพรรค (เช่นการขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคลผู้สนับสนุนหลวงประดิษฐ์ฯ สองกลุ่ม ซึ่งแยกตัวออกตั้งพรรค สหชีพ กับ พรรคแนวร่วมรัฐธรรมนูญ)

ข้อผิดพลาดของคณะราษฎรอีกประการหนึ่ง ที่สมควรจะหยิบยกมากล่าวในที่นี้ก็คือ การที่ คณะราษฎรไม่พยายามที่จะให้ผู้มีความสนใจทางการเมืองได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเต็มที่ ผู้ใดที่มีความเห็นไม่ตรงกับคณะราษฎรก็ถูกลงโทษด้วยวิธีการที่ป่าเถื่อนและอยุติธรรม เช่นการตั้งศาลพิเศษพิจารณาทะไษผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏ การสร้างเหตุการณ์ขึ้นเองเพื่อถือเอาเป็นสาเหตุในการขจัดศัตรูทางการเมือง เป็นต้น เป็นที่น่าเสียดายว่า แม้แต่ผู้ก่อการชั้นนำที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าผู้อื่น เช่น หลวงประดิษฐมนูธรรม ก็ได้ไม่กล้าทำการทักท้วง คัดค้านการใช้อำนาจอันป่าเถื่อนในยุคหมิ่นนั้น แต่ประการใด ผลที่เกิดจากการกระทำของคณะราษฎรในกรณีนี้ได้แก่ การเข้าไปสนใจในเรื่อง การเมืองนั้น จะเป็นการเสี่ยงต่ออันตรายต่อตนเอง ครอบครัว และเพื่อนฝูงมากกว่าที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อส่วนรวม วงการเมืองไทยจึงถูกจำกัด ตลอดมาให้เป็นเวทีการต่อสู้ระหว่างกลุ่มข้าราชการเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น

- “การปฏิวัติ ๒๔๗๕” ล้มเหลว ในฐานะที่ เป็นการปฏิวัติอย่างไม่มีข้อสงสัย สมคังคำกล่าว

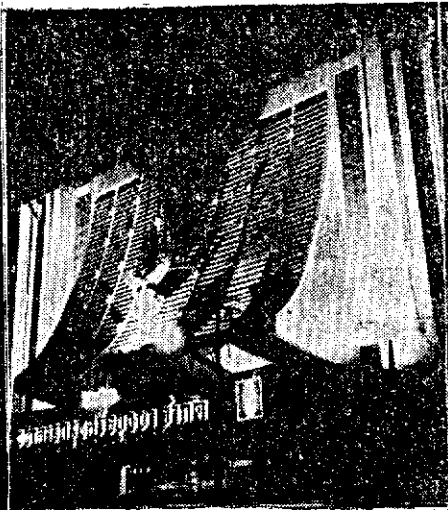
ของหลวงประดิษฐมนูธรรมที่ว่า “การปฏิวัติที่ จะประสบความสำเร็จนั้น จะต้องก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในชีวิตบ้จจยของคนในสังคม เป็น การปฏิวัติทางเศรษฐกิจด้วย หาใช่แต่การยึด อำนาจทางการเมืองหรือการปกครองแต่อย่าง เดียวไม่”

อย่างไรก็ดี การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ซึ่งได้เวียน มาบรรจบครบรอบ ๔๐ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ปีนี้ คงมีส่วนทำให้เราชาวไทยได้คิดกันถึงเรื่อง การเมืองไทยอย่างจริงจัง ๆ บ้างว่า ความ พยายามที่เราจะเป็นประชาธิปไตยนั้นมีมาถึง ๔๐ ปีแล้ว สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการชะงักงัน และการถอยหลังเข้าคลองอยู่ตลอดเวลา นั้นเกิด จากอะไร ข้าพเจ้าไม่อยากจะกล่าวโทษคณะ ราษฎรแต่ฝ่ายเดียว แต่เห็นว่าเราทุกคนล้วน แต่มีส่วนแบ่งในการที่เราเป็นชาติที่ซ้ชลาดจน เกินไป ซ้ชลาดแม้แต่กระทั่งจะลุกขึ้นยืนหยัดต่อสู้กับทรราชย์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นอยู่เป็นระยะๆ ในระบบการเมืองไทย ๑

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ปรินญาเอกทางรัฐศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน อาจารย์ประจำคณะรัฐประ ศาสตศาตร์ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ ร่วมอยู่ในคณะกรรมการ จัดพิมพ์หนังสือ สักว้การ เมือง เสนอบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองไทยตั้งแต่ ปฏิวัติ ๒๔๗๕ เป็นต้นมา

ฝากเงิน
อัตโนมัติและของมีค่า
200 บาท
ปลอดภัยตลอดปี
ที่ตู้ นรภัย

“ธนาคารแห่งความนิยม
ของปวงชน”

ธนาคาร
กรุงศรีอยุธยา
จำกัด

เพลินจิต พระนคร โทร 58011

สัมภาษณ์

srinith เจริญรัฐ
นักหนังสือพิมพ์อาวุโส อดีต
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ไทย
ใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ สืบต่อจากนาย
กมลลาภ สายประคิษฐ์ บรรณา
ธิการคนแรก อดีตสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรชุดแรกของไทย

“.....การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ (ทรงอยู่เหนือการเมือง) นั้น มองกันได้หลายแง่หลายทัศนะ

ก. ทัศนะตามผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลเป็นส่วนตัว พวกสูญเสียผลประโยชน์ก็ว่าไม่ดี เคืองแค้นและอาฆาตพวกที่ชิงอำนาจและได้ผลประโยชน์

ข. ทัศนะตามผลประโยชน์ของพลเมืองส่วนใหญ่และของประเทศ ก็ว่าดี คือเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นฐาน (การปกครอง) แห่งทางดำเนินชีวิตของชาติ เพื่อให้ก้าวไปโดยเหมาะสม สมัยในอันจะสร้างความเจริญได้อย่างไพศาล และหนักแน่น เพื่อพลเมืองไทย (โดยพรรคการเมืองเป็นผู้นำ) จะมีความชำนาญทางการเมือง รู้จักเลือกแนวดำเนินนโยบายบริหารงานของประเทศได้ถูกต้องกับความต้องการของชาติในแต่ละยุคแต่ละสถานการณ์ และควบคุมการบริหารไปได้เป็นอย่างดี

ค. ทัศนะทางต่างประเทศ ก็ว่าการเปลี่ยนแปลงระบอบปกครองของไทยครั้งนั้นแสดงให้เห็นความรู้สึกระชาตินิยมของไทยได้ประทุขึ้นให้เห็นเป็นรูปร่างชัดเจนแล้ว และมีแต่จะระเบิดใหญ่ต่อไป ดังนั้นเมื่อรัฐบาลในระบอบรัฐธรรมนูญเร่งเรียกร้องให้ยกเลิกสนธิสัญญาที่ต่างประเทศเอาเปรียบไทย จำกัดอธิปไตยทางเศรษฐกิจและการศาลของไทยไว้ เพื่อทำสนธิสัญญาใหม่ในรูปเสมอภาค ต่างประเทศจึงยอมโดยดี

มองปฏิวัติ ๒๔๗๕

กองบรรณาธิการ

หลายปีก่อนเกิดการเปลี่ยนระบอบการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ มาจนวันนี้ ผมมีความคิดเห็นเป็นส่วนตัวว่า การเปลี่ยนแปลงใหญ่ครั้งนั้น มีผลเป็นการเลิกทาสทางการเมืองภายใน (พลเมืองมีและใช้สิทธิทางการเมืองได้) พร้อมกับเลิกความเป็นทาสต่อต่างประเทศด้วย (ตามสนธิสัญญาปัจจุบัน ไทยเก็บภาษีสินค้าต่างประเทศที่เข้ามาในเมืองไทยได้อย่างอิสระและศาลกงสุลต่างประเทศในเมืองไทยต้องล้มเลิกไปได้เด็ดขาด)

ถ่วงมาจนปี ๒๕๑๕ นี้ ที่ระบอบประชาธิปไตยไม่รุ่งเรืองในเมืองไทยผมคิดว่าเพราะ

๑) พวกผู้ทำการเปลี่ยนแปลงใหญ่ปี ๒๔๗๕ แดกกันเอง และแย่งอำนาจกันถึงกับเช่นฆ่าทำลายกันเองในกาลต่อมา นอกจากนั้นผู้ทำการเปลี่ยนแปลงบางคนยังหันไปเข้าร่วมเป็นเครื่องมือของอภิสิทธิ์ชนรุ่นเก่าด้วย

๒) พุทธิการณ์ในข้อ ๑ เป็นสาเหตุให้ไม่มี การตั้งพรรคการเมืองขึ้นเป็นองค์กร สำหรับนำ

ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นขั้น ๆ . ดังแสดงเจตนาไว้เมื่อแรกเปลี่ยนระบอบปกครอง (ไม่ว่าในระบอบใด ก็ต้องมีพรรคเป็นกลุ่มกำลังความคิดในการปกครอง เพียงแต่จะเรียกว่าพรรคหรือเรียกอย่างอื่นเท่านั้น)

บรรดากลุ่มบุคคลผู้ร่วมกันทำการเปลี่ยนระบอบปกครองหรือเปลี่ยนคณะรัฐบาลโดยการใช้อำนาจนั้น ประวัติศาสตร์ของทุกประเทศบอกว่าย่อมแตกกันและชิงอำนาจกันเองได้เสมอ ยิ่งเมื่อไม่มีพรรคเป็นหลักยึดเหนี่ยวก็ยิ่งแตกกันง่ายสำหรับเรื่องของประเทศไทยนับแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ พวกทำการเปลี่ยนแปลงหลายรุ่นหรือทุกคณะไม่เพียงแตกกันเอง แย่งอำนาจกันเอง โดยชื่อหรือด้วยจงใจเท่านั้น แต่หากยังต้องกลอุบายของพวกอื่น เช่นพวกที่เคืองแค้นอาฆาตเพราะสูญเสียผลประโยชน์ไปโดยเหตุที่ถูกโค่นล้ม ได้ยุยงให้ทำลายกันเอง อีกสถาน

หนึ่งด้วย เช่นระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คนสำคัญ ซึ่งกลับคืนสู่อำนาจอีกครั้งหนึ่งได้ โคนพวกเขาด้วยกันลงไป โดยขอยืมมือพวกระบอบเก่า แต่แล้วต่อมาตนเองก็ถูกพวกระบอบเก่าโยนให้ลูกสมุนของตนทำลายจนเสียจนได้ หากจะเสี่ยงไป ไม่เห็นถึงเรื่องส่วนได้เสียหรือผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลบนเวทีการเมืองแล้ว ก็จะถูกตีอีกอย่างหนึ่งว่า ตลอดเวลาอันยาวนานซึ่งจะครบ ๕๐ ปีในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๕ นี้ คลื่นใต้เวทีการเมืองภายในของไทยที่ถูกพรางไว้ไม่ให้คนทั้งหลายแลเห็นชัด ก็คือการต่อสู้ระหว่างกลุ่มอำมาตย์เก่ากับกลุ่มใหม่ซึ่งยังพันผูกกันไม่หยุคยังหึง โดยการกระทำบนดินและใต้ดิน หรือเรียกก็ได้ว่าเล่นมวยวัด ใช้กติกาบ้าง ไม่ใช่บ้าง สุดแต่จะเอาชนะให้ได้ทำลายกันให้ได้ ราษฎรก็เป็นตั้งหน้าตั้งตาชั่งชอนกัน ไม่ได้ถูกโน้มนำเพื่อเดินทางไปสู่การปกครองตนเองซึ่งเรียกว่าประชาธิปไตยด้วยเลย เพราะขาดองค์การการเมืองที่เป็นพรรคแท้จริงของราษฎร ซึ่งราษฎรจะควบคุมนักการเมืองได้ถนัดโดยผ่านทางพรรคการเมือง

มีผู้พูดกันว่า ระบอบประชาธิปไตยนั้นเมืองไทยมีมาแต่โบราณแล้ว ประชาธิปไตยที่ว่ามีมาในไทยนั้นคงจะหมายถึงระบอบที่ในสมัยสงคราม

โลกครั้งที่ ๒ กลจักรโฆษณาฝ่ายรัฐบาลได้ประกาศให้พลเมืองยึดถือหลักหรือคติว่า “ประเทศเดียว นโยบาย (พรรค) เดียว ผู้นำเดียว” ซึ่งคตินี้ก็พ้องกับระบอบฟาสซิสต์และระบอบคอมมิวนิสต์นั่นเอง

แก่นการเมืองภายในของประเทศไทยซึ่งเปลือกหุ้มห่อปกปิดไว้ ก็คือการแก้แค้น การแย่งชิงอำนาจระหว่างบุคคลกลุ่มน้อยที่มีและเคยมีอภิสิทธิ์อันเป็นที่มาแห่งผลประโยชน์ใหญ่ ซึ่งหากพุดให้กระชับลงไปก็หมายถึงการต่อสู้ระหว่างกลุ่มอำมาตย์หรือชนชั้นปกครองนั่นเอง ราษฎรไม่เกี่ยว เพราะยังไม่อยู่ในฐานะจะเกี่ยวด้วยได้

ประวัติศาสตร์การเมืองของไทยในยุค ๕๐ ปีมานี้ หากผู้ศึกษาค้นคว้าแท้จริง มีทางเรียบเรียงโดยอาศัยเอกสารหลักฐาน ทั้งในวงราชการและทางเอกชนอย่างครบถ้วน ก็คงจะสามารถเขียนเล่าไว้ด้วยใจเป็นธรรม ว่าแก่นการเมืองอันสมบูรณ์นั้นรวมอยู่ในประวัติของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งอาจตั้งชื่อหนังสือได้ทำนองว่า *The Rise and Fall of Pibull Songram* นั้นแหละ

เมื่อใดประชาชนได้ทราบเรื่องราวประวัติศาสตร์จริง อันมีเอกสารหลักฐานอ้างอิงได้ตั้งว่าจนแลเห็นแก่นการเมืองยุคใหม่ที่ทะเยอทะยาน

ออกแล้ว ประชาชนก็จะเข้าใจชัด และรู้ว่าประวัติศาสตร์เท็จที่ถูกสร้างขึ้นมาเรื่อยๆ นั้น เป็นเพียงการโฆษณาชวนเชื่อในการต่อสู้ระหว่างพวกเก่ากับพวกใหม่เท่านั้นเอง

ที่ว่าการเมืองแบบที่เป็นมานั้น มีผลดีไม่ดีอย่างไร ผมคิดว่าดีสำหรับเหล่าอำมาตย์ซึ่งหมายรวมถึงข้าราชการทั้งหมดที่เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองราษฎร แต่ไม่ดีแก่ราษฎรผู้อยู่ใต้การปกครอง (และเสียภาษี) ถึงเดี๋ยวนี้เห็นชัดราษฎรเสียภาษีตลอดปีคือเสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนด และเสีย "ภาษีจำบัง" คือ ภาษีถูกเก็บเรื่อยๆ โดยไม่เป็นเวลา อีกอย่างหนึ่งข้าราชการฝ่ายดำเนินนโยบาย (การเมือง) จะปราบข้าราชการผู้บริหาร (ฝ่ายประจำ) อย่างเจ็บช้ำคายน่ากลัว ในเมื่อข้าราชการประจำเป็นพื้นฐานกำลังอำนาจการเมืองอยู่ ไม่ใช่ราษฎรเป็นพื้นฐานอำนาจการเมือง

ทางด้าน การทุนบำรุง ราษฎรและประเทศ การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อจัดสรรความเป็นธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อรัฐบาลก็เป็นฝ่ายขวา ฝ่ายค้านที่เป็นกลุ่มก้อนก็เป็นฝ่ายขวา คืออภิสิทธิ์ชนต่อสู้ขับเคี่ยวกับอภิสิทธิ์ชน ท้าบอง ๑-๑ หรือ ๒-๒ แล้วผลลัพธ์ที่ออกมาถ้าไม่เท่ากับ ๐ จะเป็นอื่นไปได้

อย่างไร ที่ผมพูดไม่ได้หมายความว่าในทางปฏิบัติของยุค ๔๐ ปีที่ล่วงมา ถ้า "จำเป็น" ต้องมีรัฐบาลฝ่ายขวาแล้วจะ "จำเป็น" ต้องมีฝ่ายซ้ายเป็นพรรคค้าน ก็หาไม่ แต่หมายความว่าถ้าฝ่ายค้านนั้นเป็นพวกยืนอยู่ตรงจุดกึ่งกลางหรือเป็นฝ่ายซ้ายที่เอียงไปทางกึ่งกลาง ไม่ใช่ซ้ายสุด ผลลัพธ์การเมืองก็จะไม่ใช่ ๐ อย่าง ๑-๑ หรือ ๒-๒ การขับเคี่ยวทางการเมืองที่มีแต่กลุ่มขวาสุดกับซ้ายสุด ก็พังเท่านั้น

ในเรื่องผลทางการเมืองที่มีข่าวการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เท่าที่ผ่านมาผมเห็นว่าทั้งๆ ตัวเลขสถิติของทางราชการบอกว่า ในช่วงสิบปีมานี้ รายได้ประชาชาติได้เพิ่มจากไม่กี่หมื่นล้านบาทไปเป็นกว่าแสนล้านบาท และรายได้คิดเฉลี่ยต่อคนของพลเมืองทั้งหมดต่อปีได้เพิ่มจาก ๑,๗๐๐ บาท ไปเป็นกว่า ๓,๐๐๐ บาทก็ตาม แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๕) ก็ยอมรับอยู่ว่า ผลได้จากการพัฒนาอันรวมเป็นกระจุกอยู่แต่เฉพาะในชุมชนชนคามนครและเมืองนั้น ยังหากกระจายออกไปถึงราษฎรส่วนใหญ่ในชนบทไม่ ผมคิดว่าตราบไต่เวทีการเมืองยังเป็นเวทีขับเคี่ยวระหว่างฝ่ายขวากับฝ่ายขวายู่เท่านั้น ผลได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะกระจายเผื่อแผ่จากคนกลุ่มน้อยออกไปหาคนกลุ่มใหญ่ไม่ได้เลย....." ©

สถลภณ สิริวัณษ
บรรณาธิการ หนังสือ อนาคต

“...เหตุการณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ เรียกได้ว่าไม่
ใช่ปฏิวัติแต่เป็นรัฐประหาร เป็นการเปลี่ยนแปลง
การปกครองจากระบบเจ้ามาเป็นระบบขุนนาง
จากราชธิปไตยมาเป็นเสนาอำมาตยาธิปไตย สิ่ง
ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่หลวงประดิษฐฯ คิดจะ
ทำอยู่บ้าง ก็คือ สมุดปกเหลือง หรือ เค้าโครง
เศรษฐกิจ ถ้าได้ทำตามนั้นจริงก็เป็นการเปลี่ยน
แปลงการปกครองและสังคม ซึ่งก็ไม่ได้ทำ ตอน
หลังหลวงประดิษฐ์ฯ นามีอำนาจหลายครั้งหลาย
คราวก็ไม่ได้ทำ ไม่ปรากฏว่าคิดจะทำ จึงไม่ได้มี
การเปลี่ยนแปลงรากฐานทางสังคมและการเมือง
แต่เปลี่ยนแปลงจากระบบเจ้ามาเป็นระบบขุน
นาง ยิ่งทางวัฒนธรรมด้วยแล้วพวกเปลี่ยนแปลง
๒๔๗๕ ไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย ก็เลยมีคนอย่าง
หลวงวิจิตรฯ เข้ามาจัดทำวัฒนธรรมในระยะหลัง
และจอมพล ป. ก็ได้พยายามแสวงหาวัฒนธรรม
ที่เป็นตัวของตัวเอง เลยทำให้เลอะเทอะกันใหญ่

ที่ผมพูดถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการปก
ครอง ไม่ได้หมายความว่า เป็นการเปลี่ยนแบบ
ไม่มีพระมหากษัตริย์เลย หมายความว่า มีพระ
มหากษัตริย์เป็นประมุขได้ แต่ให้มีราษฎรเข้า
มาเกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ บท
เฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ ก็บ่งไว้
ชัดว่า พวกก่อการคณะราษฎรจะกุมอำนาจไว้จึง
เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้พระปกเกล้าฯ ต้องทรงสละ
ราชสมบัติ นี่เป็นเรื่องสำคัญที่สุด และอำนาจอัน
นั้นก็ไม่เคยมาถึงมือราษฎร พระปกเกล้าฯ ก็ได้มี
ลายพระวราชหัตถ์บอกเอาไว้ ในการสละราชสม
บัติว่าการปกครองนั้นพระราชทานให้ราษฎร ไม่
ได้ให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คณะใดคณะหนึ่ง แต่แล้วก็
เปลี่ยนเวรเป็นคณะหนึ่งกลุ่มหนึ่งตลอดเวลาเรื่อย
มา

ที่ว่าคณะราษฎรปกครองล้มเหลว นั้น มิได้
หมายความว่า การปกครองก่อนสมัยรัชกาลที่ ๗
จะดีเลิศวิเศษจนไม่สมควร จะมีการเปลี่ยนแปลง
ที่จริงควรจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากมี
หลายจุดที่เดี๋ยวที่บกพร่องในสมัยนั้น เป็นต้นว่า
เหตุที่สืบเนื่องมาจากสมัยรัชกาลที่ ๖ ทางเศรษฐกิจ
ทรุดโทรมลงไปมาก ฟื้นตัวไม่ทัน และตอน
นั้นเกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ซึ่งเรื่องนี้จะโทษ
รัชกาลที่ ๗ ท่านไม่ได้ การแก้ปัญหาโดยการ
คุ้ยเอาข้าราชการออก ทำให้พวกนี้กลายเป็น
หนามยอกอกท่าน มาสมัยนี้จึงไม่มีใครกล้าเอา

ข้าราชการออกกัน ทั้งที่ควรทำอย่างยิ่ง ในฝ่าย
ทางเจ้ากันเองมีการแตกเป็นหลายฝ่ายหลายพวก
เจ้าหนุ่มๆขึ้นมาก็กระเหี้ยนกระหือ อยากรับ
ใหญ่เป็นโต ในเรื่องการปกครองก็อ่อนมาก อภิ
รัฐมนตรีก็เป็นคนแก่และเป็นเจ้าทั้งนั้น จึงไม่
เป็นที่พอใจของคนหนุ่ม พวกขุนนางเองก็รู้สึกว่
เจ้าจะบดบังขุนนาง พวกสกุลเก่าจะบดบังพวก
สกุลใหม่ นี่เป็นเรื่องระหว่างเจ้ากับขุนนางเป็น
ส่วนใหญ่ ที่จะคิดถึงราษฎรจริงๆไม่มี ผมคิดว่า
หลวงประดิษฐฯอาจจะคิดก็ได้ แต่คนส่วนใหญ่
ไม่ได้คิดถึงราษฎรจริงๆ คิดถึงแต่อำนาจว่าตน
จะได้เป็นใหญ่ อย่างบางคนที่ไม่อยากเอ่ยชื่อ
เพราะว่าไม่มีทางจะเป็นนายพล เพราะตอนนั้น
มีกฎข้อบังคับอย่างแข็งแรงว่า ถ้าใครสอบออก
มาไม่ได้ก็กระเด็นแล้วก็ไม่มีการได้เป็นนายพล
พวกนี้จึงได้ไปร่วมคณะปฏิวัติ ซึ่งต่อมาคนพวกนี้
ก็ได้เป็นนายพลสมใจ

นอกจากนั้น ที่มักกล่าวถึงพระราชประสงค์
ที่แสดงออกว่าต้องการจะพระราชทานรัฐธรรมนูญ
อยู่แล้ว ไม่น่าจะมีการปฏิวัติรัฐประหารนั้น ผม
ว่ามีสาเหตุทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายพระเจ้าอยู่หัวซึ่ง
ทรงมีพระราชดำริจะพระราชทานรัฐธรรมนูญ
ให้ นั่นคือเป็นพระราชประสงค์ที่จริงจัง ไม่มีใคร
จะปฏิเสธได้ว่าไม่จริง ได้มีพระราชดำรัสไว้
ชัดเจน สมัยนั้นรัฐบาลยังไม่โกหกมดเท็จกันอย่าง
รัฐบาลสมัยหลังๆนี้แต่คนที่รู้ถึงพระราชประสงค์

มีจำนวนน้อย เป็นความจริงที่ว่ารัฐบาลสมัยนั้น
อ่อนในด้านการประชาสัมพันธ์ พยายามทำงาน
อย่างช้าๆเหมือนนายแก่ พยายามระวัง บิดช่อง
นั้นบิดช่องนี้ จึงไม่ทันใจคนหนุ่มเป็นธรรมดา
และไม่ได้ไปดึงคนหนุ่มเข้ามาช่วยด้วยอย่างพอ
เพียง เพราะระบบเดิม ก็กันคนหนุ่มไม่ให้มา
ร่วมด้วยเท่าที่ควร เพราะถ้าคนหนุ่มเข้ามาช่วย
คนหนุ่มก็จะรู้และเห็นปัญหา จึงเชื่อว่าการ
รัฐประหารครั้งนั้นจะเล็งได้ ถ้ารัฐบาลสมัยนั้น
แสดงให้เห็นที่เปิดเผยว่า ไม่จำเป็นต้องเล็ง
พวกเจ้า พวกขุนนางสกุลเก่าๆเท่านั้น คนหนุ่มๆ
ถ้าใครมีฝีมือ ก็ชอบเล็งจริงๆ เรื่องปฏิวัติที่เกิด
ขึ้น ก็จะไม่เกิดขึ้น

พูดถึงสภาพสังคมก่อนการปฏิวัติ ในเรื่อง
เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ถึงจะมี สมัยก่อนก็น้อยกว่า
สมัยนี้ ที่ว่าเจ้านายท่านมีอภิสิทธิ์เท่ากับคนใหญ่
คนโตในสมัยนี้ เป็นเรื่องเข้าใจผิด เจ้านายส่วน
ใหญ่จนและทำงานการกันจริงๆ จังๆ แค่นั้น
แหละยอมทำผิดทำพลาดบ้างเป็นธรรมดา ยิ่งการ
งานชั้นสำคัญอยู่ในมือคนส่วนน้อย พอพลาดก็
ถูกติมาก ยิ่งคนรุ่นใหม่ก็เห็นว่ามีการเล่นพวก
ในหมู่เจ้าแล้วพวกสกุลเก่า ๆ ด้วยกันด้วยแล้ว
แถมเข้าใจว่าคนจะไม่ได้เลือกสรรบรรดาศักดิ์
เท่าที่ควร ตัวเป็นคนไม่มีสกุลรุนชาติ ตัวจะต้อง
ถูกกดเรื่องเล็กและกลายเป็นเรื่องใหญ่ล้วนเป็น
เรื่องที่ไม่ทำความเข้าใจให้เกิดขึ้น แต่ถ้าพูดถึง

อภิสิทธิ์แล้วเจ้านายแต่ก่อนมีอภิสิทธิ์น้อยกว่าสมัยนี้ จริงอยู่ เจ้ามืดขึ้นศาลพิเศษหรือศาลรับสั่ง แต่ก็ไม่มีทางไต่ถามได้ในเหมือนสมัยนี้ เสนาบดีกลาโหมสมัยนั้นก็จน เดียวนี้พวกลูกหลานก็ยังจนอยู่ พวกที่รวยก็เพราะมีสมบัติดั้งเดิมเพราะเป็นเจ้าฟ้า มิใช่เพราะเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้เป็นเรื่องกล่าวหาเกินมากกว่าหาได้คิดถึงราษฎรจริงๆ ไม่ ฝ่ายคณะราษฎรที่คิดถึงราษฎรจริงๆ ก็เห็นจะมีอยู่ใน สมุดปกเหลือง ของหลวงประดิษฐฯ ซึ่งพยายามจะคิดให้

ราษฎรจริงๆ แต่ก็คิดอยู่ใน สมุดปกเหลือง ส่วนหลัก ๖ ประการนั้นผมคิดว่า เพื่อผัน มิใช่หลักแห่งความจริงและก็ได้ไม่ได้ทำ พวกนี้เข้าใจว่าการปกครองเป็นของง่าย ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาคนที่ไม่ได้อยู่ในการปกครองก็คิดว่าถ้าเปลี่ยนแปลงตนจะทำอะไรก็ได้ แต่เมื่อตัวมาเป็นใหญ่เองแล้ว ตัวจึงพบว่าทำไม่ได้ ซึ่งในระยะต้น พวกคณะราษฎรก็ได้คิดโกง ที่มาคิดโกงนั้นที่หลัง” ๑

ปราโมทย์ นาคทรพร
 อาจารย์คณะรัฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

—ผมขอทราบทัศนคติ ที่มีต่อการก่อการ ๒๔๗๕ และตัวผู้ก่อการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน

—บางคนเรียกการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ว่า การปฏิวัติที่ยังไม่เสร็จสิ้น บางคนก็เรียกว่า การปฏิวัติที่ยังไม่เริ่มต้น แต่ผมอยากเรียกอย่างตรงไปตรงมาว่า การปฏิวัติที่ล้มเหลว

ผมเคยพูดและเขียนหลายครั้งแล้วว่า ไม่น่าจะถือว่าการครั้งนั้นเป็นการปฏิวัติ เพราะมิได้มีการเปลี่ยนแปลงอะไรในชั้นมูลฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานโครงสร้าง และอุดมการณ์การเมืองจริงอยู่ “สมบูรณาญาสิทธิราช” ได้สิ้นสุดลงแต่ใครจะปฏิเสธได้เล่าว่า ตั้งแต่ ๒๔๗๕ มาจนถึงบัดนี้ เมืองไทยได้มี “สมบูรณาญาสิทธิ” แบบต่างๆอยู่มิได้ขาด แต่ก่อนบ้านเมืองและชีวิตเป็นของเจ้าชีวิตตามทฤษฎี แต่เป็นของขุนนางในทางปฏิบัติ เกือบจะไม่ยกเว้นแม้แต่ในสมัยที่ในหลวงบางพระองค์ทรงมีบรมเตชานุภาพสูงส่ง แต่มาครั้ง ๒๔๗๕ ได้เปลี่ยนให้บ้านเมืองมาเป็นของราษฎรเสียในทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติบ้านเมืองก็ยังคงเป็นของขุนนางอยู่ตามเคย

ในบรรดาผู้ก่อการทั้งหลาย ผมเคารพผู้ก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ กับผู้ก่อการ ๒๔๗๕ มากกว่าเพื่อน อย่างน้อยที่สุดการก่อการ ๒๔๗๕ ก็เป็นการเสี่ยงมหันตภัย ผู้ก่อการทุกคนต้องทราบดีว่า หัวใจจะหลุดจากบ่าเมื่อไรก็ได้ ถึงกระนั้นก็ยอมเสี่ยง เพราะมีจุดหมายปลายทางร่วมกัน คือ ความหวังที่จะเสริมสร้างอุดมการณ์การเมือง และโครงสร้างของการปกครองซึ่งต่างไปจากเดิม นั่นคือ อุดมการณ์ประชาธิปไตยและการปกครองโดยระบบรัฐธรรมนูญ นำเสียดายที่ยึดอำนาจสำเร็จ แต่ปฏิวัติล้มเหลว ทั้งอุดมการณ์ประชาธิปไตยและการปกครองโดยระบบรัฐธรรมนูญมิได้จำเริญงอกงามขึ้นเลยในเมืองไทย ผมอยากโทษคณะผู้ก่อการมากกว่าอย่างอื่น ประการที่ ๑) คณะผู้ก่อการเองมิได้ยึดมั่นในอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยอย่างเหนียวแน่นดังจะเห็นได้ในกาลต่อมา ประการที่ ๒) คณะผู้ก่อการเตรียมตัวไม่พอ และรอบรู้ไม่พอ เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างของการปกครองดังจะเห็นได้จากหลักรัฐธรรมนูญ หลักกฎหมายปกครอง ตลอดจนการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นแบบจับแพะชนแกะ ชาติความเหมาะสมทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ประการที่ ๓) เกี่ยวเนื่องกับสองประการแรก ผมว่าคณะผู้ก่อการมีจิตใจเป็นขุนนาง ไม่มีศรัทธาและความเชื่อมั่นในประชาชน ดังจะเห็นได้ว่ามีการกีดกันไม่ให้ประชาชนหรือผู้แทนมีส่วนร่วมในขบวนการเมืองอย่างแท้จริง การกำหนดโครงสร้างของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีดุลย์อำนาจระหว่างรัฐกับประ

ชาชนน่าจะทำได้หลายแบบ มิใช่เพียงจำกัดสิทธิของประชาชน ตามบทเฉพาะกาลแห่งรัฐธรรมนูญประการที่ ๔) คณะผู้ก่อการไม่มีจิตใจเป็นนักปฏิบัติ เมื่อยึดอำนาจได้แล้ว กลับไปเชิญคนอื่นซึ่งตนเองก็บังคับบัญชาไม่ได้ ให้เป็นรัฐบาล เป็นการกระทำแบบไทยๆ เข้าทำนอง “ผมไม่อยากจะเป็นอย่างนี้” แท้จริงในใจนั้นตรงกันข้าม ดังปรากฏต่อมา ผมว่าหากคณะผู้ก่อการเป็นรัฐบาลเสียเอง การยึดอำนาจรัฐบาลจากพระยามโนฯ โดยกำลังทหารซึ่งเป็นครั้งแรกก็จะไม่เกิดขึ้น

ผู้ก่อการสำคัญปี ๒๔๗๕ เป็นเด็กหนุ่ม แต่เป็นขุนนางที่โตเกินวัย เป็นชาวกรุงหรือเจ้าเจริญวัยในกรุง จึงไม่รู้จักเมืองไทยอย่างรู้แจ้งแทงตลอด ข้าเป็นนักเรียนนอกที่เคร่งกัมภีร์ เกิดปัญหาทางจิตวิทยาคือความหยิ่งทะนง มีมีจิตหวีหวี ไม่ประนีประนอม ผมคิดเล่นๆ ว่าแทนที่จะยึดอำนาจ ถ้าหากผู้ก่อการเข้าหาพระปกเกล้าฯ และเอาชนะเจ้าและขุนนางสูงอายุด้วยหลักการและความจริงใจ บางทีเราอาจจะมีการปฏิรูปแบบเมจิครั้งที่สอง ซึ่งสะดุดหยุดลงเมื่อสิ้นรัชสมัยพระปิยะมหาราชก็ได้ เพราะพระเจ้าอยู่หัวองค์นั้น ทรงเป็นนักประชาธิปไตยอยู่แล้ว ความรู้สึกของผมที่มีต่อผู้ก่อการเป็นอย่างข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายทหารหรือพลเรือน

— คุณคิดอย่างไร ที่มีผู้กล่าวว่า การแตกแยกของกลุ่มผู้ก่อการ ๒๔๗๕ นั้นมีมูลเหตุมาจาก “เค้าโครงเศรษฐกิจ” ของหลวงประดิษฐ์ ?

— ผมคิดว่า “เค้าโครงเศรษฐกิจ” ของหลวงประดิษฐ์ฯ มิใช่สาเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดการแตกแยกในกลุ่มผู้ก่อการ ผู้ก่อการแตกแยกกันอยู่แล้ว เพราะไม่สามารถแบ่งปันอำนาจกันได้อย่างเหมาะสม และเพราะไปสร้างอำนาจที่สาม คือขุนนางเก่าแบบเจ้าคุณหมื่นฯ ขึ้นมาเมื่อมีการรวมกลุ่มหรืออัลไลเมนต์กัน ซึ่งเป็นขบวนการธรรมชาติที่ต้องเกิดขึ้นในการเมือง มีพวกที่ไม่พอใจไปเข้ากลุ่มขุนนางเก่า และมีแตกแยกกันเป็นฝักใฝ่แล้ว เมื่อมีเค้าโครงเศรษฐกิจเลยกลายเป็น หอกข้างแคร่ที่แทงผู้ก่อการเอง ทั้งนี้ในกาลต่อมาได้ยังผลให้เกิดรอยร้าวอย่างถาวรระหว่างพวกหัวเก่าสมัยใหม่ที่เป็น อัลตราออสตรอลิสต์ แบบประชาธิปไตยกับพวกหัวสมัยที่ลิเบอรัล แบบ ปอลิซิสต์ อย่างพวกสหชีพหรือแนวรัฐธรรมนูญ

— ที่มีผู้กล่าวทำนายว่าการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ซึ่งต่อมากลุ่มผู้ก่อการได้แตกแยกกันจนนำไปสู่การรัฐประหารหลายครั้งหลายหนนั้นได้เปิดโอกาสให้ทหารเข้ากุมอำนาจในโครงสร้างทางการเมืองของไทยในระยะเวลาดังกล่าว คุณคิดอย่างไร

— ผมว่าเป็นข้อสังเกตที่ใกล้เคียงความจริง แต่อาจทำให้เราหลงสรุปผิด ๆ ได้ง่าย ๆ การต่อสู้ทางการเมือง...ที่แท้จริงในเมืองไทย ตามความ

คิดของผม มิใช่การต่อสู้ระหว่างทหารกับพลเรือน เป็นการต่อสู้ระหว่างขุนนางกับประชาชน จะเห็นได้ว่าการยึดอำนาจทุกครั้ง เป็นการยึดอำนาจระหว่างขุนนางต่อขุนนางด้วยกันเอง เป็นพวกที่เคยต้องเสพยาและร่วมมือกันในการเมืองมาก่อน ไม่เคยมีคนนอกเลย จะเปรียบกับทหารที่ยึดอำนาจในละตินอเมริกาหรือในแอฟริกาไม่ได้ พวกที่ขึ้นสู่เวทีการเมืองโดยระบบราชการไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน ผมขอเรียกว่า *นักการเมืองขุนนาง* พวกที่ขึ้นสู่เวทีการเมืองโดยการเลือกตั้ง ผมขอเรียกว่า *นักการเมืองประชาชน* นักการเมืองพวกแรกอาศัยอำนาจจากโครงสร้างที่มีอยู่แล้ว และต้องเป็นผู้ที่จำใจอยู่ในระบบแล้ว นักการเมืองพวกหลังมาจากประชาชนจริง ๆ อาจจะเคยเป็นข้าราชการในระยะสั้น แต่นักการเมืองประเภทนี้ได้ถูกเซ็นฆ่าไปหมดแล้ว ภายหลังรัฐประหาร ๒๔๗๐ และยังไม่มีความจะผุดเกิดมาได้อีก ผู้ที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองไทยตลอดมาคือขุนนาง เพียงแต่ว่าขุนนางทหารมักจะเป็นผู้ถือหัวใหญ่เท่านั้นเอง แต่ทหารจะต้องได้รับความร่วมมือกับพลเรือนทุกครั้ง จึงจะรักษาอำนาจอยู่ได้ คุณจะสังเกตเห็นว่าสมัยใดที่ทหารเรืองอำนาจ สมัยนั้นเป็นยุคทองของพลเรือนและนักวิชาการ เพราะทหารจะปูนบำเหน็จให้อย่างถึงใจทุกครั้ง ผมไม่เชื่อว่ามี การต่อสู้ซึ่งอำนาจระหว่างทหารและพลเรือน

อย่างแท้จริง ผมว่าเรื่องนี้จะเกิดขึ้นยาก ผมไม่
อยากสรุปว่าการแตกแยกของผู้ก่อการเป็นการ
แตกแยกระหว่างทหารกับพลเรือน ซึ่งเป็นการ

เปิดหนทางให้ทหารคุมโครงสร้างอำนาจได้แต่
ฝ่ายเดียว ๐

นิตย พิบูลสงคราม
บุตรคนเล็กของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

— คุณมีความเห็นอย่างไรต่อการปฏิวัติ
พ.ศ. ๒๕๑๕

— ผมเห็นด้วยกับการที่คณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนั้น สมัยนั้นคนไทยบางคนได้มีโอกาสออกไปศึกษาในต่างประเทศ ได้ศึกษาวิชาความรู้มาจากต่างประเทศ และนำมาผสมผสานกับนิสัยแบบไทยๆ คนเหล่านี้มีความคิดว่า ถึงเวลาแล้วที่เราจะเอาอำนาจทางการเมืองการปกครองมาให้ประชาชน คนส่วนใหญ่มักจะพูดว่า การปฏิวัติ ๒๕๑๕ แทนที่อำนาจจะมาสู่ประชาชน ก็กลับไปอยู่ในมือของบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ขอให้คิดดูด้วยความเป็นธรรมว่า ปัญหาในการริเริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้นถือเป็นปัญหาหายนาศาสตร์คือเริ่มขึ้นจากไม่มีอะไรเลย ไม่มีโครงสร้างในทางการเมือง นอกจากโครงสร้าง

หรือระบบเดิม การปฏิวัติ ๒๕๑๕ คือการเริ่มต้นใหม่ การเริ่มต้นอะไรก็ตามย่อมจะต้องมีผิดมีพลาด มีข้อบกพร่อง และมีปัญหาบ้านป่วนด้วยคณะราษฎรเวลานั้นยังตั้งตัวไม่ค่อยติด คือมีปัญหาย่อยเรื่อย เช่นเค้าโครงเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์ ต่อมาก็มียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการแย่งอำนาจของท่านบรรดาศาสน์ จึงไม่ค่อยมีเวลาจะมานั่งวางโครงสร้างที่แน่นแฟ้นไปกว่านั้น อย่างไรก็ตาม ประเทศเราก็มีรัฐธรรมนูญฉบับแรก มีการปกครองกันด้วยกฎหมาย ซึ่งแน่นอนรัฐธรรมนูญทุกฉบับก็ย่อมมีข้อบกพร่อง

— คุณมีความเห็นอย่างไร เมื่อมีผู้กล่าวว่า การปฏิวัติ ๒๕๑๕ หาได้คำนึงถึงการปฏิวัติวัฒนธรรมไม่ หากแต่มุ่งจะปฏิวัติทางการเมืองเพียงอย่างเดียว

— อาจกล่าวได้ว่าตอนนั้นยังไม่มี การปฏิวัติวัฒนธรรม แต่แล้วก็มีที่หมายถึงการล้มล้างสิ่งที่มีอยู่เดิม คณะราษฎรตอนนั้นยังไม่มีความคิดเช่นนี้ ส่วนมากยังเป็นพวกที่อยู่ในไอวาทและการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนั้น ก็เป็นห่วงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกันมาก ไม่มีใครอยากที่จะถูกกล่าวหาโดยอนุชนรุ่นหลังว่าเป็นผู้ล้มล้างระบบการมีพระมหากษัตริย์ คุณพ่อ

ผมเอง (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ก็เคยกล่าว
อยู่เสมอว่า ในชีวิตของท่าน ยังมองไม่เห็นว่
ประเทศไทยจะดำเนินการรุนแรงถึงขนาดเล็
ระบบกษัตริย์ได้ คุณตัวอย่างจากคณะรัฐมนตรี
ชุดแรกก็แล้วกัน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลซึ่งมาจาก
ผู้ใหญ่ในระบบเก่า และการที่มีคนเก่ากับคนใหม่
อยู่รวมกันก็เลยทำให้เกิดปัญหาขึ้น ส่วนการใช้
กำลังทหารเข้ามายึดอำนาจนั้น เป็นสิ่งที่เสี่ยงไม่
ได้ เพราะกำลังของฝ่ายพลเรือนยังไม่สามารถ
ควบคุมความมั่นคงตนเองได้

— มีคนกล่าวว่าการปฏิวัติ ๒๔๗๕ มี
สาเหตุมาจากความขัดกันในระบบขุนนางเก่า
กับขุนนางใหม่ และระบบข้าราชการในเวลา
นั้นก็ล่าช้าไม่ทันใจคนหนุ่ม

— ในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ มีคนหนุ่มกลุ่มหนึ่ง
ที่มีความคิดว่าเมืองไทยน่าจะได้มีการเปลี่ยน
แปลงการปกครอง คนหนุ่มมักเป็นคนที่อารมณ์
ร้อนกว่าคนแก่ นั่นเป็นเรื่องธรรมดา ส่วน
ปัญหาเกี่ยวกับขุนนางใหม่ขุนนางเก่า ผมคิดว่า
เป็นปัญหาธรรมดามากกว่า คงจะต้องมีบ้างใน
ฐานะที่เป็นมนุษย์ แต่ถ้าหากสาเหตุของการ
ปฏิวัติ ๒๔๗๕ เป็นอย่างนั้นจริงและสามารถหา
หลักฐานพิสูจน์ได้ การปฏิวัติครั้งนั้นก็แทบจะ
ไม่มีความหมายอะไรเลย ผมไม่เชื่อว่าจะเป็น
เช่นนั้น ผมไม่อยากจะพูดว่าระบบการปกครอง
เดิมมีความบกพร่องอย่างไร แต่สิ่งเดียวที่ผมคิด

ว่าเป็นแก่นสารก็คือ ภาระทางการเมืองการปกครอง ซึ่ง
ผมต้องยกย่องบุคคลในคณะราษฎร ท่านเหล่านี
นั้นไม่ใช่เด็ก ๆ ก่อนจะทำนั้นได้มีการไตร่ตรอง
อย่างดีแล้ว ไม่ใช่ทำเพราะว่าอยากดัง เพราะ
ถ้าหากท่านเหล่านั้นไม่ทำ ท่านก็ยังเป็นผู้ที่
ได้รับผลประโยชน์เดิมอยู่

— ผมอยากทราบความเห็นของคุณเกี่ยวกับ
กับรัฐประหาร ปี ๒๔๙๐

— รัฐประหารปี ๒๔๙๐ ผมคิดว่าเป็นหวั
โคงสำคัญในทางประวัติศาสตร์ เพราะเป็นการ
เปลี่ยนผู้กุมอำนาจจากคณะราษฎรมาเป็นคณะ
อื่น ผมจำได้ว่าคุณพ่อผมได้ไปพบกับคุณหลวง
ธำรง ฯ และได้ไปพูดคุยที่บ้านของบุคคลที่สาม
ซึ่งอยู่ไม่ไกลไม่ไกลจากพระราชวัง คุณพ่อผม
ได้พูดว่า คณะทหารเวลานั้นลำบากมาก ภายหลัง
สงครามโลกครั้งที่ ๒ บางคนถึงกับกล่าวว่าทหาร
ถูกเหยียดหยามมาก คุณพ่อผมต้องหลบหนีไปเสียน
นาน เพราะมีความน้อยใจมาก แต่ในที่สุด
คุณพ่อผมก็ถูกชักชวนเข้ามาร่วม ถ้าไม่ได้คุณพ่อ
ก็คงตายแน่ คุณหลวงอดุลย์ท่านเป็นผู้ใหญ่มาก
เป็นเพื่อนรักกันมากกับคุณพ่อผม ภายหลังการ
รัฐประหารในปีนั้นแล้ว การเมืองของไทยก็ได้
เปลี่ยนตัวบุคคลจากกลุ่ม ๒๔๗๕ มาเป็นกลุ่มใหม่
มันเริ่มต้นขึ้นอย่างไร มีอุดมการณ์อย่างไรบ้าง
เหมือน ๒๔๗๕ หรือเปล่า ผมก็ยังสงสัยอยู่ แต่
ผลของมันทำให้เกิดการแตกร้างและความเจ็บช้ำ
มาก ๐

สุรพงษ์ ชัยนาม
นักเขียน อดีตประจำกองบรรณา
ธิการหนังสือ จตุรัส

—ในสายตาของคนรุ่นใหม่ คุณคิดอย่างไร
กับการเปลี่ยนแปลง ๒๕๗๕

—ในสายตาของผม มรดกที่เราได้จากผู้ก่อ
การ ๒๕๗๕ อย่างน้อยที่สุดผมก็ยังระลึกว่าเป็น
การปูพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย การ
ปฏิวัติ ๒๕๗๕ เป็นการปะทะทางการเมืองมาก
กว่าด้านอื่นทั้งหมด ในแง่ทางสังคมก็คือเปิด
โอกาสให้สามัญชนได้มีบทบาทมากขึ้น แต่
ปัญหาที่มีอยู่ตลอดเวลาทุกวันนี้ก็คือ บ้านเราไม่
เป็นประชาธิปไตย เพราะเหตุใด เราปฏิวัติ
กันมาตั้งแต่ ๒๕๗๕ ซึ่งก็ร่วม ๔๐ ปีแล้ว แต่
ก็ยังไม่สามารถเป็นประเทศประชาธิปไตยได้เลย
ทำไมมีบางคนคิดว่าควรกลับไปสู่ระบอบสมบูรณา
ญาสิทธิราชจะไม่ดีกว่าหรือ ความเชื่อทำนองนี้
อาจมีผลร้ายต่ออนุชนรุ่นหลังอย่างมาก เพราะ
ประเด็นที่แท้มันอยู่ที่ว่า เรามีความปรารถนา
ที่จะมีระบอบประชาธิปไตยหรือเปล่า ถ้าเรามี
ความปรารถนาอยากจะเป็นจริง เราก็ต้องพยายาม
ค้นหาจุดบกพร่องจากบทเรียนในอดีต

—คุณคิดว่าผู้ก่อการ ๒๕๗๕ ดำเนินการ
ปลุกฝังประชาธิปไตยไม่สำเร็จ เพราะเหตุใด

—ผมไม่เห็นด้วยที่กล่าวเช่นนั้นผม ว่าเป็น
การอ้างอย่างง่าย ๆ การแตกแยกกันนั้นเราควรดู
ที่ว่าคณะผู้ก่อการมีอุดมคติหรืออุดมการณ์ร่วมกัน
มากน้อยแค่ไหน หรือเข้ามารวมกันด้วยวัตถุประสงค์
ประสงค์เพียงเพื่อ “ยึดอำนาจ” เท่านั้น ผมเชื่อ
ว่ามีแนวคิดที่ต้องการทำให้ประเทศเป็นประชา
ธิปไตย แต่ไม่เชื่อว่ามีอุดมการณ์ในทางเศรษฐกิจ
สังคม การเมืองในทางก้าวหน้าร่วมกันมาก
นัก ส่วนใหญ่มักเป็นฝ่ายอนุรักษนิยม ที่ต้องการ
ดนมชนบทรรมนิยมประเพณีเอาไว้ โดยเอา
ประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องประดับ ไม่มีอุดม
การณ์ยึดมั่นร่วมกัน ต่างคนต่างหวังมีอำนาจ
ไม่ได้หวังที่จะปฏิบัติงานร่วมกันให้สำเร็จ ถึงแม้
ว่าการปฏิวัติครั้งนี้จะเป็นการปฏิวัติจากเบื้องบน
ผมก็อยากตั้งข้อสังเกตไว้ว่ามีการปฏิวัติที่ไหนบ้าง
ที่มาจากเบื้องล่าง ประชาชนอาจมีส่วนร่วมจริง
แต่ชนวนสำคัญมักอยู่เบื้องบน ในประเทศด้อย
พัฒนาถ้าจะรอให้ประชาชนพร้อมก็คงไม่ได้
ปฏิวัติข้อบกพร่องของผู้ก่อการอีกประการหนึ่งก็คือ
ไม่ได้พยายามที่จะลงไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง

—คุณมีความเห็นอย่างไร ที่มีผู้กล่าวว่า
การปฏิวัติ ๒๕๗๕ เป็นการปฏิวัติที่รุ่งโรจน์เนื่องจาก
ไม่มีการนองเลือดเกิดขึ้น เป็นไปได้ใหม่ว่า ถ้า
พระปกเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญเสียเอง

วิวัฒนาการทางการเมืองของเราอาจจะผันแปร
ไปอีกรูปหนึ่ง

—ผมเห็นว่า การปฏิวัติไม่จำเป็นต้องมีการ
นองเลือด ถ้าหากว่ามีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
ทางสังคมมาก่อนหน้า แต่ถ้าการปฏิวัติจะ
มีการนองเลือดเกิดขึ้นผมก็ว่ามันเป็นปรากฏการณ์
ธรรมดาของการปฏิวัติ การที่จะตั้งสมมุติฐาน
ว่าถ้าหากพระปกเกล้า ฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญ
ให้แล้ว จะไม่มีเหตุการณ์ ๒๔๗๕ เกิดขึ้น
เป็นสิ่งที่ผมไม่อยากพูดถึง เพราะมันเลยมาแล้ว
มันไม่เกี่ยวข้องกันเลย มันเกิดปฏิวัติ ๒๔๗๕
ขึ้นมาแล้ว เราจะมานั่งคิดทำไมว่าถ้าอย่างนี้ ไม่
เกิดขึ้นแล้ว อะไรจะเกิดขึ้น ผมไม่ค่อยคำนึงถึง ทั้ง
นี้เพราะลักษณะ “พิเศษ” ของวิชาประวัติศาสตร์
คือเราไม่สามารถนำเหตุการณ์พร้อมกับผู้มีบทบาท
ในอดีตกลับมาแสดงหรือขอมให้ผู้อยู่ในปัจจุบัน
เห็นอีกได้ กล่าวคือไม่มีทางทำให้เหตุการณ์
ที่ผ่านมาแล้วเป็นไปในทางอื่นได้

—ในบรรดาผู้ก่อการ ๒๔๗๕ ทั้งฝ่ายทหาร
และพลเรือน คุณมีความศรัทธาใครเป็นพิเศษ

—ผมไม่มีความศรัทธาในตัวใครเป็นพิเศษ แต่
เท่าที่ทราบจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ ก็มี
หลวงประดิษฐฯ เป็นต้น เพราะอย่างน้อยก็ยังมี
ความคิดเป็นของตนเอง ต้องการวางรากฐานใน
ทางเศรษฐกิจและทางการเมืองให้กับประเทศไทย

บรรดาผู้ก่อการ ๒๔๗๕ นั้นส่วนใหญ่ไม่ใช่
นักอุดมการณ์ ดังนั้นจึงไม่สามารถทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ดี
การปฏิวัติ ๒๔๗๕ ก็ได้วางรากฐานไว้ให้แล้ว
จึงควรเป็นหน้าที่ของคนรุ่นหลังที่จะหาข้อบก
พร่องต่อไป

ประชาธิปไตยในบ้านเรา จะไม่มีทางเป็น
ประชาธิปไตยได้ ถ้าตราบไต่ผู้นำยังไม่พยายาม
ปลุกฝังแนวความคิดให้กับประชาชน ว่าระบอบ
ประชาธิปไตยนั้น สิทธิ เสรีภาพ และความ
เสมอภาคย่อมเป็นของประชาชน และประชาชน
ทุกคนควรมีสติธิในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ ประ
ชาธิปไตยไม่ใช่สิ่งที่พระเจ้า ผู้วิเศษ หรือผู้นำให้
มา ถ้าประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ผู้นำให้ เขาก็ย่อม
ทวงคืนเอาไปได้ ประชาชนทุกคนจึงต้องรู้จัก
ทวงแทนและไม่ยอมให้ใครช่วงชิงเอาไป การ
ปฏิวัติ ๒๔๗๕ นั้นเป็นการปฏิวัติที่ยังไม่สำเร็จ
เรายังจะต้องปฏิวัติทางความคิด ว่าประชาธิปไตย
เป็นกรรมสิทธิ์ของประชาชน ไม่จำเป็นต้อง
ไปขอกจากใคร ตราบไต่ที่ประชาธิปไตยยังคงอยู่
แต่เพียงในความคิด โดยยังไม่สามารถปลด
ปล่อยตัวออกจากความคิดไปสู่การปฏิวัติอย่างแท้
จริงได้แล้ว มันก็คงกลายเป็นเรื่องเพียงแค่นาม
ธรรมเท่านั้น ๐

ศึกษิตสยาม

๑๗๑๕ ถนนพระราม ๔ สามย่าน กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๑๑๖๓๐

ให้ของขวัญอะไรก็ไม่ถูกใจเท่า หนังสือ ชมรมศึกษิตสยาม ขอเสนอหนังสือชุดใหม่ สำหรับปี ๒๕๑๕ เป็นของขวัญสำหรับท่าน เพื่อมอบแก่ญาติมิตร

จะได้แถมหนังสือ อีกหลายเล่มคอบระหว่างเสฐียรโกเศศ กับ ส. ศิวรักษ์ และยังได้รับหนังสือ ดังต่อไปนี้

นวนิทาน ของ นาคะประทีป เป็นหนังสือนวนิทานโบราณ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน ทายาทของพระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) เเพงค้นได้ต้นฉบับมามอบให้มูลนิธิเสฐียรโกเศศ นาคะประทีป และทางชมรมศึกษิตสยาม ขออนุญาตมาตีพิมพ์เป็นเล่มวางตลาดแล้วราคา ๓๕ บาท

โลกสมมติ ของ พัทธา สายหู เล่มนี้ผู้เขียน เขียนลงประจำใน วิทยาสารปริทัศน์ มาก่อน ผู้อ่านให้ความสนใจติดตามกันมาก เพราะเขียนเรื่องให้อ่านง่าย และมีแง่คิด แต่ยังไม่จบก็มีอันหนังสือต้องปิดตัวเอง ผู้เขียนจึงขอต้นฉบับทั้งหมดไปแก้ไขและเขียนเพิ่มเติมใหม่ ให้พอพิมพ์เป็นเล่มได้วางตลาดประมาณ ๓๐-๔๐ บาท

คืนคิดคืน ของ ส. ศิวรักษ์ เป็นหนังสือปาฐกถา และบทความซึ่งยังไม่เคยรวมพิมพ์เป็นเล่ม และผู้เขียนไม่ยอมขายลิขสิทธิ์ให้สำนักพิมพ์อื่น ทั้งสำนักพิมพ์นั้น ๆ ก็ไม่กล้าตีพิมพ์ถ้อยคำในปาฐกถาบางเรื่องด้วย เมื่อลงในวารสารบางฉบับ ก็เคยถูกเซ็นเซอร์มาแล้ว คราวนี้จะนำลงโดยไม่คัดทอนเลย

ปีกพิศ ระวี ภาวิไล แปลจาก *The Wing* ของกาลิลี ยิบราน งานแปลชิ้นใหม่สุดที่ผู้แปลตั้งใจแปลให้ชมรมศึกษิตสยามโดยเฉพาะ ท่านที่เคยชอบการแปลของ ระวี ภาวิไล จาก *ปรัชญาชีวิต* หรือ *สาธนา* มาก่อน ไม่ควรพลาดหนังสือเล่มนี้ ซึ่งจะมีเป็นภาพยนตร์เข้ามาฉายด้วย ราคาวางตลาดประมาณ ๓๐-๔๐ บาท

สวนแก้ว ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ รวมบทหรือกรองและร้อยแก้ว ซึ่งเขียนใหม่ทั้งหมด ยังไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน ท่านที่เคยสนใจงานของ อังคาร กัลยาณพงศ์ มาเสมอ คงจะพอใจในผลงานที่ปรากฏมาแล้ว เช่น *กวีนิพนธ์* และ *ลำนำภูกกระดัง* โดยเฉพาะเล่มนี้ มีร้อยแก้วรวมเข้าด้วยที่ยังจะนำสนใจขึ้นอีก ราคาวางตลาดประมาณ ๓๐-๔๐ บาท

ถ้าท่านสมัครมาหลังเดือนมีนาคมเสีย ๑๔๐ บาท หลังเดือนเมษายน ๑๕๐ บาท สมาชิกย่อมได้รับหนังสือก่อนวางจำหน่ายเสมอ และราคาอาจสูงกว่าที่แจ้งไว้ ท่านไม่สามารถไปรับหนังสือได้ เสียค่าส่งเพิ่มอีก ๑๔ บาท

อนาคต

ฉบับที่ ๓ อ่านเรื่อง การจราจรของกรุงเทพฯ (นิพนธ์ เทพวัลย์) อนิจจังกับมายา (พัทธา สายหู) เขาใหญ่ (อารียา สินธุ) ไปสุมาตรา-มาเลเซีย (สุลักษณ์ ศิวรักษ์) สนทนาเรื่องศิลปะระหว่าง อังคาร กัลยาณพงศ์ กับ ถวัลย์ ดัชนี รวมทั้งบทความเกี่ยวกับการศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ คอลัมน์ประจำครบครัน เล่มละ ๑๐ บาท วางตลาดแล้ว

สถานะเสียใจก่อนปฏิวัติ : ความขัดแย้งทางอุดมการณ์

สืบแสง พรหมบุญ

ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ จะมีอายุครบ ๔๐ ปีบริบูรณ์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕ นี้ สมควรที่จะได้มีการทบทวนดูว่าเหตุใดตลอดระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมาจึงมีเหตุการณ์ที่แสดงถึงความไม่ค่อยจะเป็นประชาธิปไตยเกิดขึ้นหลายครั้งหลายหน การขบถ การปฏิวัติรัฐประหาร แม้กระทั่งการเลือกตั้งสกปรก จำเป็นนักหรือต่อการพัฒนาการเมืองของไทย ผู้เขียนเชื่อในความบริสุทธิ์ใจของคณะผู้ก่อการ ๒๔๗๕ ว่ามีความปรารถนาดีต่อประเทศชาติ (แม้ว่าบางท่านอาจจะมีจุดประสงค์อื่นแฝงอยู่ก็ตาม) แต่มีความขบถใจและเข้าใจว่าในจำนวนคณะผู้ก่อการกว่าครึ่งร้อยนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีอุดมการณ์หรือถ้ามีก็เป็นอุดมการณ์แบบ “จอมปลอม” ความปรารถนาดีอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการสร้างระบอบประชาธิปไตย อันยุ่งยากและซับซ้อนและต้องฟันฝ่าอุปสรรคมากมาย อุดมการณ์ร่วมกันเท่านั้นที่จะเป็นรากฐานของความเสียสละและการกระทำที่จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย และอุดมการณ์ร่วมกันอีกเช่นกันที่จะทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากบุคลิกของแต่ละคนและวิธีการปฏิบัติ ฯลฯ มีช่องทางที่จะแก้ไขหรือทำความเข้าใจกันได้โดยสันติวิธีโดยไม่จำเป็นต้องใช้กำลัง

เป็นเรื่องที่น่าเสียใจที่ก่อนการปฏิวัติ คณะผู้ก่อการมิได้มีการอภิปราย หรือถกเถียงกันอย่างจริงจังถึงอุดมการณ์ร่วมกันในการที่จะแก้ไขปัญหาหรือปฏิรูปการปกครอง การเมือง สังคมและเศรษฐกิจของชาติ ส่วนใหญ่เพียงแต่คิดและเห็นพ้องกันว่ามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการปกครองเสียก่อน ปัญหาอื่น ๆ พิจารณาทีหลัง การปฏิวัติครั้งนั้นจึงเกิดขึ้นโดยปราศจากอุดมการณ์ร่วมกันที่แท้จริง และผลสะท้อนที่เกิดขึ้นในทันทีที่การปฏิวัติประสบความสำเร็จนั้น คือความแตกแยก และขัดแย้งที่ยากจะทำความเข้าใจกันได้ เพราะสมาชิกคณะผู้ก่อการที่มีอุดมการณ์ต่างก็มีอุดมการณ์ของตนเอง (ซึ่งอาจจะทำความเข้าใจกันได้ถ้ากระทำเสียก่อนการยึดอำนาจ) และเกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกันจนไม่อาจที่จะทำการประนีประนอมได้ง่าย ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อคิดเห็นดังกล่าว ผู้เขียนจะอภิปรายและวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างผู้นำคนสำคัญของคณะผู้ก่อการ ๒ ท่าน คือ นายพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนาและนายพันเอกพระยาทรงสุรเดช

ความแตกแยกระหว่างพระยาพหลฯ และพระยาทรงฯ นอกจากจะเป็นผลลัพธ์โดยตรงจากการขาดอุดมการณ์ที่คณะผู้ก่อการควรยึดเหนี่ยวร่วม

๑ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ ปฏิวัติ ๒๔๗๕ (พระนคร สำนักพิมพ์แพรวพิทยา ๒๕๑๔) หน้า ๑๐๐

กันแล้ว ยังเนื่องจากความแตกต่างในด้านบุคลิก และมูลเหตุจูงใจทำการปฏิวัติอีกด้วย บุคลิกและมูลเหตุดังกล่าวดำเนินอย่างผิวเผินไม่ควรที่จะเป็นสาเหตุสำคัญแห่งการขัดแย้ง แต่ในกรณีที่อุดมการณ์ส่วนตัวของทหารเสือทั้งสองเริ่มไม่สอดคล้องกัน บุคลิกและมูลเหตุในการทำการปฏิวัติที่ต่างกันมีส่วนเพิ่มความตึงเครียดอย่างมาก ความ

เดียวกันความเป็นคนใจอ่อนและขี้เกรงใจ ชอบประนีประนอม และการตัดสินใจไม่เด็ดขาดของพระยาพหลฯ ทำให้พระยาทรงฯ ขาดความอดทนที่จะรอการตัดสินใจของพระยาพหลฯ และเกิดความไม่แน่ใจว่า พระยาพหลฯ จะรักษาคำมั่นสัญญาที่ ๔ ทหารเสือเคยให้ไว้ต่อกันหรือไม่*

พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา

พ.อ. พระยาทรงสุรเดช

หวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจระหว่างทหารเสือทั้งสองมีมูลเหตุมาจากอุปนิสัยและจิตใจที่ทั้งสองฝ่ายต่างรู้จักซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ความเป็นตัวของตัวเองไม่ยอมเป็นท่อนหรือเจี๊วตให้ใครเข็ดง่าย ๆ ตลอดจนความเชื่อมั่นตนเองที่มีมาก ความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวของพระยาทรงฯ ทำให้พระยาพหลฯ เกรงว่าพระยาทรงฯ จะกลายเป็นเผด็จการและทำการยึดอำนาจในที่สุด ในทำนอง

ในด้านมูลเหตุที่นำไปสู่การตัดสินใจทำการปฏิวัติของทหารเสือทั้งสอง แม้ว่าส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกับผู้ก่อการคนอื่น ๆ ที่เห็นพ้องต้องกันว่า การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชไม่สามารที่จะแก้ไขปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมขณะนั้นได้และมีความจำเป็นที่จะต้องสร้าง “ระบบใหม่” เพื่อแก้ปัญหา “เสื่อมโทรม” ของประเทศก็ตาม เป็นที่น่า

* พระยาพหลฯ เป็นผู้ร่างคำสาบานหรือคำมั่นสัญญานั้นขึ้นมีความว่า “...จะซื่อสัตย์ต่อมิตรและรักษาความลับของคณะด้วยชีวิต...” ตูเสถียร สุกใสภณ อังแล้ว หน้า ๒๗

สังเกตว่าพระยาพหลฯ มีสาเหตุส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้ที่ก่อการอีกหลายคน พระยาพหลฯ มีความน้อยใจและขมขื่นมากที่ถูกลดอัตราเงินเดือน^๒ ทั้งๆ ที่พระยาพหลฯ คิดว่าตนเป็นนายทหารที่มีคุณวุฒิดีเยี่ยมที่สุดผู้หนึ่งในกองทัพกบไทยขณะนั้น ส่วนพระยาทรงฯ ไม่ปรากฏว่ามีเรื่องส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องแต่อย่างใด ความจริงข้อนี้อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระยาทรงฯ พุดและสั่งการหลายอย่างหลังการปฏิวัติอย่างตรงไปตรงมา โดยไม่คำนึงว่าจะกระทบกระเทือนใครบ้าง เพราะถือว่ากระทำไปโดยใจบริสุทธิ์มิใช่ด้วยความขมขื่น หรือความแค้นเคือง

หลังการปฏิวัติ ความขัดแย้งระหว่างทหารเสือทั้งสองปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุสองประการด้วยกัน

ประการแรก การที่พระยาฤทธิอัคเนย์ และ พระประศาสน์พิทยายุทธแสดงความนิยม และ

ความสนับสนุนพระยาทรงฯ อย่างเด่นชัด มีผลให้พระยาพหลฯ ขาดเสียงสนับสนุนในกลุ่ม ๔ ทหารเสือ จึงเกิดความจำเป็นที่ทำให้พระยาพหลฯ เริ่มปลีกตัวออกห่างจากกลุ่ม ๔ ทหารเสือ และกลับมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มนายทหารหนุ่มซึ่งมีหลวงพิบูลสงครามเป็นหัวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการแตกแยกเป็นคนละพวก เพราะหลวงพิบูลฯ นั้นมีเรื่องขัดแย้งกับพระยาทรงฯ ตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติ^๕

ประการที่สอง อุดมการณ์และความคิดทางทหาร เศรษฐกิจและการเมืองของพระยาพหลฯ และพระยาทรงฯ ขัดแย้งกันมากขึ้นและแสดงให้เห็นความจริงที่ว่า การขาดอุดมการณ์กลางทำให้อุดมการณ์ส่วนตัวของทั้งสองทหารเสือขาดหลักการสายกลางสำหรับทำการประนีประนอมกัน อุดมการณ์ทางทหารของพระยาทรงฯ นั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการปฏิรูปและปรับปรุงกองทัพกบเสียใหม่ โดยมีหลักการว่าไทยมิใช่ประเทศมหาอำนาจ กองทัพกบก็มีขนาดเล็ก ผู้บัญชาการทหารบกควรมียศอย่างสูงเพียงนายพันเอก ไม่จำเป็นต้องมี

^๒ ขณะนั้นพระยาพหลฯ ดำรงตำแหน่งจเรทหารปืนใหญ่ซึ่งเป็นอัตราเงินเดือนชั้นนายพล เมื่อรัฐบาลใช้มาตรการลดรายจ่าย ตำแหน่งจเรทหารปืนใหญ่ถูกลดอัตราเงินเดือนเป็นชั้นนายพันเอก

^๓ กุหลาบ สายประดิษฐ์ เบื้องหลังการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ (พระนคร, สำนักพิมพ์จำลองสาส์น ๒๔๕๐) หน้า ๑๑๐ - ๑๑๖

^๔ เสลา เรขะวุฒิ สี่ทหารเสือปฏิวัติ (พระนคร ๒๕๑๐) หน้า ๑๑๕ และ เสถียน สุภโสภณ ชีวิตทางการเมืองของ พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ (พระนคร สำนักพิมพ์วิวัฒน์ ๒๕๑๔) หน้า ๕๑๐

^๕ เสลา เรขะวุฒิ ประสพการณ์ ๓๔ ปี แห่งระบอบประชาธิปไตย (พระนคร สำนักพิมพ์แพร่พิทยา ๒๕๐๕) หน้า ๒๓๘ - ๒๔๒

นายพลให้สิ้นเปลืองงบประมาณโดยใช้เหตุ พระยาทรงฯ มีความเห็นว่าการปรับปรุงกองทัพต้องทำด้วยความเจียมใจฉบับล้นและยุติธรรม และอาจมีความเข้าใจว่าตนรับผิดชอบในการปฏิรูปกองทัพบก จึงสั่งการและดำเนินการหลายอย่าง เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหาร การยุบเลิกนายทหารฝ่ายเสนาธิการ ฯลฯ โดยที่บางครั้งมิได้ปรึกษาพระยาพหลฯ ในบางครั้งเมื่อพระยาพหลฯ ออกคำสั่งในฐานะผู้บัญชาการทหารบก พระยาทรงฯ เห็นว่าไม่ถูกต้องก็ถือว่าพระยาพหลฯ หลายครั้ง^{๕๗} การปฏิรูปกองทัพบกกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของกลุ่มนายทหารหนุ่มเป็นอย่างมาก และนายทหารเหล่านี้ยังไม่พอใจที่พระยาทรงฯ สั่งการข้ามหน้าข้ามตาพระยาพหลฯ ซึ่งพวกตนสนับสนุนอยู่ นอกจากนั้นยังมีความหวาดเกรงว่าถ้าปล่อยให้พระยาทรงฯ ปฏิรูปตามชอบใจแล้วพระยาทรงฯ อาจจะมีอำนาจมากเกินไปจนกลายเป็นเผด็จการได้ ซึ่งย่อมทำให้หนทางแห่งการก้าวไปสู่อำนาจของกลุ่มนายทหารหนุ่มมีคืบมน ฉะนั้นแม้ว่าพระยาพหลฯ จะมีได้แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางทหารที่แน่ชัด

ความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความสนับสนุนของกลุ่มนายทหารหนุ่ม ทำให้พระยาพหลฯ เริ่มแสดงปฏิกริยาขัดแย้งและไม่เห็นชอบต่อแผนการดำเนินการปรับปรุงกองทัพของพระยาทรงฯ หรือนัยหนึ่งพระยาพหลฯ ไม่ยินยอมที่จะเป็นข้างทำหลังอีกต่อไป

บ้านของพระยาทรงสุรเดช ที่สะพานควายซึ่งใช้เป็นที่ชุมนุมพลพรรค เพื่อวางแผนการปฏิวัติ ๒๔๗๕

ปัญหาการขัดแย้งทางด้านทหารอาจจะไม่เกิดขึ้นเลย ถ้ามีการตกลงเบื้องต้นเสียตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติว่าควรจะทำกรปรับปรุงในรูปไหน และอย่างไรและใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ หรือถ้าเกิดปัญหาขึ้น ก็อาจจะทำความตกลงกันได้ถ้ามีนโยบายหลักในด้านการทหารก่อนการเริ่มปฏิรูป

๖ เสถียน สุภโสภณ อังแล้ว หน้า ๓

๗ จงกล ไกรฤกษ์ ร.ท. ศิวคายนต์ชัย (พระนคร เกอภูการพิมพ์ ๒๕๐๘) หน้า ๒๑๕ - ๒๑๖

ในด้านเศรษฐกิจและการเมืองนั้น เกิดความขัดแย้งกันอย่างมากในหลายกรณี “เค้าโครงเศรษฐกิจ” ของหลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งผลสะท้อนไปสู่ความกินใจ และขัดแย้งในระยะต่อมาด้วย พระยาพหลฯ และหลวงพิบูลฯ ซึ่งมีความนิยมและเคารพนับถือหลวงประดิษฐ์ฯ มาก ไม่พอใจที่พระยาทรงฯ วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นคัดค้าน “เค้าโครงเศรษฐกิจ” อย่างจริงจังและกล่าวหาว่าการคัดค้านของพระยาทรงฯ มีผลให้หลวงประดิษฐ์ฯ ถูกเนรเทศไปประเทศฝรั่งเศส ความขัดแย้งในด้านการเมืองนั้นมีจุดเริ่มต้นอยู่ที่การตกลงของคณะทหารในระยะแรกหลังการปฏิวัติใหม่ ๆ ว่าไม่ควรจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองและจะรับใช้ชาติในด้านการทหารเท่านั้น^๘

แม้จะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า ใครเป็นต้นคิดห้ามทหารเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็ตาม พระยาทรงฯ ได้พยายามรักษาข้อตกลงดังกล่าว และได้แสดงความเห็นในต่างวาระกันว่า การปฏิวัติ ๒๔๗๕ นั้น ควรจะเป็นครั้งแรกและ

ครั้งสุดท้ายที่ทหารเข้ายุ่งเกี่ยวกับ^๙ และไม่เห็นด้วยที่ทหารจะแสวงหาอำนาจ พระยาทรงฯ ยังได้แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจต่อไปว่า

“ถ้าเราจะตั้งต้นระบอบประชาธิปไตยกันแล้ว จะต้องตั้งต้นด้วยวิธีการที่เที่ยงตรงและยุติธรรม หักตรงไปตรงมา ถ้าเราจะเริ่มต้นด้วยการแสวงหาอำนาจและอยู่บนกระแสธาราแห่งการประจบสอพลอแล้ว ประชาธิปไตยจะโง่งมและล้มลง พังพาบในที่สุด มิฉะนั้นจะเกิดมาพ่นกันเอง ประชาธิปไตยที่เริ่มต้นด้วยสภาพอย่างนี้ ได้ประสบความสำเร็จวิบัติและทลายมาแล้วหลายประเทศในยุโรป ตัวอย่างก็มีแล้ว เราจะเจริญรอยตามเช่นนั้นหรือ”^{๑๐}

สำหรับพระยาพหลฯ ในระยะแรกก็คงจะเห็นด้วยกับข้อตกลงดังกล่าว เพราะมิได้คัดค้านแต่ประการใดและยังเห็นชอบด้วยกับการเลือกพระยามโนปกรณนิติธาดาซึ่งเป็นพลเรือนขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีอีกด้วย แต่หลังจากที่ปรากฏชัดว่าพระยาทรงฯ สนับสนุนพระยามโนฯ ในการคัดค้าน “เค้าโครงเศรษฐกิจ” ของหลวง

๘ เสถียร สุกใสภณ อังแล้ว หน้า ๑๕๕

๙ อังแล้ว หน้า ๑๒๐

๑๐ นิคมมงคล นวรัตน์ ม.ร.ว., เมืองนิมิตรและชีวิตแห่งการกบฏสองครั้ง (พระนคร อักษรสัมพันธ์ ๒๕๑๓) หน้า ๔๐๖

๑๑ เสธา เวชระจิ อังแล้ว หน้า ๑๓๕

ประดิษฐ์ฯ และการที่พระยาทรงฯ สั่งให้ทหาร
ทำการตรวจค้นอาวุธสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตามคำขอร้องของรัฐบาลชุดพระยามโนฯ ทำให้
พระยาพหลฯ และกลุ่มนายทหารหนุ่ม ไม่เชื่อว่า
พระยาทรงฯ ซึ่งเป็น “มันสมอง” ของการปฏิวัติ
๒๔๗๕ จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง จึงแสดงความ
ไม่พอใจและกล่าวหาว่า พระยาทรงฯ ละทิ้งอุดม
การณ์ของคณะทหารและไปฝากฝังกับพระยามโนฯ
ในขณะที่บรรดาภาคีทางการเมืองไทยขณะนั้นกำลัง
ก่อนข้างยุ่งเหยิงสับสน เนื่องจากความขัดแย้ง
กันในเรื่อง “เค้าโครงเศรษฐกิจ” การตรวจค้น
อาวุธ ส.ส. และการยุบสภาผู้แทนซึ่งเกิดขึ้นใน
ระยะเวลาต่อเนื่องกันนั้น พระยาทรงฯ พระยา
พหลฯ พระยาฤทธิฯ และพระประศาสน์ พร้อม
ใจกันลาออกจากตำแหน่งทั้ง ๔ คน การลาออก
ครั้งนี้เพิ่มพูนความตึงเครียดของสถานการณ์และ
ความขัดแย้งกันใจระหว่างทหารเสือทั้งสองมากยิ่ง
ขึ้น พระยาพหลฯ และกลุ่มนายทหารหนุ่มเข้าใจ
ใจว่าเป็นแผนการของพระยาทรงฯ ในการที่จะ
กีดกันพระยาพหลฯ และไม่พอใจที่พระยาทรงฯ

มุ่งหมายที่จะให้ พ.อ. พระยาศรีสิทธิสงครามดำรง
ตำแหน่งเจ้ากรมยุทธการทหารบก^{๑๒} เพราะพระ
ยาศรีสิทธิฯ มีความคิดและอุดมการณ์คล้ายคลึงกับ
พระยาทรงฯ ซึ่งหมายความว่า การปฏิรูปกองทัพ
บกจะยังคงมีอยู่ต่อไปและพระยาศรีสิทธิฯ ก็
คงจะให้ความสนับสนุนนโยบายของพระยามโนฯ
เช่นเดียวกับพระยาทรงฯ อย่างไรก็ตามเป็น
ปัญหาที่น่าขบคิดว่าเหตุใดพระยาพหลฯ จึงยิน
ยอมลาออกโดยสุญญากาศ มีหลักฐานที่ทำให้
เข้าใจได้ว่าการยินยอมลาออกของพระยาพหลฯ
เป็นไปตามคำแนะนำของหลวงพิบูลฯ ซึ่งเป็นผู้
วางแผนการทำการรัฐประหารหลังการลาออกของ ๔
ทหารเสือเพียงหนึ่งสัปดาห์^{๑๓} การลาออกของ ๔
ทหารเสืออาวุโส หมายความว่าในระยะที่รอการ
แต่งตั้งใหม่นั้น กำลังทหารในพระนครส่วนใหญ่
จะตกอยู่ใต้อิทธิพลของหลวงพิบูลฯ ซึ่งมีอำนาจ
และอาวุโสรองลงมาและประจักษ์ว่า หลวงพิบูลฯ
ได้ฉวยโอกาสนี้ทำการรัฐประหารได้สำเร็จ เมื่อ
วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ การรัฐประหารครั้ง
นี้นับเป็นก้าวสำคัญของการเริ่มต้นที่การทหาร

๑๒ จงกต ไกรฤกษ์ อังแล้ว หน้า ๒๒๘

๑๓ จงกต ไกรฤกษ์ อังแล้ว หน้า ๒๒๓ - ๒๓๕

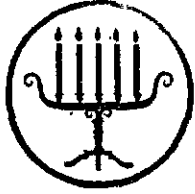
เข้าไปเกี่ยวพันกับการเมืองอย่างจริงจัง จากการที่
พระยาพหลฯ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
และผู้บัญชาการทหารบกในขณะเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการลาออกพร้อมกันครั้งนั้นจะ
เป็นแผนการของพระยาทรงฯ หรือพระยาพหลฯ
หรือบุคคลอื่นใดก็ตาม ได้พิสูจน์ให้เห็นความ
จริงข้อหนึ่งว่า ความขัดแย้งระหว่างทหารเสือทั้ง
สองได้ถึงจุดแตกหัก และยากที่จะปรองดองกันได้
อีก การที่มีได้เกิดการรุนแรงถึงกับแตกดับไป
ข้างหนึ่งนั้นอาจจะเพราะคำสาบานที่จะไม่ทำร้าย
กันและเคยเสี่ยงชีวิตมาด้วยกันครั้งปฏิวัติ พ.ศ.
๒๔๗๕ ถ้าพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่ง การทำรัฐ
ประหารเมื่อ ๒๐ มิถุนายน แสดงให้เห็นถึง
ความพยายามที่จะขจัดความขัดแย้งด้วยการใช้
กำลังทหารและกลายเป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหา
ของการเมืองไทยในสมัยต่อมา

ความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น เป็นแต่เพียง
ความพยายามเบื้องต้นที่จะวิเคราะห์ และชี้ให้เห็น
ว่าความแตกแยกและขัดแย้งทางอุดมการณ์ส่วนตัว
ของทหารเสือคนสำคัญทั้งสอง เป็นแบบอย่างและ

ลักษณะของการเมืองไทยในสมัยต่อมา เพราะ
แสดงให้เห็นว่าการที่คณะผู้ก่อการชาตอุดมการณ์
หลักที่ยึดถือร่วมกันเป็นผลให้ผู้ก่อการแต่ละคน
ยึดอุดมการณ์ส่วนตัวซึ่งแตกต่างกันเป็นหลักในการ
ดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือความแตกแยก
และขัดแย้งดังที่ได้เกิดขึ้นแก่ทหารเสือทั้งสองผู้ซึ่ง
นอกจากจะเป็นเพื่อนสนิท ร่วมเป็นร่วมตายมา
ก่อนก็ตาม แทนที่จะใช้ความสามารถและสติปัญญา
ในการพัฒนาประเทศชาติกลับใช้ไปในทาง
ทำลายล้างกันอย่างน่าเสียดาย ความขัดแย้งทาง
อุดมการณ์ระหว่างทหารเสือทั้งสองเป็นแต่เพียง
ตัวอย่างหนึ่งของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระยะ
แรกเริ่มหลังการปฏิวัติใหม่ ๆ ยังมีความขัดแย้ง
ระหว่างผู้ก่อการคนอื่น ๆ อีกมากซึ่งแสดงให้เห็น
ข้อเท็จจริงที่ว่า ข้อบกพร่องประการหนึ่งของการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย
โดยแบบไทย ๆ คือการขาดอุดมการณ์แท้จริงร่วม
กันของคณะผู้ก่อการปฏิวัติสมัย พ.ศ. ๒๔๗๕ ๑

สืบแสง พรหมบุญ ปรวิญญาเอกทางประวัติศาสตร์
จากมหาวิทยาลัย วิสคอนซิน ปัจจุบันเป็นอาจารย์
ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ซึ่งได้รับทุนของมหาวิทยาลัย ให้ทำการวิจัยเพื่อหา
หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับการปฏิวัติ
๒๔๗๕ ในขณะนี้

สำนักพิมพ์ สมาคมสังฆมคชาศตวรรษแห่งประเทศไทย

จุมปา ซดอ ๒ ถนนพญาไท นครหลวงฯ ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

หนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่

ประวัติศาสตร์อีสาน ๒ เล่ม	๕๐/-
ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธ์ แปล	๓๐/-
แผ่นดินพระนั่งเกล้า พ.อ. นิจ ทองโสภิต แปล	๕๐/-
แรงงานไทย กับ อุตสาหกรรม นิคม จันทรวินัย	๒๕/-
ชุดประเพณีไทย ๔ เล่ม พระยาอนุমানราชชน	๑๕๐/-
พจนานุกรมภูมิศาสตร์ หนู วัลลภเพชร และวัฒนา พินัยนิติศาสตร์	๕๐/-
โสกราตีส ส. ศิวรักษ์ แปล	๓๐/-

กำลังจัดพิมพ์

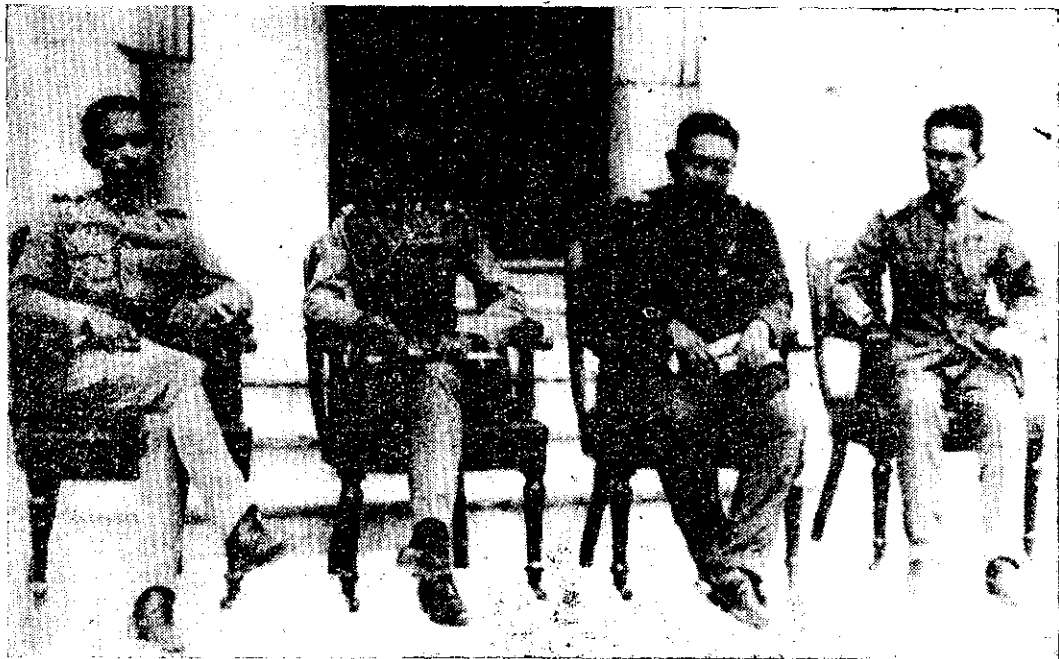
สมุทรปราการ เฉลิม สุขเกษม	
รัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๕๐ สุชิน คันติกุล	
ประวัติศาสตร์จีน ส. ศิวรักษ์ แปล	

คณะราษฎร : ความขัดแย้ง

และรูปแบบ

ของการครองอำนาจ

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์

คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร
จากซ้าย พ.อ. พระยาทรงสุรเดช พ.ท. พระประสงค์นพิตายยุทธ
พ.อ. พระยาพลพลพยุหเสนา (หัวหน้าคณะราษฎร) พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์

แม้จนถึงทุกวันนี้ ๔๐ ปีสำหรับสิ่งที่เรียกว่า “ประชาธิปไตย” ของประเทศไทย ก็ยังมีได้ก้าวไปไกลเกินกว่าจุดเริ่มต้นเมื่อครั้ง ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นเลย ทั้งนี้เพราะเหตุว่าลักษณะของอำนาจทางการเมืองเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่มีข้อแตกต่างมากไปจากที่เคยมีมานับแต่ครั้งนั้น การหยิบฉวยโอกาสและการกล่าวอ้างถึงสถานการณ์ให้เป็นความชอบธรรมในการเข้าครองอำนาจ ยังคงเป็นสิ่งสนุกสนานของคนเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งใช้อำนาจการปกครองเปลี่ยนมือไปมาในระหว่างกันเอง ทั้งการปฏิวัติรัฐประหารที่รับช่วงต่อมาจากบทบาทของคณะราษฎรหลังจากนั้น ก็ไม่มีข้อที่แสดงให้เห็นถึงความเพียรพยายามอย่างจริงจังในกลุ่มผู้ครองอำนาจ ที่จะให้มีประชาธิปไตยในความหมายซึ่งให้อำนาจส่วนใหญ่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง สิ่งที่เห็นได้ในบ่อหวารากฐานทางรัฐธรรมนูญตั้งแต่เริ่มต้น ก็คือการมีรัฐธรรมนูญที่ขึ้นอยู่กับการศึกษาความพอใจของคนในกลุ่มเดียวเท่านั้นเอง

สถานการณ์อันสูงงอมู ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เมื่อปี ๒๔๗๕ นับเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้การปฏิวัติครั้งนั้นเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และ “คนรุ่นใหม่” สมัยนั้นก็เป็นผู้ว่าการเปลี่ยนแปลงอันมีส่วนต่อการดำเนินรูปแบบการปกครองและขบวนการ

เมืองของไทยในระยะต่อมาอย่างมาก

คนรุ่นใหม่ที่รวมกลุ่มเรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” นี้ แท้จริงแล้วก็เป็นเพียงบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ในกรอบของการปกครองรูปเดิม หากแต่เป็นคณะบุคคลที่ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจากตะวันตก มีทัศนะประชาธิปไตยแบบตะวันตก จึงดำเนินการตามนโยบายทางการเมืองแบบยุโรปตะวันตก ดังจะเห็นได้จากหลักการสำคัญที่นำมาสวมแทนรูปการปกครองแบบเก่า โดยมีลักษณะคล้ายหรือเป็นรัฐธรรมนูญของยุโรป ข้อที่น่าพิจารณาถึงลักษณะของกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้ก็คือ บุคคลเหล่านี้มีพื้นฐานทางฐานะคืออยู่แล้วและมาจากครอบครัวของชนชั้นกลาง ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะโดยทั่วไปของผู้ นำทางการเมืองในประเทศต่าง ๆ แถบเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะการได้รับการศึกษาจากประเทศทางตะวันตกทำให้สถานภาพทางสังคมของคนในกลุ่มนี้มีความสำคัญยิ่งกว่าความสามารถในอาชีพที่ตนทำอยู่ การมีบทบาททางการเมืองก็ได้เข้าขึ้นมาจากการรับราชการ

กลุ่มบุคคลที่ประกอบขึ้นเป็นคณะราษฎรก็มีลักษณะดังกล่าวนี้ กล่าวคือ ประการแรก บรรดาผู้นำคนสำคัญในคณะราษฎรเกือบทั้งหมดมาจากครอบครัวที่เป็นข้าราชการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นครอบครัวในระดับชั้นกลางของสังคมไทย ประการที่สอง แม้บุคคลในคณะราษฎรบางคนจะมีได้มา

๑. Gabriel A. Almond, *The Politics of the Developing Areas* (Princeton : Princeton University Press, 1960) P. 128

จากครอบครัวที่เป็นข้าราชการมาก่อน แต่ก็ได้รับราชการอยู่ก่อนที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมือง ประการสุดท้าย จะเห็นได้ว่าบรรดาผู้นำในคณะราษฎรส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด เคยได้รับการศึกษาจากประเทศทางตะวันตก หรืออย่างน้อยก็ได้รับการศึกษาสูงตามมาตรฐานที่มีอยู่ภายในประเทศมาก่อนทั้งสิ้น

แม้ว่าลักษณะดังกล่าวนี้ จะมีส่วนช่วยอย่างมากในการรวมเอาผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากหลายฝ่ายมาก่อตั้งขึ้นเป็นคณะราษฎร รอยร้าวฉานในความคิดเห็นทางการเมืองของแต่ละฝ่ายในบรรดาผู้นำการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้น ก็เริ่มส่อให้เห็นมาตั้งแต่แรก การรวมตัวเป็นคณะราษฎรของฝ่ายทหารมีเหตุผลส่วนใหญ่มาจากความผิดหวังในสถานภาพของฝ่ายทหารเอง และการดำเนินนโยบายของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ก็เป็นเหตุทำให้ฝ่ายทหารเข้ามามีส่วนในการปฏิวัติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ การรวมกลุ่มจึงเกิดจากความกดดันของแต่ละฝ่ายที่ได้รับจากการปกครองในระบอบเดิม ส่วนข้อแตกต่างของคณะราษฎรก็คือ แต่ละคน แต่ละฝ่าย ต่างก็มีทฤษฎีและอุดมการณ์เป็นของตนเองโดยเฉพาะ ดังนั้นในระยะต่อมาไม่นานนัก ความแตกต่างดังกล่าวจึงเริ่มแสดงตัวออกมาชัดเจนยิ่งขึ้นทุกที และกลายเป็นการแตกแยกกันเอง ทั้งในด้านอุดม

การณ์ นโยบาย และเรื่องส่วนตัว นับแต่ความขัดแย้งในระหว่างกลุ่มนายทหารอาวุโส ซึ่งมีพระยาทรงสุรเดชเป็นกำลังสำคัญ กับกลุ่มนายทหารชั้นผู้น้อย ซึ่งมี ร.อ. หลวงพิบูลสงครามเป็นกำลังสำคัญและสนับสนุนกลุ่มพลเรือน นำโดย นายปรีดี พนมยงค์ แม้ในที่สุดข้อเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจของ นายปรีดี พนมยงค์ ก็เป็นจุดที่นำไปสู่การแตกแยกของคณะราษฎร

จุดเริ่มของความยุ่งยากดังกล่าว เกิดจากการรบเร้าของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคณะราษฎร เกี่ยวกับโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่แน่นอนของรัฐบาล ภายหลังการดำเนินการปกครองได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง นายปรีดี พนมยงค์ ได้อ้อเอาข้อสามของอุดมการณ์ ๖ ประการ ของคณะราษฎร มาวาง *เค้าโครงการทางเศรษฐกิจ* ขึ้น และได้พิมพ์เป็นเล่มสมุดแจกจ่ายไปในหมู่ผู้ก่อการปฏิวัติและคณะกรรมการราษฎรปรากฏว่า *เค้าโครงการเศรษฐกิจ* ของนายปรีดี พนมยงค์ ได้ก่อให้เกิดความเห็นเป็นสองฝ่าย ในคณะรัฐบาล ฝ่ายหนึ่งนำโดยพระยามโนปกรณนิติธาดา และพรรคพวกบางคนในคณะรัฐมนตรี มีความเห็นให้ค่อยดำเนินการในเรื่องสหกรณ์เครดิตที่มีอยู่ในขณะนั้น อย่างค่อยเป็นค่อยไป อีกฝ่ายหนึ่งนำโดย นายปรีดี พนมยงค์ และผู้สนับสนุนความคิดใน *เค้าโครงการเศรษฐกิจ*

๒. William J. Siffin *The Thai Bureaucracy* (Honolulu : East-West Centre Press, 1966) P. 142

อย่างทันทีทั้งหมด ข้อนั้นพระยามโนปกรณ์นิติธาดาไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่าโครงการดังกล่าวดำเนินตามหลักทฤษฎีคอมมิวนิสต์ ข้อตกเตียงเรื่องนี้ในระยะต่อมาได้มีพระบรมราชวินิจฉัยโครงการเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ซึ่งกล่าวว่า โครงการนี้เป็นโครงการอันเดียวกันอย่างแน่นอนกับที่ประเทศรัสเซียใช้อยู่^๓

ความไม่ลงรอยเกี่ยวกับความคิดเห็นในโครงการเศรษฐกิจนั้น ถือเป็นชนวนที่ผลักไปดึงระบบการเมืองของไทยในระยะต่อมา กลุ่มผู้ก่อการคณะราษฎร โดยเฉพาะฝ่ายที่เห็นด้วยกับเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดี เริ่มเข้าใจว่าพระยามโนฯ มีความโน้มเอียงออกห่างจากจุดมุ่งหมายของคณะราษฎร นอกจากนั้นยังมีสาเหตุเนื่องมาจากคำสั่งของพระยามโนฯ ที่ห้ามมิให้ข้าราชการทั้งทหารพลเรือน รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เข้าเป็นสมาชิกสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ฝ่ายผู้ก่อการถือว่าการกระทำครั้งนี้เป็นการล้มคณะผู้ก่อการ ดังนั้นจึงเกิดการขัดแย้งกันรุนแรงยิ่งขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า เป็นเพราะพระยามโนฯ ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำฝ่ายทหารสำคัญ อัน

มี พันเอกพระยาทรงสุรเดชและพันเอกพระยาอุเทริธักเนย์ เป็นผู้สนับสนุนอยู่ แต่ในกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยกับพระยามโนฯ ก็มีคณะนายทหารชั้นผู้น้อย และฝ่ายพลเรือนที่สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ปรากฏว่าในกลุ่มหลังนี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมอยู่ด้วย ความขัดแย้งที่มีอยู่จึงขยายกว้างเข้าไปในสภาผู้แทนราษฎรอย่างรุนแรงในการพิจารณาพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี ๒๔๗๖ ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนบางคนพุดอวูรเข้าไปในการประชุมสภาครั้งนั้น เป็นการแสดงปฏิกริยาคุกคามในรัฐสภา ขณะเดียวกันฝ่ายรัฐบาลของพระยามโนฯ ก็ได้ตอบโต้อย่างทัดเทียม โดยออกคำสั่งให้ทหารเข้าค้นอวูรสมาชิกสภาผู้แทนอย่างเข้มงวด จึงยังความไม่พอใจให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป ในการประชุมสภาผู้แทนเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๖ ได้มีการกล่าวคำทักท้วงการกระทำของพระยามโนฯ อย่างรุนแรง ซึ่งยังผลให้มีการปิดสภาผู้แทนในระยะต่อมาเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ โดยรัฐบาลภายใต้การนำของพระยามโนฯ ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา ปิดสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา^๔

พร้อมกับการประกาศปิดสภา คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ภายใต้การนำของพระยามโนฯ ได้

๓. รายละเอียดข้อโต้แย้งในเรื่องนี้อาจหาได้จาก เดือน บุญนาค ท่านปรีดีฯ รัฐบุรุษอวูรผู้วางแผนเศรษฐกิจไทยคนแรก (พระนคร : โรงพิมพ์ศิลปอักษร, ๒๕๐๐)

๔. โปรดดูรายละเอียดจาก “แถลงการณ์ของรัฐบาล” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ น. ๗๘

ออก พระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นมาตรการกีดกันผู้มีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ จากผลของพระราชบัญญัตินี้ รัฐบาลพระยามโน ฯ ได้บีบบังคับให้นายปรีดี พนมยงค์ เดินทางออกจากประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และเลิกเกี่ยวข้องกับการเมืองในประเทศชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากแก่รัฐบาลมากยิ่งขึ้น

ประกาศบีบรัดรัฐสภาของพระยามโนปกรณณ์ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรง และมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง การเริ่มต้นระบอบใหม่ต้องถอยหลังไปอีกระยะหนึ่ง ด้วยความร่วมมืออำนาจการบริหารประเทศเข้าไว้ภายใต้การนำของพระยามโนปกรณณ์ ฯ และคณะ ข้อนี้อเองที่ทำให้การแตกแยกในคณะราษฎร ซึ่งมีอยู่แต่เดิมแล้วนั้น ได้หันมารวมกลุ่มเพื่อตั้งอำนาจที่กำลังจะสูญสิ้นให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง ไม่นานนักหลังจากบีบรัดรัฐสภาแล้ว จึงเกิดมีการแย่งอำนาจในระหว่างคณะราษฎรกันอีก ความซับซ้อนของการเมืองระหว่างนั้นเป็นไปในลักษณะคุมอำนาจกันเองตลอดเวลา และความขัดแย้งดังกล่าวได้มาถึงที่สุดด้วยการ รัฐประหารและยึดอำนาจพระยามโนปกรณณ์อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้การนำของพระยาพหล ฯ และคณะทหารบก ทหารเรือ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ อันมีผลให้อำนาจการเป็นรัฐบาลของพระยามโนปกรณณ์สิ้นสุดลง และ

ต้องปลีกตัวห่างจากการเมือง ของประเทศไทยนับแต่นั้นมา ส่วนพระยาทรงสุรเดชและพระยาอุทติอัครเนย์ ซึ่งสนับสนุนพระยามโน ฯ อยู่เบื้องหลังก็พลอยหมดอำนาจลงไปด้วย

การยึดอำนาจกลับคืนของคณะราษฎรครั้งนี้ มีผลตามมาอีกหลายประการด้วยกัน เพราะเมื่อได้บีบรัดรัฐสภาขึ้นแล้ว ทางคณะราษฎรได้หาทางให้นายปรีดี พนมยงค์ เดินทางกลับประเทศไทย และได้หยิบยกปัญหา นายปรีดี พนมยงค์ เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ขึ้นมาพิจารณากันอย่างกว้างขวาง ซึ่งต้องนับว่าเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของรัฐสภาในสมัยนั้น การสอบสวนซักฟอกดังกล่าว เสียงของสภาฝ่ายข้างมากไม่เชื่อว่านายปรีดี พนมยงค์ เป็นคอมมิวนิสต์ ดังนั้นจึงยินยอมให้นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับความตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีร่วมในคณะรัฐบาลได้ต่อไป

แต่ความขัดแย้งที่มีอยู่ในกลุ่มผู้สูญเสียอำนาจยังหาได้หมดไปไม่ โดยเฉพาะเมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ได้กลับเข้าร่วมรัฐบาลอีก ทำให้กลุ่มผู้ที่คิดจะก่อการกบฏขึ้นในภายหลังพากันเข้าใจว่า รัฐบาลจะนำเอาลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่จะใช้ปกครองประเทศในกลุ่มผู้นิยมระบอบเก่าคิดว่า ก้าวที่พระยามโน ฯ หาทางขจัดนายปรีดี พนมยงค์ ออกจากประเทศนั้นก็เพื่อจะ “หาทางปลดแอกรัฐบาลจากการควบคุมของนายปรีดี พนมยงค์ และคณะ

พรรคของเขา”^๕ นอกจากนั้นเหตุการณ์ซึ่งต่อ
มาได้เป็นชนวนให้กลุ่มผู้ก่อการกบฏยกมาอ้าง
เป็นเงื่อนไขก็คือ ได้มีการฟ้องร้องจะเอาผิดทาง
อาญาแก่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ซึ่งผู้ก่อ
การกบฏถือเป็นเหตุว่า รัฐบาลได้ปล่อยให้มีการ
หมิ่นพระบรมเดชานุภาพขึ้น จึงได้ทำการกบฏ
ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๔๗๖

คณะผู้คิดการกบฏครั้งนี้มีพระองค์เจ้าบรมวงศ์
เป็นหัวหน้า มีฝ่ายทหารและพลเรือนเข้าร่วม
ด้วยหลายท่าน โดยได้อ้างเหตุผลและตั้งเงื่อนไข
ให้รัฐบาลปฏิบัติตาม^๖ แต่เงื่อนไขนั้นแข็ง
กร้าวจน รัฐบาลพระยาพหลฯ ไม่อาจยอมรับได้
จึงเกิดการปะทะกันระหว่างฝ่ายรัฐบาลและกำลัง
ของฝ่ายพระองค์เจ้าบรมวงศ์ ในที่สุดฝ่ายรัฐบาล
ได้ชัยชนะ ฝ่ายกบฏได้ถูกจับกุมเป็นจำนวนมาก
แต่พระองค์เจ้าบรมวงศ์ทรงหลบหนีไปได้ และ
ลี้ภัยไปอยู่ในต่างประเทศ

มีข้อที่น่าสนใจที่น่าจะได้มีการศึกษาให้
ละเอียดออกไปเป็นการเปรียบเทียบการช่วงชิง
อำนาจกันในช่วงสมัยนี้ว่าจะเกิดผลอย่างไร
ตามมา หากการกบฏครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ
เพราะเหตุผลและเงื่อนไขของพระองค์เจ้าบรมวงศ์

ในครั้งนั้น มีเรื่องเกี่ยวกับ “ข้าราชการซึ่งอยู่ใน
ตำแหน่งประจำทั้งทหารและพลเรือนต้องอยู่นอก
วงการเมือง....” อยู่ด้วย เงื่อนไขเช่นว่านี้ หาก
พิจารณาที่ดูจากความสำเร็จของกลุ่มนายทหาร
ชั้นผู้น้อยที่ยึดอำนาจจากรัฐบาลพระยามโนฯ
ก่อนหน้านั้นก็เห็นมาแล้ว ดูเป็นเรื่องที่ต้องการลด
ความอหังการของคณะราษฎร เพราะเป็นที่
สังเกตว่า ฝ่ายทหารบก ทหารเรือ ได้พร้อมใจ
ให้การสนับสนุนการล้มอำนาจพระยามโนฯอย่าง
เต็มที่ และในปลายปีนั้นเอง ก็มีแนวโน้มที่กลุ่ม
บุคคล หรือผู้มีอำนาจในการคุมกำลังทางทหาร
จะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการควบคุมวิถีทาง
การเมืองของไทยในระยะต่อมาอย่างเห็นได้ชัด
ขึ้นทุกที

การกบฏของพระองค์เจ้าบรมวงศ์นี้มีผล
กระทบกระเทือนอย่างมากต่อพระราชฐานะของ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ตลอด
ระยะเวลาที่มีวิกฤตการณ์ พระเจ้าอยู่หัวได้ทรง
วางพระองค์เป็นกลาง^๗ ถึงกระนั้นก็ตาม ความ
เข้าใจของคณะราษฎรต่างเชื่อว่า การกบฏครั้งนี้
ได้รับการสนับสนุนจากพระองค์ ในการที่จะดึง
อำนาจให้กลับไปสู่ระบอบเก่าอีก ดังได้กลายเป็น

๕. D.G. Hall *A History of South East Asia* (London : Mcmillan, 1955) P. 678

๖. เหตุผลและเงื่อนไขของฝ่ายพระองค์เจ้าบรมวงศ์นั้น อาจหาได้จาก วิเทศภรณ์ (นามแฝง ความเป็นมาแห่ง
ประชาธิปไตย (พระนคร : สำนักพิมพ์ผ่านฟ้าพิทยา, ๒๕๑๑) น. ๑๕๔ และ สงบ สุวรินทร์ *ประวัติ ๗
นายกรัฐมนตรี* (พระนคร : โรงพิมพ์ประเสริฐอักษร ๒๕๐๒) น. ๖๕๖-๖๕๗

๗. D.G. Hall op. cit., p.689

ข้อขึ้นหมองและเกิดการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง จนทำให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติในระยะต่อมา

ผลจากการปราบปรามฝ่ายกบฏของรัฐบาล ก่อให้เกิดการกวาดล้างผู้ที่อยู่ตรงข้ามกับรัฐบาล ขนาดใหญ่ วิธีการที่รัฐบาลนำมาใช้ในการปราบปรามก็คือการตรา พระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลพิเศษพิทักษ์กษัตริย์ ๒๔๗๖^๙ ขึ้นเป็นมาตรการที่ใช้กำจัดฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการคัดค้านรุนแรงในสภา โดยถือเป็นกฎหมายที่ไม่ยอมให้จำเลยทำการต่อสู้ เป็นการทารุณกรรมอย่างปราศจากมนุษยธรรม แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้นำพระราชบัญญัตินี้ออกใช้จนได้ ผลของพระราชบัญญัติฉบับนี้ทำให้มีการถอดยศพวกกบฏและมีการประหารชีวิตฝ่ายกบฏหลายนายด้วยกัน รวมทั้งการจับกุมคุมขังพวกก่อการกบฏด้วย ในพระราชบัญญัติสละราชสมบัติของพระปกเกล้าฯ ได้ทรงขอให้มีการอภัยโทษแก่นักโทษการเมืองด้วย จึงเป็นข้อพิจารณาได้ประการหนึ่งว่า แม้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ เองก็หาได้ทรงเห็นด้วยกับพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลพิเศษนี้ไม่

พระราชบัญญัติจัดการ บังคับรักษารัฐธรรมนูญที่รัฐบาลตราออกใช้ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ก็เป็นอีกข้อหนึ่งที่พระปกเกล้าฯ ไม่ทรงเห็นชอบ เพราะเห็นว่ารัฐบาลตราขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ใครทำหุนหันเหินรัฐบาล ถ้าผู้ใดขัดขึ้น รัฐบาลจะถือว่าผู้นั้นเป็นปรปักษ์กับรัฐธรรมนูญ^{๑๐} ในบันทึกย่อการไปเฝ้าพระปกเกล้าฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ พระองค์ทรงมีพระราชดำริในพระราชบัญญัติบังคับรักษารัฐธรรมนูญว่า “พระราชบัญญัตินี้เป็นการกดขี่และตัดไม่ให้แสดงความคิดเห็นเมื่อมีเรื่องขึ้นก็ไม่ให้โอกาสจำเลยสู้คดีในโรงศาล เมื่อผู้ใดออกความเห็นขัดต่อรัฐบาลฯ ก็หาว่าคิดร้ายต่อรัฐบาล”^{๑๐}

ความขัดแย้งในระหว่างคณะราษฎรได้ขยายตัวจนกลายเป็นความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดผลเกี่ยวพันไปถึงพระราชดำริที่จะสละราชสมบัติ ตามพระราชหัตถเลขาของวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๗๗ มีข้อความบางตอนซึ่งมีความสำคัญที่ทรงถือเป็นเหตุผลแห่งการสละราชสมบัติของพระองค์ดังนี้

“ข้าพเจ้าเห็นว่า คณะรัฐบาลและพวกพ้องใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของ

๙. โปรดดูรายละเอียดของพระราชบัญญัติใน “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๔๗๖ น. ๖๐๒

๑๐. โปรดดูรายละเอียดของพระราชบัญญัติใน “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลพิเศษ” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๗๖ น. ๖๓๕-๖๓๘.

๑๐. แถลงการณ์เรื่องพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ (พระนคร : โรงพิมพ์หุโทย ๒๔๗๘) น. ๒๕

เสรีภาพในตัวบุคคล และหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอมให้ผู้ใด คณะใด ใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามข้าพเจ้าต่อไปได้

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละราชอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าแต่เดิม แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร

บัดนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะให้ราษฎรมีสติหรือออกเสียงในนโยบายของประเทศโดยแท้จริงไม่เป็นผลสำเร็จ และเมื่อข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นอันหมดหนทางที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราชสมบัติและออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์แต่บัดนี้เป็นต้นไป”^{๑๑}

รูปแบบเพื่อการครองอำนาจของคณะราษฎรนั้น จะมองเห็นได้ตั้งแต่เริ่มแรกที่กำหนดโครงสร้างทางการเมืองภายหลังการปฏิวัติเสร็จสิ้นลงแล้ว พิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่นำมากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวเรื่องการจัดตั้งสมาชิกชั่วคราวจากคณะราษฎรเป็นสมาชิกประเภทสอง โดยไม่ต้องได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน

โดยตรง ถือเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นที่คณะราษฎรต้องการให้มีขึ้นเพื่อการรักษาอำนาจของคณะราษฎรไว้ เหตุผลที่นำมากล่าวอ้างก็คือ ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ (เป็นความคิดเดียวกันในหมู่มุขมนตรีอำนาจปกครองประเทศทั้งก่อนหน้าการปฏิวัตินั้น หรือแม้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน) และก่อนที่จะถึงเวลานั้นได้ จะต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งให้การเปลี่ยนแปลงในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ภายใต้การดำเนินการของคณะราษฎรที่มีอำนาจอยู่ ข้อนี้ อาจเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักพอในการใช้เป็นเงื่อนไขของคณะราษฎร แต่เงื่อนไขที่กล่าวอ้างนี้ย่อมนัยความไปถึงกลุ่มการเมืองที่จะทำหน้าที่ปกครองประเทศซึ่งในขณะนั้น ว่ายังจะต้องยึดอำนาจไว้เป็นของตนอีก อย่างน้อยที่สุดก็สิบปี และอาจนานกว่านั้น”^{๑๒} ซึ่งก็หมายถึงคณะราษฎรนั่นเอง

แม้ในรัฐธรรมนูญฉบับถาวรซึ่งนำมาใช้ต่อมา จะกำหนดให้มีผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ก็เป็นเพียงช่วยให้เกิดรูปแบบที่ถูกต้องตามหลักของระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น เพราะคณะราษฎรที่เข้าถืออำนาจในการปกครองประ

๑๑. แถลงการณ์เรื่องพระปกเกล้า ฯ ทรงสละราชสมบัติ น. ๔๕๐-๔๕๑

๑๒. Donald E. Nuechterlin, *Thailand and the Struggle for Southeast Asia*, (New York: Cornell University Press, 1965) P. 54.

เทศ ยังมีสมาชิกผู้แทนราษฎรประเภทสอง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนอำนาจของรัฐบาลอยู่อีกด้วยเท่า ๆ กัน ทำให้ราษฎรโดยการเลือกตั้ง กลายเป็นแต่เพียงส่วนประกอบของรัฐบาลให้ครบรูประบอบประชาธิปไตยเพียงเท่านั้น ข้อนี้ แม้จะมองในแง่ความจำเป็นของรัฐบาลคณะราษฎรที่ยังต้องสงวนอำนาจบางอย่างไว้เนื่องจากการกบฏ และรัฐบาลชุดพระยามโน ๆ ได้กลายเป็นบทเรียนของคณะราษฎรแล้ว ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดคณะราษฎร จึงได้สร้างกลไกในการบริหารขึ้นอย่างเข้มแข็งกรณีเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า การเริ่มต้นระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยนั้น ได้มีมาในลักษณะซึ่งกำหนดแบบผิด ๆ ไว้แล้วตั้งแต่ต้น รัฐบาลชุดต่อ ๆ มา จนแม้ครั้งหลังสุดก็ยังยึดถือลักษณะดังกล่าวนี้อยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง ด้วยการยังคงให้มีสมาชิกสภาผู้แทนประเภทสองจากการแต่งตั้งโดยอ้างว่าราษฎรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการปกครองดีพอ

ข้ออ้างเช่นว่านี้ น่าพิจารณาว่า แม้ในหมู่ผู้ก่อการนั้น จะมีสักกี่คนที่รู้เรื่องประชาธิปไตยดีพอและมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยมากพอ ที่จะวางรากฐานให้รู้แก่ประชาชนในประเทศ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมทางการเมืองในประเทศด้วยตนเอง การพูดถึงการพัฒนาทางการเมืองแก่ประชาชนนั้น บางครั้งก็ลืมไปว่าในหมู่คณะของตนเองมีความจำเป็นต้อง

ได้รับการพัฒนาด้วยเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันน่าจะได้มีการศึกษาจุดมุ่งหมายของการสร้างสถาบันทางการเมืองบางแบบ เช่น การมีสมาชิกสภาผู้แทนประเภทสองในสมัยนั้น หรือที่เรียกว่าอินโดในสมัยต่อ ๆ มากี่ตาม ให้บังเกิดผลสมตามความมุ่งหมาย ในข้อที่จะช่วยเป็นสถาบันทางการเมืองโดยถูกต้องเพียงใดหรือไม่ หรือว่าเพื่อต้องการกลายเป็นเครื่องมือสนับสนุนการครองอำนาจของผู้มีอำนาจให้ชอบธรรมเท่านั้นเอง

ไม่มีปัญหาเลยว่า ตลอดระยะเวลาที่คณะราษฎรมีบทบาทอยู่นั้น พฤติกรรมในการปกครองหลายประการแสดงให้เห็นไปในทางที่จะรวมอำนาจไว้กับคณะราษฎรและรัฐบาลในขณะนั้นตลอดเวลาทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าในการยึดอำนาจปกครอง ผู้ยึดอำนาจได้ย่อมจะไม่ยอมปล่อยให้อำนาจการปกครองประเทศตกอยู่ในมือของประชาชนในทันที และมักจะตัดสิทธิทางการเมืองชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง อาจเป็นระยะเวลาอันยาวนาน หรือระยะเวลาอันสั้นก็ตามแต่ สมมติฐานตั้งแต่เริ่มการปฏิวัตินั้น ได้วางอยู่บนแนวความคิดที่ให้ความสำคัญแก่การศึกษาและความรู้ทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวกำหนดความเป็นประชาธิปไตยที่จะมีขึ้นต่อไป (ในขณะเดียวกันก็กลัวนักศึกษาจะเล่นการเมือง) ด้วยเหตุนี้ข้ออ้างหลายครั้งหลายคราของผู้มีอำนาจปกครองจึงยึดมั่นอยู่กับการที่ต้องสร้างประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนเป็นฝ่ายรับอยู่ตลอดเวลา

ริงอยู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ คณะราษฎรมีเจตนาแน่วแน่ที่จะนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ แต่ความผิดพลาดจากคณะราษฎรก็อยู่ที่ไม่สามารถทำให้กระบวนการเมืองดำเนินกลางไปสู่นบน ตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้สำเร็จ^{๑๓}

การที่โครงสร้างของการปกครองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และอุดมการณ์ทางการปกครองของกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงตั้งอยู่บนสมมติฐานดังกล่าวนี้จึงทำให้ประเทศไทยตกอยู่ระหว่างประชาธิปไตยกับคตินิยมทางเผด็จการ นับแต่การปฏิวัติเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ อำนาจสูงสุดของพระมหากษัตริย์ซึ่งสิ้นสุดลงพร้อมกับการการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแทนเป็นหลักปกครองประเทศ โดยกำหนดให้มีสภาเดียว เลือกตั้งจากประชาชนโดยทั่วไป แต่เราก็ไม่เคยมีรัฐสภาอย่างว่านั้เลยสักครั้งเดียว เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐบาล

นับแต่การปฏิวัติครั้งนั้น อาจกล่าวได้ว่าทำให้อำนาจในประเทศไทยไปอยู่กับผู้นำทางทหารตลอดมา ปัญหารากฐานทางรัฐธรรมนูญของประเทศจึงอยู่ที่การรักษาความพอใจของชนชั้นนำของไทย โดยพยายามขยายรูปแบบของรัฐบาลให้เป็นประชาธิปไตยภายหลัง^{๑๔}

ผู้สนใจการเมืองไทยท่านหนึ่ง ได้กล่าวถึงลักษณะรูปแบบในการครองอำนาจในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อภายหลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ไว้ว่า “สยามมิได้เป็นประชาธิปไตย ในเมื่อประเทศมิได้มีรัฐบาลซึ่งได้รับอำนาจของตนมาจากความยินยอมของผู้ผู้ใต้การปกครอง พระเจ้าอยู่หัวทรงถูกเมื่อได้รับสั่งว่า รัฐบาลเป็นรัฐบาลโดยคณะมากกว่าเป็นรัฐบาลโดยประชาชน”^{๑๕} ๑

เกียรติยศ หงษ์พาณิชย์ สำเร็จปริญญาโททางรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรณาธิการข่าวในประเทศ หนังสือพิมพ์ บางกอกเวิลด์ เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้พิมพ์หนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่งเรื่อง การปฏิวัติ ๒๔๗๕

๑๓. พงศ์เพ็ญ สกุนตลาภิย์ ประชาธิปไตยกับกระบวนการเมืองในประเทศไทย (พระนคร: สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนศาสตร์แห่งประเทศไทย ๒๕๑๒) น. ๓
๑๔. เกษม ศิวสัมพันธ์ (แปล) “เอเชียบตะวันออกเฉียงใต้” ใน เสน่ห์ จามวิก (บรรณาธิการ) ระบบการเมืองปัจจุบัน: เอเชีย (พระนคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ ๒๕๑๐) น. ๗๑๓
๑๕. Kenneth Perry Landon *Siam in Transition* (Chicago: The University of Chicago Press, 1939) P. 41.

ชาวบ้าน

ท่านเคยได้อ่านหรือยัง ถ้าท่านอ่าน *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* แล้วชอบ ท่านจะชอบ *ชาวบ้าน* ด้วยเหตุผลที่ไม่ต่างกันมากนัก *ชาวบ้าน* ฉบับใหม่ออกวางตลาดแล้ว อ่านผู้ก่อการร้ายในสายตาฝรั่ง (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ) จดหมายถึง นายเข้ม เข็นยั้ง (ปราโมทย์ นาครทรรพ) ธนาคารท้องถิ่น (สถาพร ชินะจิตร) ปฏิวัติในซีก (ชลิต แนวพานิช) จะดีวี คุณหม่อมภักฤทธิ (สนอชา ศรีสม) และเรื่องสั้นแปลของโฆเวสตี

ท่านจงสมัครเป็นสมาชิกได้ที่ สุรพันธ์ จันเจริญ สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑ ปี ๑๒ เล่ม ๕๐ บาท

อ่านปฏิวัติ ๒๔๗๕

นรนิติ เศรษฐบุตร

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองที่คณะราษฎร เรียกว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น จะทำให้เกิดความพอใจและเสียใจแก่ใครก็ตามที่ เราก็คงจะยอมรับร่วมกันได้อย่างหนึ่งว่า “การปฏิวัติ ๒๔๗๕” ได้เป็นหัวเลี้ยวที่สำคัญตอนหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทย ทั้งในช่วงระยะเวลาเกือบ ๔๐ ปีเต็มที่ผ่านมาก็ได้มีนักเขียนบ้าง นักวิชาการบ้าง เขียนข้อคิดเห็นและตำราของตนเป็นเชิงบันทึกและวิเคราะห์ถึง เหตุการณ์นั้น ๆ ไว้ เราจึงน่าจะลองหาหนังสือเหล่านั้นทั้งเก่าและใหม่มา “อ่าน” กันดูในที่นี้บ้าง

เมื่อจะกล่าวถึงการปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เราก็คงอยากทราบสาเหตุของการปฏิวัติว่ามันมีอย่างไร ปรากฏว่า เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ เขียนไว้ในเรื่องปฏิวัติ ๒๔๗๕ อ้างมูลเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการปกครองสรุปเป็นข้อ ๆ

ไป จึงใคร่จะขอมาอ่านพิจารณากับหนังสือฉบับอื่นเห็นว่า

“ประการแรก มีมูลเหตุจริงใจมาจากกลุ่มคนหนุ่มในรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษามาจากประเทศภาคตะวันตก..... ต่างพากันมองเห็นความล้มเหลวในรูปแบบการปกครอง แบบสมบูรณาญาสิทธิราช ที่อำนาจในการปกครองประเทศตกอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว ทำให้ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศก้าวไปไม่ทันกับความเจริญ....”^๑

มูลเหตุอันนี้ เห็นจะเป็นที่รับฟังได้ว่าเป็นเช่นนั้น คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองต่างคิดกันแบบนี้ พ.อ. พระยาทรงสุรเดช ผู้นำคนสำคัญในคณะผู้ก่อการ ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรถึงสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ ซึ่งก็มีความหมายไปในทำนองเดียวกันว่า

“เหตุผลข้อที่ ๑ ก็คือ เป็นที่ประจักษ์แน่แล้วว่า พระเจ้าแผ่นดินแสดงความไม่สามารถในการที่จะมาทรงการโดยอำนาจอับิเชลุด ให้งานชาติเจริญรุ่งเรืองได้

๑. เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ ปฏิวัติ ๒๔๗๕ (พระนคร-แพรวพิทยา-๒๕๑๔) หน้า ๕๑

เหตุผลข้อที่ ๒ พวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่แทบทั้งหมดมุ่งแต่เพียงทำตัวให้เป็นที่โปรดปรานไว้เหนือเชื้อใจจากพระเจ้าแผ่นดิน ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ตลอดทั้งวิธีที่ต้องสละเกียรติยศด้วย”^๒

สาเหตุที่อ้างกันต่อมาก็คือ “ความอ่อนแอของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ในการใช้อำนาจสิทธิขาดของพระองค์นั่นเอง ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกโดยทั่วไป... ว่าพระองค์ทรงตกอยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของพระราชวงศ์ชั้นสูง...”^๓ สาเหตุนี้จะยกมาเป็นข้ออ้างที่ทำให้มีการปฏิวัตินั้นก็พอฟังได้ แต่เห็นจะมีใช้สาเหตุที่สำคัญมากมานัก เพราะถ้าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ จะอ่อนแอหรือเข้มแข็ง ก็อ้างเป็นสาเหตุที่จะก่อให้เกิดการปฏิวัติได้เท่าๆ กัน ด้วยว่าหากพระมหากษัตริย์เข้มแข็งก็อาจใช้พระราชอำนาจอย่างเข้มงวดกดขี่ ทำให้เกิดความรู้สึกได้เหมือนกันว่า

ผู้ปกครองเป็นเผด็จการ และก็ยอมยกเป็นสาเหตุที่ทำให้คณะบุคคลคิดเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินได้ไม่เลวนัก

สาเหตุประการที่สามซึ่ง เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ วิเคราะห์ว่า เนื่องมาจาก “การกระทบกระทั่งในมูลเหตุส่วนตัว ระหว่างพระราชวงศ์และกลุ่มผู้จะทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเริ่มมีและเห็นชัดยิ่งขึ้นทุกที... และเมื่อมูลเหตุส่วนตัวดังกล่าวนี้เข้าไปพัวพันกับอุดมการณ์และความต้องการเปลี่ยนแปลง ให้ประเทศก้าวหน้ายิ่งขึ้นแล้ว จึงมีส่วนผลักดันให้การปฏิบัติอุบัติขึ้นได้”

อันการกระทบกระทั่งในมูลเหตุส่วนตัวระหว่างพระราชวงศ์และกลุ่มผู้จะทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น จะดูในแง่ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างเดียวไม่ได้ เพราะหลายกรณีก็เป็นเรื่องที่น่านำไปสู่ความนึกคิดทางอุดมการณ์ประชา

๒. นรมิต เศรษฐบุตร์ กับ ชาญวิทย์ เกษนครศิริ ขำระความ บันทึกพระยาทรงสุรเดช (กรุงเทพ-สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์-๒๕๑๔) หน้า ๒๗

๓. เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ อังแล้ว หน้า ๘๒

ธิปไตยเหมือนกัน เช่น การที่นักเรียนไทยหลายคน
 คนที่เรียนอยู่ฝรั่งเศสและต่อมาได้ร่วมเป็นผู้ก่อ
 การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ขึ้น
 แนวหน้า อาทิ นายปรีดี พนมยงค์ นายควง
 อภัยวงศ์ หลวงพิบูลสงคราม หลวงทัศนัยนิยมศึก
 นายประยูร ภมรมนตรี เป็นต้น เกิดมีเรื่อง
 ชัดแย้งกับพระองค์เจ้าจุรุธูฯ ผู้ดำรงตำแหน่งเอก
 อัครราชทูตไทยประจำฝรั่งเศส การขัดแย้งนี้
 เดือน บุนนาค บันทึกให้ความเห็นไว้ว่า “ผม
 เห็นว่าผิดด้วยกันทั้งสองฝ่าย ผู้ใหญ่เม้าอำนาจ
 ส่วนผู้น้อยก็บนอบน้อยไป”^๔ การขัดแย้งที่ว่า
 นี้จะดูว่าเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างนักเรียนกับทูต
 ก็ได้ แต่ที่ลึกลงไปอีกตามความขัดแย้งนี้ทำให้คน
 หนุ่มของยุคนั้นผู้ซึ่งได้มีโอกาสข้ามน้ำข้ามทะเล
 ไปศึกษาต่อที่เมืองฝรั่ง ได้เห็นการปกครองที่
 ต่างกับบ้านเมืองตนเกิดความไม่พอใจในสถาบัน
 และวิธีการปกครองของประเทศตน ยิ่งนักเรียน
 เหล่านั้นคิดว่า “หนึ่งราชทูตโกงเงินหลวง เงิน
 ที่จ่ายสำหรับค่าเล่าเรียนของนักเรียน สองราชทูต
 ได้ทำความเสียหาย ถูกเขาฟ้องฐานเป็นฐ
 ชาติตัดสิน ๑๐๐,๐๐๐ ฟรังก์ สามในที่ประชุม
 สหประชาชาติได้ทำความเสียหายให้แก่รัฐบาล
 ไทย”^๕ นักเรียนเหล่านั้นซึ่งเป็นผู้ก่อการในภาย
 หลังก็ยิ่งเกิดความเสื่อมความนิยมในตัวทูต ซึ่ง
 เขาเข้าใจว่าเป็นตัวแทนของระบอบการปกครอง

เดิมด้วย ดังนั้นจึงเห็นว่าถ้ามีระบอบการ
 ครงใหม่ คนธรรมดาอย่างตนจะได้มีสิทธิ
 เสี่ยงมากขึ้น

ทางฝ่ายผู้ก่อการฯ ที่เป็นทหารนั้นก็เช่น
 มีการกล่าวกันว่าเกิดความไม่พอใจในสภา
 การปกครองยุคนั้นเพราะกตตำหน่งนายทา
 ที่เป็นบุคคลธรรมดาไว้ เช่น กรณีหัวหน้า
 การฯ พระยาพหลพลพยุหเสนา “กล่าวคือ
 ความเป็นจริงแล้ว พระยาพหลฯ ควรจะได้
 นายพล แต่ในปีนั้น (๒๔๗๔) แต่กลับไม่ได้
 และถูกลดตำแหน่ง จากตำแหน่งเดิม-จเรห
 บินใหญ่ลงมาเป็นรองจเรทหารบกด้วย”^๖ ก
 ไม่พอใจเหล่านี้ พระยาทรงสุรเดชกับบันทึกแ
 ความในใจเอาไว้ว่า “โดยจะเห็นได้ถนัด
 การแต่งตั้งเจ้ากันหนักมือ จนในสุดท้ายคำแ
 ใหญ่ๆ และสำคัญทั้งหมดต้องอยู่ในมือของเจ
 เป็นเครื่องหมายแห่งการระงับรักษาแก้อัพระ
 แผ่นดินในทวี ความจริงไม่เป็นการเสียหาย
 ถ้าตั้งเจ้าที่เฉียบแหลม สามารถทำหน้าที่ส
 แต่การณ์มิได้เป็นเช่นนั้น”^๗ ความไม่พอใจ
 ได้ประสมมานี้ ทำให้นายทหารเหล่านั้นเข
 ควรเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปสู่
 ใหม่ที่ตนคิดว่าจะทำให้เกิดความเป็นธรร
 ทหารโดยทั่วไป รวมทั้งทหารธรรมดาฯ

๔. คุราชละเอียดยของการขัดแย้งได้จากเดือน บุนนาค **ท่านปรีดี: รัฐบุรุษอาวุโสผู้วางแผนเศรษฐกิจไทย**
 หน้า ๘-๑๔
 ๕. เพิ่งอ้าง หน้า ๑๓
 ๖. เสถียร สุกใสภณ **ชีวิตทางการเมืองของ พ.อ. พระยาอุททิศกันเษม** (พระชนก-วัชรินทร์-๒๕๐๔) ๕
 ๗. นรนิติ เศรษฐบุตร กับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ **อ้างแล้ว** หน้า ๒๔

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการปฏิวัติซึ่งเป็นการดูสถานการณ์ก่อนการปฏิวัติแล้ว เราก็จะดูระยะเวลาของการปฏิวัติ คือดูแผนการและการปฏิบัติจากเอกสารและข้อเขียนหลายเล่มสรุปได้ว่าผู้ที่เป็นเสนาธิการฝ่ายทหารในการยึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ได้แก่ พ.อ. พระยาทรงสุรเดช คังที เสถ์อน สุภโสภณ สัมภาษณ์ พ.อ.พระยาอุททธิอัคนีย์ มาเขียนเอาไว้ว่า “การวางแผนรักษาคความสงบเรียบร้อย ฯลฯ ผู้ที่ทำหน้าที่พูดแถลงมากกว่าเพื่อน คือ พระยาทรงฯ ซึ่งทำหน้าที่เสนาธิการของการปฏิวัติตลอดเวลา ส่วนบุคคลอื่น ๆ เป็นแต่รับฟังและออกความคิดเห็นเป็นบางครั้งเท่านั้น”^๘

ตามแผนยึดอำนาจนั้น ตอนแรกเสนาธิการของคณะผู้ก่อการก็วางแผนให้ยึดพระที่นั่งอัมพร ซึ่งเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ ในเวลาตี ๓ แล้วจะยึดเอารัชกาลที่ ๗ เป็นองค์ประกันในการที่จะขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ แต่ความคิดนี้ถูกคัดค้านว่าการยึดพระที่นั่งอัมพรนั้น อาจดูขัดขวางง่าย เพราะที่ประทับของพระมหากษัตริย์ย่อมมีมหาดเล็กเด็กชวและราชองครักษ์เฝ้าอยู่มาก จะนำไปสู่การปะทะกันและจะหลีกเลี่ยงการนองเลือดได้ยาก การบุกเข้าไปยึดองค์ในหลวงเป็น ประกันแบบนี้ได้รับการคัดค้านจากพระยาอุททธิอัคนีย์อย่างมาก โดยให้เหตุผลว่า “ถ้าขึ้นทำการรบอย่างนี้อย่าทำ

ดีกว่า คิดว่าจะล้มเหลว เสียหายและน่าเสียขายเป็นอย่างยิ่ง”^๙

ในที่สุดคณะผู้ก่อการฯ (ซึ่งตอนที่กำลังคิดวางแผนอยู่นั้นกำลังเสียงอยู่บนทางสองแพร่งคือ ถ้าพลาดก็เป็นเจ้อซือหากบุกเข้าให้ ถ้าทำการสำเร็จก็จะได้เป็นผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง) ก็ได้นัดประชุมกันที่บ้านผู้ร่วมงานที่สำคัญอีกคนหนึ่ง ได้แก่ นายประยูร ภมรมนตรี

“ที่ประชุมได้กำหนดเอาวันอาทิตย์ที่ ๑๕ มิถุนายน เป็นวันลงมือ อย่างไรก็ตาม คณะปฏิวัติได้สืบทราบว่าเป็นโดยปกติ กรมพระนครสวรรค์ฯ มักจะเลือกเอาวันเสาร์เป็นวันเสด็จประพาสสำราญพระอิริยาบถตามลำน้ำเจ้าพระยา และมักจะประทับแรมคืนอยู่บนเรือพระที่นั่ง และไม่เสด็จกลับวังจนกว่าจะถึงวันจันทร์ เพราะฉะนั้นถ้าจะลงมือทำการในวันอาทิตย์แล้วก็อาจจะไม่ได้พระองค์ กรมพระนครสวรรค์ฯ มาเป็นตัวประกัน บรรดาหัวหน้าก่อการจึงติดต่อปรึกษากัน ให้เลื่อนการลงมือทำการเป็นวันอังคารที่ ๒๑ มิถุนายน....”^{๑๐} อย่างไรก็ตามเมื่อมีการประชุมกันอีกครั้ง ในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ที่ประชุมก็ตกลงให้ “ให้เลื่อนวันลงมือทำการไปวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ ซึ่งเป็นวันตัวของหัวหน้าคณะราษฎร ทั้งนี้เพราะเหตุว่าที่ประชุมได้รับรายงานว่าในวันอังคาร เรือยามฝั่งยังไม่กลับ ถ้าลงมือในวันอังคารก็จะขาดกำลังความร่วมมือของคณะทหารเรือไปมาก ถ้ารอไปถึงวัน

๘. เสถ์อน สุภโสภณ อ้างมาแล้ว หน้า ๒๔

๙. เพิ่งอ้าง หน้า ๑๑

๑๐. กุหลาบ สายประดิษฐ์ เบื้องหลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕ (กรุงเทพฯ-๒๔๘๐) หน้า ๒๒๑

พฤษภัตถ์แล้วก็จะได้กำลังทหารเรือมาเพิ่มกำลัง
อย่างเป็นที่น่าพอใจทีเดียว”^{๑๑} แต่ความไม่
พร้อมทำให้วันยึดอำนาจต้องเปลี่ยนมาเป็น วัน
ศุกร์ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

วันสำคัญ คือวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ มา
ถึง การยึดอำนาจก็สำเร็จลงตามแผน^{๑๒} ทั้ง ๆ ที่
มีกำลังอยู่เพียงนิดเดียว คือ

๑. ทหารปืนใหญ่ ๒ กองพัน ซึ่งอยู่ใต้
บังคับบัญชาของพระยาฤทธิฯ

๒. นักเรียนนายร้อย ในบังคับบัญชาของ
พ.ท. พระเทียมใจหาญ ผู้บังคับการโรงเรียน

๓. ทหารเรือ จำนวนหนึ่งที่มีนายเรือเอก
หลวงนาวาวิจิตร กับ นายเรือเอกหลวงสังวรวัฒน์
ยุทธกิจ

เหตุที่ฝ่ายปฏิวัติทำการสำเร็จทั้ง ๆ ที่มีกำลัง
น้อยเช่นนี้ น่าจะถือได้ว่าเป็นความสามารถชั้น
ยอดในการวางแผนของผู้ก่อการฝ่ายทหาร คือ
นัดแนะทหารทั้งหลายเหล่านี้ไปพร้อมกันที่ลาน
พระบรมรูป แล้วก็สั่งให้ทหารซึ่งไม่รู้เรื่องราว
มาก่อนเข้าแถวคละกัน เพื่อมิให้ผู้บังคับบัญชา
ของทหารแต่ละหน่วยสามารถสั่งทหารของตนได้
และให้มีทหารของฝ่ายปฏิวัติแทรกกระจายอยู่
ทั่วไป ทหารต่าง ๆ ก็คิดว่าพวกอื่นเข้าร่วมปฏิวัติ
ด้วย ดังนั้นจึง “ตกกระไดพลอยโจน” ร่วม
เป็นพวกปฏิวัติไปในที่สุด เมื่อเหตุการณ์ดำเนิน

ไปเช่นนี้ พ.อ. พระยาพหลฯ ในฐานะหัวหน้า
คณะราษฎร จึงอ่านประกาศเปลี่ยนแปลงการ
ปกครอง โดยชี้ให้เห็นความไม่ดีของระบอบ
ราชาธิปไตยและความดีของระบอบประชาธิปไตย
เมื่อประกาศเสร็จผู้ก่อการ ๆ ก็ตั้งกองบัญชาการ
ของตนอยู่ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม และดำเนิน
งานขั้นต่อไป คือ เชิญตัวเจ้านายที่สำคัญ ๆ มา
เป็นประกัน ซึ่งผู้ก่อการทำก็สำเร็จและส่งตัวแทน
ไปเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่
หัวให้เสด็จจากพระราชวังไกลกังวล กลับมาพระ
ราชทานรัฐธรรมนูญ ค่อมมาในวันที่ ๒๖ มิถุนายน
คณะผู้ก่อการ ๆ ก็ได้เข้าเฝ้าพร้อมกับนำพระวชิ
รบรรพตนิรโทษกรรมถวายเพื่อขอให้ลงพระนาม
ยกโทษให้ผู้ก่อการ ๆ ที่อาจจะกระทำการรุนแรง
ออกไป ไม่ต้องดูที่อื่น จากประกาศของคณะ
ราษฎรก็รุนแรงอยู่มากที่สุดทีเดียว ดังที่ว่า

“ราษฎรทั้งมวล

เมื่อกษัตริย์องค์นี้ได้ครองราชสมบัติ
สืบต่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอในชั้นต้นราษฎร
ได้หวังกันว่า กษัตริย์องค์ใหม่นี้คงจะ
ปกครองราษฎรให้ร่มเย็น แต่การณหา
เป็นไปตามความหวังที่คิดไม่ กษัตริย์องค์
ทรงอำนาจอยู่เหนือกฎหมายตามเดิม ทรง
แต่งตั้งญาติวงศ์และคนสอพลอไว้ครอบงำ
ความรู้ ให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ไม่ทรง

๑๑. เพิ่งอ้าง หน้า ๒๑๓-๒๑๔

๑๒. คู่มือแผนการปฏิวัติโดยย่อได้ใน เสถียร สุกใสภณ อ้างมาแล้ว หน้า ๒๕-๒๖

ฟังเสียงราษฎร ปล่อยให้ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริต มีการรับสินบนในการก่อสร้างซื้อของใช้ในราชการ หากำไรในการเปลี่ยนราคาเงิน ผลาญเงินทองของประเทศ ยกพวกจ้าวขึ้นให้สิทธิพิเศษมากกว่าราษฎร ปกครองโดยขาดหลักวิชา ปล่อยให้บ้านเมืองเป็นไปตามยถากรรมทั้งที่จะเห็นได้ในการตกต่ำในการเศรษฐกิจ และความฝืดเคืองทำมาหากินซึ่งราษฎรได้รูกันอยู่ทั่วไปแล้ว รัฐบาลของกษัตริย์เหนือกฎหมาย มิสามารถแก้ไขให้ฟื้นขึ้นได้ การที่แก้ไขไม่ได้ก็เพราะรัฐบาลของกษัตริย์นี้ มิได้ปกครองประเทศเพื่อราษฎรตามที่รัฐบาลอื่นๆ ได้กระทำกัน รัฐบาลของกษัตริย์ได้ถือเอาราษฎรเป็นทาส (ซึ่งเรียกว่าไพร่บ้าง ข้าบ้าง) เป็นสัตว์เตรณาน ไม่นึกว่าเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้นแทนที่จะช่วยราษฎรกลับพากันทำนาบนหลังราษฎร จะเห็นได้ว่าภาษีอากรที่บีบบังคับเอามาจากราษฎรนั้น กษัตริย์ได้หักเอาไว้ใช้ส่วนตัวปีหนึ่งเป็นจำนวนหลายล้าน ส่วนราษฎรคิดว่าจะหาได้แต่เล็กน้อยเลือกตาแทบกระเด็นถึงคราวเสียภาษีราชการหรือภาษีส่วนตัว ถ้าไม่มีเงินรัฐบาลก็ยกทรัพย์หรือใช้งานโยธา แต่พวกจ้าวกลับนอนกินกันเป็นสุข

ไม่มีประเทศใดในโลกจะให้เงินจ้าวมากเช่นนี้ นอกจากพระเจ้าซาร์และพระเจ้าไกเซอร์เยอรมันซึ่งคนชาตินั้นได้โค่นราชบัลลังก์เสียแล้ว

รัฐบาลของกษัตริย์ได้ปกครองอย่างหลอกลวงไม่ซื่อตรงต่อราษฎรมีเป็นต้นว่าจะบำรุงการทำมาหากินอย่างไรอย่างนั้นแต่ครั้นค่อยๆ ก็เหลวไป หาได้ทำจริงจังไม่ มีหน้าซำกกล่าวหมิ่นประมาทราษฎรผู้มีบุญคุณเสียภาษีอากรให้พวกจ้าวได้กินว่าราษฎรมีเสียงทางการเมืองไม่ได้ เพราะราษฎรยังโง่ ถ้าราษฎรโง่จ้าวก็โง่เพราะเป็นคนชาติเดียวกัน ที่ราษฎรรู้เท่าไม่ถึงเจ้านั้นไม่ใช่เพราะโง่ เป็นเพราะขาดการศึกษาที่พวกเจ้าปกปิดไว้ไม่ให้เรียนเต็มทีเพราะเกรงว่าราษฎรได้มีการศึกษาก็จะรู้ความชั่วร้ายที่ทำได้ และคงจะไม่ยอมให้ทำนาบนหลังตน

ราษฎรทั้งหลาย ฟังรู้เดียงว่าประเทศเรานี้เป็นของราษฎรไม่ใช่ของกษัตริย์ตามที่เขาหลอกลวง บรรพบุรุษของราษฎรเป็นผู้กู้ให้ประเทศมีอิสรภาพพื้นมือจากข้าศึก พวกเจ้ามีแต่ซุ่มมือเปิบและกวาดทรัพย์สมบัติเข้าไว้ตั้งหลายร้อยล้าน เงินเหล่านี้เอามาจากไหน ก็เอามาจากราษฎรเพราะวิธีทำนาบนหลังนั่นเอง บ้านเมือง

กำลังอึดก็ฝึกเคือง ชาวนาและพ่อแม่
ทหารต้องทั้งนา เพราะทำไม่ได้ผล รัฐบาล
ไม่บำรุง รัฐบาลไล่คนงานออกอย่าง
เกลื่อนกลาด นักเรียนที่เรียนสำเร็จแล้ว
และทหารที่ปลดกองหนุนไม่มีงานทำ จะ
ต้องออกออกไปตามยถากรรม เหล่านี้เป็น
ผลของรัฐบาลของกษัตริย์เห็นอกกฎหมาย
บีบบังคับข้าราชการผู้น้อยนายสิบและเสมียน
เมื่อให้ออกจากงานแล้วไม่ให้เบี้ยบำนาญ
ความจริงควรเอาเงินที่กวากรวบรวมนำมา
จากบ้านเมืองให้มั่งงานทำ จึงจะสมควรที่
สนองคุณราษฎรซึ่งได้เสียภาษีอากรให้
พวกจ้าวได้ร่ำรวยมานาน แต่พวกเจ้าก็หา
ได้ทำอย่างใดไม่ กงสุบเลือกกันเรื่อยไป
เงินมีเหลือเท่าไรก็เอามาฝากต่างประเทศ
คอยเตรียมหนีเมื่อบ้านเมืองทรุดโทรม
ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก การเหล่านี้ย่อม
ชั่วร้าย

เหตุฉะนั้น ราษฎรข้าราชการทหาร
และพลเรือนที่รู้เท่าถึงการกระทำอันชั่ว
ของรัฐบาลดังกล่าวแล้ว จึงรวมกำลังทั้ง
เป็นคณะราษฎรขึ้น และได้ยึดอำนาจของ
รัฐบาลของกษัตริย์ไว้แล้ว คณะราษฎร
เห็นว่าการที่จะแก้ความชั่วร้ายก็โดยที่จะ
ต้องจัดการปกครองโดยมีสภา จะได้ช่วย
กันปรึกษาหารือหลายๆ ความคิดดีกว่า

ความคิดเดียว ส่วนผู้เป็นประมุขของ
ประเทศนั้น คณะราษฎรไม่มีประสงค์ทำ
การชิงราชสมบัติ ฉะนั้น จึงขอเชิญให้
กษัตริย์องค์นี้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์ต่อไป
แต่จะต้องอยู่ใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญการ
ปกครองของแผ่นดิน จะทำอะไรโดยลำพัง
ไม่ได้ นอกจากความเห็นชอบของสภา
ผู้แทนราษฎร คณะราษฎรได้แจ้งความ
เห็นนี้ให้กษัตริย์ทราบแล้ว เวลานี้ยังอยู่ใน
ความรับค้อน ถ้ากษัตริย์ตอบปฏิเสธหรือไม่
ตอบภายในกำหนดโดยเห็นแก่ส่วนตน
ว่าจะถูกลดอำนาจลงมาก็ได้ชื่อว่าทรยศ
ต่อชาติ และก็เป็นกาณ์จำเป็นที่ประเทศ
จะต้องมีการปกครองอย่างประชาธิปไตย
กล่าวคือประมุขของประเทศจะเป็นบุคคล
สามัญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งขึ้นอยู่ใน
ตำแหน่งตามกำหนดเวลา ตามวิธีนี้ราษฎร
พึงหวังว่า ราษฎรจะได้รับความบำรุงอย่าง
ดีที่สุด ทุกๆ คนจะมีงานทำเพราะประเทศ
ของเราเป็นประเทศที่อุดมอยู่แล้วตาม
สภาพ เมื่อเราได้ยึดเงินที่พวกเจ้ารวบรวมไว้
จากการทำนาบนหลังคนตั้งหลายร้อยล้าน
มาบำรุงประเทศขึ้นแล้ว ประเทศจะต้อง
เฟื่องฟูขึ้นเป็นแน่นอน การปกครองซึ่ง
คณะราษฎรจะพึงกระทำก็คือ จำต้องจัด
วางโครงการอาศัยหลักวิชา ไม่ทำไป

เหมือนคนตาบอด เช่นรัฐบาลที่มีกษัตริย์
เหนือกฎหมายมาแล้ว เป็นหลักใหญ่ๆ
ที่คณะราษฎรได้วางไว้ให้มีอยู่ว่า

๑. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้ง
หลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง การ
ศาล ในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศ
ไว้ให้มั่นคง

๒. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายใน
ประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อย
ลงให้มาก

๓. ต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของ
ราษฎรในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะ
จัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครง
การเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎร
อดอยาก

๔. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาค
กัน (ไม่ใช่พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎร
เช่นที่เป็นอยู่)

๕. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มี
ความเป็นอิสระเมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อ
หลัก ๕ ประการ ดังกล่าวข้างต้น

๖. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่
ราษฎร

ราษฎรทั้งหลาย จึงพร้อมใจกันช่วย
คณะราษฎรให้ทำกิจอันคงจะอยู่ชั่วดินฟ้านี้

ให้สำเร็จ คณะราษฎรขอให้ทุกคนที่มีได้
ร่วมมือเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลกษัตริย์
เหนือกฎหมายพึงตั้งอยู่ในความสงบและ
ตั้งหน้าหากิน อย่าทำการใดๆ อันเป็นการ
ขัดขวางต่อคณะราษฎรนี้ เท่ากับราษฎร
ช่วยประเทศและช่วยตัวราษฎร บุตร หลาน
เหลน ของตนเอง ประเทศจะมีความเป็น
เอกราชอย่างพร้อมสมบูรณ์ ราษฎรจะไ้
รับความปลอดภัย ทุกคนจะต้องมีงานทำไม่
ต้องอดตาย ทุกคนจะมีสิทธิเสมอกัน และ
มีเสรีภาพพ้นจากการเป็นไพร่ เป็นข้า เป็น
ทาสพวกเจ้า - หมกสมี้ยที่เจ้าจะทำนาบน
หลังราษฎร สิ่ง que ทุกคนพึงปรารถนาคือ
ความสุขความเจริญอย่างประเสริฐซึ่งเรียก
เป็นศัพท์ว่า "ศรีอาริยะ" นั่นก็จะพึงบังเกิด
ขึ้นแก่ราษฎรถ้วนหน้า"^{๑๓}

ด้วยข้อความนี้ "นายหนววย" ได้บันทึก
เอาไว้ว่า

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ได้ตรัสถาม
ว่า 'ใครเป็นคนเขียน'

หลวงประดิษฐฯ เงยหน้าสบพระเนตรแล้ว
กราบทูลอย่างไม่สะทกสะท้านว่า 'ข้าพระพุทธ
เจ้าเอง'

ทั้งห้องพระโรงเจียบกริบไปชั่วขณะพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจ้องตาหลวงประดิษฐ์ฯ
เขม็ง

๑๓. อังโน ศักดิ์ ศาสนวันตร์ การปกครองของไทย (พระชนก-๒๕๑๓) หน้า ๖๕

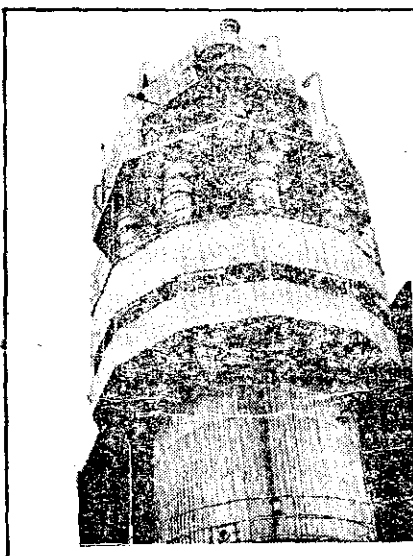
‘ทำไมจำต้องเขียนอย่างนั้น’
 ทรงรับสั่งด้วยน้ำพระสุรเสียงเรียบ ๆ
 ‘พระอาญาไม่พินเกล้าเพื่อความสำเร็จ’
 หลวงประดิษฐ์ฯ ได้กราบถวายบังคม
 ทูลอย่างเปิดอกตรงไปตรงมา”^{๑๔}

จะนั้นเพียง ๓ วัน หลังจากเปลี่ยนแปลงการ
 ปกครองแผ่นดิน ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕
 เมืองไทยก็มีแม่บทกฎหมายของการปกครองประ
 เทศที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน
 สยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ และตามบท
 บัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงได้มีสมาธิสภา

ผู้แทนราษฎรขึ้นมาชุดแรกจำนวน ๗๐ นาย และ
 ก็มีรัฐบาลชุดแรกที่เรียกกันว่า “ คณะกรรมการ
 ราษฎร ”^{๑๕} โดยมีพระยามโนปกรณนิติธาดา
 เป็นประธานคณะกรรมการราษฎร หรือปัจจุบัน
 เราเรียกกันว่านายกรัฐมนตรี

ทั้งหมดที่กล่าวมาอย่างย่อ ๆ นี้ก็เพื่อชวน
 เชิญให้ท่านอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับการเปลี่ยน
 แปลงการปกครอง ๒๔๗๕ จากข้อเขียนและหนังสือ
 สักกีสี่ห้าฉบับ เพื่อท่านจะได้เข้าใจเรื่องราว
 ของประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่มีจุดเริ่มต้นมา
 ตั้งแต่เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว ๐

๑๔. “ นายหนวบ ” เจ้าฟ้าประชารูปก ราชันผู้นิราศ (พระนคร-โอเดียนสโตร์ ๒๔๕๕) หน้า ๑๘๓
 ๑๕. คว้าข้อผู้แทนชุดแรก ๗๐ คน และคณะกรรมการราษฎรได้จากเรื่อง “ เมืองไทยในระบอบรัฐสภา ”
 เขียนโดย นรนิติ เศรษฐบุตร ดร. โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ วิทยาลัย (ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓๖ วันที่
 ๒๒ กันยายน ๒๕๑๔) หน้า ๑๖, ๑๗ และ ๕๘

เริ่มแต่ 2475

ผลิตภัณฑ์ขบเปี่ยมด้วยคุณภาพ

อสังหาฯ เซ็นทรัล

ลักส์
 โสฟบอยส์
 รินไซ
 ชันซิล

ชันโลต
 บรีส
 กิปีส์
 รอยเก้

ผลิตภัณฑ์ประเทศไทย โดย
 บริษัท สยามพาณิชย์ จำกัด (ประเทศไทย) จำกัด

รัตนโกสินทรกำสรวล

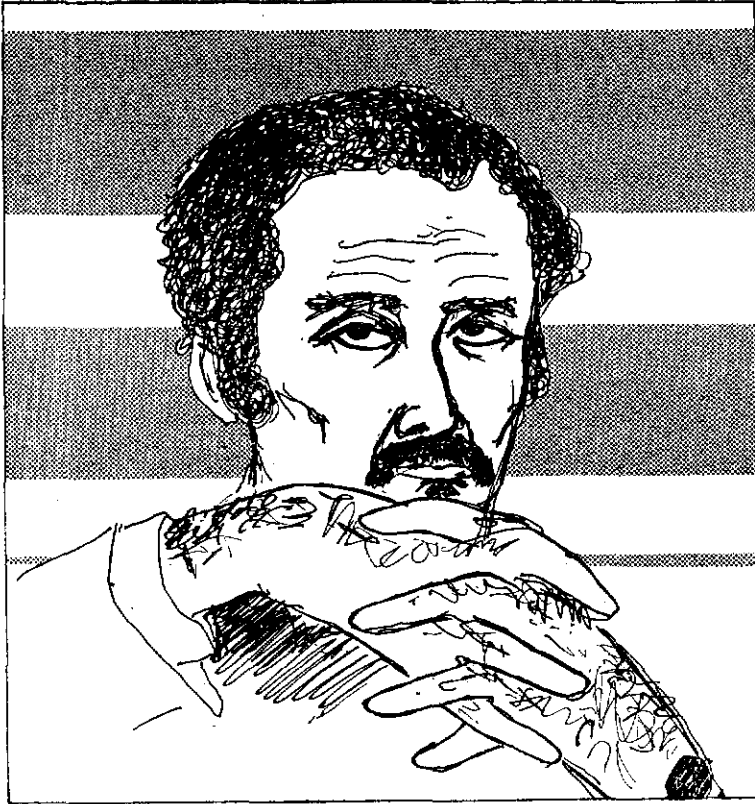
พากย์....

เมื่อมวลชนผู้มีศรัทธา มีพร้าเห็นเบื้องหลัง
ถกเขมรหยกักรั้ง และตบแครงมาน
ก้าวข้ามตลิ่งฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา....

อุชฺรยาแยกยุบเหี้ย	เรือนสลาข
ห่างบ่หายซีฟหาย	หักล้ม
สืบศรัทธาบุรีสาข	โลหิต
สาวสี่ทลือสระกุ่ม	ก้อตัว
ถกเขมรหยกักรั้งตะ	แครงมาน
ร่วมฤค็ใจศาล	เต็ดคั้น
รวมชนทเชียวชาญ	เชิงข้าง
ทลวงรูกบูกพร้อมสิ้น	สนั่นตง
มโหรีโหมโรงแล้ว	เชิญฟัง
มีตขวานปานเสียงสังข์	เสนาะพริ้ง
ชอบเสียมพลั่วเคียวตัง	คุดเค้น
ค้อนโขกคังน่องก้อง	โถ่งขาน
ท้วงทำนองเอ๋ยเอือน	ฮุยต (ฮุยสา)
กึ่งคังเสโทเท	ท้วงบง
กายใจรวมร่วมเน	รมิต
แรงราษฎร ทาสทุ้มทัง	บาดาง
เฮโลสารพะพเฮ้ย	พวกเฮา
แรงเรียวเกล็ดยวกลมเกลา	เก่งมัท
คอกเข็มและขกเสา	สูงสง่า
เวียงวังวัดแว้ว	แว้วเสียง
นินคิกรุงเต่งค้อย	เคิบโต
ในเวลานานไซ	ชวบเข้า
บั้นบกเบิกแค้โย	ราวญบอก
บู่พ้อค้อยค้อยเต้า	แตงเคิม
แม่มีเอกลักขณต์ถ้ำ	เถอมาน
มาแสบเสียมกลพาล	ผ่านเข้า
เปรี๊ยบอปริ๊ยไคปาน	หมาหมู่
โคตกระตะเตงเข้า	ชคอ....

(บางทีจะมีต่อ)

แทน นราธ

เรื่องแปลจากอินเดียบ

ความผิดหวังของนักเรียนนอก

มุลกุ ราษ อานันท์

มุลกุ ราษ อานันท์ นักเขียนชาวอินเดียบซึ่งถูกแรงกดดันของความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบังคับให้กลายเป็นนักเขียน ในปัจจุบันเขากำลังเขียนนวนิยายยาวขนาด ๗ เล่มติดต่อกัน โดยเริ่มต้นเขียนมาตั้งแต่ปี ๑๙๒๕ เขาคิดว่า เรื่อง "ความตายของวีรบุรุษ" (Death of A Hero) เป็นเรื่องที่เด่นที่สุด แนวความคิดส่วนใหญ่ในข้อเขียนของเขามักจะเกี่ยวกับความคิดที่ขัดแย้งทางสังคม เช่นในชุดเรื่อง โคมหน้าของรุ่งอรุณ (Morning Face) อานันท์เคยกล่าวไว้ว่า "โลกกำลังรุกรานปฏิวัติวัฒนธรรม ไม่เพียงแต่ในปรเทศจีนเท่านั้น แต่ในทุกๆ ประเทศ และแต่ละประเทศก็ไม่ควรลอกเลียนแบบกัน"

โลกทั้งโลกเป็นเรือกสวนไร่นาอันอุดม สมบูรณ์ แม้ในที่ซึ่งเป็นทะเลทราย หรือหนองบึง ไซคิน ทุงหิมะ หรือร่องแม่น้ำซึ่งเปลี่ยนทาง เดินแล้ว ล้วนแต่ใช้เป็นที่สำหรับเพาะปลูกได้ ทั้งนี้ ด้วยอำนาจมหัศจรรย์แห่งยุคของเรา นักวิทยาศาสตร์สามารถแยกปรมาณูและเปลี่ยนแปลงพื้นผิวโลกตามความปรารถนา ไม่ต้องแปลกใจหรอกที่ว่า ไส้เซ็นโกเชื่อว่าสิ่งแวดล้อม เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้ามีชาวไร่ชาวนาเพียงพอ ทำไมเขาจะไม่เห็นข้าวสาลีปลูกขึ้นท่ามกลางน้ำแข็ง และแน่นอนเหลือเกินที่ประเทศเกิดใหม่ ทั้งหลาย หลังจากถูกปกครองมานานนับร้อย ๆ ปี ค่างตั้งความปรารถนาจะเปลี่ยนแผ่นดินให้เป็น ไร่นา เสียแต่ไม่มีเกษตรกรแท้จริงมากพอเท่านั้น และเหนือสิ่งใดอื่นก็คือปราศจากภูมิรัฐซึ่งมีพื้นฐาน อยู่บนหลักปรัชญาที่ว่า “จงรักใคร่ซึ่งกันและกัน” ด้วยเหตุดังกล่าวมนต์ขลังบทใหม่ นั่นคือ วิทยาศาสตร์ใช้ไม่ได้ผล เพราะมายากรเป็น เพียงนักเล่นกลมือต่ำ ๆ อย่างไรก็ตาม ที่ได้มีความโง่เขลา ที่นั่นย่อมมีความสนุกสนานให้ได้ หัวเราะกันบ้าง

การเผชิญโชคของมีร์ มุห์หมัด มุस्ताฟา ซึ่งเป็นผู้ชำนาญซื้อตังในวงการเกษตร ทั้งของ อินเดียสถานและปากีสถาน เต็มด้วยความขบขัน แม้ว่าจะไม่สร้างความหวังอะไรให้ แต่ความ ขบขันก็เป็นส่วนสำคัญ ของการมองโลกในแง่ดี ฉะนั้นเราจึงมาช่วยกันบันทึกการกระทำอันกล้า

หาญของมีร์ มุห์หมัด มุस्ताฟา ไว้เป็นหลักฐาน สักครั้ง

มีร์ ซาหิบ สืบสกุลมาจากครอบครัวเล็ก ๆ แต่ทว่าเป็นที่ยกย่องนับถือในอำเภอลยาลปุระ แห่งรัฐปัญจาบ เมื่อสำเร็จการศึกษาจากลาฮอร์ แล้ว ได้เข้าศึกษาต่อชั้นสูง ณ วิทยาลัยและขณะ ศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เขาสอบไล่ได้ ปริญญาทางวิทยาศาสตร์ เป็นนักพฤกษศาสตร์คน หนึ่งในจำนวนไม่กี่คนจากภูมิภาคแถบของเรา

หลังจากกลับมาถึงบ้านเกิดเมืองนอน เขา พบว่าแผ่นดินผืนนั้นถูกแบ่งแยกออกเสียแล้ว แต่ เนื่องจากความรักไม่ได้ถูกแบ่งแยกตามไปด้วย เขาจึงปฏิเสธข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ เมื่อขึ้น จากเรือเดินสมุทร พี. แอนด์ โอ. เอส. เอส. สตราเธิร์ต ก็ตรงไปพักยังโรงแรมทัชมาฮาลใน เมืองบอมเบย์ จากโรงแรมเขาเริ่มต้นโทรศัพท์ อย่างไม่หวั่นเสียดังเพื่อน ๆ เพื่อฟื้นฟูมิตรภาพให้มัน คงเยี่ยงกาลก่อน ความกระตือรือร้นที่ได้กลับมา และความพรวดพราดตามแบบฉบับของชาว ปัญจาบผู้มีใจเอื้อเฟื้อแทรกอยู่ในน้ำเสียงเด่นชัด แต่โชคออกจะร้ายอยู่สักหน่อย เขาไม่ได้รับการ ตอบสนองตามที่มาจดหมายไว้ ประการแรกระบบ โทรศัพท์ของอินเดียใหม่ยังแล้ว ดึงไม่เลวลงกว่า สมัยก่อน แต่การติดต่อสื่อสารก็ไม่ได้เรื่องได้ราว อีกประการหนึ่งสังเกตว่าน้ำเสียงของเพื่อน ๆ ชัก กระด้างผิดคาด ทั้งหมดดูเหมือนมีธุระยุ่งจนปลีก

ตัวมาพบปะไม่ได้ ไม่ตื่นเต้นที่จะสมาคมเหมือนกับที่ตัวเขาอยากสัมผัสหรือกอดรัดเพื่อน ๆ เลย แม้กระนั้นก็ตามเขารบเร้าเพื่อนคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาผู้กำลังมีชื่อเสียงรุ่งโรจน์ และเป็นเพื่อนเก่าแก่กับพี่ชายเขาด้วย เชิญให้มาดื่มกันสักครั้งที่โรงแรมทัชมาฮาล เพื่อนผู้นั้นหัวเราะก้องมาจากปลายสายโทรศัพท์อีกข้างหนึ่งเตือนให้รู้ว่าเมืองบอมเบย์กำลังอยู่ในระยะที่ปกครองโดยคนอย่างนายโมราจิ เทลย์ เหตุที่ว่าทำไมนายโมราจิ เทลย์ ต้องมายุ่งกับการดื่มที่โรงแรมทัชมาฮาล ยังไม่กระจ่างค่อมір มุห์หมัดมุสตาฟา นัก จนกระทั่งวางโทรศัพท์ลงแล้วจึงคิดว่าเพื่อนผู้พิพากษาของเขาควรจะตอบคำเชิญให้หนุ่มवलส์กัหน่อย

แต่เมื่อราพี อาหะหมัด ผู้พิพากษามาพบในตอนบ่าย มีร มุห์หมัด มุสตาฟา จึงแน่ใจต่อความจริงใจของเพื่อนพี่ชาย นอกจากราพี อาหะหมัด กล่าวขอโทษที่กระด้างไปหน่อยตอนโทรศัพท์ โดยอธิบายว่าเป็นเพราะอารมณ์ไม่สู้ดี ซึ่งทุกคนก็เป็นกันทั้งนั้นภายใต้สถานการณ์ใหม่นี้ เพื่อนได้ให้คำแนะนำอย่างดีต่อมีร ซาหิบก่อนที่จะถามเสียอีกว่า

“ไม่มีทางเลยสำหรับชาวมุสลิมในประเทศอินเดียหรือภารตะนี้” ผู้พิพากษากล่าวอย่างท้อแท้ขณะเริ่มจิบน้ำชา

“ไม่มีแม้สำหรับนักวิทยาศาสตร์เทียวหรือ” มีร มุห์หมัด มุสตาฟา ตามขึ้นหัวน ๆ ระยะนี้

เขาไม่ค่อยสุภาพนักภายหลังที่ดื่มลงความสำเร็จหลายครั้งในวิไลยต์ เขาอธิบายเพิ่มเติมว่า “ผมเป็นนักพฤกษศาสตร์คนหนึ่ง ในจำนวนสองหรือสามคนเท่านั้นในเอเชีย”

“เป็นไปไม่ได้เลยสำหรับคุณที่จะมาทำงานทำในฮินดูสถาน เพื่อนรัก” ราพี อาหะหมัดตอบอย่างเด็ดขาด “เคยมีหนังสือเวียนไปทั่วประเทศกำกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลทุกกรมกอง ตลอดจนวงการธุรกิจเอกชน ไม่ให้รับชาวมุสลิมเข้าประจำตำแหน่งที่รับผิดชอบ”

“แต่....”

“ไม่มีคำว่าแต่” ผู้พิพากษาแนะนำ “ทางที่ดีคุณควรกลับไปบ้านที่ปากีสถานดูซิว่าจะทำงานอะไรทำได้บ้างที่นั่น”

หลังจากที่พบกับราพี อาหะหมัดแล้ว เขาคิดว่าผู้พิพากษาออกจะพูดจารุนแรงเพราะคงเคยมีประสบการณ์ส่วนตัว เขาจึงแวะไปเยี่ยมเพื่อนชาวเปอร์เซียผู้เป็นพ่อค้ากระดาษชื่อพิลีโมเรีย แต่นอกจากความอบอุ่นทางมิตรภาพแล้ว เขาพบกับใบหน้าเคร่งขรึมของเพื่อนเมื่อแลกเปลี่ยนทัศนะกันเกี่ยวกับชีวิตใหม่ที่ประสบในวิไลยต์

เพื่อนชาวฮินดูคนเดียวของมีร ซาหิบ ในบอมเบย์ชื่อ พ.ล. นรายัน มีอาชีพเป็นสถาปนิกและสนใจในการก่อสร้างมากกว่าลัทธิฮินดู แต่เพื่อนคนนี้ออกความเห็นว่ายากเหลือเกินที่จะทำงานทำในฮินดูสถาน แม้ว่าคน ๆ นั้นจะเป็นชาวฮินดูก็ตาม เพราะไม่มีใครต้องการสร้าง

เมืองใหม่ โรงงานอุตสาหกรรมใหม่ โรงพยาบาลใหม่ หรืออะไร ๆ ใหม่ทั้งนั้น เหตุผลแท้จริงมีเพียงประการเดียว คือ ขาดเงินทุนหมุนเวียน และโดยเหตุที่ว่าซินนาร์ ทั้งชาวมุสลิมส่วนหนึ่งไว้เบื้องหลังในฐานะตัวประกัน จึงไม่มีความหวังเลยสำหรับชาวมุสลิมไม่ว่างาน ประเภทใดทั้งนี้

ชายหนุ่มผู้เต็มไปด้วยความหวัง คัดสินใจจากอินเดียหรือภารตะ อันเป็นโลกซึ่งไม่น่าพิศมัยในวันรุ่งขึ้น และเดินทางกลับบ้านปากีสถานดินพำนักอันบริสุทธิ์และศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งถูกยึดเดือนออกจากแผ่นดินเก่าแก่ของฮินดูสถาน เขาพยายามหม้มใจเชื่อว่าคณะผู้บริหารชุดใหม่แห่งภาคตะวันตกเฉียงเหนือ คงรู้สึกว่แผ่นดินที่ตนครอบครองอยู่เป็นเรือสวนอันอุดม มีร มุหัมมัดมุสตาฟา คิดว่าผู้สถาปนาประเทศใหม่คงต้องการแข่งดีกับกษัตริย์ปราชูาน และจักรพรรดิโมกุลซึ่งค้างกรหายในการสร้างมหาอุทยาน นำเสียตายเป็นพันชีวิตไปก่อนที่ดอกชะบาจะเติบโตขึ้นมาจากโลหิตของผู้รักชาตินับล้าน ๆ คน อาณาจักรแห่งใหม่สร้างขึ้นบนกองกระดูกของพวกนั้น บางทีเหล่าทายาทกำลังช่วยกันวางแผนการสร้างปากีสถานให้เป็นแดนเกษตรกรรมก็ได้ คัดสินใจแล้ว เขาจึงรีบเร่งตรงไปยังมักกะห์นครแห่งความหวังของเขา

แน่นอนละ พื้นดินของปากีสถานอุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก แม่น้ำ ๓ สายซึ่งกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย ไหลผ่านเขตปัญจาบตะวันตก แล้วไปรวมกับแม่น้ำสินธุและไหลลงสู่ทะเล แม่น้ำเหล่านี้เป็นแหล่งสำคัญต่อชีวิตของปัญจาบ อันถือว่าเป็นอู่ข้าวดีที่สุดในแห่งหนึ่งในโลก ส่วนอีกแถบหนึ่งทางน้ำหลายสายซึ่งไหลผ่านเขตเบ็งกอลตะวันตกออกอันดีว่าเป็นอีกภาคหนึ่งของปัญจาบตะวันตก ก็เป็นแหล่งขุดชีวิตที่สำคัญยิ่ง เพราะถ้าหากแถบนั้นขาดปอเสียแล้วก็ไม่รู้เลยว่าปากีสถานจะเป็นอย่างไร แต่ถึงจะเป็นดินดีสักเพียงไรก็ยังมีบางเขตที่คุณภาพต่ำ และเป็นธรรมชาติอยู่เองที่เกษตรกรของปากีสถานต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญในด้านเพาะปลูก การอนุรักษ์ที่ดิน ปุ๋ยและเรื่องอื่น ๆ นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันที่เดินทางท่องเที่ยวผ่านมา ให้คำแนะนำว่า สิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เรือสวนไว้ร่นเต็มด้วยดอกและผลคือ แอกรโนมมิสต์ ดังนั้นด้วยความเคารพต่อคำแนะนำของนักวิชาการผิวขาว ท่านรัฐมนตรีจึงประกาศรับสมัครแอกรโนมมิสต์ ๑ ตำแหน่ง

ลูกหลานของเกษตรกรมีไม่กี่คนที่ได้รับการศึกษา เพราะหลายชั่วคนมาแล้วพวกเขาปล่อยให้การอ่านการเขียนและการคิดเลขฆานาที่เป็นภาระของชาวฮินดู ระยะเวลาที่ก่อตั้งประเทศขึ้นใหม่ ตำแหน่งต่าง ๆ จึงต้องว่างงานนักวิชาการผิวขาว

* แอกรโนมมิสต์ (Agronomist) ผู้ชำนาญในทางผลิตผลทางเกษตรและเนื้อดินที่ใช้ในการเพาะปลูก

เข้าทำ เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ได้ช่วยคนพวกนี้ในการโอนสัญชาติโดยถือเอาศาสนาอิสลามเป็นหลัก อย่างไรก็ตามตำแหน่งของชาวต่างประเทศได้ค่อย ๆ ถูกแทนที่โดยลูก หลาน น้า ลูกพี่ลูกน้อง น้องเขย และแม้กระทั่งพ่อตาของนักการปกครอง ดังนั้นท่ามกลางนักการเมืองที่มีความประสงค์จะรับชาวมุสลิมเข้าปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเอกอัครราชทูต

มีร์ มุหัมมัด มุสตาฟา เป็นน้องเขยของสมาชิกรัฐสภาผู้มีชื่อเสียงกว้างขวาง จึงถูกกะยั้นกะยอยให้สมัครตำแหน่งที่ว่างอยู่ เพราะเป็นงานที่มั่นคงดี เขาผิดหวังมาแล้วจากบอมเบย์จึงคิดว่าคราวนี้ละโชคคงช่วยบ้าง แต่เขาได้ปริญญาแขนงพฤกษศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และมีความรู้สึกอย่างชาวอังกฤษที่เคารพความชำนาญเฉพาะเป็นอย่าง ๆ ไป เขาไม่แน่ใจว่าจะทำงานตำแหน่งเอกอัครราชทูตได้

“ เธอใช้เงินของคุณพ่อคุณแม่ไปมากแล้ว ” มีร์ อาหะเหม็ด อาลี ผู้เป็นพี่เขยชั้นเสียงดัง “ นักพฤกษศาสตร์กับเอกอัครราชทูตต่างกันตรงไหน มันก็เกี่ยวข้องกับต้นไม้ต้นไม้ทั้งนั้น พี่เองไม่รู้จริงๆ ว่าทำไมเธอถึงจะทำงานไม่ได้ ”

มีร์ มุหัมมัด มุสตาฟา ได้รับความกดดันจากความจริงที่ว่า ไม่สมควรเลยในการพึ่งพี่เขยไปเสียทุกอย่างทั้งอาหาร เสื้อผ้า ตลอดจนที่พักอาศัย มากกว่าหลักตรรกอันแหลมคมของ มีร์

อาหะเหม็ด อาลี อย่างไรก็ตามเขาคงใจสมัครงานในตำแหน่งเอกอัครราชทูต เพราะมีความเร็วร้อนที่จะประกอบอาชีพ ซึ่งตามความจริงแล้ว เขายากเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมากกว่า

เขาประหลาดใจที่รู้ว่าตนเป็นผู้สมัครคนเดียวที่เข้าสอบสัมภาษณ์เพื่อบรรจุตำแหน่งว่าง อีกสองสามวันต่อมาเขายินดีที่ได้รับจดหมายแจ้งว่าได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตประจำกระทรวงเกษตรแห่งปากีสถานแล้ว

มีร์ อาหะเหม็ด อาลี จัดงานเลี้ยงอาหารเย็นเพื่อเป็นเกียรติแก่น้องภรรยา สมาชิกชนชั้นสูงแห่งเมืองลาฮอร์ช่วยเสริมงานให้หูขึ้น ฝ่ายพวกผู้หญิงในครอบครัวนำเครื่องเช่นไปบูชาหลุมศพนักบุญที่สุสานถนนมัลตัน และเอาของหวานออกแจกเด็ก ๆ ลูกหลานผู้ลี้ภัยที่ยากจนแถวถนนมหาราชินี อันเป็นบริเวณที่มีร์ อาหะเหม็ด อาลี อาศัยอยู่ โดยเจ้าของบ้านเดิมเป็นนายควมชาวฮินดูผู้หลบหนีไปเมืองซัลลันทूर ระหว่างการจลาจลสมัยแบ่งแยกประเทศ

มีร์ มุหัมมัด มุสตาฟา เดินทางไปพักยังโรงแรมชั้นหนึ่งในเมืองการาจี ส่งชุดสากลซึ่งตัดเย็บอย่างประณีตโดยช่างชาวอังกฤษไปชักรีดใหม่ โทรศัพท์ด้วยอาการตื่นเต็นถึง ๆ ๗๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร เพื่อขอเข้าพบและรับทราบนโยบาย แต่จะเป็นการง่ายสำหรับการค้นหาเข็มในกองฟางยิ่งกว่าเข้าพบรัฐมนตรีท่าน

หนึ่งในภาคนี้ หลังจากมอบกระเช้าผลไม้ให้ เลขานุการของเลขานุการของรัฐมนตรีแล้ว เขาได้รับอนุญาตให้เข้าพบท่านได้ในวันจันทร์เวลาเที่ยง

เมื่อปรากฏตนต่อหน้าฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรแล้ว เขารู้สึกว่าช่วยหายใจไปหมด หลบสายตาลงต่ำ ยิ้มเจื่อน ๆ เหมือนแกะตั้งใจฟังว่าท่านจะให้คำแนะนำอย่างไรเกี่ยวกับตำแหน่งในฐานะเอกอัครราชทูต เขาเป็นคนแบบบาง อกรวบ แก้มคอบ และสวมแว่นตาชนิดหนึบจมูกมีเหงื่อแห่งความรู้สึกคำคำต้อยไหลออกจับเปรอะ ทั้งๆ ที่เขาก็ได้รับการศึกษามาจากประเทศอังกฤษ ตรงกันข้าม รัฐมนตรีเป็นคนอ้วน หนวดจุ่มเหมือนช้างน้ำ ใบหน้าแดงมีแววความเมตตา แต่ทว่าแฝงด้วยอำนาจจนเห็นแล้วทำให้ตกใจ ภายหลังที่เรียบกันอยู่นานระหว่างรัฐมนตรีและเอกอัครราชทูต ในที่สุดชายหนุ่มผู้เต็มด้วยความหวังจึงเริ่มต้นด้วยน้ำเสียงอ่อยๆ ซึ่งเป็นความพยายามอย่างสูงสุดแล้ว

“ กระผมมาขอรับคำแนะนำอันมีค่าจากฯพณฯ เกี่ยวกับงานในหน้าที่เอกอัครราชทูตบางที่ ฯพณฯ อาจจะทำได้ที่กรุงลอนดอนที่ตั้งตั้งกระผมในตำแหน่งนี้ ”

“ ฮัน ... ฮัน เอกอัครราชทูต ผมลืมชื่อคุณแล้วสิ มันต้องอยู่ในแฟ้ม ” พูดแล้วรัฐมนตรีก็เริ่มหยิบแฟ้มสลับไปสลับมา

“ กระผมชื่อมีร์ มุห์หมัด มุสตาฟาซอร์บ และกระผมเป็นญาติกับมีร์ อาหะเหม็ด อาลี แห่งลาฮอร์ ”

“ อ้า มีร์ มุห์หมัด มุสตาฟา ผมนึกออกแล้ว ฮัน...ฮัน น้องภรรยาของมีร์ อาหะเหม็ด อาลี... ใช่แล้ว...อ้อ ผมขอแสดงความยินดีด้วยที่คุณได้รับแต่งตั้ง ผมได้ยินว่าคุณเป็นนักศึกษาหลักแหลมคนหนึ่งในวิทยาลัย หวังว่าคุณคงจะทำงานด้วยดีในตำแหน่งใหม่ ประเทศชาติที่เพิ่งก่อร่างสร้างตัวต้องการความช่วยเหลือจากคนหนุ่มมองปราดเปรื่องอย่างคุณ ผมยินดีมากที่ได้พบ ”

มีระ มุห์หมัด มุสตาฟา ค่อยมีกำลังใจที่แลเห็นความเป็นกันเอง เขารู้สึกแจ่มใส เงยหน้าขึ้นและเรียนถามต่อ “ ฯพณฯ ซอร์บ กระผมใคร่ทราบถึงหน้าที่เฉพาะและแผนกสังกัดในฐานะของเอกอัครราชทูต ”

รัฐมนตรีจึงที่ได้ยินคำถามเกี่ยวกับวิชาการดูเหมือนท่านไม่รู้เนื้อรู้ตัว หรืออาจกำลังคิดถึงปัญหาอื่นอยู่ก็ได้ ท่านตอบว่า “ ผมจะให้เลขานุการโทรศัพท์ไปตั้งผู้อำนวยการเกษตรกรรมในกระทรวงของเรา และเขาอาจให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อคุณได้ ” ท่านขยับตัวลุกขึ้นและยื่นมือให้ผู้เข้าพบ “ โชคดีนะคุณ ด้วยพระกรุณาขององค์อัลลอฮ์ ผมหวังว่าคุณคงช่วยประเทศเกิดใหม่ของเราให้เจริญเติบโตขึ้น ”

มีร์ มุห์หมัด มุสตาฟา สัมผัสกับการบีบ
อย่างหนักจากมือของรัฐมนตรีจนปวดนิ้วแทบร้อง
ออกมาดัง ๆ เขามองเห็นว่าท่านเป็นผู้มีบุคลิก
สูงส่ง หนักแน่น และคล่องงาน มีน้ำใจไมตรี
และความกระตือรือร้นน่ายกย่อง ส่วนตัวเขาเอง
รู้สึกว่าเป็นคนอ่อนแอใช้ไม่ได้เอาเลย ดังนั้น
เมื่อออกจากห้องแล้วจึงพยายามเพิ่มความกระฉับ
กระฉ่องขึ้น และตรงไปยังที่ทำงานของผู้อำนวยการ
เกษตรกรรม

นักการของกระทรวงแต่งเครื่องแบบสีแดง
กลัดกระดุมทอง เห็นแล้วทำให้เขาเกิดความรู้สึก
ว่าตัวเองลดความเข้มแข็งลง ขณะที่เดินไปตาม
ระเบียบศึกที่มีแสงสว่างจ้า เขาดูเหมือนเป็นคน
อมทุกข์ และเมื่อมาหยุดยืนอยู่ใต้เงายาวที่เปลว
เปลี่ยวท่าทางเขาไม่ผิดกับเหยี่ยวกำลังจ้องเหยื่อ
อย่างไรก็ตามเสื้อสากลชุดสีทึบหลายสีมือข้างอังกฤษ
เป็นเสมือนเกราะช่วยคุ้มภัยจากรอบทิศ เขามา
หยุดอยู่หน้าห้องผู้อำนวยการเกษตรกรรม ส่ง
นามบัตรให้นักการด้วยมือขวาอันมีเกียรติเหนือ
กว่า นักการก้มตัวลงแล้วถือบัตรเข้าไปในห้อง

เนื่องจากไม่มีม้านั่งตามระเบียบสำหรับให้
แขกนั่งคอย มีร์ มุห์หมัด มุสตาฟา จึงคล่อมรั้ว
กันข้างบันไดและมองลงไปยังพื้นเบื้องล่างอย่างไร
จุดหมาย ขณะเพ่งชั้นบันไดเขาเกิดความคิดขึ้น
ว่า เบื้องหลังความร่าเริงของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่า
การเกษตร ปรากฏแววของความไม่แน่ใจให้

เห็นราว ๆ และลึกลงไปในความไม่แน่ใจยังมี
ความปรารถนาจะปกปิดความเขลาเกี่ยวกับหน้า
ที่ของเอกไกรนอมมิสต์ซ่อนอยู่อีกชั้นหนึ่ง พร้อม
กับการค้นพบความจริงข้อนี้ มีร์ มุสตาฟายัง
บังเกิดความคิดเกี่ยวกับตัวเองต่อไปอีกว่า เขา
เป็นตัวตลกตัวหนึ่ง หรือกล่าวให้สั้นมวนลสักหน่อย
ก็ว่า มีความเสแสร้งแก่งแย่งอำนาจอยู่ที่นี้ โดย
เหตุที่เขาได้รับปริญญาทางพฤกษศาสตร์ และไม่
ทราบแน่ชัดว่าเอกไกรนอมมิสต์คืออะไร นอกจากรู้
ความพจนานุกรมว่า ผู้เชี่ยวชาญการเกษตร
ขณะที่ยื่นคอกยคำอนุญาตจากท่านผู้อำนวยการให้
เข้าพบ เขารู้สึกเสียใจมากที่ยอมให้พี่เขยชักจูง

ในที่สุดเขาถูกนำเข้าไปปรากฏตัวต่อหน้าผู้
อำนวยการเกษตรกรรม สุภาพบุรุษผู้นี้แบบบาง
พอ ๆ กับเขา ดังนั้นจึงง่ายขึ้นที่จะแลกเปลี่ยน
ทัศนะกัน เพราะมีความเท่าเทียมกันทางร่างกาย
ท่านผู้อำนวยการทักทายด้วยสำเนียงฮินดูสถานี
แถบลักเนาอย่างไพเราะและนึมนวล พร้อมทั้ง
ก้มศีรษะด้วยอาการจงกรมเป็นสง่า มีร์ มุห์หมัด
มุสตาฟาจึงรู้สึกมั่นใจในการเริ่มสัมพันธ์ภาพกับ
ผู้บังคับบัญชา เพราะคิดว่าเอกไกรนอมมิสต์คง
ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการเกษตร อย่างไรก็ตามโชค
ไม่เข้าข้างอย่างที่คาดหวัง ท่าทางดีมิได้เป็น
เครื่องประกันว่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจดีด้วย
เสมอไป ความจริงอาการเหล่านั้นซึ่งเคลือบด้วย
ความเฉยเมยที่ขัดเกลาลเสียพรึบแล้ว มีลักษณะ
ตรงกันข้ามกับความเป็นมิตรโดยสิ้นเชิง

“ กระทบมารายงานตัวต่อท่านตามบัญชาของ
าพณฯ รัฐมนตรีว่าการเกษตร กระทบเป็น
เอกไกรนอมมิสต์ที่ได้รับแต่งตั้งใหม่ ”

ท่านผู้อำนวยการชัดเจนหะมีร์ มุหัมมัด
มุสตาฟาด้วยการสัมผัสมืออย่างสุภาพพร้อมกับ
กล่าวว่า

“ ขอโทษเถอะ มีร์ ซาหิบ แต่ผมไม่อยาก
เชื่อเลยว่านักวิทยาศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงอย่างคุณ จะ
มาเป็นลูกน้องผม เราเสมอกันในประเทศอิสลาม
ประชาธิปไตยใหม่แห่งนี้ และหวังว่าคุณคงเชื่อ
เมื่อผมกล่าวว่า ผมมีความเคารพอย่างสูงต่อคุณ
วุฒิจากยุโรปในด้านเกษตรกรรม คุณพ่อของผม
มีที่ดินมากมายในแคว้นอูธ แต่ก็ต้องล้มจมหมด
เพราะไม่มีใครสักคนเดียวในครอบครัวของเราที่
มีความรู้ทางเกษตร... าพณฯ รัฐมนตรีพูดถึงคุณ
เหมือนกัน แต่ผมเพิ่งเข้ามาทำงานในกรมนี้จึง
ไม่รู้อะไรจะช่วยคุณอย่างไร รองผู้อำนวยการมี
ประสบการณ์มาก ผมจะแนะนำให้คุณรู้จัก
บางทีคุณอาจพบกันได้พรุ่งนี้ ”

มีร์ มุหัมมัด มุสตาฟางังไปหมด เบื้องหลัง
ความสุภาพของท่านผู้อำนวยการดูเหมือนจะมี
ความภาคภูมิใจซ่อนอยู่ อันเกิดจากความปรารถนา
ที่จะปกปิดความเขลาของตนเอง หรือมันเป็น
ความริษยากันแน่ เขายังลงความเห็นไม่ได้
ท่านผู้อำนวยการชื่อศักดิ์พอที่จะสรรภาพออกมา
ตรง ๆ ว่าไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับงานในกรมนี้

นัก ดังนั้นเขาจึงสมัครใจเชื่อตามที่ท่านพูด เขา
ก้มศีรษะและเอ่ยเบา ๆ ว่า “ กระทบใครจะเริ่ม
งานเร็วที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ”

ท่านผู้อำนวยการกำลังยุ่งอยู่กับการเขียนบัน
ทึกลงรองผู้อำนวยการ ท่านพยักหน้าและยิ้ม
พร้อมกับพูดด้วยน้ำเสียงกระตือรือร้นว่า “ แน่
นอน แน่นอน ”

การที่ต้องนั่งคอยอยู่นานทำให้มีร์ มุหัมมัด
มุสตาฟา รู้สึกกระสับกระส่าย ความอึดอัดใจและ
ความร้อนของเสื้อสากลชุดสักหลาดทำให้เหงื่อ
ไหลท่วมตัว ไม่รู้อะไรจะทำอย่างไรดีถ้าท่านรองผู้
ำนวยการเกิดบ่นเรื่องเหมือนท่านรัฐมนตรีและ
ท่านผู้อำนวยการ เขา รู้สึกสับสนเหลือจะรับ

เมื่อจดหมายแนะนำตัวเสร็จ มีร์ มุหัมมัด
มุสตาฟา ดามอย่างเกรง ๆ ว่า “ กระทบจะเข้า
พบท่านรองผู้อำนวยการในวันนี้ได้ไหมครับ ”

“ ฮัน ลองดูซิ ถ้าเขาต้องการพบคุณวันนี้....
ได้แน่ ”

มีร์ มุหัมมัด มุสตาฟา สัมผัสมืออำลาท่าน
ผู้อำนวยการใจดี แล้วออกเดินไปตามระเบียบ
หลังจากบอกรู้กับนักการแล้ว เขาคอยอย่าง
เลื่อนลอย แน่ใจว่าการสัมภาษณ์ครั้งสุดท้าย
จะเป็นการตัดสินโชคชะตาเด็ดขาดกันที่ รู้สึก
อึดอัดยิ่งกว่าการสัมภาษณ์ครั้งก่อน ๆ ตุ้โชคไม่
ค่อยดีเสียเลย เขาต้องคอยอยู่นานเพราะท่านรอง
ผู้อำนวยการกำลังมีงานยุ่ง ยุ่งมากทีเดียว ตอนนั้น

มีธ มุหัมมัด มุสตาฟา เริ่มหวาด คิดว่าท่านรอง
ผู้อำนวยการต้องไม่สนใจใยดีต่อเขาแน่นอน

ความหมั่น หมองชะงักลงเมื่อนักวารกะตูก
ปักคอเสื้ออย่างกะทันหัน เขารู้สึกเคืองนักร
แต่ก็ต้องระงับความไว้วางใจแล้วตามเข้าไปในห้อง
ท่านรองผู้อำนวยการทำทางเอางานเอกสาร ไม่
สุภาพแต่ก็ไม่กระด้าง ท่านสัมผัสมือกับมีธ
มุหัมมัด มุสตาฟา อย่างเป็นทางการและคล่อง
แคล่ว ขณะเดียวกันสายตากำลังมองดูแฟ้มต่าง ๆ
ปากพิมพ์คำตักการ ต่อจากนั้นขยับมือขวาเป็น
เชิงให้ผู้เข้าพบนั่งลงที่ม้านั่งด้านซ้ายมือ

“ผมจะทำอะไรให้คุณได้บ้าง” ท่านเอ่ยขึ้น
เลิกคิ้วขมวดหน้ามาทางมีธ มุหัมมัด มุสตาฟา

เอกโกรนามมิสต์ยื่นจดหมายแนะนำตัวให้
แล้วนั่งคอยด้วยความคาดหวัง

“อ้อ คุณเป็นเอกโกรนามมิสต์คนใหม่”
ท่านรองผู้อำนวยการเริ่มต้น “ผมอยากจะพูด
กับคุณอย่างละเอียดสักวันหนึ่งถึงสถานการณ์ทาง
เกษตรในประเทศไทย และอยากจะขอคำแนะนำ....”

“กระผมมารายงานตัวครับ อยากทราบว่า
จะขึ้นตรงต่อแผนกไหน” มีธ มุหัมมัด มุสตาฟา
เรียนตอบ

“ผมเกรงว่า” ท่านรองผู้อำนวยการกล่าว
“คงไม่มีที่ว่างในสำนักงานเลขานุการ และยังไม่
รู้เลยว่าอีกกี่เดือนจะมอบหน้าที่ให้คุณได้ ผมยัง

ไม่รู้หน้าที่โดยตรงของคุณเลย เรามีวัดแหวกเตอร์
จอดทิ้งไว้ที่เบิ่งกอลตะวันออกมากมาย ต้องซ่อม
แซมกันขนานใหญ่ ผมอยากให้คุณไปทำงาน
นั่นก่อน”

“แต่ ท่านครับ กระผมมาผิดที่เสียแล้ว
กระผมได้รับปริญญาทางพฤกษศาสตร์ พี่เขย
ได้ชักชวนให้สมัครงานตำแหน่งเอกโกรนามมิสต์
กระผมคิดว่าด้วยความพยายามเล็กน้อยคงเรียนรู้อ
งานด้านเกษตรได้มาก แต่กระผมไม่ได้เป็นวิศว
กรและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการซ่อมรถแหวกเตอร์
ด้วย”

“อ้าว อ้าว คุณมีธ มุหัมมัด มุสตาฟา”
ท่านรองผู้อำนวยการแย้ง “ถ้าคุณสามารถเรียนรู้อ
เกี่ยวกับเกษตรกรรมได้ภายในสองสามเดือน คุณ
ก็ต้องสามารถหาความรู้ที่จำเป็นในการแนะนำ
ซ่อมแซมรถแหวกเตอร์จากคนงานประจำท้องที่
ได้เหมือนกัน คนเราไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดวิชา
เฉพาะให้มากนักหรอก”

“แต่ ท่านครับ กระผมไม่เคยจับเครื่อง
ยนต์กลไกมาก่อนเลย” เอกโกรนามมิสต์ขอ
ความเห็นใจ

“เราเป็นประเทศเกิดใหม่” ท่านรอง
ผู้อำนวยการกล่าว “เราต้องทำงานเต็มความ
สามารถ พุดจริงๆ แล้วผมไม่รู้เลยว่าเอกโก
รนามมิสต์เขาทำอะไรกันบ้าง”

“กระผมหวังว่าคงให้คำแนะนำแก่รัฐบาลให้
ถึงวิธีการผลิตที่ให้ผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

เตรียมโครงการเร่งรัด 'ผลิตอาหารให้มาก' โดย
ทำไร่ตัวอย่าง จ้างคนงานแต่น้อย ผลิตสำเร็จอาจ
เกิดขึ้นก็ได้เนะครับ”

“โอ ตัวอย่างนั้นละก็ ผมเห็นจะต้องบอก
ให้คุณรู้แต่ต้น ๆ เราทั้งสองคนสำคัญผิดกันแล้ว
ไม่มีทางจัดทำตามที่คุณเสนอ ถ้าหากเหลือเกิน
ที่จะหาเงินมาจ่ายให้คุณ พวกเราแต่งตั้งคุณก็
เพราะนับถือพี่ชายคุณ มีร อาหะเหม็ด อาลี
เป็นอย่างสูง คุณต้องเร่งมือหน่อย เป็นต้นว่า
เราขาดแคลนที่ปรึกษาผู้มีความรู้เกี่ยวกับโรคซึ่ง
ทำลายต้นผลไม้ คุณควรจัดการแก้ไขปัญหาทันที
ด้วย”

“แต่ ท่านครับ” มีร มุหัมมัด มุस्ताฟา
ประท้วง “กระผมไม่มีความรู้เลยเกี่ยวกับโรค
ศัตรูพืช”

“นี่แน่ มีร ซาหิบ คุณต้องประกอบอาชีพ”
ท่านรองผู้อำนวยการแนะนำ “ทำไมต้องกังวล
ถึงข้อปลีกย่อยมากนัก ทางที่ดีสำหรับคุณคือเดิน
ทางไปเบ็งกอลตะวันออกแล้วดูงานทั่ว ๆ ไปสัก
๖ เดือน トラバโตที่คุณทำรายงานส่งมาให้ผมพอ
ที่จะตอบท่านผู้อำนวยการได้ คุณจะทำอย่างไร
ก็ตามใจ เวลาเท่านั้นพอดมไปสำหรับคุณเพื่อ

เตรียมตัวเป็นเอกโอรนอมมิสต์ ผมทำอะไรมาก
กว่านี้ไม่ได้แล้ว”

“ท่านดีเหลือเกินครับ” มีร มุหัมมัด
มุस्ताฟา ขอบคุณ “เมตตาต่อกระผมมากที่สุด”

“เออละ แล้วผมจะจองที่นั่งเครื่องบินไป
ตัดค่าให้ คุณไปติดต่อกับสำนักงานใต้ที่นั่น ผม
จะแนะนำให้คุณต้องออกอุบายเพื่อหาทางให้ได้
บ้านพักชั่วคราวที่ตี ๆ และใช้เวลาว่างของคุณ
ให้สนุก”

“ครับ” มีร มุหัมมัด มุस्ताฟา พุดอย่าง
อ่อนน้อม

“ตกลง ผมจะส่งจดหมายแนะนำตัวไปให้
คุณที่โรงแรมวันพรุ่งนี้ ขออิลลอร์จกั่มครองคุณ”

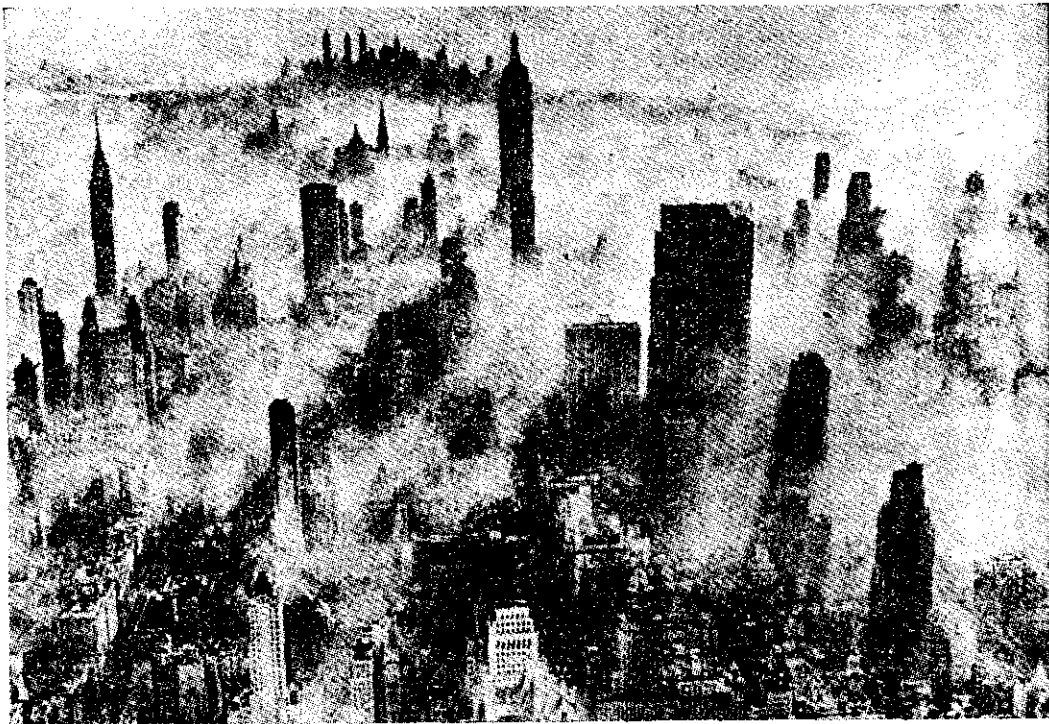
มีร มุหัมมัด มุस्ताฟา ออกจากห้องท่าน
รองผู้อำนวยการด้วยรอยเยาะหยันบนใบหน้า ซึ่ง
มองคุณคล้ายเครื่องหมายคำถาม แล้วปรากฏรอย
ยิ้มตรงริมฝีปาก เขาเดินสี่ระยะตั้งออกไปทาง
ประตูใหญ่ รู้สึกว่ามีชัยต่อความสงสัยใด ๆ ทั้ง
สิ้นแล้ว เขาดกกลงใจเด็ดขาดมุ่งสู่มหาสมุทร
แปซิฟิก ©

ปรีชา ช่อปทุมมา แปล
จากเรื่อง The Agronomist

ฤาสมยนี้โลกมันเอียง

๑ หนังสือเล่มใหม่ของ พระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณฺณ
วณโณ รวมบทความ บทกวี ที่เคยลงในหนังสือพิมพ์
และวารสารต่าง ๆ ทั้งบทที่เคยลงในหนังสือพิมพ์
และวารสารต่าง ๆ และบทที่เคยถูกสั่งห้ามพิมพ์ด้วย

คำสิงห์ ศรีนอก หรือ ลาว คำหอม เขียนคำนำให้
สั่งจองได้ที่นายพิภพ ธงไชย กองบรรณาธิการ สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์ จุฬาฯ ซอย ๒ ถนนพญาไท ก.ท. ๕
ราคาสั่งจองเล่มละ ๘ บาท (รวมค่าส่ง) ว่างตลาด
ต้นเดือนมิถุนายน ราคาเล่มละ ๑๐ บาท ©

ความเจริญทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสามารถในการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้ประเทศต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาทาง เศรษฐกิจได้ แต่ในขณะนี้อาจจะพอใช้ผลผลิตต่าง ๆ ที่ได้เพิ่มขึ้นมาเป็นดัชนีวัดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้นั้น สิ่งซึ่งผู้ผลิตมักจะเพิกเฉย และให้ความสนใจน้อยก็คือ กรรมวิธีในการจัดของเสียซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกันด้วย ในแง่ของผู้ผลิตกรรมวิธีดังกล่าว ถือเป็นเพียงส่วนที่จะเพิ่มต้นทุนการผลิตขึ้นเท่านั้น ในขณะที่สิ่งของต่าง ๆ เริ่มมีความ คืบหน้า

ปัญหาของการรักษาสิ่งแวดล้อมและเริ่มเข้าใจว่าการจัดของเสีย โดยไม่ทำให้สภาพของสิ่งแวดล้อมเสื่อมลงไป ก็เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งในการดำรงชีวิตอย่างสุขสมบูรณ์ เริ่มมีผู้ชี้ให้เห็นว่าในการใช้ผลิตภัณฑ์ใด ๆ ไม่ควรคิดถึงแต่เฉพาะคุณประโยชน์ในระยะสั้นเท่านั้น ควรมองไปถึงผลต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย อย่าง เช่น การใช้น้ำมันคุณภาพสูงสำหรับรถยนต์จะมีส่วนเพิ่มปริมาณ ของตะกั่วในสิ่งแวดล้อม การใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากจะทำให้หน้าเสียได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนมากมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล มุ่งใช้ความ

มากกว่าเสนอข้อเท็จจริง สิ่งซึ่งยังขาดอยู่ คือการวิเคราะห์อย่างละเอียดถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้

นายแบรี คอมมอเนอร์ ศาสตราจารย์ทางพิษวิทยาจากมหาวิทยาลัยยอร์ค เป็นคนหนึ่งซึ่งเชื่อว่าวันแห่งความหายนะของมนุษย์อยู่ใกล้เต็มทีแล้ว แต่คอมมอเนอร์ไม่เพียงเชื่อแต่อย่างเดียวเท่านั้น เขาได้หาเหตุผลมากมายมาสนับสนุนคำทำนายของเขาด้วย ก้าวสำคัญก้าวหนึ่งในการวิเคราะห์ผลของความเจริญทางเศรษฐกิจต่อสิ่งแวดล้อม ก็คือ การให้คำนิยาม “ความกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อม” (Environmental impact) ในกระบวนการผลิตสินค้าอะไรก็ตามย่อมมีของเสีย (pollutant) เกิดขึ้นของเสียนี้ ไม่เป็นแต่เพียงวัตถุเท่านั้น หากรวมทั้งพลังงานที่ใช้ด้วย ซึ่งผลสุดท้ายจะต้องปล่อยออกมาในสภาพของความร้อน ในการใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี หรือน้ำมันรถยนต์ก็จะมีของเสียเกิดขึ้นด้วย ของเสียเหล่านี้จะต้องหลั่งไหลเข้าสู่สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนขึ้น ถ้าของเสียเป็นสิ่งซึ่งตามปกติมีอยู่แล้วในธรรมชาติ เช่น เป็นของเสียที่เกิดจากพืชหรือสัตว์และมีปริมาณไม่มากนัก สิ่งแวดล้อมมักจะมีกลไกที่จะทำลายหรือเปลี่ยนแปลงของเสียเหล่านั้นไป ทำให้เกิดสมดุลของธรรมชาติดั้งเดิม โดยมีแบคทีเรีย สาหร่าย และ

สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เป็นตัวนำเอาของเสียเหล่านั้นไปใช้ แต่ถ้าปริมาณของของเสียมีมากเกินไปสิ่งแวดล้อมจะรับได้ ความกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมอาจทำให้ระบบทางนิเวศวิทยาสลายลง ตัวอย่างเช่น ถ้าใช้ปุ๋ยไนโตรเจนเป็นจำนวนมาก และน้ำชะปุ๋ยนี้ลงไปในแหล่งน้ำ พืชจำพวกสาหร่ายในแหล่งน้ำนั้นอาจเจริญงอกงามอย่างรวดเร็วเกินไป และเมื่อตายลงก็กลายเป็นอาหารของแบคทีเรียซึ่งทำให้น้ำเน่าได้ ถ้าของเสียเป็นของซึ่งแปลกปลอมออกไปจากธรรมชาติ เช่น พลาสติก หรือผงซักฟอก ซึ่งจุลินทรีย์ไม่สามารถใช้เป็นอาหารได้ ผลต่อสิ่งแวดล้อมอาจมีน้อยหรือมากแล้วแต่ว่าสารเหล่านั้นเป็นพิษหรือเป็นภัยต่อระบบนิเวศวิทยาเพียงใด คำนิยามของความกระทบกระเทือนของของเสียต่อสิ่งแวดล้อม คือ ปริมาณของของเสียที่เข้าสู่สิ่งแวดล้อมต่อปี ถ้าของเสียมีมาก ความกระทบกระเทือนย่อมมีมากเป็นเงาตามตัว อาจแยกปัจจัยที่ก่อให้เกิดของเสียออกได้เป็นสามตัวด้วยกัน คือ ประชากรซึ่งเป็นผู้ใช้สินค้า ความอุดมสมบูรณ์ (affluence) หรือจำนวนสินค้าต่อหัวประชากร และปริมาณของของเสียต่อจำนวนสินค้า (ความกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อม = ประชากร × จำนวนสินค้าต่อหัวประชากร × ปริมาณของเสียต่อจำนวนสินค้า) ปัจจัยหลังสุดขึ้นอยู่กับวิธีการผลิตสินค้านั้น ๆ คอมมอเนอร์แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสมัย

ปัจจุบัน ซึ่งเป็นตัวการสำคัญในการก่อให้เกิดความมั่งคั่งในประเทศที่พัฒนาแล้วก็เป็นตัวการสำคัญด้วยในการเพิ่มปริมาณของเสียขึ้นในสิ่งแวดล้อม โดยการผลิตสินค้าโดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นหลักนั้นก่อให้เกิดของเสียเป็นปริมาณมากต่อสินค้าชิ้นหนึ่ง

ตัวอย่างหนึ่งก็คือการเพิ่มผลผลิตเกษตรโดยใช้ปุ๋ยไนโตรเจน ในสหรัฐ ฯ ปรากฏว่าปริมาณปุ๋ยไนโตรเจนต่อปีที่ใช้ ใน ค.ศ. ๑๙๔๙ เพิ่มขึ้นจากยี่สิบปีที่แล้วถึง ๖๔๙% ในจำนวนนี้อาจแยกออกไปได้ ๓๐% เนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้น ๓๔% พืชผลที่ได้เพิ่มขึ้นต่อหัวประชากร ๑๑% ส่วนที่เหลืออีก ๔๐๕% คือการเพิ่มของปริมาณปุ๋ยที่ใช้ต่อพืชผลที่ได้มา พืชง่าย ๆ คือปุ๋ยที่ใส่เพิ่มขึ้นนั้นส่วนใหญ่เป็นการเสียเปล่า เพราะเพิ่มผลผลิตได้เพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์เท่านั้น การใช้สารอินทรีย์ฆ่าแมลงก็ให้ผลในการทำงานเดียวกัน ในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ปริมาณยาฆ่าแมลงที่ใช้ในสหรัฐ ฯ มากกว่าเมื่อสิบเจ็ดปีที่แล้วถึง ๒๖๗% ทั้งที่พลเมือง เพิ่มขึ้นเพียง ๓๐% และพืชผลที่ได้ต่อหัวประชากรได้เพิ่มขึ้นเพียง ๕% เท่านั้น ปริมาณยาฆ่าแมลงที่ใช้ไปต่อจำนวนพืชผลที่ได้มาเพิ่มขึ้นถึง ๑๖๘% มีตัวอย่างอีกมากมายซึ่งแสดงให้เห็นความฟุ่มเฟือยของเทคโนโลยีสมัยใหม่ปริมาณฟอสฟอรัสที่ถมเข้าสู่สิ่งแวดล้อมจากการใช้ผงซักฟอกแทนสบู่ เพิ่มขึ้นจากเมื่อยี่สิบปีที่แล้วถึงประมาณ ๒๐๐๐% ปริมาณไนโตรเจนออกไซด์เพิ่มขึ้นกว่า ๖๐๐% จากการใช้ น้ำมันรถยนต์

ยังไม่มีมีการคำนวณความกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการใช้ใยเทียมจำพวกไนลอนแทนผ้าฝ้าย แต่คอมม่อนเอร์ซี ให้เห็นว่าจะต้องมีมากกว่าการใช้ฝ้ายอย่างแน่นอน โดยที่ใยเทียมเหล่านี้ผลิตขึ้นมาจากวัตถุดิบปิโตรเลียม โดยผ่านกระบวนการทางอุตสาหกรรมเคมีหลายขั้น แต่ละขั้นต้องเสียพลังงานไปเป็นจำนวนมากและผลิตภัณฑ์เหล่านี้คงทนถาวรจุลินทรีย์ไม่สามารถแยกสลายไปได้ คอมม่อนเอร์ซีกล่าวอย่างวิตกว่า “ทุกส่วนของใยเทียมที่ประดิษฐ์ขึ้นมาในโลกจะถูกทำลายไปได้ก็โดยการเผาซึ่งจะทำให้อากาศสกปรก หรือไม่ก็เป็นขยะซึ่งพอกพูนขึ้นเรื่อย ๆ ผลอย่างหนึ่งซึ่งมีรายงานมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ คือมีชิ้นส่วนเล็ก ๆ ของใยพลาสติกสีแดง น้ำเงินหรือส้ม กระจุกกระจายอยู่ทั่วไปในน้ำทะเลบางแห่ง” ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมในตัวอย่างเหล่านี้คือปริมาณของเสียต่อจำนวนสินค้า อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความบกพร่องของเทคโนโลยีของการผลิต การเพิ่มของประชากร และการเพิ่มของความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์โดยเฉลี่ยของประชากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญน้อยกว่า ช่องโหว่ที่เห็นได้ชัดในสมการของคอมม่อนเอร์ซีคือ การขาดตัวคูณซึ่งบ่งถึงพิษหรืออันตรายจากของเสียแต่ละอย่างต่อสิ่งแวดล้อม การกำหนดความกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้เพียงปริมาณเป็นเครื่องวัดเท่านั้น ย่อมไม่เพียงพอ เพราะสารแต่ละอย่างย่อมมีผลในเชิงนิเวศวิทยาแตกต่างกันออกไป การทั้ง

ชวคเบียร์ลงไปโนมหาสมุทรหนึ่งต้น มีอันตราย
ต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าการทิ้งแร่ยูเรเนียมที่มี
กัมมันตภาพรังสีเพียงหนึ่งกรัม ความเป็นพิษ
ต่อระบบนิเวศวิทยาเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน และ
ประมาณได้ยาก ใครจะบอกได้ว่าการทิ้งดู
พลาสติกลงในแหล่งน้ำจะเป็นภัยมากหรือน้อย
กว่าการทิ้งใบตองจำนวนเท่ากันลงไป ถ้าย้อน
กลับไปดูตัวอย่างที่คอมมอนอร์ให้ จะเห็น
ได้ว่า เพียงตัวเลขบอกปริมาณการเพิ่มของเสีย
เทียบกับการเพิ่มของประชากรและผลผลิตต่อหัว
เท่านั้น ไม่พอที่จะสรุปลงไปได้ว่าการใช้เทคโนโลยี
นั้น ๆ มีผลได้คุ้มผลเสียหรือไม่ เป็นไปได้ว่า
ผลได้จากการใช้ยาฆ่าแมลงคุ้มกับผลเสียที่เกิดจาก
พิษของมัน หรือการที่เสื้อผ้าสะอาดขึ้นคุ้มกับการ
ที่ฟอสฟอรัสในน้ำเพิ่มปริมาณขึ้น นอกจากนี้มี
ตัวอย่างอีกมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสมัย
ใหม่ทำลายระบบนิเวศวิทยาน้อยกว่าวิธีสมัย
โบราณ เช่นการสร้างบ้านด้วยคอนกรีต น่าจะ
มีความกระทบกระเทือนต่อระบบพฤษชาติน้อย
กว่าการสร้างด้วยไม้ การใช้เลื้อยหาวซึ่งทำจาก
ใยเทียมน่าจะช่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ได้มากกว่า
การใช้เลื้อยหนังเสือเป็นต้น เป็นไปได้หรือเปล่า
ว่าผู้ที่มิวแต่ซี ให้เห็นภัยจากเทคโนโลยีนี้เอง
แหละเป็นผู้ที่ใช้ประโยชน์จากมันมากที่สุดและผู้
ที่เห็นข้อเสียของการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ
โดยวิทยาการแผนใหม่ ก็เป็นส่วนหนึ่งของ
ผลผลิตของระบบเศรษฐกิจที่เขาชิงชังนั่นเอง

คอมมอนอร์เองได้เตือนว่า การที่จะสรุป
จากข้อมูลของเขาว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็น
อันตรายต่อระบบนิเวศวิทยานั้นไม่ถูกต้อง แทน
ที่จะละทิ้งเสียหรือถ่วงไว้ไม่ให้เจริญเร็วนัก กลับ
ควรจะเร่งพัฒนาเทคโนโลยีไปในทิศทางที่ถูกต้อง
เช่นพัฒนาวิธีที่จะลดปริมาณของเสียจากอุตสาหกรรม
หรือหาทางนำขยะที่เป็นสารอินทรีย์ เช่น
เศษอาหารหรือผลไม้วกกลับเข้าเป็นวัตถุดิบใน
เกษตรกรรม คือใช้เป็นปุ๋ยไม่ควรทิ้งน้ำหรือเผา
ไฟ เพราะจะเป็นการเปลี่ยนระบบสิ่งแวดล้อม
ไปอย่างรวดเร็ว การจะลดความกระทบกระเทือน
ต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งมนุษย์เป็นผู้ก่อจะทำได้ก็โดย
การพัฒนาเทคโนโลยีด้วยความรู้ทั้งทางวิทยาศา
สตร์กายภาพ และนิเวศวิทยาด้วยกัน เทคโนโลยีแผนใหม่ในสายตาของคอมมอนอร์นี้ จะ
ต้องมีทั้งระบบกินขยะเข้าสู่ดิน ระบบการผลิต
วัตถุดิบชาติแทนที่วัตถุดิบแร่และระบบขน
ส่งที่ใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ทั้งหมดนี้จะทำให้โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ
เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก หากข้อเสนอของคอม
มอนอร์ถูกต้องทั้งหมดหรือแม้เพียงบางส่วน
ปัญหาสำคัญที่ตามมาคือ รัฐจะมองเห็นความ
สำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้หรือไม่เพียงใด และ
จะมีมาตรการใดที่จะทำให้นายทุนหันมาสนับสนุน
เทคโนโลยีแผนใหม่เหล่านี้ ๑

ธงยุทธ ยุทธวงศ์

กวีต่างแดน

อายุ ชิง **ซื่อจิ้ง**คือ เจียง ไช เตออง เป็นคนมณฑล เจอช เจียง เมืองฮู่ เริ่มแรกเรียนวิชาจิตรกรรม ภาย หลังไปศึกษาที่ฝรั่งเศส กลับจากฝรั่งเศสไม่นาน ก็ถูก จับกุมติดคุก กวีบทหนึ่งที่เขาเขียนขึ้นในคุกชื่อ “แม่น้ำ คำเอียน” เป็นบทกวีที่มีชื่อเสียงมาก เมื่อหนังสือ รวมบทกวีเล่มแรกของเขาตีพิมพ์ขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๖ อายุ ชิง ได้ตั้งชื่อให้ว่า “แม่น้ำคำเอียน” หลังจากนั้นก็ได้ตีพิมพ์รวมบทกวีออกมาอีกหลายเล่ม เช่น “สู่ ดวงตะวัน” “เขาคายครั้งที่สอง” “ลบเพลิง” ฯลฯ บทกวี “หนองน้ำในฤดูหนาว” เขียนขึ้นเมื่อต้น

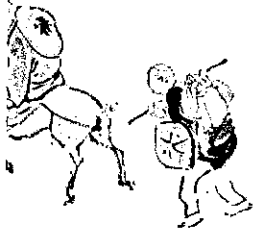
ปี ค.ศ. ๑๙๔๐ อายุ ชิง ได้เขียนกำกับไว้ว่า มอบให้ผู้ที่ มีชื่ออักษรย่อว่า ตับถิว. ไอ ซึ่งคงจะเป็นเพื่อนคนหนึ่ง ของเขา

ใน ค.ศ. ๑๙๔๔ ได้มีขบวนการรณรงค์ ‘ดอกไม้ บานร้อยดอก’ ขึ้นบนผืนแผ่นดินใหญ่ อายุ ชิง ถูก ประณามว่ามีความคิดเป็นพวกฝ่ายขวา (Rightist) อันขัดต่ออุดมการณ์ของคอมมิวนิสต์ บทประพันธ์ต่างๆ ของเขาถูกสั่งเก็บและห้ามตีพิมพ์ ส่วนตัว อายุ ชิง เอง ได้ถูกส่งไปทำงานในชนบท และก็ไม่มีการตรวจการ เคลื่อนไหวใดๆ จากเขาอีกเลย ●

ปฏิกริยา

อันเนื่องมาจาก ฉบับก๊วยเหลียง บรรณาธิการ ได้มีจดหมายถึงศาสตราจารย์ บุญชนะ อติถาวร อธิการ รัฐมนตรี กระทรวงเศรษฐกิจ ความตอนหนึ่งกล่าวว่า “เนื่องด้วย ท่านเป็นบุคคลที่เคยมีความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับ อยู่ในกระทรวงเศรษฐกิจและเคยต่อสู้เรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจกับประเทศญี่ปุ่นมาตลอด ดังนั้นจึงยอมรับ ตัณณ์หนักหนาบ่าง ทั้งในทัศนะส่วนตัวและทัศนะของทางราชการ ทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างดี ผมจึงใคร่ขอความ กรณาให้ท่านเขียนข้อคิดเห็นในทัศนะส่วนตัวของท่านเกี่ยวกับ ก๊วยเหลียง โดยมีปฏิกริยาเป็นบทความสั้น ต่อไม่ว่าจะคัดค้านหรือเพิ่มเติมประการใด” ต่อไปนี้ คือ ปฏิกริยาของ ศาสตราจารย์ บุญชนะ อติถาวร ที่ได้ตอบส่งมาให้ทางกองบรรณาธิการ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เราได้นำเนื้อความทั้งหมดลงโดย มิได้ตัดทอนข้อความหรือถ้อยคำแต่ประการใด ●

บ.ภ.

หนองน้ำแห่งฤดูหนาว
 ฟ้าเหว้เหมือนกับหัวใจของคนแก่
 หัวใจที่เต็มอ้อมไปด้วยความขมขื่นในโลกมนุษย์

หนองน้ำแห่งฤดูหนาว
 แห้งเหือดเหมือนกับดวงตาของคนแก่
 ดวงตาที่ถูกความทุกข์ยากบดฝนจนสิ้นแสง

หนองน้ำแห่งฤดูหนาว
 รกร้างเหมือนเส้นผมของคนแก่
 เส้นผมที่ขาวเทาและเบาบางเหมือนต้นหญ้าที่หมอกฝนเกาะอยู่เต็ม

หนองน้ำแห่งฤดูหนาว

ถาย ชิง
 (กวีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน)
 ฉวี่ชี่ วงศ์สภาพ แปล

หนองน้ำแห่งฤดูหนาว
 หมองหม่นเหมือนกับคนแก่ที่โศกเศร้า
 คนแก่ที่ก้อมกายอยู่ใต้พื้นฟ้าที่หมองหม่น

**ความพยายามในการแก้ปัญหาคลุกการค้า
 กับญี่ปุ่น**

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕

๑. กระทรวงเศรษฐกิจการสมัยรัฐบาลจอมพล
 ถนอม กิตติขจร (๑๑ มีนาคม ๒๕๑๒ - ๑๗
 พฤศจิกายน ๒๕๑๔) ได้ใช้ความพยายามอย่าง
 ยี่งที่จะแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าของประเทศไทย
 เพราะเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญอันเกี่ยวกับ
 ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของชาติ ความจริง
 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้สนใจปัญหานี้ และ
 เคยมอบให้รัฐมนตรีคนหนึ่งไปเจรจากับนายก

รัฐมนตรีวิเคตะของญี่ปุ่นมาแล้วครั้งหนึ่งเมื่อราว
 พ.ศ. ๒๕๐๗ แต่ไม่ได้ผล เพราะค้ำมั่นของฝ่าย
 ญี่ปุ่นที่ว่า จะซื้อสินค้าไทยมากขึ้น ๆ และจะส่ง
 เงินมาลงทุนในประเทศไทยนั้น มิได้รับความ
 สนใจจากฝ่ายญี่ปุ่นอย่างเพียงพอเลย ปัญหาการ
 ขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นจึงสูงขึ้นอย่างรวดเร็วมาก

๒. เหตุที่ต้องใช้ความพยายามในการแก้
 ปัญหาคลุกการค้ากับญี่ปุ่นเป็นลำดับแรกก็เพราะ
 การขาดดุลราว ๑๒,๐๐๐ ล้านบาทในปี ๒๕๑๒
 นั้น ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนนั้นเป็นการ
 ขาดดุลกับญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ดี ถ้าตัวเลขแสดงว่า

ไทยขาดดุลการค้ากับประเทศใดอื่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงสมัยนั้น ก็ยกปัญหาดังกล่าวขึ้นพูดกับเอกอัครราชทูตหรือรัฐมนตรีของประเทศนั้น ๆ เพื่อหาทางร่วมมือกันแก้ไขอยู่เสมอ ยิ่งกว่านั้นกระทรวงเศรษฐกิจในสมัยนั้นได้พยายามที่จะใช้นโยบายกระจายและเพิ่มการซื้อสินค้าจากประเทศอื่นนอกจากญี่ปุ่นให้มากขึ้น ๆ ด้วย (diversification of import sources)

๓. รัฐมนตรีว่าการเศรษฐกิจของไทยได้ร่วมประชุมกับรัฐมนตรีอุตสาหกรรมและพาณิชย์ของญี่ปุ่นทั้งในเมืองไทยและเมืองญี่ปุ่นสามครั้ง เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาค่าขาดดุลกับญี่ปุ่น ฝ่ายไทยได้ขอให้ญี่ปุ่นซื้อของจากไทยมากขึ้นเป็นรายปี โดยกำหนดแผนการค้า (trade plan or export target) โดยสามัญสำนักแล้ว การเจรจาเช่นนี้ดูจะไม่ยากเย็นอะไรนัก แต่ในปี ๒๕๑๒ ที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจไทยไปเจรจาที่กรุงโตเกียวเวลานั้น การเจรจาต้องหยุดชะงักลงกลางคัน เพราะฝ่ายญี่ปุ่นไม่ยอมรับข้อเสนอให้มีแผนการค้า ฝ่ายไทยต้องใช้ความพยายาม - ใช้ความอดทนและอดกลั้น - ใช้จิตวิทยาเป็นอย่างมาก รัฐมนตรีเศรษฐกิจไทยต้องพูดซ้ำๆ ว่าถ้าฝ่ายญี่ปุ่นไม่ยอมรับหลักการแผนการค้าของไทยแล้วผู้แทนไทยก็ต้องเดินทางกลับทันที เรื่องต้องรอนถึงนายกรัฐมนตรีวิชาโตของญี่ปุ่น ส่งให้รับ

ข้อเสนอของไทย การเจรจาจึงดำเนินการต่อไปได้

๔. หลักการเรื่อง “แผนการค้า” ดังกล่าวนี้อาจกลายเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญที่ช่วยให้ไทยสามารถขายสินค้าเกษตรให้แก่ญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นทุกปี และแก้ปัญหาค่าขาดดุลกับญี่ปุ่นได้เป็นลำดับ และได้ปฏิบัติติดต่อกันมาตลอดถึงปี ๒๕๑๔ และ ๒๕๑๕ และเชื่อว่าคงจะถือหลักการนี้ปฏิบัติต่อไปอีก ในระยะหลังนี้การเจรจาได้รวมเอาสินค้าอุตสาหกรรมอยู่ในบัญชีที่ฝ่ายไทยขอให้ญี่ปุ่นรับซื้อด้วย ซึ่งในขั้นแรกฝ่ายญี่ปุ่นก็เบี่ยงบ่าย แต่แล้วก็ยอมรับซื้อสินค้าบางอย่าง เช่น กระจกแผ่น เป็นต้น

๕. พูดถึงความพยายามของญี่ปุ่นที่จะครอบคลุคไทยนั้น คนไทยทุกคนมีความรู้สึกอยู่ทั่วไปเพียงแต่มองดูแผ่นป้ายโฆษณาขายสินค้าญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ ฯ ธนบุรีก็จะเข้าใจดี ชาวมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ก็มีความรู้สึกในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน จนถึงกับผู้นำของประเทศเหล่านั้นได้ยกขึ้นพูดอย่างเปิดเผย และในระหว่างนั้นรัฐมนตรีว่าการเศรษฐกิจของไทยก็ได้ยกขึ้นพูดแรง ๆ ในที่สาธารณะหลายครั้งเพื่อเตือนชาวญี่ปุ่นให้ร่วมมือกับฝ่ายไทยในการแก้ปัญหาร่วมกันนั้น

๖. เมื่อพูดบ่อย ๆ เข้า คนญี่ปุ่นทั้งในประเทศไทยและในประเทศญี่ปุ่นเองก็เข้าใจว่ารัฐมนตรีว่าการเศรษฐกิจไทยแอนตี้ญี่ปุ่น ทำ

ให้ต้องชี้แจงว่าปัญหาการค้าขาดดุลค่าญี่ปุ่นจำนวนมากเช่นนั้นเป็นปัญหาร่วมกัน ไทยและญี่ปุ่นจะต้องช่วยกันแก้ไขเพื่อป้องกันมิให้คนไทยและคนญี่ปุ่นเข้าใจผิดกันมากขึ้นในกาลภายหน้า เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเข้าใจเรื่องนี้ดี จึงได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี

๗. นักธุรกิจที่คิดจะมาลงทุนในประเทศไทยในระยะนี้ได้มาขอความเห็นจากรัฐมนตรีว่าการเศรษฐกิจเป็นส่วนมาก บางเรื่องรัฐมนตรีว่าการเศรษฐกิจได้ขอให้ระงับความกังวลเสีย เช่น ความคิดที่จะดำเนินกิจการโรงแรมเพิ่มขึ้นอีก ความคิดที่จะดำเนินการสร้างอุตสาหกรรมเคลือบดินเผา (นอร์ติค) ฯลฯ เป็นต้น ส่วนบางเรื่องที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจคิดว่าจะเป็นการประโยชน์ ก็ได้แนะนำให้ไปติดต่อกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมเปโตรเคมีกลโครงการวางท่อขนส่งน้ำมันข้ามคอคอตกทางภาคใต้จากฝั่งมหาสมุทรอินเดียมาอ่าวไทย ฯลฯ เป็นต้น ในเรื่องการลงทุนร่วมระหว่างไทยญี่ปุ่นนี้ รัฐมนตรีว่าการเศรษฐกิจได้บันทึกความจำไว้เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๒ ดังต่อไปนี้

๓. “พ่อค้าญี่ปุ่นเอาเปรียบในการลงทุนร่วมกับไทยเพื่อการอุตสาหกรรม ในการเสนอให้มีการลงทุนร่วมกันระหว่างไทยกับญี่ปุ่นปรากฏว่าส่วนใหญ่ญี่ปุ่นมีวิธีการพลิกแพลงเพื่อเอาเปรียบไทยอย่างมาก กล่าวคือ

แม้จะระบุว่า ฝ่ายไทยกับญี่ปุ่นจะลงทุนร่วมกันคนละ ๕๐% แต่ก็จะมีสัญญาผูกมัดว่า (ก) เครื่องจักร เครื่องมือจะต้องซื้อจากญี่ปุ่นทั้งสิ้น และโดยปรกติราคาของเครื่องจักรเครื่องมือเหล่านี้ ฝ่ายญี่ปุ่นจะตั้งราคาไว้สูงกว่าปรกติไม่ต่ำกว่า ๕๐-๓๐๐% นอกจากนี้ (ข) ในการบริหารงานแม้ญี่ปุ่นจะยอมให้คนไทยเป็นประธานกรรมการ แต่ฝ่ายญี่ปุ่นก็ยืนยันที่จะเป็นผู้จัดการเอง (ค) การซื้อวัตถุดิบและการสั่งซื้อทุกชนิดของบริษัท ก็จะต้องดำเนินการโดยคนญี่ปุ่น ผ่านบริษัทของญี่ปุ่น ไม่ว่าสินค้านั้นจะต้องสั่งเข้ามาหรือเป็นสินค้าวัตถุดิบที่ผลิตได้ในประเทศ (ง) สำหรับหุ้นที่ฝ่ายไทยจะต้องออก ๕๐% นั้น ญี่ปุ่นก็ยอมให้คนไทยกุมเต็มที่หรือให้มากกว่าเสียอีก แต่ต้องเอาใบหุ้นไว้เป็นประกัน ซึ่งเท่ากับญี่ปุ่นคุมทั้งด้านจัดการและด้านการเงินด้วย

“ข้าพเจ้าเห็นว่าหากคนไทยไม่เริ่มต้นตัวเสียแต่บัดนี้ ในระยะ ๕-๑๐ ปีข้างหน้าแล้ว การค้าทุกระดับของคนไทยก็จะต้องตกอยู่ในมือของญี่ปุ่นแทบทั้งสิ้น ในขณะที่มีน้อยคนที่จะทราบว่า เงินทุกบาทที่ประชาชนไทยทุกคนหาได้ ได้จ่ายให้ญี่ปุ่นเป็นจำนวน ๔ สตางค์ หรือร้อยละ ๔ ของรายได้

“หมาบเหตุ อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศญี่ปุ่นคนหนึ่งซึ่งมาพบข้าพเจ้า

เมื่อเร็ว ๆ นี้ เพื่อขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการที่
ญี่ปุ่นมาขอให้ร่วมทุนด้วย ได้ให้ข้อเท็จจริง
หลายประการ ประกอบกับรายงานกระแส
อื่นๆ ที่ข้าพเจ้าได้รับ ทำให้เป็นที่น่าวิตกกังวลฐานะ
ทางเศรษฐกิจการค้าของไทยว่า คงจะตกเป็น
เบี้ยล่างของญี่ปุ่นในเวลาไม่ช้านัก ถ้าหาก
ไม่หาทางแก้ไขเสียแต่เนิ่นๆ ก่อนที่จะสาย
เกินไป”

๘. ความพยายามในการแก้ดุลการค้าของ
ประเทศนั้น ถ้าแก้ไขได้ดีขึ้นเท่าใด ก็จะมีผลทำ
ให้ดุลการชำระเงินของประเทศดีขึ้น เป็นผลถึง
การเพิ่มทุนสำรองของชาติด้วย ดังจะเห็นได้ว่า
เมื่อสิ้นปี ๒๕๑๔ ความพยายามของคณะรัฐบาล
ก่อนปฏิบัติได้ส่งผลให้เห็นดัง มีรายงานของกอง
ประชาสัมพันธ์ คณะปฏิบัติแถลงเกี่ยวกับฐานะ
การค้าต่างประเทศ และทุนสำรองในเดือน
มกราคมและกุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ดังต่อไปนี้

“๑. ดุลการค้า ในเดือนมกราคม ๒๕๑๕
ปริมาณการขาดดุลมีจำนวนเพียง ๒๒๐
ล้านบาท เทียบกับจำนวน ๖๗๖ ล้านบาท

ในเดือนมกราคมของปีที่แล้ว ปริมาณการ
ขาดดุลการค้าลดลงร้อยละ ๖๘ ทั้งนี้เนื่อง
จากสินค้าออกมีมูลค่าเพิ่มขึ้นประมาณร้อย
ละ ๓๘ และสินค้าเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ
กว่า คือประมาณร้อยละ ๔ สาเหตุที่สินค้า
ออกเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๘๓ เป็นเพราะข้าวส่ง
ออกได้มากกว่าปีที่แล้วประมาณ ๕๐,๐๐๐
ตัน และสินค้าออกอื่นๆ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น
รวมกันกว่าเท่าตัว”

“๒. ทุนสำรอง ทุนสำรองในระยะ ๒
เดือนแรก (มกราคม-กุมภาพันธ์) ของ
ปีนี้ เพิ่มขึ้นรวมกันทั้งสิ้น ๗๔.๐ ล้าน
เหรียญสหรัฐฯ กล่าวคือ ทุนสำรองเพิ่มขึ้น
ในเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์ เป็น
จำนวน ๔๑.๗ และ ๓๒.๔ ล้านเหรียญ
สหรัฐฯ ตามลำดับ โดยเปรียบเทียบแล้วดี
กว่าปีที่แล้วมาก ซึ่งในปีที่แล้วในระยะ ๒
เดือนแรกของปี ทุนสำรองเพิ่มขึ้นรวมกัน
เป็นจำนวนเพียง ๑๔.๑ ล้านเหรียญสหรัฐ
เท่านั้น” ๑

บุญชนะ อัครดารา

หนังสือกับการศึกษาของประชาชน

ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเซ็นเซอร์หนังสือ หรือ
ปัญหาการเมืองการปกครอง หรือปัญหาการทำ
งานศิลปอันมีการเขียนหนังสือและการเขียนภาพ
ขึ้นรูป เป็นอาทิ ผมคิดว่าสรุปแล้วก็คือปัญหา

อันเนื่องมาจากระบบคุณค่าของสังคม หรือจะ
เรียกว่าวัฒนธรรมของสังคมก็ย่อมได้ แต่โดยนัย
นี้ผมหมายถึงว่าระบบคุณค่าของสังคมไทย หรือ
วัฒนธรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน (ไม่ใช่ใน
อดีต)

ว่ากันเฉพาะเรื่องหนึ่ง และคณะกรรมการ
เซ็นเซอร์หนังสือตามที่คุณเสถียร จันทิมาธร เขียน
ไว้นั้น คุณกันตามรายชื่อหนังสือที่ถูกระงับ
เซ็นเซอร์ห้ามขายในเมืองไทยแล้ว บางเรื่องซึ่ง
ผมได้มีโอกาสดูขณะที่ฉายในนิวยอร์ก ผมไม่เข้าใจว่า
ทำไมคณะกรรมการเซ็นเซอร์จึงห้ามขาย
และคิดไปในทำนองที่ว่าคณะกรรมการเซ็นเซอร์
เขาคงจะดูไม่รู้เรื่อง แล้วเขาก็เกรงว่าคนดูในบ้าน
เราจะดูไม่รู้เรื่องด้วย พร้อมกับนั้นเขาก็คงห่วง
ว่าคนที่เข้าหนังสือเข้าไปฉายจะขาดทุน จึงพาลห้าม
ฉายเอาเสียเลยกระมัง ถึงกระนั้นผมก็ยังคิดว่า
คณะกรรมการเซ็นเซอร์ ก็ออกจะ “เชื่อ” อย่าง
ที่ใคร ๆ เขาวางกันอยู่นั่นเอง

อาจจะเป็นปัญหาอยู่ที่ตัวคณะกรรมการ
เซ็นเซอร์แต่ละท่าน ซึ่งมีอยู่มากมายว่าแค่เฝ้า
หูตาฝ้าฟางหรือค่อนข้างจะ “ถอยหลังเข้าคลอง”
ตาม ๆ กันไปแล้วทั้งนั้นก็ดี แต่จะมองท่าน
อย่างนั้นก็ออกจะดูแคลนกันเกินไป คิดเสียว่า
ท่านเหล่านั้นทำงานตามหน้าที่ ตามที่ระเบียบ
เขาวางไว้และระเบียบแต่ละข้อก็รู้สึกจะเหมาะสม
กันดีกับระบบค่านิยมในสังคมไทย โดยเฉพาะ
ในข้อที่ว่าข้าราชการเลวไม่ได้ หรือพระเดรเดร
คู่จะนอกศีลไม่ได้ ความจริงแล้วสังคมไทยก็
ยอมรับว่าข้าราชการที่เลว ๆ ก็มี “เจ้ากู” นอก
ศีลก็มาก แต่ที่ระบบวัฒนธรรมไทยนั่นเองยัง
คับไว้ว่าใครเลวก็เฉยไว้เสีย รู้ว่าเลวแล้วจะพูด

ถึงกันทำไม เอมามาพูดมาคุยกันทำไม เอมามาเปิด
เผยกันทำไม

ที่ผมว่ามาตั้งแต่ต้น ก็เพื่อจะให้มาถึงจุดที่ว่า
อะไรคือมีอะไรมันมาติดอยู่ตรงค่านิยมของคน ตัว
ผมเองไม่ยอมรับว่าค่านิยมของคณะปฏิวัติเป็น
ตัวแทนค่านิยมของผม เพราะฉะนั้นอย่ากันว่า
ผมพูดผิด ฟังอีกสักนิดว่าคนไทยมีกว่า ๆ สัก ๓๕
ล้านคน คณะปฏิวัติสามารถควบคุมความคิดความ
อ่านไว้ได้เกือบทั้งหมด คณะปฏิวัติเป็นผู้ควบคุม
ว่าคนไทยจะอ่านหนังสืออย่างไร คุณหนังสือไหน
เล่นลิเกเล่นละครกันอย่างไร จริงอยู่มีเสียงคัดค้าน
อยู่บ้าง ก็เหมือนเสียงนกกระเรียนนกกระจาบที่ส่ง
เสียงอยู่ในวัง และเล็กน้อยเหลือเกิน เพราะ
ฉะนั้นจึงสรุปเสีย จำจะต้องมองว่าคณะปฏิวัติเป็น
ตัวแทนค่านิยมของคนส่วนมาก

ปัญหาเฉพาะหน้าที่คณะปฏิวัติกลืนไม่เข้า
คายไม่ออกและเป็นหอกคำดาตาใจของคนทุกคน
มาทุกยุคทุกสมัยก็คือ ปัญหาการคอร์รัปชั่น และ
เกี่ยวโยงไปถึงปัญหาระบบพรรคพวกเดียวกัน
เล็ดลี้เสียด้วยกัน ฯลฯ ปัญหาหนึ่งที่ทำให้เกิด
ความขัดแย้งในสังคม เกิดความเหลื่อมล้ำค่าสูง
และเชื่อว่า ทำให้เกิดปัญหาผู้ก่อการร้ายในที่สุด
ต่อไปก็ถึงปัญหาระบบการปกครองแบบประ
ชาธิปไตย และในที่สุดก็โยงเข้าไปถึงปัญหาใหญ่
ที่ว่าด้วยการศึกษาของประชาชน

ปัญหาอันเกี่ยวกับการศึกษาของประชาชน
นั้นสามารถคลุ่ไปหมดทุกปัญหา แต่นักการ

ศึกษาก็ยังเดียวกันอยู่ในเรื่องว่าปรัชญาการศึกษา
ของเรานั้นจะเอาอย่างไร และยังไม่สามารถสรุป
กันได้ให้รู้ชัดเจน ที่รู้ ๆ กันว่าสำคัญก็คือทำ
อย่างไรจึงจะจัดการไม่รู้หนังสือให้ลดน้อยลงได้
ณ ที่นี้เราจะยังไม่คำนึงถึงว่าปรัชญาการศึกษา
นั้นจะเอากันอย่างไร แต่การทำคนให้รู้หนังสือ
และรับความคิดทันสมัยเข้าไปได้นั้น น่าจะเป็น
สิ่งที่ต้องกระทำเร่งด่วน การทำคนให้รู้หนังสือ
ให้มากที่สุดนั้น *ศสม.* แห่งหนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*
เขียนไว้ในหนังสือชุด *วรรณไวทยากร* แล้วสรุป
ความได้ว่าหนังสือพิมพ์รายวันและรายต่าง ๆ จะ
มีส่วนช่วยมากที่สุด ซึ่งผมเห็นด้วยเป็นอย่าง
มาก และผมยังคิดไปในทางก้าวร้าวต่ออีกว่า
หนังสือพิมพ์บ้านเราเห็นแก่ตัวเหลือเกิน และคิด
ต่ออีกว่า คนทำหนังสือพิมพ์บ้านเราก็เห็นแก่ตัว
อย่างร้ายกาจ ส่วนปัญหาที่ว่าทำอะไรผู้คน
ส่วนใหญ่จึงจะสามารถรับความคิดที่ก้าวหน้าได้
มากที่สุด โดยที่เราไม่สามารถจะรอการรู้หนังสือ
ได้อีกต่อไป ผมมีความรู้สึกตะหงิด ๆ ว่าศิลปการ
แสดงน่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยขจัดปัญหาเหล่านี้ได้บ้าง

ศิลปการแสดงในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงบัลเลต์
โอเปร่า หรือแม้กระทั่งหนังของเฟลลีนีและ
เบิร์กมัน ขณะที่ผมเขียนนี้คิดแต่เพียงว่า ดิเก
หนังตะลุง โนห์รา หมอลำ (ทั้งหมอลำเดี่ยวและ
หมอลำหมู่) คำขอ และรวมทั้งหนังไทย และวง
ดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งอาจจะผนวกด้วยวงดนตรีไทย

และโขนละครเข้าไปด้วย แต่ผมไม่รวม เพราะคิด
ว่ายากที่จะเอาวงดนตรีไทยและโขนละครมาทำ
ได้ ส่วนความคิดก้าวหน้านั้น ไม่ได้หมายความว่า
จะก้าวเกินโลก หากแต่ก้าวทันโลกและอยู่ใน
โลกอย่างมีเหตุมีผลตามลักษณะเหตุแลผลอันจะ
โยงเข้ากาลามสูตรก็คงจะได้

ในหนังสือ *เดอะ ดรามมา รีวิว* ฉบับพิเศษ
ว่าด้วยการแสดงของเอเชีย ซึ่งคณะบรรณาธิการ
ของมหาวิทยาลัยนิวยอร์กจัดทำขึ้น (*The Drama
Review (TDR)* ฉบับ *Theatre in Asia*, New
York : New York University Press, V. 15,
No. 3 (T50), Spring 1971) นาย A.J.
Gunawardana ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย
ในลังกา เป็นบรรณาธิการชั่วคราวในการจัดทำ
ฉบับพิเศษที่วานี้ และเป็นผู้เขียนบทนำขนาด
ยาวในหัวเรื่องว่า *From Ritual to Rationality*
ผมสรุปได้ว่าวงการแสดงของชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะ
จะเป็นการแสดงอย่างศิลปประจำชาติ หรือจะ
เป็นการแสดงที่เอามาจากชาติใดก็ตาม ล้วน
เป็นเครื่องเสริมสร้างความคิดก้าวหน้าที่เต็มไปด้วย
ด้วยเหตุและผล ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าชาติต่าง ๆ ใน
เอเชียจะปรับการแสดงเหล่านั้นเพื่อสร้างสังคม
ให้ทันสมัยหรือเปล่า ทั้งนี้เพราะตามความคิดนั้น
บรรดาผู้คนส่วนมากยังคงติดอยู่ในความเชื่อดั้ง
กลางและพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ การติดอยู่ใน
กรอบนี้ทำให้ความคิดในการสร้างสรรค์ไม่ก้าว

ออกไปจากสังคมมานานแล้ว หนังสืออีกเล่มหนึ่งของนายพีคอก (James L. Peacock, *Rites of Modernization : Symbolic and Social Aspects of Indonesian Proletarian Drama*, Chicago, 1968) ซึ่งทำวิจัยเกี่ยวกับการแสดงชนิดหนึ่งในประเทศอินโดนีเซียชื่อว่า ลูดรูด (Ludruck) เท่าที่นายพีคอกอธิบายไว้ฉัน ผมคิดว่าคงจะเป็นแบบเดียวกับลิเกของเรา เพราะเป็นการแสดงที่แพร่หลายอยู่กับชาวบ้านทั่วไป แต่ในเรื่องของการแสดงแล้วน่าจะเป็นอย่างละครพูดมากกว่า ด้วยเขาไม่มีการร้องอย่างลิเกอย่างใดก็ตาม ไม่ได้เป็นปัญหาว่าลูดรูดจะเป็นอย่างไร (เพราะผมอาจเดาผิดไปได้) ประเด็นอยู่ตรงที่ว่าลูดรูดเป็นการแสดงที่แพร่หลายในชาวบ้าน และเป็นการแสดงที่นำเอาความคิดสมัยใหม่ในการสร้างชาติสร้างสังคมใหม่ไปให้ชาวบ้าน นายพีคอกได้เน้นบทบาทของตัวตลก (Clown) ของการแสดงลูดรูด ว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศให้ชาวบ้านติดอกติดใจ แต่ในบทเจรเจรนั้นตัวตลกเจรเจรอย่างมีเหตุมีผลและให้ความคิดใหม่เกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมที่เรื่อร่าล้าสมัย ในบทสรุปของนายพีคอกนั้นกล่าวว่าลูดรูดสามารถทำงานในด้านแพร่ความคิดสมัยใหม่ได้เป็นผลสำเร็จทีเดียว

จริงอยู่ หลวงวิจิตรวาทการเคยใช้การละครเพื่อสร้างความรู้สึกทางชาตินิยม ก่อนหน้านั้น

รัชกาลที่ ๖ ก็ทรงใช้การละครเพื่อการนี้มาบ้างแล้ว สิ่งที่ผ่านมาั้นจะดีหรือไม่ดีอย่างไร ก็ย่อมเป็นที่รู้ ๆ กันอยู่ สำหรับผมเองแล้วไม่เห็นจะเป็นสิ่งที่น่าตำหนิที่หลวงวิจิตร ฯ จะทำละครออกมาอย่างนั้น เพราะหลวงวิจิตร ฯ ทำเพื่อเหตุผลอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามเหตุผลของคนอื่น และการเอาศิลปะมาใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองก็ไม่ได้ผิดกติกา ถ้าหากสังคมยังไม่สมบูรณ์ ปากท้องและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ยังกะพร่องกะแพร่ง จะเอาศิลปะใดอะไรกันหนา เพราะฉะนั้นถ้าหากคุณสนิท วิไลจิต อธิบดีกรมการปกครอง จะจัดสรรงบประมาณสักจำนวนหนึ่งให้นายเปี้ยก ไปสเตอร์ไปสร้างหนังไทยดี ๆ สักเรื่องอันเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยแล้ว ผมยังมีความรู้สึกเชื่อไปในทางที่ว่าผลงานของนายเปี้ยกจะสำเร็จมากกว่า การที่อธิบดีกรมการปกครองจะเอาเงินจำนวนล้าน ๆ บาท ไปให้ข้าราชการกรมการปกครองเผยแพร่ประชาธิปไตยอย่างที่ทำ ๆ กันอยู่ เพราะการสร้างความรู้สึกนึกคิดกันนั้น ศาสนาจารย์ในสมัยโบราณก็ใช้วิธีการเล่นนิทาน สร้างพระเอกสร้างตัวโกงออกมาเล่าสู่กันฟัง พระธรรมของพระพุทธเจ้าก็เอามาสร้างกันเป็นนิทานตั้งไม่รู้กี่ร้อยก็พันเรื่อง ทั้งนี้แลทั้งนั้นก็เพื่อให้ชาวบ้านรับสรได้โดยสะดวกนั่นเอง ที่อธิบดีจะให้ข้าราชการกรมการปกครองตระเวนไปเลคเชอร์

ประชาธิปไตยให้ชาวบ้านนั้น ผลสุดท้ายก็คงจะ
ได้ประชาธิปไตยส่วนซึ่มตามคำพูดของอธิบดีกรม
การปกครองเอง ทั้งหมดนี้ไม่ได้หมายความว่าผมเห็น
ด้วยกับการแพร่ประชาธิปไตยแบบนี้ เพราะผม
คิดว่าเรียนด้วยการปฏิบัติคงดีกว่า

แต่ประเด็นที่น่าคิดที่สุดอยู่ตรงที่ว่า การแพร่
ความคิดสมัยใหม่ และช่วยให้คนไม่รู้หนังสือก็
สามารถรู้ถึงความคิดสมัยใหม่ได้ ด้วยการ “ดู”
และ “ฟัง” เป็นต้นว่า ขจัดความมั่งงายในเรื่อง
ผีสาางเทวดา ขจัดความทรมานห่ามเพื่อชนิต
ค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ สร้างความเชื่อมั่นใน
สังคมชาวบ้านเพื่อให้สามารถช่วยกันแก้ปัญหา
เฉพาะหน้าด้วยกลุ่มสังคมของตนเอง และที่น่า
คิดมากก็คือคณะปฏิวัติกล้าที่จะแนะนำให้ชาวบ้านรู้
จักการขจัดข้าราชการคอร์รัปชันหรือไม่

ไม่ว่าจะเป็นคุณไชยา สุริยัน หรือคุณ
เพชร เขาบรรหาร หรือคุณสังข์ทอง สีใส
หรือคุณศรีสละ ทองอารา แม้กระทั่งคุณสมพล
กงสุวรรณ รวมทั้งคุณดาวร้ายอื่นๆ ในวงการ
หนังไทย ทุกคนน่าจะมีส่วนร่วมในการทำงาน
เพื่อสร้างความมั่นคงของสังคมได้ทั้งนั้น ถ้าหาก
จะร่วมกันทำ กล้าที่จะให้ทำ และกล้าที่จะทำ
การที่จะสร้างเรื่องให้นายประจวบ ฤกษ์ยามดี
เป็นข้าราชการคอร์รัปชันในกรมชลประทาน แล้ว
ให้นายไชยา สุริยัน เป็นชาวบ้านต่อสู้เพื่อให้
ตำรวจกองปราบของคุณชุมพล โลหะชาละ จับ

เข้าคุกจนได้ ย่อมไม่เป็นของยากสำหรับนัก
ประพันธ์มือเก่าและนักกำกับ “ตุ๊กตาทอง” อย่าง
“คุณาวุฒิ” จะทำโดยไม่ต้องให้เสียวรสชาของ
ความบันเทิงและศิลปะการแสดง นอกจากอาจจะ
ได้หนังไทยดี ๆ หนึ่งเรื่องแล้ว ก็จะเป็นการสร้าง
ให้คนดูระดับชาวบ้านมีความมั่นใจที่จะกล้าจับ
ข้าราชการคอร์รัปชันเพื่อความก้าวหน้าของสังคม
ได้ด้วย ทั้งนี้ปัญหาที่อยู่ตรงที่ว่าคณะปฏิวัติจะ
กล้าหรือไม่เท่านั้นเอง

นอกจากหนังไทยจะทำเช่นนั้นได้แล้ว ทั้ง
ลิเก โนห์รา หนังตะลุง และอื่นๆ ก็ย่อมจะทำได้
ทั้งนั้น ถ้าหากรักและกล้าที่จะทำ และผมคิดอยู่
ว่าน่าจะทำได้สำเร็จได้เพราะคุณเล็กสมัยหนึ่งและ
หนังปราบปรามผู้ก่อการร้ายของ ส. อาสนจินดา
ที่ผ่านมา ๆ มา (เป็นต้นว่าเรื่อง *หนึ่งต่อเจ็ด —
เจ็ดต่อหนึ่ง — ชุมทางเขาชุมทอง*) ซึ่งแม้ว่าลิเก
จะเริ่มตันแอนตี้คอมมิวนิสต์ตั้งแต่ออกแขกอย่าง
เซี่ยๆ และแม้ว่า ส. อาสนจินดา จะให้กำนันจะ
นุ่งกางเกงแดงแรงฤทธิ์ออกปราบผู้ก่อการร้ายคอม
มิวนิสต์อย่างเซี่ยๆ ก็ตาม แต่คนดูจะมีความรู้สึก
ร่วมในเป้าหมายของลิเกและของหนังนั้นด้วย
อย่างไม่รู้สึกลัว ที่ว่ามานี้เป็นเพียงตัวอย่างความ
สำเร็จ ส่วนลิเกและหนังของ ส. อาสนจินดา จะ
เป็นที่ต้องตาต้องใจของชนชั้นคูปัลเลต์ คูโชน
ฟังก์อนเสิร์ค และคุณหนังเฟลดินั้นย่อมไม่ได้
และผมก็ไม่ขอพิจารณาถึงประเด็นนั้น เพราะ
เป็นคนละประเด็นกัน

หากแต่จะพิจารณาเฉพาะเรื่อง *ลุดรึค* ของ อินโดนีเซียที่พยายามให้ความคิดสมัยใหม่ และ ละทิ้งความเชื่อเก่าที่ล้าสมัยว่า คณะ *ลุดรึค* ทุก คณะในอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล บางครั้งก็มีการร่วมมือกันเพื่อแสดงเรื่องราวของความรักชาติ ความเสียสละเพื่อชาติ แต่ส่วนใหญ่แล้วคณะ *ลุดรึค* จะเป็นอิสระและมุ่งทางด้านสร้างความคิดใหม่ในสังคมมากกว่าจะไปเน้นในเรื่องการเมือง และที่สำคัญก็คือคณะ *ลุดรึค* ไม่ได้เป็นของรัฐบาล ส่วนมากเป็นของเอกชน ที่ผมว่า “ส่วนมาก” เพราะคิดว่าจะต้องมีคณะของรัฐบาลอยู่บ้าง เหมือนหนังสือพิมพ์บางฉบับในบ้านเราที่เป็นชื่อ เอกชนแต่เป็นของรัฐบาลละนั่น

ผมเองไม่ชอบกดหลุมลงไปอยู่ในหุบเหวของการตกเตียงที่ว่า *ศิลปะเพื่อศิลปะ* หรือ *ศิลปะเพื่อชีวิต* หากแต่คิดตามสามัญสำนึกว่าช่างสมัย สุโขทัยสร้างพระพุทธรูปปางลีลาเพื่อพระพุทธรูป ศาสนา ไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อจะให้มันเป็นพระพุทธรูปงดงามเต็มไปด้วยความงามคลาสสิกอย่างที่คนปัจจุบันไปยกย่องกัน ที่ลึกลับขึ้นมาได้ทุกวันนี้ก็เพราะผู้คนนึกสนุกกันขึ้นมาจึงหยิบแบบมาจาก แชนเกลยู ไม่ได้คิดว่าจะเอามาเป็นแบบอย่างอะไรกันหนา แม้กระทั่งละครดึกดำบรรพ์ที่เจ้าพระยาเทเวศร์ทำขึ้น ก็เอาแบบมาจากโอเปร่า ยูโรป และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุ

วัตติวงศ์ ผู้ทรงร่วมการคิดแบบดึกดำบรรพ์ ก็มี ได้ทรงคิดว่าเป็นศิลปะสูงส่งและต้องมีได้แต่อย่างใด คนรุ่นต่อ ๆ มาทั้งนั้นที่ยกย่องให้เกียรติกันว่าเป็นศิลปะ ในทำนองเดียวกันก็ถ้าหากจะทำหนัง ทำละคร เพื่อสร้างสังคมให้มีความมั่นคงขึ้นมา จะเป็นศิลปะหรือไม่เป็นนั่นคงไม่ใช่ปัญหาจุดหมายอยู่ตรงที่ว่าให้คนส่วนใหญ่ของชาติรับรู้ ความคิดความอ่านที่ก้าวหน้า (ปัญญาชนระดับ นักเรียนมหาวิทยาลัย หรือ นักเรียนนอกที่รู้ว่าตัวเองฉลาดแล้วก็ไม่ต้องดู) เท่านั้นเอง หลังจากที่ผู้คนมีความมั่นคงในสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หรืออีกประการหนึ่งหน้าที่รักษาของเก่านั้นกรมศิลปากรเขาก็ทำอยู่แล้ว เรื่องอะไรที่คนอื่น ๆ จะต้องไปตุลิกแบบเก่า ๆ ปล่อยให้กรมศิลปากรเขาจะไปประไร

ถ้าหากจะเปรียบเทียบกันระหว่างลิเกที่เล่น เรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ หนังสือบ้านนอกแตก ละคร โทรทัศน์ที่วิ่งแต่จะสร้างความโง่เง่าและพุ่มเพุยกับการที่หันมาร่วมมือกัน ระหว่างคณะปฏิวัติกับ ผู้สร้างการแสดงทั้งหลายผลิตรายการแสดงที่สร้าง ความคิด สร้างความรู้สึกใหม่ ๆ ขจัดกำแพงให้ คนไม่รู้หนังสือ สามารถรับรู้ความคิดใหม่ ลด ระดับความเชื่อโง่กลาง และช่วยสร้างคนดูให้ รู้สึกว่าต้องร่วมมือกันล้างข้าราชการทุจริต แม้ว่า จะเสียรสชาติของศิลปะตามความหมายของฝรั่ง บางทีอาจจะได้รสชาติทางศิลปะตามความหมาย

ของเราเองขึ้นมาบ้างก็ได้ ปัญหาของความรู้สึกใหม่ที่ว่านั่นคืออะไรก็จะตามมา ความก้าวหน้าคือการตัดเค็กในงานวันเกิดกระนั้น หรือความก้าวหน้าคือการเดินร่ากระนั้น หรือ ความก้าวหน้าคือการวางแผนครอบครัว การทำการเกษตรอย่างมีหลักเกณฑ์ การร่วมมือกันเพื่อซุกคุน้ำซักเข้านาเองโดยไม่ต้องรอรัฐบาล

ทีนี้ โยงเข้ามาถึงประเด็นที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของคณะกรรมการเซ็นเซอร์หนังสือ ซึ่งถ้าหากพิจารณากันที่ตัวกฎเกณฑ์นั้นกับการปฏิบัติดังที่เป็นมาและเป็นอยู่ ก็ให้เห็นเจตนารมณ์ได้ว่า รัฐบาลของประชาชนไทย หรือคณะปฏิวัติของประชาชนไทยมีความรู้สึกอย่างไรกับประชาชนไทย แม้ว่ารายชื่อหนังสือที่ถูกห้ามหลายซึ่งคุณเสถียรยกมาทั้งหมดนั้นจะเป็นหนังสือซึ่งถือกันว่า “ชั้นสูง” และแม้ว่าคนที่ถือตัวว่าชั้นสูงเองก็อาจจะดูไม่รู้เรื่องก็ตาม แต่ผมยังคิดว่า เป็นโทษน้อยกว่าหนังสือที่คณะกรรมการเซ็นเซอร์ปล่อยผ่านออกมาขายกันเกลื่อน ทั้งนี้เพราะหนังสือ “ชั้นสูง” ที่ว่ามานั้น ดีไม่ดีก็ดูกันไม่รู้เรื่อง แต่ถ้าหากใครดูรู้เรื่องก็หมายความว่าได้เหตุได้ผล ได้รับรสชาตทางด้านชีวิตและศิลปะรวมทั้งปัญหาของมนุษย์ แต่หนังสือ *ผ่าน* คณะกรรมการเซ็นเซอร์ส่วนใหญ่สร้างอารมณ์กร้านเลือดกร้านปิ่นและกร้านศีลธรรมให้แก่มนุษย์มากกว่า เช่นหนังสือประเภทบราฆ่าฟันกันอย่างไรเหตุไฉนผล นอกจากจะเอาเลือด

มากเข้าว่า กระสุนมากเข้าว่า และความกักขฬะมาก ๆ เข้าว่า และในขณะที่กรรมการเซ็นเซอร์เอากฎเกณฑ์การเซ็นเซอร์อันนั้นพิจารณาหนังสือไม่ได้หมายความว่าเซ็นเซอร์เฉพาะหนังสือฝรั่งหากแต่รวมถึงหนังสือไทยด้วย ซึ่งก็เป็นอันรู้กันว่าหนังสือไทยต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์ ไปในทางไม่ดี เพราะเสรีภาพในการคิดการสร้าง ไม่มีมันเอง เรื่องที่จะผ่านคณะกรรมการเซ็นเซอร์ได้ก็คือเรื่องประโลมโลกย์แบบคุณหญิงคุณนาย เรื่องร้อยชู้ พันชาย เรื่องความหรรษาฟุ่มเฟือยในสังคมหน้าเนา และแม้จะเป็นเรื่องตลกก็ตลกเดือน เมื่อการเซ็นเซอร์เป็นเช่นนี้จะให้หนังสือไทยดีได้อย่างไร และเมื่อหนังสือออกมาเป็นเช่นนี้จะให้คนดูหนังสือมีความคิดเป็นอื่นไปได้อย่างไร สรุปว่าเมื่อควบคุมกันอย่างไรแล้วก็หมายความว่าต้องการจะให้สังคมเป็นไปในทำนองไหน เหมือนกับที่นักเขียนคอลัมน์ในหน้าหนังสือพิมพ์คนหนึ่งเขียนว่าจะให้นักศึกษามหาวิทยาลัยคิดอ่านอะไรกันนักหนา เรียนหนังสือให้ได้เล่นโซนให้ตีก็พอแล้ว เพราะฉะนั้นประชาชนคนดูหนังสือทั้งหลายก็ควรจะกินเหล้าเมายาบรรฆ่าฟันซ่มซิ่นซ้ำเราเข้าบาร์ไนท์คลับติดนักร้องจอร์จพาร์ทเนอร์ไปวันหนึ่ง ๆ ก็พอแล้ว อย่างดีก็ให้มีความทะเยอทะยานเป็นคุณหญิงคุณนายเข้าไว้ มิใช่หรือ ๐

สุจิตต์ วงศ์เทศ

วิจารณ์หนังสือ

ชีวิตและงานของ ดร. ปรีดี พนมยงค์

สุพจน์ คำนวณกุล

๓๗๕ หน้า ๔๐ บาท

ในบรรดาผู้ก่อการ [๒๔๗๕] นับได้ว่า ดร. ปรีดี พนมยงค์ ผู้มีปราดเปรื่องกว่าใครๆ และได้มีโอกาสใช้ความปราดเปรื่องนั้นทำประโยชน์แก่ชาติไว้เป็นอเนกประการด้วย ในทางส่วนตัวก็ไม่มีประวัติต่างพร้อย กล่าวคือ ไม่เคยมีทรัพย์สินสมบัติอะไรมากไปกว่าก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ชีวิตครอบครัวก็มีภรรยาเพียงคนเดียว แต่โดยที่ต้องขังนังลี้ภัยอยู่ในเวทีกการต่อสู้ ซึ่งมีอุปสรรคมากมาย เพราะเป็นเวทีกการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง “อำนาจ” ในที่สุดท่านจึงต้องมัวหมองและถึงกับหาแผ่นดินจะอยู่ได้ยาก

ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่ง ในประวัติศาสตร์ชาติไทยหลังปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ความซื่อสัตย์และศรัทธาของปรีดีย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ การเขียนชีวประวัติของท่านให้มาเชื่อถือ จึงต้องเขียนอย่างเป็นกลาง ให้หลักฐานต่างๆ ประกาศตัวเองในคุณค่าหรือข้อมัวหมองทั้งหลาย การที่ผู้เขียนมุ่งเขียนในทาง “เป็นการเชิดชูยกย่อง” เช่นนี้ จึงเป็นการทำผิดข้อแรก จริงอยู่ วิสัยของปกษมย่อมคัดค้านได้ยาก แต่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกอย่างโจ่งแจ้งจนเกินไป อย่างไรก็ตาม การที่ตั้งใจจะเขียนอย่างยกย่องเชิดชูนั้นอาจจะไม่เป็นเรื่องผิด หากผู้ที่

ได้รับการเขียนถึงสมควรแก่การยกย่องเชิดชูจริง ๆ กล่าวคือ ผู้เขียนแน่ใจว่าสามารถหยิบยกข้อที่ควรนิยมยกย่องมาแสดงให้เห็นเด่นชัด และขณะเดียวกัน สามารถแก้ข้อกล่าวหาหรือข้อมัวหมองต่างๆ ได้หมดจด

ในส่วนข้อที่ควรยกย่อง หนังสือนี้แสดงให้เห็นได้ว่า ดร. ปรีดีเป็นคนที่สมองปราดเปรื่องมาแต่เยาว์วัย มีลักษณะเป็นผู้นำและตั้งใจจริงตั้งแต่สมัยเรียนหนังสืออยู่ในต่างประเทศ เมื่อกลับเข้ามาทำงานก็ไม่สัปดาห์ทำไปวัน ๆ ดังจะเห็นได้จากการรวบรวมกฎหมายต่างๆ พิมพ์ออกจำหน่าย และในที่สุดได้เป็นผู้ก่อการ ๒๔๗๕ คนสำคัญ ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตยได้สำเร็จด้วยดี ต่อจากนั้น ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ เป็นตัวจักรสำคัญในการปรับปรุงระบบงานของประเทศในด้านมหาดไทย ด้านกฎหมาย การคลัง เป็นผู้ก่อตั้งธรรมศาสตร์และที่สำคัญคือ การต่างประเทศ ได้ทำการเจรจาแก้ไขสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับต่างประเทศจนสำเร็จด้วยดี ระหว่างสงครามได้เป็นหัวหน้าเสรีไทยในประเทศ ซึ่งช่วยให้ไทยรอดพ้นจากการเป็นผู้แพ้สงครามไปได้ หน้าที่เสียสละในกรณีดินแดนไทยที่เสียแก่ฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. ๑๑๒ ถ้ำจอมพล ป. เชื้อปรีดีเสียแต่แรก เราอาจได้เห็นดินแดนเหล่านั้นคืนมาในที่สุด นอกจากนั้นจดหมายเหตุความเห็นเรื่องการขุดคลองคอคอดกระ เป็นเอกสารที่แสดงให้เห็นความฉลาดหลักแหลมและสนใจในปัญหาของประเทศอย่างจริงจังของปรีดีอีกด้วย

ในส่วนข้อมัวหมอง หนังสือนี้สามารถช่วยปรีดีให้พ้นมลทินในกรณีสวรรคตไปได้มาก โดยเฉพาะคือการนำบันทึกของพระยาศรยุทธเสนีย์มาตีพิมพ์ไว้ นับว่าสามารถแก้ข้อมัวหมองที่สำคัญไปได้ข้อหนึ่ง มีอีกข้อหนึ่งที่สำคัญคือ เกี่ยวกับเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งมีข้อควรพิจารณาเป็นสองประเด็น

๑. **เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่** ปัญหาผู้เขียนแทบมิได้กล่าวแก้ไว้เลย ในพระบรมราชวินิจฉัยของพระปกเกล้าฯ ทรงกล่าวไว้ชัดเจนในบทสรุปความว่า “...ไม่ต้องเป็นที่สงสัยเลย ว่า โครงการนั้น เป็นโครงการอันเดียวอย่างแนบแน่นกับที่ประเทศรัสเซียใช้อยู่ ส่วนใครจะเอาอย่างใครนั้นข้าพเจ้าไม่ทราบ สตาลินจะเอาอย่างหลวงประดิษฐ์หรือหลวงประดิษฐ์จะเอาอย่างสตาลินก็ตอบไม่ได้ ตอบได้ข้อเดียวว่า โครงการทั้ง ๒ นี้เหมือนกันหมด เหมือนกันจนรายละเอียดเช่นที่ใช้ และรูปของวิธีการกระทำ....” * ผู้เขียนเพียงยกเอารายงานการประชุมและเอกสารประกอบอีกหลายชิ้น มาเพื่อแก้ข้อกล่าวหาว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ไม่ใช่เรื่องของการพิจารณาว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ การจะตัดสินว่า เมื่อคณะกรรมการสอบสวนลงมติเป็นเอกฉันท์ว่า หลวงประดิษฐ์ไม่มีมลทินเป็นคอมมิวนิสต์ แล้วเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐ์จะพลอยพันข้อกล่าวหาไปด้วย เช่นนี้ย่อมไม่ได้ จะต้องพิจารณาลงไปรายละเอียดของเค้าโครงการเศรษฐกิจ และคำให้การของหลวงประดิษฐ์ต่อคณะกรรมการสอบสวน ว่าหลวงประดิษฐ์ตอบคำถามอย่างหลบเลี่ยงเพื่อให้พ้นข้อกล่าวหาหรือไม่ กล่าวคือได้พลัดไปจากหลักการของเค้าโครงการที่ตนเขียนไว้แต่เดิมหรือไม่แล้วด้วย

๒. **ปัญหาจะนำเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้มาปฏิบัติได้หรือไม่** เรื่องนี้ผู้เขียนสรุปลงไปเลยว่า “ถ้าหากโครงการและแผนงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศของปรีดีได้ถูกนำไปปฏิบัติตั้งแต่ครั้งนั้น คือเมื่อ ๓๐ กว่าปีล่วงมาแล้ว และในขณะนั้นประเทศไทยมีพลเมืองราว ๑๒ ล้านคนเท่านั้น และถ้าล่วงมาถึงปัจจุบันนี้ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าสักแค่ไหนระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงถาวรสักเพียงไร เราลองหลับตาถึก แน่แน่นอนประเทศชาติของเราจะต้องเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากมาย ซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะทำให้อะบอบประชาธิปไตย มั่นคงไม่จอนั่นเหมือนอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้” (หน้า ๑๒) ทั้งนี้โดยได้ยกเอางานที่รัฐบาลคือ ๆ มาได้ปฏิบัติ

อันมีความเกี่ยวข้องกับเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีมาเป็นตัวอย่าง (เช่นธนาคารชาติ การประกันสังคม) ทำนองจะให้เข้าใจว่า นี่เพียงเอาบางส่วนมาปฏิบัติยังประสบความสำเร็จเพียงนี้ ถ้าปฏิบัติทั้งโครงการจะดีเพียงไหน

ข้อบกพร่องที่สำคัญที่สุด ของหนังสือเล่มนี้ อยู่ที่ตรงที่มีหลายตอนที่เขียนไว้อย่างคลุมเครือ บางตอนถึงใจจะเขียนอย่างบิดเบือนข้อเท็จจริง บางตอนถึงทำแต่จะยกข้อปรีดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยอมพาให้คุณค่าของหนังสือด้อยลงไปถนัด เพราะทำให้ข้อความตลอดเล่มเป็นเรื่องน่าวางไปเสียหมด ข้าพเจ้าจะขอยกตัวอย่างที่แสดงข้อบกพร่องของหนังสือนี้มาเป็นหลักฐานดังนี้

ประเภทบิดเบือน :

เป็นที่ทราบกันว่า ดร. ปรีดีกับในหลวงรัชกาลที่ ๗ มีความคิดเห็นขัดแย้งกันมาก แต่ผู้เขียนข้ามเรื่องนี้ไปอย่างจงใจ และดังจะเห็นได้จากกรณียกพระราชหัตถเลขาของรัชกาลที่ ๗ ฉบับที่ ทรงเห็นด้วย กับความเห็นของผู้ก่อการมาลงไว้ฉบับเดียว (หน้า ๒๖) ทั้งยังเขียนต่อท้ายในทางให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นไปอย่างราบรื่นด้วย (หน้า ๒๗) ที่จริงความขัดแย้งนี้ เชื่อว่าทั้งสองฝ่ายต่างมีความสุจริตใจในการที่จะกระทำเพื่อประเทศชาติด้วยกันทั้งสิ้น ผู้เขียนคงเกรงว่าจะขัดกับความพยายามในอันที่จะแสดงว่าปรีดีเป็นคนยกย่องเชิดชูกษัตริย์เพื่อประกอบในการแก้ข้อกล่าวหากรณีเกี่ยวกับการสวรรคต จึงทำให้เกิดการบิดเบือนขึ้นอย่างไม่สมควรเลย

ประเภทคลุมเครือ :

“...ในการยึดอำนาจล้มรัฐบาล และปิดสภาโดยอาศัยพระบรมราชโองการของพระยามโนฯ ครั้งนี้ ผู้ที่มีบทบาทอยู่เบื้องหลังที่สำคัญที่สุด ก็คือ พ.อ. พระยาทรงสุรเดช ซึ่งได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากฝ่ายปฏิวัติที่สูญเสียอำนาจ เพื่อทำการโค่นล้มคณะผู้ก่อการ....”

ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในคำปรารภว่า “ข้าพเจ้าขอยืนยันในความถูกต้องว่าเท่าที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมและเรียบเรียงบันทึกนี้ไว้ เป็นการถูกต้องและเป็นความจริงทุกประการ มีเอกสารหลักฐานยืนยันได้ทุกเมื่อ”

* อ้างใน เดือน บุญนาค, ท่วงปรีดีรัฐบุรุษอาวุโส หน้า ๓๘๒-๓

ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าผู้เขียนมีหลักฐานเรื่องกรรข์แห่ชนหรือไม

“...ในการตกลงสันติภาพ ซึ่งรัฐบาล มรว. เสนีย์ ปราโมช เป็นผู้ลงนามในสัญญาสมบรูณ์แบบในขณะนั้น ซึ่งได้ขังความเสียหายให้กับผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นอย่างมาก.....” (หน้า ๒๕๑)

ข้อนี้เป็นการกล่าว โดยไม่คำนึงว่าเป็นความจริง เป็นของรัฐบาลสมัยนั้นหรือเปล่า และที่ทำได้เท่านั้น เป็นการดีที่สุดในสภาพเช่นนั้นหรือไม่ นับว่าเป็นการไม่ให้ความยุติธรรมแก่ มรว. เสนีย์ ปราโมช เท่าที่ควร

ประกาศสันติภาพ เพื่อให้การประกาศสงครามเป็นโมฆะนั้น นายควง กล่าววว่า “ผมให้หลวงประดิษฐไพฑูริย์ร่างประกาศให้ผม....” (หน้า ๒๕๓) ข้อนี้ผู้เขียนกล่าวหาว่านายควงพูด “เป็นทำนองยกย่องตนเอง”..... ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าผู้เขียนมีหลักฐานแน่หรือ

เรื่องที่ ดร. ปรีดี ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ได้ลงนามในการประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลให้อ่างได้ในเวลาต่อมาให้ประกาศสงครามนั้นเป็นโมฆะ ผู้เขียนระบุว่า เป็นความจงใจของ ดร. ปรีดี ที่จะเล็งการลงนามในประกาศนั้น (โดยออกไปต่างจังหวัด) ข้อนี้ถ้าเป็นจริงก็นับเป็นความฉลาดหลักแหลมของปรีดีอีกข้อหนึ่ง แต่น่าเสียดายที่ผู้เขียนไม่ได้นำหลักฐานมายืนยันไว้ชัดเจนพอ

ประเภทของปรีดี :

“...การละเมิดรัฐธรรมนูญของพระยามโนฯ นั้น เจ้าคุณพหลฯไม่เห็นด้วย แต่เนื่องจากเป็นหน้าส่วหน้าชวาน ก็จึงจำต้องยอมตามใจพระยามโนฯ ไปพลางๆก่อน ต่อมาภายหลังเมื่อสืบสาวราวเรื่อง และทำความเข้าใจกับพวกสมาชิกคณะราษฎรซึ่งร่วมเป็นร่วมตายกันได้แล้ว พระยาพหลฯ จึงทำการบิ่ต่อต้านจากรัฐบาลพระยามโนฯ....” (หน้า ๖๑)

อะไรๆ ที่เป็นการขัดขวาง ดร. ปรีดี กลายเป็นของชั่วไปหมด ทั้งๆ ที่พระยามโนฯ ขอบสกาที่ท้าวไปโดยวิถีทางของกฎหมาย (พระยาพหลฯ ร่วมลงนาม

ด้วย) ในขณะที่พระยาพหลฯ ทำการครั้งนั้น ทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายคือบิ่ต่อต้านจโดยใช้กำลัง เป็นตัวอย่างอันไม่ชอบ ครั้งแรกนับจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็กลับกลายเป็น “ปฏิบัติการป้องกันตัว และรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย” (หน้า ๑๒๔)

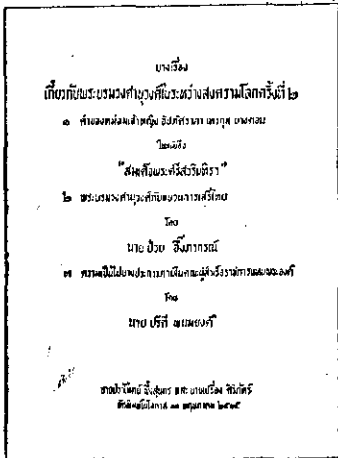
ในส่วนวิธีการเขียน ขอดึงไว้สักนิดว่า การเขียนชีวประวัติเป็นเล่มติดต่อกันเป็นพรวดไปตลอดเช่นนี้ย่อมทำให้ยากแก่การเข้าใจและติดตาม หากผู้เขียนจะได้แบ่งบทแบ่งตอนตามส่วนสำคัญในชีวิตของท่านผู้เขียน เช่นชีวิตในเยาว์วัยจนถึงเริ่มรับราชการ บทบาทในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ว่าด้วย เรื่องเกี่ยวกับเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ งานในกระทรวงต่างๆ งานเสรีไทย และในที่สุดเกี่ยวกับกรณีสวรรคต หรืออาจจะลงท้ายด้วยบทว่าด้วยชีวิตขณะลี้ภัยในต่างแดน จริงอยู่ผู้เขียนได้ออกตัวไว้ว่า เขียนโดย “ถือหลักยกเอางานเด่นๆ และมีหลักฐานอ้างอิงมาเรียบเรียงตามที่ค้นคว้าหามาได้ โดยไม่ยึดถือลำดับก่อนหลังเป็นเรื่องสำคัญ” (หน้า ๒๕) แต่การแบ่งบทแบ่งตอนเช่นนี้ ก็ไม่น่าจะทำให้เกิดอุปสรรคอันใดขึ้น ที่น่าจะทำไว้ก็อย่างหนึ่งคือ ชิวประวัติโดยย่อว่าวันไหนปีไหนมีตำแหน่งหน้าที่อะไร มีเหตุการณ์สำคัญอะไรมาเกี่ยวข้องบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายแก่การอ่านติดตามเป็นสำคัญ

ข้อเสนอและข้อบกพร่องต่างๆ ที่เขียนมานี้ ก็ด้วยความหวังว่า จะได้รับการพิจารณาด้วยดีจากผู้อ่านทุกคน ในหนังสือ “ราโชดม” แม้เรื่องราวทั้งหมดจะเน้นแสดงถึงส่วนเลวในจิตใจมนุษย์ แต่ตอนท้ายก็ได้แสดงออกจนพระพุทออกมาได้ว่า ตนจะยังเชื่อใจมนุษย์ได้ต่อไป จึงขอตั้งความหวังไว้ว่าหนังสือประเภทนี้ที่จะมีต่อไป คงจะเขียนอย่างเป็นกลางมากที่สุด

วิชัย ไชควินัน
นครราชสีมา

**บางเรื่องเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์
ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒**

นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร และ นายเปื้อง ศิววิภัทร์
(จัดพิมพ์) ในโอกาสวันครบรอบ ๗๒ ปี ของ
นายปรีดี พนมยงค์ (ไม่มีจำหน่าย)

หนังสือเล่มนี้พิมพ์แจก เนื่องในวันครบรอบอายุ
ครบ ๗๒ ปีของนายปรีดี พนมยงค์ มีความหนาเพียง
ประมาณ ๑๐๐ หน้า และรวมเรื่องใหญ่ ๆ ทั้งหมด ๓
เรื่องคือ (๑) คำของหม่อมเจ้าหญิงอัปภัศรภา เทวกุล
จากหนังสือ สมเด็จพระศรีสวรินทิรา (๒) พระ
บรมวงศานุวงศ์กับขบวนการเสรีไทย โดย นายเปื้อง
ฉิววิภัทร์ และ (๓) ความเป็นไปบางประการภายใน
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดย นายปรีดี
พนมยงค์เอง

ดูเหมือนจุดประสงค์ใหญ่ของหนังสือเล่มนี้คือ
เสนอทัศนคติอันหนึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
นายปรีดี พนมยงค์และเชื้อพระวงศ์บางองค์ โดย
ทั่วไป ปัญหาในเรานั้นมักจะโต้แย้ง ได้อ่านกันในทำนอง
ที่ว่านายปรีดีเป็นผู้แค้นตราขวงที่ไม่ชอบเจ้า ฉะนั้น
การพิมพ์หนังสือเล่มนี้จึงมีจุดประสงค์ที่จะลบล้าง
ความเชื่อดังกล่าว คงจะเห็นได้จากเรื่อง ๒ เรื่องแรก
“คำของหม่อมเจ้าหญิงอัปภัศรภา เทวกุล” และ
“พระบรมวงศานุวงศ์กับขบวนการเสรีไทย” ซึ่งเป็น

เรื่องที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์อันค่อนข้างปราศจาก
อุปสรรคระหว่างนายปรีดี พนมยงค์และเชื้อพระวงศ์
ชั้นผู้ใหญ่ อาทิ เช่น สมเด็จพระพันวัสสาฯ และ
ม.จ. ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ (ท่านชั้น เชนรฐา ของ
พระนางเจ้ารำไพพรรณี) นายปรีดีนั้นเมื่อสมัยสงคราม
โลกครั้งที่ ๒ เป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทย และผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ และยังทำหน้าที่ถวาย
การรักษาแก่นายชนชั้นผู้ใหญ่อีกด้วย มีเกร็ดประวัติ
ศาสตร์ที่น่าสนใจตอนนี้อยู่เหมือนกัน คือในการเบิก
ตัวข้าราชการเข้าเฝ้าสมเด็จพระพันวัสสานั้น เนื่อง
จากไม่ทรงคุ้นกับศัพท์สมัยใหม่ ดังนั้นจึงต้องถูก
โดยใช้ศัพท์เปรียบเทียบกับศัพท์สมัยเก่า เช่น ผู้
สำเร็จราชการฯ ก็เป็นสมเด็จพระเจ้าพระยา ข้าหลวง
ตรวจกรมมหาดไทยภาค เป็นเทศา หรือสรรพสามิต
จังหวัด เป็นหัวหน้าพันสรา เป็นต้น

เรื่องสองเรื่องแรกนี้ไม่มีอะไรมากนัก นอกจาก
จะเป็นทำนองเกร็ดประวัติศาสตร์ และเป็นเรื่องเล่า
สู่กันฟังพอระดับความรู้ แต่เรื่องหลัง ความเป็นไป
บางประการภายในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เขียนโดยนายปรีดีเอง ดูจะเป็นเรื่องที่มันหนักมากอยู่
เป็นเรื่องสะท้อนให้เห็นการเมืองบางด้าน นับแต่การ
เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ (นายปรีดีใช้ศัพท์
ว่า การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕) ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า
เรฟโวลูชัน จนถึงเรื่องตอนสมัยญี่ปุ่นขึ้น บทความ
นี้เขียนเป็นรูปทำนองความทรงจำสั้น ๆ เฉพาะเรื่อง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งของนายปรีดีเอง ในการเป็นผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายปรีดีพยายามปูพื้นฐาน
ทางประวัติศาสตร์ เล่าถึงการขึ้นครองราชย์ของแต่ละ
รัชกาลในสมัยรัตนโกสินทร์ และให้เบื้องหลังการที่
คณะรัฐมนตรีกราบทูลเชิญพระองค์เจ้าอานันทมหิดล
ขึ้นเป็นในหลวงรัชกาลที่ ๘ รายละเอียดที่น่าสนใจก็
คือเกี่ยวกับบรรดาบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเป็นผู้สำเร็จราช
การแทนพระองค์ของรัชกาลที่ ๘ และเรื่องที่สำคัญ
อีกอันหนึ่งก็คือความขัดแย้งทางการเมืองระหว่าง
ฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ และฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสง

กรรม รายละเอียดเหล่านั้นน่าสนใจมากและคงจะเป็นเอกสารสำคัญที่จะช่วยให้ประวัติศาสตร์ไทยตอนนั้นแจ่มแจ้งขึ้นอีกมาก แต่ผู้อ่านคงจะมีความรู้สึกอย่างหนึ่ง คือเหมือนกับคนที่ไม่จบเรื่องหรือคนที่ไม่ยอมท้อง แม้ นายปรีดี จะเขียนให้ข้อเท็จจริงมากมาย ทำให้เหตุการณ์ที่มืดมนใน ตอนนั้น แจ่มชัดขึ้นบ้างก็ตาม แต่ นายปรีดี ก็ทิ้งปมไว้ให้คนอ่านต้องคิดเอาเองอีกหลายเรื่อง มีการอ้างอิงบุคคลบางคนที่ความขัดแย้งทางการเมืองกับ นายปรีดี แต่มิได้มีการระบุนามให้รู้ ดังนั้นผู้อ่านที่อยู่วงนอกของเหตุการณ์การเมืองสมัยนั้นคงจะต้องงมเงาไปอีกนาน

หนังสือเล่มนี้คล้าย ๆ กับหนังสือพิมพ์แจกหลายเล่มในเมืองไทยคือเป็นทำนองสังกะสีพรัดละน้อย ขึ้นอยู่กับผู้พิมพ์เห็นว่าเรื่องใดน่าสนใจก็เอารวมพิมพ์รวมกันไป ฉะนั้นในเล่มนี้จึงมีตั้งแต่พระรูปและลายเซ็นของกรมหมื่นนันทบุรีสุรนาถ ๆ (พระบิดาของสมเด็จพระบรมราชินีองค์ปัจจุบัน) จุด

หมายส่วนตัวของ จอมพล ป. พิบูลสงครามถึง นายปรีดี จดหมายจากไทยแมกกาซีนที่เตรียมเขียนบทความประวัติของ นายปรีดี คำแถลงใกล้เกล็ดคดีหมิ่นประมาทต่อ นายปรีดี ของ น.ส.พ. สยามรัฐ ตลอดจนกระทู้การโต้ตอบคำพูดของ นายควง อภัยวงศ์ ซึ่ง นายปรีดี มีความเห็นว่าคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงของการเมืองสมัยนั้น และแม้แต่บทความเกี่ยวกับวังหน้าหลาย ๆ พระองค์ ที่เก็บมาจากวารสารของ นายปรีดี กับนักศึกษาในต่างประเทศ สิ่งที่น่าเสียดายก็คือหนังสือเล่มนี้ก็เป็นหนังสือไทย ๆ ที่ผู้อ่านทั่วไปคงหาอ่านลำบากหน่อย เพราะเป็นการพิมพ์แจกเท่านั้น ถ้าอยากอ่านจริง ๆ คงต้องไปด้อม ๆ มอง ๆ ตามร้านขายหนังสือที่ท้องสนามหลวง หากโชคดีคงจะได้อ่านสักเล่มกระมัง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์

ตั้งคมคำสตร์ปริทัศน์ ขอนแนะนำ วรรณกรรมเพื่อชีวิต

หนังสือรายเดือนเล่มใหม่ ของนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ มีสาระน่าอ่านเกี่ยวกับบทความทางวรรณกรรมเพื่อชีวิต และบทวิจารณ์แนวใหม่ อันจะเจาะจงมุ่งหาคำตอบระหว่าง ศิลปเพื่อศิลป์ และ ศิลปเพื่อชีวิต

ฉบับปฐมฤกษ์ จะวางจำหน่ายทั่วไป กลางเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป ราคาเล่มละ ๓ บาท

ตั้งคมคำสตร์ปริทัศน์ ขอนแนะนำ ปาจารย์สาร

วารสารรายสามเดือน
ของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา
สมัครเป็นสมาชิกได้ที่ น.ส. กมลทิพย์ เทษงาม

ฝ่ายจัดการ ปาจารย์สาร สมาคมศิษย์เก่าฯ
ในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
ซอย ๒๓ ถนนสุขุมวิท นครหลวงฯ ๑๑
ฉบับใหม่ว่าด้วยเผ่าแบบเรียน? ออกวางจำหน่ายแล้วเล่มละ ๕ บาท

ข่าวในวงการหนังสือ

กอง บ.ก. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ยินดีรับหนังสือจากผู้เขียนหรือจากสำนักพิมพ์ทุกแห่งที่ส่งมา ทั้งประเภทวิชาการ กึ่งวิชาการ สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้นกวีนิพนธ์ ฯลฯ โดยหนังสือแต่ละประเภทคงกล่าวมีข้อแม้ย่อว่า ต้องเป็นหนังสือที่เสนอต่อสาธารณชนภายในรอบเดือนที่ผ่านมา เรายินดีที่จะพิจารณาหนังสือที่ส่งมาให้ปรากฏ โดยการแนะนำหรือวิจารณ์ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของหนังสือที่จะคัดเลือกนำเสนอต่อผู้อ่านภายในรอบเดือน หนังสือทุกเล่มที่ส่งมาขอให้ส่งโดยตรงถึงบรรณาธิการแต่เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

หนังสือเกี่ยวกับสังคมไทย ๒ เล่ม *ลักษณะสังคมและการปกครองของไทย* โดย ดร. ไพบุลย์ ช่างเรียน *มนุษย์กับสังคม สังคม และวัฒนธรรมไทย* โดย อานนท์ อากาศิม เป็นตัวอย่างของการเขียนตำราแบบไทย ๆ คือ มีแต่ความรู้เบื้องต้นที่จัดเป็นหมวดหมู่ สั้น ๆ และค่อนข้างน่าเบื่อโดยเฉพาะเล่มหลังเกือบจะเป็นโน้ตย่อทีเดียว เต็มไปด้วยหัวข้อ ๑ ๒ ๓ และสรุป ถ้าหากตำรามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่คงยังออกมาในรูปแบบนี้ การจะหวังให้นักศึกษาเป็นคนที่ยากอ่านหนังสือด้วยความ “กระหายใคร่รู้” คงจะเป็นความหวังที่มากเกินไปอยู่เหมือนกัน

หนังสือที่ดีกว่า “ตำรา” อยู่บ้าง คือ *การเมืองการปกครองของประเทศไทย* โดยบรรณนิเทศระบุตร แต่ก็ยังเป็นความรู้เบื้องต้นและไม่ค่อยมีชีวิตชีวามากนัก ต่อไปคนไทยอาจจะได้รู้เรื่องรัสเซียมากขึ้น เพราะนอกจากเดี๋ยวนี้จะมีหนังสือ *สหภาพโซเวียต* รายเดือนออกมาแข่งกับ *เสรีภาพ* ของสำนักแสดงข่าวอเมริกันแล้ว เดี่ยวนี้ทางการยังอนุญาตให้ร้านขายหนังสือแถววังบูรพาแห่งหนึ่ง ส่งหนังสือภาษาอังกฤษที่พิมพ์ในประเทศรัสเซียเข้ามาขายได้แล้วด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีเพียงตำราวิทยาศาสตร์กับวรรณคดีรุ่นใหม่นั้น

ถนนไปสู่ก้อนเมฆ ของธัญญา ผลอนันต์ จัดพิมพ์โดย “ชมรมพระจันทร์เสี้ยว” ถือเป็นนิยายเชิงสารคดี (หรือสารคดีเชิงนิยาย) ของคนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสได้ร่อนเร่ไปในต่างแดนที่น่าจะหาอ่านเปรียบเทียบกับ *จากดวงใจ* ของ “ดวงใจ” ซึ่งคนเขียนได้ทุนไปเรียนหนังสือในเมืองนอก

หนังสือที่ทำลายความเชิงในรอบเดือนที่แล้วได้มากที่สุด เห็นจะเป็นหนังสือชื่อ *เบอร์ลินรันทด* ของเกรชา โซเวนลอฟ ซึ่ง (ไม่ได้) แปลโดยบัณฑิต ศิริชัยวงศ์ ผู้เรียกตัวเองว่าเป็นนักเขียนที่สามารถ “ทนต่อความเจ็บปวด อ่างว้าง ขมขื่น เปลาเปลิยว คับแค้น และความทารุณของชีวิตได้ยิ่งกว่านักเขียนคนใดในทุกยุคทุกสมัย” แม้เรื่องส่วนใหญ่จะผันเพื่ออยู่อย่าง แต่งานชิ้นสั้นๆ โดยเฉพาะจดหมายเบ็ดเตล็ดถึงหัวหน้าคณะหมาป่า (หรืออะไรก็ตามแต่ที่เกี่ยวกับหมาป่าและลูกแกะ) ก็สะท้อนความรู้สึกร่วมสมัยออกมาได้ดีไม่น้อย

แม้ว่าข่าวจากการประกวดรางวัล สบอ. ว่าปีนี้ไม่มีนิยายเรื่องยาว เรื่องสั้น หรือกวีนิพนธ์ ชั้นใดที่สมควรจะได้รางวัลขององค์การเลย ในสายตาของกรรมการ แต่ประเภทสารคดี คงจะได้แก่เรื่อง *การเกษตรและการพัฒนาประเทศ* โดย ท่านอง สิงคาลวณิช

หนังสือทางวิชาการที่ออกใหม่น่าสนใจก็มี *บทบาทชาวจีนในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว* ของ พลทูล อังกินันท์ แห่งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เรื่องนี้เดิมเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท แต่ได้รับความสนใจจากนักเรียนประวัติศาสตร์มาก ทางแผนกวิชาประวัติศาสตร์ของสถาบันแห่งนี้จึงได้นำมาตีพิมพ์จำหน่ายเพื่อนำรายได้เข้าแผนก ที่น่าเสียดายคือ ยังมีกลิ่นไอของวิทยานิพนธ์อยู่ ถ้าได้ขัดเกลาสำนวนโวหารให้เหมาะสำหรับคนทั่วไป อ่านได้เพลิดเพลินก็จะดีไม่น้อย จุลสารเหตุการณ์ต่างประเทศเล่มใหม่เกี่ยวกับ *ปัญหาและวิกฤตการณ์ไอร์แลนด์เหนือ* ก็มีออกมาแล้ว พร้อมกับ *วารสารสังคมศาสตร์* ซึ่ง ปทุมพร วัชรเสถียร เป็นผู้เขียนและบรรณาธิการ

ส่วนสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ฯ หลังจากตีพิมพ์หนังสือใหม่เรื่อง *แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม* ของนิคม จันทวิฑูร ออกมาแล้ว ก็ยังไม่ได้ตีพิมพ์หนังสือใหม่เล่มใดออกมาอีก นอกจากตีพิมพ์ซ้ำหนังสือเก่าที่ขายดีขึ้นมาใหม่อีก เช่น *ประวัติศาสตร์อาเซียอาคเนย์* ที่ ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธ์ แปลมาจากฉบับของ B.R. Pearn นอกจากนี้ก็มี *พจนานุกรมภูมิศาสตร์* ของ มนุ วัลยะเพ็ชรและวัฒนา พิณยัตินิติศาสตร์ *ประวัติศาสตร์จีน* ของ ส. ศิวรักษ์ ซึ่งผู้เขียนได้ชำระแปลแก้ไขเพิ่มเติมจากที่ได้แปลดกล่นไปจากเล่มก่อนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำหรับหนังสือที่ตีพิมพ์จากเรื่องเขียนใหม่ คือ *สมุทรปราการ* ซึ่ง เฉลิม สุขเกษม ได้เขียนขึ้นมาจากการค้นคว้าจริงๆ คาดว่าจะออกวางตลาดในไม่ช้านี้ นอกจากนี้อีกไม่นานนัก ก็จะมีตีพิมพ์ *รัฐประหาร ๒๔๙๐* ของ สุชิน คันติกุล ออกมาอีกเล่มหนึ่ง

หนังสือใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจจากผู้อ่านขณะนี้อีกเล่มหนึ่งก็คือ *ฤกษ์สมัยนี้โลกมันเอียง* ซึ่งพระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณฺณเวณฺโณ เขียนขึ้นจากประสบการณ์ตลอดระยะเวลาของการอยู่ในสมณเพศอันยาวนาน มีทั้งบทกลอนและบทความ ทั้งที่เคยตีพิมพ์แล้วและยังไม่เคยตีพิมพ์ เป็นหนังสือที่แสดงถึงวิวัฒนาการทางความคิดของพระนักเขียนรูปนี้ได้พอสมควร หนังสือเล่มนี้กองบรรณาธิการ *ปวารณสาร* เป็นผู้จัดจำหน่าย คงวางตลาดได้ราวกลางเดือนมิถุนายนนี้เป็นอย่างช้า ๑

ผู้สื่อข่าววรรณกรรม

บรรณาธิการ

ฉบับนี้ คุณจากปกแล้วท่านอย่าเพิ่งคิดมาก ที่เราพูดกันว่า ประชาธิปไตยตายเสียแล้ว? ไม่ได้หมายความว่า ประชาธิปไตยได้ตายจากไปอย่างไม่มีวันกลับ ถ้าท่านสังเกตเครื่องหมายคำถาม ประโยคดังกล่าวก็มีความหมายว่า ประชาธิปไตยอาจจะตายไปแล้ว หรือยังไม่ตายก็ได้ คำพูดปกของเราหลายต่อหลายเล่มที่ผ่านมา ก็จะรวบรวมเครื่องหมายคำถามเสียเหลือเกิน บางทีอาจเป็นไปได้ว่า เรากำลังอยู่ในยุคของเครื่องหมายคำถามอย่างใหญ่หลวง และหน้าที่ของเราในฐานะผู้สงสัยก็คือถามคำถามเพื่อหาคำตอบ

สิ่งที่เราถามคำถามในฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อหาคำตอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เราต้องการกลับไปมอง การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในประเทศนี้ เมื่อ ๕๐ ปีก่อน เราซึ่งเป็นอนุชนรุ่นหลังยังระลึกถึงอยู่เสมอว่า วิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยจะพึงเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมเราต่อไปในอนาคต แม้คำว่า “ประชาธิปไตย” จะเลื่อนลอยอยู่บ้างในแนววิถีทางการเมืองบ้านเรา แต่ก็หวังที่จะรักษาค่านิยมทางประชาธิปไตย (Democratic Value) ไว้ก่อน เมื่อบ้านเมืองมีคึกคักที่แน่นอนเกิดขึ้น เราจะได้เชื่อมั่นว่า วิถีทางประชาธิปไตยคือวิถีทางที่เหมาะสมในการตกลงแก้ไขมีปัญหของส่วนรวม ตามอุดมการณ์ของประเทศ (ถ้าจะมี)

เมื่อเริ่มเตรียมตัวจัดทำฉบับนี้ เราหวังจะสัมภาษณ์ผู้ก่อการ ๒๔๗๕ เท่าที่ยังมีชีวิตอยู่ทุกคน มาลงไว้เท่าที่จะทำได้ เพราะนับวันท่านผู้ก่อการเหล่านั้น จะสูญหายตายจากไป ความลับความในใจบางอย่างจึงอาจพลอยสูญหายไปด้วย เราหวังที่จะได้สัมภาษณ์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ พลโทประยูร ภมรมนตรี ตลอดจนผู้ร่วมก่อการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนอีกหลายคน ที่ยังมีชีวิตอยู่มาลงไว้ โดยถือว่า ปากคำจากความในใจของผู้ร่วมเกี่ยวข้องอยู่ในประวัติศาสตร์ บ่อมมีคุณค่าในทางที่จะให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาในฐานะเป็นแหล่งหลักฐานชั้นหนึ่ง (Primary Source) แต่เนื่องจากเวลาเตรียมตัวจำกัด และเราต้องออกหนังสือในเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นเดือนของการก่อการเปลี่ยนแปลง ๒๔๗๕ อันจะเวียนมาครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ศกนี้ ขอเขียนเท่าที่ปรากฏภายในเล่มนี้ ส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงทัศนะซึ่งรวบรวมมาจากคนรุ่นใหม่ที่เกิดภายหลัง ๒๔๗๕ แทบทั้งสิ้น อคติหรือข้อผิดพลาดใด ๆ หากจะพึงมี เราก็หวังเป็นอย่างยิ่งที่ท่านผู้ก่อการท่านใด ที่ยังมีชีวิตอยู่ จะได้ทักท้วงชี้แจงมาให้สาธารณชนและคนรุ่นหลังได้ทราบความถูกต้องเป็นลำดับต่อไป ส่วนเรื่อง แดกเนื้อหามุมเมื่อ ๒๔๗๕ อันเป็นงานเขียนชั้นล่าสุด ของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่เราได้มาเป็นพิเศษจากอังกฤษนั้น ถือเป็นความในใจของผู้ที่เกิดก่อน ๒๔๗๕ อีกเรื่องหนึ่ง อันเป็นนิตินัยอุทาหรณ์ให้บทความต่าง ๆ ภายในเล่มของเราเข้มข้นยิ่งขึ้น

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนี้คงมาถึงมือท่านตามกำหนด สมาชิกและร้านหนังสือต่างจังหวัด หากท่านยังไม่ได้รับหนังสือภายใน ๑ วันก็ขอคิดต่อมาให้ทางกองจัดการของเราทราบด่วน ร้านหนังสือแห่งใดที่ประสงค์จะรับหนังสือของเราไปจำหน่ายก็ขอให้ติดต่อกับเราโดยตรง เรายินดีจะบริการท่าน เพื่อให้หนังสือถึงมือผู้อ่านส่วนใหญ่มากยิ่งขึ้น

เรื่องที่ยากบอกกับท่านอีกประการก็คือ ในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า เราจะทำ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือนครบ ๑๒ ฉบับ เมื่อถึงวาระนั้น เราคิดว่าควรหันมาดูแลตัวเองเพื่อปรับปรุงทั้งทางเนื้อหาและสาระให้เข้มข้นและมีชีวิตมากขึ้นต่อไปอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้นในฉบับหน้าซึ่งว่าด้วย สงครามอินโดจีน เราจะมี “ใบแทรก” สอดมาให้ท่านได้แสดงความเห็นส่งกลับมายังกองบรรณาธิการ ท่านจะให้เราเพิ่มพริกเติมเกลืออย่างใดหรือแสดงความเห็นประการใดเพิ่มเติม ก็ขอได้บอกเถิด เราจะคอยเวลาผ่าตัดใหญ่อีกครั้งหนึ่งภายในสัปดาห์นี้ ๑

ควรมีฐานที่พ้ออเมริกันในประเทศไทยอีกต่อไปหรือไม่?

อ่าน

สัมภาษณ์นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ทุกแห่งในประเทศไทย
ใน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับหน้า

สมาชิกในต่างประเทศสมัครรับและชำระค่าบำรุงได้ที่ผู้แทนของเรา
ตามรายหมุดดังกล่าว โดยวิธีเงินตราในประเทศนั้น ๆ

ค่าสมาชิก	กระดาษปอนด์	ปีละ ๑๕๐ บาท
	กระดาษปรู๊ฟมัน	ปีละ ๑๒๐ บาท
ขายปลีก	กระดาษปอนด์	เล่มละ ๑๖ บาท
	กระดาษปรู๊ฟมัน	เล่มละ ๑๒ บาท

หนังสือ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน
มีจำหน่ายตามตัวแทนและร้านหนังสือ
ต่างประเทศต่อไปนี้

Our Agents

BRITAIN

The Treasurer Wat Thai, 99 Christ Church
Road, East Sheen, S.W. 14.
Prayote Mankongdee C/O Samaggi Sara
28 Princes Gate London S.W. 7 U.K.
Rungsun Thanapornpun Churchill College
Cambridge, CB 3 ODS,

FRANCE

Dhawatchai Dhanabatara, Ambassade Royale
de Thaïlande 8, rue Greuze, Paris XVIème.

GERMANY

Chanai Kongchum 53 Bonn/Bad Godesberg
Friedrich Ebert STR, 69, a.

AUSTRIA

V. Jayanama Royal Thai Embassy Rennungasse
4, Vienna 1010

CANADA

Mrs. Dan Usher 3959 West 36 Avenue
Vancouver 13, D.C.

INDIA

Rainan Arunrungsi 17 Mumtax Hostel Aligarh
Muslim University (U.P.)

JAPAN

Tanya Phonanan, C/O Mr. Hideo Higushi 1-
16-11 Naka, Kunitachi-Shi 186
Prayoon Shiowatana G/O Kansoi foreign
Student House 20-73, 3-Chome. Tsugume-
dai, Osaka-fu,

LOAS

(1200 KIP)
Leo S. Sudham, Suchinda, 64, Sihom Rd.
Vientiane.

PHILIPPINES

Chanchai Ungpakorn, Student Department
Royal Thai Embassy, Commercial Center,
P.O. Box 49, Makati, Rizal, D-708.

U.S.A.

S. Ramitanond 56 C, Hasbrough Aps. Ithaca,
N.Y. 14850

Charles Keyes, Dept. of Anthropology,
Washington University, Seattle.

Boonchoo Kulvarayudha, 308 E 18th St.
N.Y.C. (Aps 4 A).

Banlue Xanthadisai Graduate School of Busi-
ness Univ. of Chicaga, Ghicago, Ill. 60637

Aran Patanothai, Agronomy Dept. College
of Agricultres Iowa State University, Ames
Iowa 50010

Vanich Pluwangkun, Box 60116 N.W.
Station, Oklahoma City, Okla 73106

Apichai Puntasen C/O Graduate Program in
Economic Development, Garland Ave., Vander-
bilt University, Nashville, Tennessee 37203
Chai-Siri Samuthawanich 914 A Egle High
Apartment Madison, Wisconsin 53705

T. Aphornsuwan, River Station, Box. 5264,
Rochester, N.Y. 14627

Phorani Nathadeja, 38-204 N., Me. Kinley
Avenue, Athens, Ohio 45701

Vichai Tantradhuvudh, Perkins Hall, Room
No. 50, Harvard University, Cambridge
Massachusetts 02138

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW, MONTHLY

No. 6 Vol. 10 June 1972

	4	About this issue
	6	Letters to the Editor
	10	Leading Article
		Cover Story
	12	My Youth in 1932
		The One Day Incident : June 24, 1932
	28	The Bureaucrat's Revolution
	40	Rebel, Coup d'etat and Revolution
	44	Revolution without Ideology
	54	Interview/News Attitude on Revolution 1932
	68	Praya Pahol and Praya Song
	76	The People Party, 1932
	86	Man and Book/Look back on Revolution 1932
	95	A Poem/Crying Ratanakosintara
	109	A Poem
	96	Short Story/The Agronomist
	106	Man and Environment/Economic Growth and Environment
		Note and Comment
	111	Thai - Japan Balance Payment
		Thai movies and Education
	120	Book Reviews
	125	Book-shelf News
	128	Editor
		President Puay Ungphakorn
		Chairman of Editorial-Board : Sujak Sivarekse
		Editorial-Board : Chattip Nertsupha, Noranit Sethabrut, Warin Wonghanchao, Verayuta Vichienchot, Yongyoth Yothavong,
		Editor in Chief : Suchart Sawedri

Bunchana Attakorn 111
Suchit Wongdes

The Social Science Review
OFFICE: Chula Sol 2, Phya Thai Rd., Bangkok Thailand.
Tel. 57622
Printed by Sivephorn Limited Partnership
7A Sol Rajataphon, Makkeasem,
Bangkok, Thailand
Tel. 515752

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ศิริพร นายจรัส วันทมนทวี พิมพ์ที่โฉมหน้า ๒๕๕
๑๘ ซอยรัชฎาภิเษก แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โทร. ๕๑๕๕๒, ๕๒๒๖๖